A SHORT INTRODVCTION of Grammar generally to be vsed:

Compiled and set forth for the bringing vp of all those that intend to attaine to the knowledge of the Latine tongue.

IMPRINTED AT LONDON BY THE assignes of *John Batter{s}bie Printer* to the *Kings* most excellent Maiestie.

In Latine, Greeke, and Hebrew.

1612

T. Prince. London. 10a. 8. 1710.

Henry Davison

Geo

Henry Davison

Geo

Henry Davison Henry Davison

Henry Davison pprio manu

Scripsi 1628

Henry H M

St. Bees ffree schoole in Cumberland
was founded by Edmond Grindall
Archbishop of Canturburie where
he was borne endowing it with thirtie
pound land p[er] an. To Queene
Colledge in Oxford he gave twen
tie pound land a yeare to maintaine
a ffellow & two Schollars to be take[n]
out of said Schoole. To Pembro:
Hall Camb. he gave two & twentie
pound land a yeare for ye maintenance
of a Greeke Lecture, of a ffellow &
two Schollars to be taken out of
his Schoole. To Magdalene Colledge
he gave five pound land a yeare for
one ffellow to be taken from his Schoole.

Ames by the grace of God King of *England*, *Scotland*, *France*, and *Ireland*, Defender of the Faith, &c. To all and singular Schoolemaisters and Teachers of Grammar within this our Realme of *England* and other Dominions, greeting. Whereas our late anceſtour of famous memorie, *King Henrie the Eight*, among ſundrie and manifolde his great and weightie affaires apperteining to his Regall authoritie and office, did not forget, ne neglect, the good and vertuous education of the tender youth of this ſayd Realme, but hauing a feruent zeale, both towards the godly bringing vp of the ſayd youth, and alſo a ſpeciall regarde that they might attaine the rudiments of the Latine tongue, with more facilitie then aforetime, and for auoiding of diuerſitie and tediousneſſe in teaching, did cauſe one vniforme Grammar to bee ſet foorth, commaunding all Schoolemaiſters and Teachers, within this ſayd Realme, to teach, vſe, and exerciſe the ſame: Wee now ſetting before our eyes this godly act, and example of our famous anceſtour in this behalfe, the ſame alſo not vnconfirmed by his royall progenie our late deere brother and ſiſters, *King Edward*, *Queene Marie*, and *Queene Elizabeth*: and alſo conſidering that by the learned youth of this ſayd Realme, infinite and ſingular commodities tend towards the Common wealth of the ſame, haue thought good, by our ſpeciall authoritie, to approoue and ratifie that woorthie act of our ſayd famous anceſtour concerning the premiſſes. Willing therefore, and ſtreightly charging and commaunding all and ſingular ſchoolemaiſters, to whom the charge & teaching of

Grammar within this our Realme and Dominions doth appertaine, not to teach your youth and Schollers with any other Grammar, then with this *Engliſh Introduction* heereafter enſuing, and the *Latine Grammar* annexed to the ſame, being of the onely printing of the aſſignes of our welbeloued ſubiect *Iohn Battersbie*, appointed by vs to the ſame office, vpon paine of our indignation, and as you will anſwere to the contrarie. And thus endeuouring your ſelues towardes the fruitfull bringing vp of your ſaid Schollers in good literature and vertuous conditions, you ſhall deſerue of almighty God condigne reward, and of vs worthie commendations for the ſame.

God seve the King

God ſaue the King.

William Lilly borne at Odiham in Hampshire first Schoolemaster there

Shrewsbury schoole the cittie in Shropshire
is seated on ye River Severne so called fro
Sabrina daughter to King Locrine eldest
son of Brute. The schoole whereof is sump
tuous & spacious in all pointes, made & wrough
up from the foundation with ye finest freestone
The charges whereof amounted to ye valu
of 3000 li: In it a faire & well furnished
librarie

Drayton freeschoole in Shropsire, built by Sr
Rowland Hill Mercer, & lord mayor of
London and endowed it with maintainance
for a schoolemaster & and an usher to the valu
of two & twentie poundes p an:

Wolfranhampton schoole in Staffordshire
founded by Stephen Jennings Mayor of Lon
don & merchant Taylour in ye last yeere of Hen
7. & in ye yeere of our Lord 1509.

St Paules schoole London built by John Colle
Deane of ye same Church in ye fourth yeare of
Hen: ye eighth. In ye yeare of Grace. 1512. for 353
poore mens children for wch there was appointed
a Master, Usher, & Chaplin

Walthamstow schoole in ye Countie of Essex founded by George Monox Draper Mayor of London. 1515.

Radcliffe schoole neere London founded by Avise Gibson wife to Nicholas Gibson Grocer in ye thirtieth yeare of Hen: ye eighth In ye yeare one thousand five hundred thirtie nine.

Oundale free-schoole in Northampton shire founded by Sr William Laxton Grocer Knight, Mayor of ye cittie of London in the thirtee sixth yeare of Hen: ye eighth. In the yeare of our Lord 1545. his birth place.

Holt free-schoole a market towne in Nor-folke founded by Sr John Gresham Mercer Mayor of London In ye yeare 1548.

Tunbridge free schoole in Kent, was erect-ed by Sr Andrew Jud, Skinner, Maior of London. For wch he made a feofment to ye com-panie of Skinners of lande amounting to ye value of 60li: 3s: 8d p. an. Out of wch ye Schoolemaster is to have ~~20~~ 8li ye Ush: 4li: ~~by ye weeke~~ eight pound yeerely for ever. An. 1551.

To the Reader.

TO exhort euerie man to the learning of Grammar that intẽdeth to attain to the vnderstanding of the tongus (wherein is contayned a great treasure of wisedome and knowledge) it would seeme much vaine, and little needefull: for so much as it is knowne, that nothing can surely be ended, whose begining is either feeble or faultie: and no building be perfect, when as the foundation and grounde worke is readie to fall, and vnable to vphold the burthen of the frame. Wherfore it were better for the thing it selfe, and more profitable to the learner, to vnderstand how he may best come to that, which hee ought most necessarily to haue, and to learne the gainest way of obtayning that, which must bee his best and certainest guide, both of reading and speaking, then to fall in doubt of the goodnesse and necessitie thereof. Which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteeme that he hath it: and whether he shall oftener stumble in trifles, and be deceiued in light matters, when he hath it not, or iudge truly and faithfully of diuers waightie things, when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse aforetime, because that they, who professed this Arte of teaching Grammar, did teach diuers Grammars, and not one, and if by chaunce they taught one Grammar yet they did it diuersly, & so could not doe it all best, because there is but one bestnesse, not onely in

euery thing, but also in the manner of euery thing.

As for the diuersitie of Grammars, it is well & profitably taken away by the Kings Maiesties wisedome, who foreseeing the inconuenience, and fauourably prouiding the remedie, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawne, and so to be set out, onely euery where to be taught for the vse of learners, and for the hurt of changing of Schoolemaisters.

The varietie of teaching is diuers yet, and alwaies wilbe, for that euerie Schoolmaister liketh that he knoweth, and seeth not the vse of that hee knoweth not, and therfore iudgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the rediest mean and perfectest kinde, to bring a learner to haue a thorough knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way, than the common sort of teachers doe, would say what he hath prooued, & for the commoditie allowed, that other not knowing the same, might by experience prooue the like, and then by proofe reasonable iudge the like, not hereby excluding the better way when it is found, but in the meane season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Maister make not the Scholler hast too much, but that in continuance and diligence of teaching make him to rehearse so, that while hee hath perfectlie that that is behinde, hee suffer him not to goe forwarde. For this postinghast ouerthroweth and hurteth a great sort of wittes, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either goe forward or backward, but sticketh fast as one plunged, that cannot tell what to doe, or which way to turne him: and then the Maister

thinketh

thinketh the Scholler to bee a dullard, and the Scholler thinketh the thing to be vneasie, and too harde for his witte: and the one hath an euill opinion in the other, when oftentimes it is in neyther, but in the kinde of teaching. Wherefore, the best and chiefest point throughly to be kept is, that the Scholler haue in minde so perfectly that that he hath learned, and vnderstand it so, that not onely it be not a stoppe for him, but also a light and helpe vnto the residue that followeth. This shall be the Maisters ease, and the childes encouraging when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching the lesse tormented: & the other shall thinke the thing easier, & so with more gladnesse readie to goe about the same.

In going forward, let him haue of euery declination of Nounes, and coniugation of Verbes, so many seuerall examples as they passe them, that it may seeme to the Schoolemaister no word in the Latine tongue to be so harde for that part, that the Scholler shall not be able prayseably to enter into the fourming thereof. And surely the multitude of examples, if the easiest and commonest be taken first and so come to the straunger and harder, must needes bring this profit withall, that the Scholler shall best vnderstand, and soonest conceiue the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tõgue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noune & his Verbe, but euery way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noune, nor person of Verbe can be required, that hee cannot without stoppe or studie tell. And vnto this time I count not the Scholler perfect nor ready to goe any further, till he hath this already learned.

This

This when he can perfectly doe, and hath learned euery part, not by rote, but by reason, and is cunninger in the vnderstanding of the thing, then in rehearsing of the wordes, (which is not past a quarter of a yeares diligence, or very little more to a painefull and diligent man, if the Scholler haue a meane witte) then let him passe to the Concords to knowe the agreement of partes among themselues, with like way and diligence, as is afore discribed.

Wherein plaine and sundry examples, and continuall rehearsall of thinges learned, and specially the daily declining of a verbe, and turning him into all fashions, shall make the great and heauy labour so easie, & so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight vnto them, that they be able to doe well, than paine in searching of an vnused and vnacquainted thing.

When these Concordes be well knowne vnto them, an easie and pleasaunt payne, if the foregrounds be well and throughly beaten in, let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in the Syntaxe, but rather learne some prettie booke, wherein is contayned not onely the eloquence of the tongue but also a good plaine lesson of honestie and godlinesse, and therof take some little sentence as it lieth, and learne to make the same first out of English into Latine, not seeing the booke, or construing it thereuppon. And if there fall any necessary rule of the Syntaxe to be knowne, then to learne it: as the occasion of the sentence giueth cause that day. Which sentence once made well, and as nigh as may be with the wordes of the booke, then to take the booke, and construe it, and so shall he be lesse troubled with

the

Briston ffree-schoole built by Sr Thomas White Maior of London. 1 Marie.

Reading free schoole built by Sr Thomas White Maior of London 1 Marie.

Merchant Taylors schoole founded by ye said Companie in ye parish of St Laurence Poultney by Candle-wick street in London. Rich: ~~Late ma~~ Hille somtime Master of that Companie gave 500li toward ye purchase of an House called ye mannor of ye Rose, somtime ye Duke of Buckinghams. An: 1561. Mar. 21 Eliz. 3. The foundation for a seminarie to St Johns

Bedford free schoole founded by Sr William Harper Merchant taylour Maior of London where he was borne & buried an: Eliz. 3 Aug. 1562.

Rachdaile gramer schoole in ye countie of Lancaster founded by Matthew Parker Dr. of Divinitie, & Archbish: of Canterburie. an. Eliz. 17. Aug. 1575.

Bp. Aukland free-schoole built by the Dr Tho: Morton Bp. of Durham endowed by him with 24li per An

The Collegiat Church of St Peter
in Westminster after diverse changes
had its estate [illegible] by Qu:
Eliz. in the 2d [illegible]
year of [illegible] A foundation
of [illegible] ample privi
ledges, consisting of a Dean, twelve
[illegible] Dean [illegible]
[illegible] Choristers [illegible]
ton [illegible] Officers, [illegible]
men, wit [illegible] others [illegible] the scholars
annually [illegible] elected [illegible] pre[illegible]
ferre to Christ Church in Oxford or Tri
nitie Colledge [illegible]
[illegible]
[illegible] yearly [illegible] pro
[illegible]
in [illegible]
there [illegible] 4 [illegible] 2 [illegible]
[illegible] 22 [illegible]
with [illegible]

the parsing of it, and easiliest carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the scholler should learne but a little at once, it is not meant that when the Maister hath heard him a while, he should let him alone, (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at schoole, they should neuer be idle, but alwaies occupied in a continuall rehearsing and looking back again to those things they haue learned, and be more bound to keepe well their old, than to take forth any new.

Thus if the Maister occupie them he shall see a little lesson take a great deale of time: and diligently enquiring and examining of the partes and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: within a while, by this vse the Scholler shall be brought to a good kind of readinesse of making, to the which if there be adioyned some vse of speaking, (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great helpe to further this readinesse of making and speaking shal be, if the Maister giue him an English booke, & cause him ordinarily to turne euery day some parte into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them and ground them surely in his mind for readinesse, and maketh him more able to speake suddenly, whensoeuer any present occasion is offered for the same. And it doth helpe his learning more a great deale to turne out of English into Latine, than contrarie.

Furthermore, we see many can vnderstand Latine, that cannot speake it, and when they reade the

Latin

Latine word in the booke, can tell you the English thereof at any time: but when they haue laid away their bookes, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine againe, whensoeuer you will aske them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which hee vnderstandeth, to be readiest by vse vnto him, and so perfecteth him in the tongue handsomlie.

These precepts well kept, will bring a man cleane past the vse of this Grammar booke, and make him as ready as his booke, & so meete to further things: whereof it were out of season to giue precepts here. And therefore this may be for this purpose enough, which to good Schoolmaisters & skilfull are not so needfull: to other meaner and lesse practized it may be, not onely worth the labour of reading, but also of the vsing.

Merchant Taylors Schoole

Sandwich Schoole founded at ye charge of Sr Roger Manwood and endowed with 40l per an.

West Peckham in Kent hath a free schoole with competent yearly maintenance founded by John Culpepper one of ye Justices of ye Common Pleas, in ye reigne of King Edward ye fourth.

Sevenoake [illegible] William of [illegible] [illegible] upon wa[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Preston [illegible] prentise in [illegible] Major of [illegible] [illegible]

[illegible] schoole [illegible] Jeur[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Lichfield Free Schoole, with an Hospi-
tall for a Master, two Priests and ten
poore men, with a Schoole master and
Usher. Founded by Richard Fox Bish.
of [illegible] In the reigne of Hen.
the seventh. [illegible] Hospitall an[d]
Schoole [illegible]
Almes [illegible] Tho. Sutton
Esq. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
bought [illegible]
of [illegible]
the Charterhouse [illegible]
in [illegible]
[illegible] Hospitall,
the name [illegible]
[illegible]
thousand pounds [illegible]
[illegible]

The latine letters are thus written.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t u v x y z.
a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t u v x y z.
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Letters are diuided into Vowels and Consonants,

A Vowell is a letter, which maketh a full and perfect ſound of himſelfe: and there are fiue in number, namely, *A, E, I, O, V,* whereunto is added the Greeke vowell Y.

A Conſonant is a letter, which muſt needes be ſounded with a vowell: as *B* with E. And all the letters except the Vowels are Conſonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or moe with one breath: as Aue.

A Diphthong is the ſound of two vowels in one Syllable, and of them there bee fiue in number, namely, æ, œ, au, eu. Whereunto is added *ei:* as *Aeneas, cœna, audio, euge, hei.*

In ſteede of *æ* & *œ.* we commonly do pronounce *E.*

The Greeke letters are thus written.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

PRECATIO.

Omine Pater cœli ac terræ effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenij mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine diuinæ gratiæ tuæ, vt non modo quæ ad cognoscendum te, & seruatorem nostrũ Dominum Iesum valeant intelligam: sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tua, tum doctrina tum pietate proficiam, vt qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Maiestatis tuæ. *Amen.*

A PRAYER.

Almightie Lord and mercifull Father, maker of Heauen and Earth, which of thy free liberalitie giuest wisdome aboundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee: beautifie by the light of thy heauenly grace the towardnesse of my wit, the which with al powers of nature thou hast powred into me, that I may not onely vnderstand those things which may effectually bring mee to the knowledge of thee, & the Lord Iesu our sauiour, but also wt my whole heart and will, constantly follow the same, and receiue daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as wel in good life as doctrine, so that thou which workest all things in al creatures, maist make thy gratious benefits shine in me, to the endlesse glory & honour of thine immortall Maiestie. So be it.

[illegible] with convenient lodging, dyet,
and allowance of money for apparel,
[illegible]
[illegible] with
[illegible] em;
[illegible] man
[illegible] to be
[illegible] appoint
[illegible]
[illegible] Lor
[illegible]
[illegible] of
[illegible] Justice
[illegible]
[illegible] money
[illegible] Paule
[illegible] of Westmins
[illegible] of
[illegible] traitor

Speech is words that men speake one to an other: eve
a part of speech wch signifie yt all words &c.
The eight parts differ for some declined others undec.
i.e. varied or not varied fro their first termination
ending 2 they differ in number Itt
Some make but 4 parts adding to ye nowne pronounes & participles
& to ye Adverb, prepositions & interiections.
3 of ye parts are declined with case Noune, pronoune praticiple
1 without case a verb.
yt many nounes & verbes are undeclined is in regard of vse
not in regard of ye nature of ye words.

Nihil is a noune though it signifyeth nothing, because it is
not meant properly nothing at all, but a thing of no value having
ye name of hilum the blacke in ye tope of a beane as ne-hil. or
ne hilum not so much as ye blacke in ye top of a beane
A hand is not a noune but ye word signifying so.

Ic It

¶ AN INTRODVCTION OF THE EIGHT PARTES OF Latine Speech.

In speech be these eight partes following:

Noune, Pronoune, Verbe, Participle, } declined.

Aduerbe. Coniunction, Preposition, Interiection, } vndeclined.

Of a Noune.

NOVNE is the name of a thing that may be seene, felt, heard, or vnderstood: as the name of my hand in Latine, is Manus: the name of an house, is Domus: the name of goodnesse, is Bonitas. — *A Noune.*

Of Nounes, some be Substantiues, and some be Adiectiues. — *Nounes be of ij. sorts.*

A noune Substantiue is that standeth by himselfe, and requireth not another word to be ioyned with him to shewe his signification: as Homo, *a man.* And it is declined with one Article: as Hic magister, *a maister.* Or else with two at the most: as Hic & Hæc Parens, *a father or mother.* — *A Noune Substantiue.*

A noune Adiectiue is that cannot stand by himselfe in reason or signification, but requireth to be ioyned with an other word: as Bonus, *Good.* Pulcher, *Faire.* And it is declined eyther with three Terminations: as Bonus, bona, bonum: or else with three Articles: as Hic, hæc, & hoc Fœlix, *Happie.* Hic & hæc Leuis, & hoc Leue, *Light.* — *A Noune Adiectiue.*

A Noune

Two kinds of Nounes substantiues.

A Noune Substantiue either is proper to the thing that it betokeneth: as Eduardus is my proper name: or else is common to moe: as Homo is a common name to all men.

There belong to a noune 7 things figure, species &c.

Numbers of Nounes.

Some nounes are only of ye singular others of ye plurall number, for sing. there are 4 rules for pluralls 3 rules on ye Heterocletes

In Nounes be two numbers, the Singular and the Plurall. The Singular number speaketh but of one: as Lapis, *a stone* The Plurall number speaketh of mo than one: as Lapides, *stones.*

Cases of Nounes.

The number of ye cases. The nominative called the right case the other oblique cases

Nounes be declined with sixe cases, singularly and plurally: The Nominatiue, the Genitiue, the Datiue, the Accusatiue, the Vocatiue, and the Ablatiue.

Nominatiue case. The Nominatiue case commeth before the verb, and answereth to this question, Who, or what: as Magister docet, *The Maister teacheth.*

Genitiue. The Genitiue case is known by this token Of, and answereth to this question, whose, or whereof: as Doctrina magistri, *The learning of the Maister.*

Datiue. The Datiue case is knowne by this token To, & answereth to this question, to whom, or to what, as Do librum magistro, *I giue a booke to the Maister.*

Accusatiue. The Accusatiue case followeth the Verbe, and answereth to this question, Whome, or what: as Amo magistrum, *I loue the Maister.*

Vocatiue. The Vocatiue case is known by calling or speaking to: as O magister, *O Maister.*

Ablatiue. The Ablatiue case is cōmonly ioyned with Prepositions seruing to the ablatiue case: as De magistro, *Of the Maister*, Corā magistro, *Before the maister* Also In, with, through, for, from, by, & then, after ẏ comparatiue degree, be signes of ẏ ablatiue case.

Nounes defective in their cases a 1 Aptots 2 Monoptots 3 Diptots 4 Triptots 5 their vocative only Quae referant et qui &c.

Articles

The difference of one case is knowne fro an other 1 by the construction of ye word wherewith it is ioyned. 2 by the termination according to ye declensio 3 by some speciall token or question to which it is [illegible]

for names proper vid prop. gra mar &c

or appellative being comon to all things of yt sort.

Number belongeth not only to nounes but ye parts declined

A case is everie termination of a noune these are known either by their severall signes or ye question wch they answer

Practise to have ye signes of ye cases perfectly & by themselves

Learne to decline these severally

Olim in muliebri genere haece et per apocopen hae. dixere
Periere hae oppido ædes. Plaut Mostel. act. 1. sce. 3.
Hæc illæ erant itiones. Ter. Eun. act. 5. sc. 9.

Gender ye differing of a noune according to ye sex. They are in number properly 3 distinguished by their severall articles

77

727

Gen cases of all ye declensions æ: i: us. i
Dat- æ. o. i. ui
Accusa am. om. em. or im. um. em.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoune, and be thus declined

Article is a note to know ye gender of a noune They are set before ye genders & declensions because they serve to note out ye genders & also to decline nounes in every gender

	Singulariter.	Pluraliter.
Nominat.	hic, hæc, hoc	Nomin. hi, hæ, hæc
Genitiuo	huius	Gen. horum, harũ, horũ
Datiuo	huic	Datiuo his.
Accus.	hunc, hanc, hoc	Acc. hos, has, hæc
Vocatiuo	caret	Vocatiuo caret
Ablatiuo	hoc, hac, hoc	Ablatiuo his.

Genders of Nounes. Part 2

GEnders of Nounes be seauen: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the common of two, the Common of three, the Doubtful, & the Epicene.

The number of ye genders

The Masculine gender is declined with this Article Hic: as Hic vir, *a man* 2 the termination

The gender of a noune may be knowne 1 by ye signification 3 the declension 4 rule 5 some adiectiue 6 by ye article it is declined

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as Hoc saxum, *a stone* genders of nounes

Rules shewing ye genders of nounes are 1 Proprie ge... 2 Masc. nom. in a 3 4 Masc. in er ... 4 Masc. dicunt ... 5 Masc. sunt ... 6 Masc. in er, or, & ...

The Common of two is declined with Hic and Hæc: as Hic & Hæc parens, *a father or mother.*

The Common of three is declined with Hic hæc and hoc, as Hic, hæc & hoc fœlix, *happie.*

The Doubtfull Gender is declined with Hic or Hæc: as Hic vel hæc dies, *a day* 7 nomen crescentis penult. ... Ffor fem. 1 Prop. fe... 2 Appel. arb. 3 nom. non cresc. 4 fem. ge...

The Epicene Gender is declined with one article, and vnder that one article both kinds be signified: as Hic passer, *a sparowe.* Hæc aquila, *an Eagle,* both he and shee. 5 nom. cresc. 6 fem. gen. sit hypercil...

The declensions of Nounes. Part 3

The number of ye declensions

There be fiue declensions of Nounes

A noune may be knowne of what declension it is either by ye termination of the nom. case or of certeine oblique cases. There is but one Latin termination in a the other in as, es, e are Greek terminations. A declension is the varying of a noune into diverse terminations

THe first is when the Genitiue & the datiue case singular doe end in æ diphthong, the accusatiue

in am, the Vocatiue like the Nominatiue, the Ablatiue in a. The Nominatiue plurall in æ diphthong, the Genitiue in arum, the Datiue in is, the Accusatiue in as, the Vocatiue like the Nominatiue, the Ablatiue in is, as in example

The declension of a nowne is knowne by the ending of the genetive or other oblique cases. Gen. case of this declension endeth in as in dian ip... ias

Hæc Mensa. Hic Poeta. Hic & hæc Verna.

Singulariter.		Pluraliter.	
Nominat. hæc musa		Nomin. hæ musæ	
Genit. huius musæ		Ge. harum musarum	
Datiuo huic musæ		Datiuo his musis	
Accus. hanc musam		Accusat. has musas	
Vocatiuo ô musa		Vocatiuo ô musæ.	
Ablat. ab hac musa		Ablat. ab his musis	

Note. Note that Filia and Nata, doe make the Datiue and the Ablatiue plurall in is or in abus. Also Dea, mula, equa, liberta, make the Datiue and the Ablatiue case plurall in abus onely

aia make ye ablat in abs as aia bs

II. The nominative cases of nownes of this declension end in, er, ir, us, um. as aper. vir. bonus regnum. Greek ar... os, on, eus, as Delos, Ilion, Orpheus Gen. plur. somtime in um as Deum

The second is, when the Genitiue case singular endeth in i, the Datiue in o, the Accusatiue in um, the Vocatiue for the most parte like the Nominatiue, the Ablatiue in o. The Nominatiue plurall in i, the Genitiue in orum, the Datiue in is, the Accusatiue in os, the Vocatiue like the Nominatiue, the Ablatiue in is, as in example

Hic Vir. Hic Liber. Hæc Colus. Hic Logos.

Singulariter.	Pluraliter.
Nomin. hic magister	Nominat. hi magistri
Gen. huius magistri.	Ge. horũ magistrorũ
Dati. huic magistro.	Datiuo his magistris
Acc. hunc magistrũ.	Accus. hos magistros
Vocatiuo ô magister.	Vocatiuo ô magistri
Ab. ab hoc magistro.	Abl. ab his magistris

Note. Here is to be noted, that when the Nominatiue endeth in us, the vocatiue shall end in e: as Nominatiuo hic Dominus, Vocatiuo ô Domine. Except Deus that maketh ô Deus: and Filius, that maketh ô fili

When the nominatiue endeth in ius, if it be a proper

Declin ye examples wth ye English wch is of use in construction & making latin for ye use of giving ye English first.

The vocative like ye nominative except in Greeke nounes ending in as wch ye vocative in A.

Gen somtime in um a Aeneadum

ye genitive ~~cases~~ as all other ye oblique cases of each declension are to be learned exactly accordin to their severall terminations ye examples to everie case added

So everie example is to be declined wth ye English before & after

when ye genitive case sing. of this declension end in as it is a Graecism if in ai its an Archaism

ye vocative case of this declension is ye nominat except in Greeke nounes ending in as wch have a in ye voc. or es wch have e in vocat as Pythyas Penelope.

The vocative singular is said to end for ye most part like ye nominative by reason of ye 3 exceptions following.

the gen. plurall somtime suffer Syncope as Dardanidum & virum pro virorum.

O Dee cunctipotens Prudent. in Hamarteg. & 4th
This exception is for nounes of ye 2 decl. those of ye 4th ending like their nom. So neuters in us of what decl. soever. as virus pela[gus] have their vocatives like ye nominatives being neuters

Ma]gne geni cape thura libens Tibul. lib. 4 el. 5.

Non vides referre me uuidū retem sine squamosū pecu
Dij immortales, iam ut ego collos prætruncabo Plaut. Capti.
Postquā Thermopotasti gutturem Plaut. Trin. act. 4. sc. 3.

Age tibicen, quando bibisti refer ad labias tibias Plaut.

Plaut.

Puer ambo angues enecat. Plaut. Amphit.
Martes armis duo congressos crederes.
Tu illos duo pro re tollebas tua. Ter. Adelp.
verū ubi ductores acie revocaverat ambo.
virg. Geor. 4. vid eund. in Bucol. Ecl. 6.
Ter. in And. Sal. hist. lib. ii

per name of a man, the vocatiue shall end in i: as, Nominatiuo hic Georgius. Vocatiuo ô Georgi

Also these Nounes following, make their vocatiue in e, or in us: as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluuius

Note also, that all Nouns of the neuter gender, of what declenson soeuer they be, haue the Nominatiue, the Accusatiue, and the Vocatiue like in both numbers, and in the plurall number they end all in a: as in example

Note. Hoc Damnum. Hoc Malum. Hoc Verbum.

Singulariter.		Pluraliter.	
	Nomin. hoc regnum		*Nomin. hæc regna*
	Genit. huius regni		*Ge. horum regnorum*
	Datiuo huic regno		*Datiuo his regnis*
	Accus. hoc regnum		*Accus. hæc regna*
	Vocatiuo ô regnum		*Vocatiuo ô regna*
	Abl. ab hoc regno		*Ablat. ab his regnis*

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined

Pluraliter.	
	Nominatiuo Ambo, ambæ, ambo
	Genitiuo Amborum, ambarum, amborum
	Datiuo Ambobus, ambabus, ambobus
	Accusatiuo Ambos, ambas, ambo
	Vocatiuo Ambo, ambæ, ambo
	Abl. Ambobus, ambabus, ambobus.

Likewise Duo

The third is, when the Genitiue case singular endeth in is, the Datiue in i, the Accusatiue most commonly in em, & sometime in im, and somtime in both: the Vocatiue like the Nominatiue, the Ablatiue in e, sometime in i, & somtime both in e & i: The Nominatiue case plural in es: the Genitiue sometime in um, and sometime in ium, the Datiue in bus, the Accusatiue in es, the Vocatiue like the Nominatiue, the Ablatiue in bus, as in example

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. hic lapis	Nomin. hi lapides
Genit. huius lapidis	Ge. horum lapidum
Datiuo huic lapidi	Dati. his lapidibus
Accus. hunc lapidem	Accus. hos lapides
Vocatiuo ô lapis	Vocatiuo ô lapides
Ablat. ab hoc lapide	Ab. ab his lapidibus

Hic vel
Hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter.	Pluraliter.
No hic & hæc pare͂s	No. hi & hæ pare͂tes
Gen. huius parentis	G. horu͂ & haru͂ pare͂(tum
Datiuo huic parenti	Da. his pare͂tibus
A. hu͂c & ha͂c pare͂te͂	A. hos & has pare͂tes
Voc. ô parens (re͂te	Vocat. ô parentes
A. ab hoc & hæc pa-	Ab. ab his parentibus

IIII

The fourth is when the Genitiue case singular endeth in us, the Datiue in üi, the accusatiue in um, the vocatiue like the Nominatiue, the ablatiue in u. The nominatiue plurall in us, the Genitiue in üum, the datiue in ibus, the accusatiue in us, the vocatiue like the nominatiue, the ablatiue in ibus, as in example

Nominatiue cases of this declension end in us & are of the masc. gen. for ye most part. Gen. case sing. of this decl. endeth sometimes in i as tumi for tumus &c.

Hic Gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter.	Pluraliter.
Nomin hæc manus	Nominat. hæ manus
Genit huius manus	Ge. harum manuum
Datiuo huic manui	Datiuo his manibus
Accus. hanc manum	Accusat. has manus
Vocatiuo ô manus	Vocatiuo ô manus
Ablat. ab hac manu	Ab. ab his manibus

The terminations of ye nominative cases of these declensions are a 2 er, ir, us, um, 3 a, c, r, e, l, s, x, o, n, t, 4 us, 5 es

The fift is, when the Genitiue and the Datiue case singular doe ende in ei the Accusatiue in em, the vocatiue like the nominatiue, the ablatiue in e. The Nominatiue plurall in es, the Genitiue in erum, the Datiue in ebus, the Accusatiue in es, the Vocatiue like the Nominatiue, the Ablatiue in ebus, as in example

Note that all nounes of the fift declension be of the

Some nounes of the 3 declension were declined like ye fift as plebes plebei. Some times the gen case of this declens. endeth in es as dies for diei

ye Ablat. of this Declensio end sometime in i only as par
ye Accusat plural end sometime in eis as parteis. & then ye
gen. plural end in ium.

Buri miles Vlyssi virg. Immitis Achilli. ibid.
partiq; recepta Ovid Metam. lib 1.
A civi Romano datur civis Cic. 4 Ver.
Fusti percussi interemit. Valer. lib. 6.

Dos est magna parentium virtus virg.
Estq; locus parteis vbi se via findit in ambas Virg.
Puer ambo anguis enecat. Plaut Amphit. act. 5. sce. 1.

Na hic apud nos nihil est aliud quaesti Plaut. act. 1. Aul. s. 2
Tanbu gemiti hic dies obtulit. Plaut. Aul. act. 4. sce. 9.
Egreditur Senati columen. Plaut Cas. act. 3. sce. 2.
Ego huius arbua comminuam. Plaut Menaech. act. 5. sce. 2.
Daphnis et ~~Armenias~~ curru subiungere Tigres
Instituit. virg. Eclo. 5.
Quod nec concubitu indulgent. vir. Geor. 4. 9.
portuq; subimus Chaonio. vir. Æn. 3.

Amissis (ut fama) apibus morboq; fameq;. virg. 4. Georg.
Libra die, somniq; pares vbi fecerit horas. virg.
Constantis iuvenem fide. Horat.
vtq; fide ~~[illegible]~~ pignus dextras vtriusq; poposcit. Ovid de Tere

An adiective of 3 term. so called because cases it hath y 3 term. or endinges

In those cases where is but on ending y^t term. is of all genders

Adiectives ending in vs, er & vr are declined comonly like this example

Quasi vero corporj reliqueris tuo potestatem coloris vlli. Plau

Iam nulli consilij Ter. Andr. act. 1. sce. 3. & act. 3. sce. 5.

Caput pessimo isto asino remove Appul. lib. 7.

vno potiundi studio postponens oia lib. 8.

Toto populo Ro. renunciat. lib. 11.

Alter alteri potitus est. Plaut Truc. act. 1. sce. 1.

Satis vna superq vidimq excidia Virg. Aen. lib. 2.

Quod non fortior ausit alis Catul. de coma Berenices.

Est aliud per ... ex alid

the feminine gender, except meridies, and dies.

Singulariter	*Nomi. hic meridies*	Pluraliter.	*Nomin. hi meridies*
	Gen. huius meridiei		*G. horum meridierum*
	Dat. huic meridiei		*Dati. his meridiebus*
	Acc. hunc meridiem		*Accus. hos meridies*
	Vocatiuo ô meridies		*Vocatiuo ô meridies*
	Abl. ab hoc meridie		*A. ab his meridiebus*

Hæc res.
Hæc Facies.
Hæc Acies.

The Declining of Adiectiues. Part 4

A noune adiectiue of three terminations is thus declined. like nownes of ye first & 2 declen.

Adiectiues of 3 sorts. Their gen. are to be known & declin. severally

Singulariter.	*No. bonus, bona, bonū*	Pluraliter.	*No. boni, bonæ, bona.*
	Ge. boni, bonæ, boni		*G. bonorum, bonarū,*
	Da. bono, bonæ, bono		*Dat. bonis. (bonorū*
	Ac. bonū, bonā, bonū		*A. bonos, bonas, bona*
	Voc. bone, bona, bonū		*Voc. boni, bonæ, bona*
	Ab. bono, bona, bono		*Ablatiuo bonis.*

Niger, a, um,
Tardus, a, um
Satur, a, um.

There are beside these, certaine Nounes adiectiues of another maner of declining, which make the genitiue case singular in ius, and the datiue in i, which be these that follow, with their cōpounds

An exceptiō. And ye these following nounes among ye Ancients were declined after ye former examples.

Singulariter.	*No. vnus, vna, vnum*	Pluraliter.	*Nom. vni, vnæ, vna.*
	Genitiuo vnius		*Ge. vnorum, vnarum,*
	Datiuo vni		*Dat vnis. (vnorum*
	Ac. vnū, vnā, vnum		*Acc. vnos, vnas, vna*
	Vo. vne, vna, vnum		*Vocat vni, vnæ, vna*
	Abl. vno, vna, vno.		*Ablatiuo vnis.*

Note that vnus, a, um, hath not the plural number, but when it is ioyned with a word that lacketh the singular nūber: as, vnę literę, vna mœnia

In like maner be declined totus, solus, and also vllus, alius, alter, vter, and neuter, sauing that these fiue last rehearsed, lacke the Vocatiue case.

Nounes adiectiues lacking the vocatiue case.

A noune adiectiue of three articles, is thus declined like the third

The gender of these is knowne by article

 Singu-

	Singulariter.	Pluraliter.
Ingens. Solers. Capax. Vetus.	Nomin. hic, hæc & hoc fælix	Nom. hi & hę fælices & hæc fælicia
	Genit. huius fælicis	Ge. horum, harum, & horum fælicium
	Datiuo huic fælici	Dat. his fælicibus
	Accus. hunc & hanc fælicem, & hoc fælix	Ac. hos & has fælices & hęc fælicia
	Vocatiuo ô fælix	Vo. ô fælices, & ô fælicia
	Ab. ab hoc, hac & hoc fælice, vel fælici	Abl. ab his fælicibus,

	Singulariter.	Pluraliter.
Leuis, & leue. Celer, celeris & celere. Melior, & Melius.	No. hic & hæc tristis & hoc triste	Nom. hi & hæ tristes & hæc tristia
	Gen. huius tristis	Gen. horum, harum & horum tristium
	Datiuo huic tristi	Dat. his tristibus
	Accus hunc & hanc tristem, & hoc triste	Acc. hos & has tristes & hæc tristia
	Vo. ô tristis, & ô triste	Vo. ô tristes, & ô tristia
	Ablat. ab hoc, hac & hoc tristi	Abla. ab his tristibus.

Comparisons of Nounes.

Substantives may also be compared although improperly

All adiectives are not compared

Pronounes are compared

Three degrees of comparison.

The Positiue

The Comparatiue

All adiectives are not compared after this manner neither are they formed alike

The Superlatiue

Some adiectives want ye comparative some ye superlative degree

ADiectiues whose signification may increase or be diminished, may forme comparison

There be three degrees of comparison: The Positiue, the Comparatiue, and the Superlatiue

The Positiue betokeneth the thing absolutely without excesse: as, Durus, *Hard*

The Comparatiue somewhat exceedeth his positiue in signification: as, Durior, *Harder.* And it is formed of the first case of his positiue that endeth in i, by putting therto or, & us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior & hoc dulcius

The Superlatiue exceedeth his positiue in the highest

Comparison is ye altering the significatiō of a word into more or lesse by degrees.

To encrease or be diminished is to be made more or lesse.

A degree is everie word yt altereth ye significatiō by more or le[sse]

Absolutely without excesse is a thing yt signifyeth not more or lesse but is absolute of it selfe without having respect to any others.

The comparative is said to exceed ye positive in yt by it ye significatio[n] of ye positive is increased or made more.

[T]he Superlative is said to exceed ye positive in ye highest in yt being [com]pared wth many is said to be most of all this thing or yt. It [h]ath these signes Most, verie, or est. as Mollissimus. sumi[...]

These nounes have no comparative or superlative degree of their owne but borrow them.

Tu ne pios sed piissimos quaeris Cic Philip. 13.
Assiduiores Var. lib. 2 de R. R. cap. 9. Assiduissime. Cic. in Bruto
Egregiue caenat, meliusq. Iuv. sat. 11. 12 ver.

A pronoune is said to be like to a noune not so much in regard of ye nature as its accidents. number &c.

Esto Sol nunc testis, et haec mihi terra precanti Aen. 12
O nox illa, quae pene aeternas huic urbi tenebras attulisti. Cic
Tu mihi libertas illa paterna vale Tib. lib. 2. el. 4.
Ipse meas aether accipe summe preces. Ovid. Ibin

highest degree: as, Durissimus, *Hardest.* And it is formed of the first case of his Positiue that endeth in i, by putting thereto s, and simus: as of Duri, durissimus: of Tristi, tristissimus: of Dulci, dulcissimus *latiue.*

From these general rules are excepted these that follow, Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum *Exception.* 1

And if the Positiue end in er, the Superlatiue is formed of the Nominatiue case, by putting to rimus: as Pulcher, pulcherrimus Ater. Teter. Acer. 2

Also these Nounes ending in lis, make the Superlatiue by chaging lis into limus as, Humilis, humillimus: similis, simillimus: facilis, facillimus: gracilis, gracillimus: agilis, agillim': docilis, docillimus 3

All other Nounes ending in lis, doo follow the generall rule afore going: as, Vtilis, vtilissimus

Also if a vowell come before us, it is compared by Magis & Maximè: as Pius, magis pius, maximè pius. Assiduus, magis assiduus, maximè assiduus Igneus. Impius. Arduus. Strenuus. these will not admit formation of degrees but

a supply is made by magis and maxime

Of the Pronoune.

Pronoune is a part of speech much like to a Noune which is vsed in shewing, or rehersing. som person or thinge contained in ye noune which must be und[...] A pronoune what it is

There be fifteen pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof foure haue the vocatiue case: as, Tu, meus noster and nostras, and all other lacke the vocatiue case ye most part ye nature of them There be fifteene simple Pronounes, which supplie ye place of nounes & have for

To these may be added their compounds, Egomet, tute, idem, and also Qui, quæ, quod.

Pronounes Primitiues *Demonstratiues* These eight Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, & is, be Primitiues, so called, for because they be not deriued of others. And they be also called Demonstratiues, because they shew a thing not spoken of before

Relatiues. And these sixe, Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be Relatiues, because they rehearse a thing that was spoken of before

Deriuatiues These seuen, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, be Deriuatiues, for they be deriued of their Primitiues, Mei, tui, sui, nostri, and vestri

Fiue things belonging to a Pronoune There belongeth to a Pronoune these fiue things: Number, case and Gender, as are in a Noune: Declension and person: as here followeth.

The Declensions of Pronounes

There be foure declensions of Pronounes

The first declension These three, Ego, tu, sui, be of the first declension, and be thus declined.

Singulariter.	*Nominatiuo Ego*	Pluraliter.	*Nominatiuo nos*
	Genitiuo mei		*Ge. nostrûm, vel nostri*
	Datiuo mihi		*Datiuo nobis*
	Accusatiuo me		*Accusatiuo nos*
	Vocatiuo caret		*Vocatiuo caret*
	Ablatiuo à me		*Ablatiuo à nobis*
Singulariter.	*Nominatiuo Tu*	Pluraliter.	*Nominatiuo vos*
	Genitiuo tui		*Ge. vestrûm vel vestri*
	Datiuo tibi		*Datiuo vobis*
	Accusatiuo te		*Accusatiuo vos*
	Vocatiuo ô tu		*Vocatiuo ô vos*
	Ablatiuo à te		*Ablatiuo à vobis*

Sing-

Idem compounded of Is & demum. Is & qui are added to ye pronounes because they are vsed in shewing & rehearsing & for yt they are ye same in their manner of declining
There is no diversitie of pronouns in respect of their number but nature & vse so yt ye same pronoune may be primitive or relative. as in Ille though a primitive somtime reherseth.
Hic ille & iste are said to be both relatives & demonstratives because they are usefull both to shew & rehearse.

The declensio of pronounes is knowne after ye same maner as of nounes, by ye ending of ye genitive case.
The examples are to be declined wth their English before & after

Deflexerit nos a Graeco νω adiectione literæ s. vos quoq; a [illegible] venit per literam [illegible].
Nostrum et vestrum facta videri queant a nostrorum et vestrorum κατα συγκοπην. Maxima pars vestrum intelligit [illegible] Nostra[illegible]

Sui ab 8 ut se ab e sibi a o q i r converso q ri 6.

The relative qui is added to this declension not as a relative but as an adiunct.

Is accusativo im habet quem sano tuki [illegible] Ter. Phor. act 5. sc. 1.
Dat. plur. ibus Ibus dinumerem stipendium Plau. Mil. glo. act 1. sc. Cura
Navis confracta est ibus Plaut. Rud. prol.

Pro cuius veteres quoius Plau. Epid. act 1. sc. exite
Quoius amatores olim
Cui per q et quoi Plaut. Epid. act. 1. sce. si de damnosi
Lucr. lib. 1. 2. 3. Catul. epig. 1. Vir. Bucol. 4. 8 Georg. Quoi
non dicto [illegible] puer. Tul. ep. 7. lib. 8. ad Attic. Quoi tu [illegible]
et ep. [illegible] lib. 11. Quoi signum re possu.
Nom. plur. ques pro qui Luci sunt isti. Pacu. Medo
Dat. plur. queis pro quibus Queis ante ora patru Vir. Aen. 1.
Qui in ablat. Abs quovis hoie Ter. Adelph. act. 2. sc. 3.

Singulariter and Pluraliter { Nominat. caret / Genitiuo sui / Datiuo sibi } { Accusatiuo se / Vocatiuo caret / Ablatiuo à se

These fixe, Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second declension, and be thus declined. *The second declension.* is declined like vng.

Singulariter.	Pluraliter.
Nom iste, ista, istud	Nomin. isti, istæ, ista
Genitiuo istius	Ge. istorū, istarū, istorū
Datiuo isti,	Datiuo istis
Ac. istum istā, istud	Accu. istos, istas, ista
Vocatiuo caret	Vocatiuo caret
Ablat. isto, ista, isto	Ablatiuo istis.

Ille, is declined like Iste, and also Ipse, sauing that the Neuter gender in the Nominatiue case, and in the Accusatiue case singular maketh Ipsum

Nominatiuo, hic, hæc, hoc: Genitiuo huius, Datiuo huic, as afore in the noune.

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. is, ea, id	Nominatiuo ij, eæ, ea
Genitiuo eius	Ge. eorū, earū, eorum
Datiuo ei	Datiuo ijs vel eis
Accu. eum, eam, id	Accus. eos, eas, ea
Vocatiuo caret	Vocatiuo caret
Ablatiuo eo, ea, eo.	Ablatiuo ijs vel eis

Singulariter.	Pluraliter.
Nom qui, quæ, quod	Nom. qui, quæ, quæ
Genitiuo cuius	Ge. quorū, quarū, quorū
Datiuo cui	Dat. quibus vel queis
Ac. quem, quā, quod	Accu. quos, quas, quæ
Vocat. caret.	Vocatiuo caret
Ab. quo, qua, quo, vel qui	Ab. quibus, vel queis

The difference betwen quod & Quid is because quod hath vsually a Substantive ioyned with it, Quid is put substantively.

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatiues, or Indefinits. Also Quisquis is thus declined

Nominat. { Quisquis / Quicquid } Acc. Quicquid. Ablat. { Quoquo, / Quaqua, / Quoquo

The compound of Quis.

Where

Note Where note, that Quid is alwaies a Substantiue of the Neuter gender

The third declension These fiue, Meus, tuus, suus, noster, & vester, are of the third declension, and be declined like nounes Adiectiues of three terminations in this wise

Singulariter.	Pluraliter.
Nom. meus, mea, meũ	Nom. mei, meæ, mea
Gen. mei, meæ, mei	Ge. meorũ, mearum (meorũ
Dat. meo, meæ, meo	Dat. meis
Acc. meũ, meã, meum	Ac. meos, meas, mea
Voc. mi, mea, meum	Voc. mei, meæ, mea
Abl. meo, mea, meo	Ablatiuo meis

So is Noster declined, and Tuus, suus, vester, sauing that these three last do lacke the vocatiue case

The fourth declension Nostras, vestras, and this noune Cuias, be of the fourth declension, and be thus declined

Singulariter.	Pluraliter.
Nom. hic & hæc nostras, & hoc nostrate	Nom. hi & hæ nostrates, & hæc nostratia
Ge. huius nostratis	Ge. horum, harum & horum, nostratium,
Dati. huic nostrati	Dat his nostratibus
A. hũc & hãc nostratem, & hoc nostrate	Ac. hos & has nostrates, & hæc nostratia,
Vocat. ô nostras, & ô nostrate	Vocat. ô nostrates, & ô nostratia
Abl. hoc, hac, & hoc nostrate, vel nostrati	Ab. ab his nostratibus

Note Here is to be noted, that Nostras, Vestras, and this Noune Cuias, be called Gentiles, bicause they properly betoken perteining to countries or nations, to sectes or factions

A Pronoune hath three persons

Persons The first person speaketh of himselfe: as Ego, I, Nos, wee

The

Proijcere tela manu, sanguis meus. Virg. Aen.

Postquam oculis suis lumina bona avu reliquit. Lu

virginis na quisque sibi domi Rom. h. Pat. fas. En.

Da meus oculus Plaut Asin. act. 3. sc. 3.

Meus festus dies, meus pullus. Cas. act. 1. sc. 1.

mi in voc. plur. mi homines Plaut cistell. act. 4. sc. 2.

Cuias is properlie no pronoune but as it is derived of cuius ye genitive case of quis, neither are are all derivatives of ye same part of speech with their primitives as iuvenesco of iuvenis seniliter of senex. & it is referred to this declension by reason of its several terminations so neere to ye example

The use of ye persons is not only to expresse our mindes fitly when we speake of any thinge but especially in ye forming of verbes wherein they are ever expressed or understood in ever word in each moode & tense except ye Infinitive.

Although Ego & nos are only expressed it is to be understood yt their oblique cases are of ye same person

Every vocative case is not properly said to be of ye third person in respect of its owne naturall significatio but of ye pronoune [illegible] ioyned to it by appositio
Ego & tu are ever of ye first & second person ipse idem & are so of ye first & 2 person yt they are also usually of ye third.
Quo saepe solemus pastores &c. Nounes & participles by ye figure Evocatio may be of any person.

not with standing scribo, aegne disputo &c. or pluit ninget seeme to have a perfect signification & so crosse this definition yet there is somthing undersood for scribo is as much as sum scribens & pluit is as much as Deus est pluens.
Declined with mood & tense is undersood of perfect or regular verbs not irragular as ave faxo &c.
Some make but 3 active passive & dep. because then is no diffrence betwen a verb. dep. & com saving yt a verb. com is used sometime passively
These differ in signif. signe & declining.
Others but 2 active & passive as Prisc. lib. 8. Nebrix lib. 3. Scalig. De causis ling. Lat.
It signifyeth to doe or to be doing some what to an other.
valeo, palleo, a verbe neuter signifyeth to be to become, or to be made somewhat. as gaudeo, abeo, acesco, consenesco, cresco, proficio, ardeo. though it canot take r to make it a passive yet it may have an impersonall passive.
sic eloquor, moror, irascor, gradior, morabor dignor. adulor

The second person is spoken to: as Tu, Thou: Vos, Yee. And of this person is also every vocatiue case. by ye figure Evocatio

The third person is spoken of: as Ille, He: Illi, They. And therfore all Nounes, Pronounes, and Participles be of the third person

Of a Verbe. Part 5

A Verb is a part of speech, declined with moode and tense, and betokeneth doing: as, Amo, I loue: or suffering: as, Amor, I am loued: or being: as, Sum, I am It may have persons or this signe to before it.

Of verbes such as haue persōs, be called Personals: as, Ego amo, Tu amas. And such as haue no persons, be called Impersonals: as, Tædet, It irketh. Oportet, It behoooueth why impersonalls

A verbe. what it is
It differeth from other parts 1 by declining. 2 Signification
why verbs are called personals

Of verbs Personals there be fiue kinds: Actiue, Passiue, Neuter, Deponent, and Commune

A verbe actiue endeth in o, and betokeneth to doo: as, Amo, I loue: and by putting to r, it may be a Passiue: as, Amor nation, except Sum but ye

A verbe Passiue endeth in or, and betokeneth to suffer: as, Amor, I am loued: and by putting away r, it may be an Actiue: as, Amo of a passive governe an accusative case.

A verbe Neuter endeth in o, or m, and can not take r, to make him a Passiue: as, Curro, I runne. Sum, I am. And it is englished sometime actiuely: as, Curro, I runne, And sometime passiuely: as, Ægroto, I am sicke their signification whither actively or passively

A verb deponent endeth in r like a Passiue, and yet in signification is but either Actiue: as, Loquor verbum, I speake a worde: or neuter: as, Glorior, be made an active it cannot governe an ~~accusative~~ ablative case with a preposition but an accusative

Verbes Personals their kinds 5
Actiue. This agreeth with ye neuter in termination ... active may be a passive
Passiue. may be made an active. 2 ever signification 3 seldome
Neuter omnia genera &c. ut aspart ex regula ... latiue facta. They doe fully expresse
Deponent. hath ... passive signification. 2 It can not

I boast.

Commune. A Uerbe Commune endeth in r, and in signification is both Actiue and Passiue: as Osculor te, I kisse thee. Osculor à te, I am kissed of thee.

is knowne by ye signification or termes of the

MOODES.

A mood is ye manner of speech wherein ye signification of ye verb is uttered

Moodes sixe. There bee sixe Moodes: the Indicatiue, the Imperatiue, the Optatiue, the Potential, the Subiunctiue, and the Infinitiue.

Indicatiue. The Indicatiue moode sheweth a reason true or false: as, Ego amo, *I loue.* Or else asketh a question: as, Amas tu? *Doest thou loue?*

Imperatiue. The Imperatiue biddeth or commaundeth: as, Ama, *Loue thou*

Optatiue. The Optatiue wisheth or desireth, with these signes, *would God, I pray God,* or *God grant*: as, Vtinam amem, *I pray God I loue*: and hath euermore an Aduerbe of wishing ioyned with him

Potentiall. The Potential moode is known by these signes, *May, can, might, would, shold,* or *ought*: as Amem, *I may* or *can loue*: without an aduerbe ioyned with him

Subiunctiue. The Subiunctiue moode hath euermore some Coniunction ioyned with him: as, Cùm amarem, *when I loued.* And it is called ye Subiunctiue mood, because it dependeth of another Uerbe in the same sentence, either going afore, or comming after: as, Cùm amarem, eram miser: *when I loued, I was a wretch*

Infinitiue. The Infinitiue signifieth to do, to suffer, or to be, and hath neither number, nor person, nor Nominatiue case before him, and is knowne commonly by this signe, *To*: as, Amare, *To loue.* Also when two verbes come together, without any Nominatiue case betweene them, then the latter shall be the

Infi-

ffew verbs comons signifie passively as well as actively except Criminor. ffrustror, Osculor, & some other although many participles of ye preter tense of verbs deponents may be found signifying passively as Complexus, Meditatus, Interpretatus Comitatus &c.

In this number imperfect verbs are not included as infit and others whic loose ye vse of ye moods rather by custome then their owne nature

ye potential & ye subiunctive though they differ not fro ye optative in termination yet much in sense & signification.
It sheweth an abilitie will or dutie to doe any thing

or an adverbe having ye nature of a coniunctio

Gerunds & Supines called by Linacre participiall verbs
They are said to belong to ye Infinitive mood because their
signification is infinite like to yt mood not making any dif
ference of number or person.
All verbs Personalls wch are perfect & regular have gerunds
& supines except only passives & such are excepted & noted to
want their Supines.
Impersonalls have none.

If verbs want their Supines, they want both their partici-
ple of the preter tense & of ye future in rus. Gerunds
and supines are included in ye verbe being on of ye eight
parts.

A tense is the time wherein any person is said to doe or
suffer any thinge A noune may signifie time but not whe a
but ? properly is more philosophical the gramatical.
The number is understood of perfect verbs.

Infinitiue mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

GERVNDES

There be moreouer belonging to the Infinitiue moode of Verbes, certayne voyces called Gerunds, ending in Di, do, and dum: which haue both the actiue and passiue signification: as, Amandi, *Of louing,* or *of being loued.* Amando, *In louing,* or *in being loued.* Amandum, *To loue,* or *to be loued.* (*Gerundes three. Di, do, dum.*)

SVPINES.

There be also pertaining vnto verbes two Supins, the one ending in um, which is called the first supine, because it hath the signification of the verbe actiue: as, Eo amatum, *I goe to loue.* And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passiue: as Difficilis amatu, *Hard to be loued* (*Supines two Vm, u*)

TENSES

There be fiue Tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect tense, the Preterperfect, the Preterpluperfect, & the Future tēse. (*Tenses fiue.*)

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I loue.* (*Present tense.*)

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, *I loued or did loue.* (*Preterimperfect.*)

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this signe *Haue:* as, Amaui, *I haue loued* (*Preterperfect.*)

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this signe *Had:* as, Amaueram, *I had loued* (*Preterpluperfect.*)

The Future tense speaketh of the time to come, with this signe *Shall* or *will:* as, Amabo, *I shall* or *will loue.* (*Future.*)

PER-

PERSONS.

Persons three.

THere be also in verbes three persons, in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I loue*: Tu amas, *Thou louest*: Ille amat, *He loueth*. Pluralit. Nos amamus, *We loue*: Vos amatis, *Ye loue*: Illi amant, *They loue*

CONIVGATIONS.

Coniugations foure.

VErbes haue foure Coniugations, which bee knowne after this manner

The first coniugation hath â long before re, and ris: as, Amâre, Amâris

The second coniugation hath ê long before re, and ris: as, Docêre, docêris

The third coniugation hath è short before re, and ris: as Legère, legèris

The fourth coniugation hath î long before re, and ris: as Audîre, audîris

Verbes in O, of the foure Coniugations be declined after these examples

AMo, amas, amaui, amare: Amandi, amando, amandum: Amatum, amatu: Amans, amaturus, To loue

Doceo, doces, docui, docere: Docendi, docendo docendum: Doctum, doctu: Docens, docturus, To teach

Lego, legis, legi, legere: Legendi, legendo, legendum: Lectum, lectu: Legens, lecturus, To reade

Audio, audis, audiui, audire: Audiendi, audiendo, audiendum: Auditum, auditu: Audiens, auditurus, To heare

A person is everie severall word in every mood & tense except the infinitive
The persons in Nounes & verbes differ, in yt ye persons in Nounes & Pronounes signifie who or what person it is yt doet or suffereth any thing The persons in verbs signifie what it is yt such a person doth or suffereth. as Magist. docet

re is found in ye present tense of ye Infinit active ris in ye second person of ye present tense of ye Indic. passive
Declining a verbe is ye rehearsing of ye first & second person of ye present tense, wth ye first person of ye preter perfect tense of ye Indicative mood ye present tense of ye Infinitive moode Gerunds, supines & participles belonging to ye verbe & voice
Forming or coniugating a verbe is ye breaking or varying of ye first word of ye verbe into sundrie other words comming of it by persons tenses moods.
The perfect readines in declining & coniugating verbs is usefull in making & construing Latine
verbs are to be formed with ye English as well before as after ye Latine.
So yt the terminations of each tense are to be knowne as pres. o, as, at &c. & so through everie mood.
The persons of those tenses wch come one of another are to be knowne, as those derived of present & perfe
So verbs are to be formed actively & passively.

Et signa cætera neq; scribat. Ter. Eun. act. 1. sc. 2.
vellera virginei custodibant calathisci Cat. in nup.
Lenibat dictis aīu Aen. 6.

Iam scibo magis Plaut. Truc. act. 2. sc. Ne expectetis
Ego iam probra tua aperibo oīa | Plaut. Truc. 4 Sc. Lepide
Quicquid hic mentibitur Plaut. Mil. glor. act. 1. sc. 1.

Indicatiue moode present tense singular

I loue, or do loue. Thou louest, or doest loue. He loueth, or doth loue. We loue, or do loue. Ye loue, or do loue. They loue, or do loue.

Amo, amas, amat
Doceo, doces, docet
Lego, legis, legit
Audio, audis, audit

Pluraliter.

Amamus, amatis, amant
Docemus, docetis, docent
Legimus, legitis, legunt
Audimus, auditis, audiunt

Preterimperfect tense singular

Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, bas, bat. Plural. bamus, batis, bant

I loued or did loue.

Preterperfect tense singular

Amaui, Docui, Legi, Audiui, sti, it. plural. imus, istis, erunt vel ere

I haue loued.

Preterpluperfect tense singular

Amaueram, Docueram, Legeram, Audiueram, ras, rat. plural. ramus, ratis, rant

I had loued.

Future tense singular

I shall or will loue.

Amabo, Docebo, bis, bit. pluraliter bimus, bitis, bunt

Legam, Audiam, es, et. pluraliter emus, etis, ent

Impera-

Imperatiue moode.

	Loue thou. Loue he, or let him loue.	Loue we, or let vs loue.	Loue yee. Loue they, or let them loue.
Present tense singular.	Ama, amet, amato. amato	Plu. amemus.	amate, ament amatote. amanto
	Doce, doceat, doceto. doceto	Pl. doceamus	docete, doceant docetote. docento
	Lege, legat, Legito. legito	Pl. legamus	legite, legant, legitote. legunto
	Audi, audiat, audito. audito.	Pl. audiamus	audite, audiant, auditote. iunto.

Optatiue moode.

God grant I loue.

Present tēse singular. Vtinam. Amem, ames, amet. Plur. amemus, ametis, ent.
Doceam, Legam, Audiam, } as, at. Pluraliter. vtin. amus, atis, ant.

Would God I loued or did loue.

Preterimperfect tense singul. Vtin. Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, } res, ret. Plur. vtin. remus, retis, rent.

I pray God I haue loued.

Preterperfect tense sing. Vtin. Amauerim, Docuerim, Legerim, Audiuerim, } ris, rit. Plural. vtin. rimus, ritis, rint.

Would God I had loued.

Preterpluperfect tense sing. Vtin. Amauissem, Docuissem, Legissem, Audiuissem, } ses, set. Plur. vtin. semus, setis, sent

Futu

God grant I shall or will loue hereafter.

Future tense singular. Vtinam Amauero, Docuero, Legero, Audiuero, ris, rit. Plur. vtinam rimus, ritis, rint.

Potentiall moode.

I may or can loue.

Present tense singular. Amem, ames, amet. Plu. amemus, ametis, ament. Doceam, Legam, Audiam, as, at. Pluraliter amus, atis, ant.

I might, would, should, ought, or could loue.

Preterimperfect tense singular. Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, res, ret. Pluraliter remus, retis, rent.

I might, would, should, or ought to haue loued

Preterperfect tense singular. Amauerim, Docuerim, Legerim, Audiuerim, ris, rit. Pluraliter rimus, ritis, rint.

I might, would, should, or ought to had loued

Preterpluperfect tense singular. Amauissem, Docuissem, Legissem, Audiuissem, ses, set. Pluraliter semus setis, sent,

I may or can loue hereafter.

Future tense singular. Amauero, Docuero, Legero, Audiuero, ris, rit. Pluraliter rimus, ritis, rint.

Subiunctiue moode.

When I loue.

Present tense singul. Cùm
Amem, ames, amet. plur. cùm amemus, ametis, ent.
Doceam,
Legam,
Audiam,
as, at. pluraliter cùm amus, atis, ant.

When I loued or did loue.

Preterimperfect tense sing. Cùm
Amarem,
Docerem,
Legerem,
Audirem,
res ret. plur. cùm remus, retis, rent.

When I haue loued.

Preterperfect tense sing. Cùm
Amauerim,
Docuerim,
Legerim,
Audiuerim,
ris, rit. plur. cùm rimus, ritis, rint.

When I had loued.

Preterpluperfect tense sing. Cùm
Amauissem,
Docuissem,
Legissem,
Audiuissem,
ses, set. plur. cùm semus, setis, sent.

When I shall or will loue.

Future tense sing. Cùm
Amauero,
Docuero,
Legero,
Audiuero,
ris, rit. pluraliter cùm rimus, ritis, rint.

Infinitiue moode.

Present and preterimperfect tense.
Amare, Docere, Legere, Audire, — To — Loue. Teach. Reade. Heare.

Preterperfect and preterpluperfect.
Amauisse, Docuisse, Legisse, Audiuisse, — To haue or had — Loued. Taught. Read. Heard.

Amatu-

Future tense.	Amaturum Docturum Lecturum Auditurum	esse. To	Loue Teach Reade Heare	hereafter.

Gerundes.	Amandi, of louing Docēdi, of teaching Legēdi, of reading Audiēdi, of hearing	do, in louing do, in teaching do, in reading do, in hearing	dū, to loue. dū, to teach dū, to read dū, to hear.

Supines.	Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	to	loue teach reade heare	Amatu, Doctu, Lectu, Auditu,	to be	loued. taught. read. heard.

A participle of the present tense.	Amans, Louing. Docens, Teaching. Legens, Reading. Audiens, Hearing.
The participle of the first future tense.	Amaturus, to loue or about to loue. Docturus, to teach, or about to teach. Lecturus, to reade, or about to reade. Auditurus, to heare, or about to heare.

Before we decline any Verbes in *or*, for supplying of many tenses, lacking in all such verbs, we must learne *to decline this verbe Sum, in this wise following.*

Sum, es, fui, esse: Futurus, To be.

Indicatiue moode present tense singular.

SVm I am, es, est. Pluraliter, sumus, estis, sunt.

Preterimperfect tense singular Eram, I was, eras, erat. Pluraliter, eramus, eratis, erant

Preterperfect tense singular Fui, I haue bene, fuisti, fuit. Pluralit. fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere

Preterpluperfect tense singular. Fueram, I had bene, fueras, fuerat. Pluraliter, fueramus, fueratis, fuerant

Future tense singular. Ero, I shall or will be, eris, erit. Plur. erimus, eritis, erunt

Imperatiue moode.

Present tense singular. Sis, Es, Esto, be thou. Sit, Esto, Pl. simus. Sitis, Este, Estote. Sint, Sunto

Optatiue moode.

Present tense sing. Vtin. Sim, I pray God I be. sis, sit. Pluraliter, vtinam simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense sing. Vtin. Essem, Would God I were. esses, esset. Plur. vtinam essemus, essetis, essent

Preterperf. tense. sin. Vti. Fuerim, I pray God I haue bene. fueris, fuerit. Plur. vtinam fuerimus, fueritis, fuerint

Preterpluperfect tense sing. Vtin. Fuissem, Would God I had bene. fuisses, fuisset, Pl. vtinam fuissemus, fuissetis, fuissent

Future tense sing. Vtin. Fuero, God grant I be hereafter. fueris, fuerit. Plur. vtinam fuerimus, fueritis, fuerint

Estur ut occulta vitiata teredine navis Ovid. Pont. l. 1

Tros Rutilusve fuat. Aen. 10.
Qui fuvimus ante Rudini. En.

Potentiall moode.

Present tense singular. Sim, I may or can be. sis, sit. Pluraliter simus, sitis, sint.

Preterimperfect tẽse sing. Essem, I might or could be. esses, esset. Plur. essemus, essetis, essent

Preterperf. tense sing. Fuerim, I might, could, should, or ought to haue bin. fueris, fuerit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint

Preterpluperfect tense singular. Fuissem, I might, could, should, or ought to had bin. fuisses, fuisset. Plur. fuissemus, fuissetis, fuissent

Future tense singular. Fuero, I may or can be hereafter. fueris, fuerit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.

Subiunctiue moode.

Present tẽse sing. Cùm Sim, When I am. sis, sit. Plur. cùm simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense sing. Cùm Essem, When I was. esses, esset. Plur. cùm essemus, essetis, essent

Preterperf. tense sin. cùm Fuerim, When I haue beene. fueris, fuerit. Plur. cùm fuerimus, fueritis, fuerint

Preterpluperfect tense sing. Cùm. Fuissem, When I had beene. fuisses, fuisset. Plur. cùm fuissemus, fuissetis, fuissent

Future tense singular. Fuero, When I shall or will be. fueris, fuerit. Plur. cùm fuerimus, fueritis, fuerint

Infinitiue moode.

Present and preterimperfect tense. Esse, to be { Preterperfect & Preterpluperfect tense. } Fuisse, { to haue or had beene.

Future tense. Fore vel futurum esse, To be hereafter.

Deponents & commons are declined partly actively & partly passively having their gerunds &c. There are diverse kindes of diminutive verbs derivatiuorum sunt quinque genera &c.

Verbs in *or* of the foure coniugations, be declined after these examples.

AMor, amâris vel amâre : amatus sum vel fui, amâri : amatus, amandus. To be loued

Doceor, docêris vel docêre : doctus sum vel fui, docêri : doctus, docendus. To be taught

Legor, legĕris vel legĕre : lectus sum vel fui, legi : lectus, legendus. To be read

Audior audîris vel audîre: auditus sum vel fui, audiri: auditus, audiendus. To be heard.

Indicatiue moode.

Present tẽse singular. — I am loued

Amor, amaris vel amare, amatur
Doceor, doceris vel docere, docetur
Legor, legeris vel legere, legitur
Audior, audiris vel audire, auditur
} Pl. mur, mini, ntur.

Preterimperfect tense singular. — I was loued.

Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar } baris vel bare, batur. P. bamur, bamini, (bantur.

Preterperfect tense singular. — I haue been loued.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } sum vel fui. } tus es vel fuisti, tus est vel fuit. Pl. ti sumus vel fuimꝰ, ti estis vel fuistis ti sunt fuerũt vel fuere.

Preterpluperfect tense singular. — I had bin loued.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } erã vel fuerã } tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. P. ti eramꝰ vel fueramꝰ, ti eratis vel fueratis, ti erãt vel fuerãt

Future tense singular. — I shall or will be loued.

Amabor, Docebor, } beris vel bere, itur. P. bimur, imini, ũtur

Legar, Audiar, } cris vel ere, etur. Pl. emur, emini, entur

Atq. amicior gloriosi Plaut. Pers. act. 2. sce. Daratr

Imperatiue moode.

	Be thou loued.	Let him be loued.	Let vs be loued	Be ye loued.	Let them be loued.
Present tēse singular.	Amare,	ametur,	Plu. amemur	amini,	entur.
	amator.	amator.		aminor,	antor
	Docere,	doceatur	Pl. doceamur	emini,	eantur.
	docetor.	docetor.		eminor.	entor.
	Legere,	legatur,	Plu. legamur	imini,	antur,
	legitor.	legitor.		iminor.	untor
	Audire,	audiatur,	Pl. audiamur.	imini,	iantur,
	auditor.	auditor.		iminor.	iūtor.

Optatiue moode.

God grant I be loued.

Present tense singular. Vtinam Amer, eris vel ere, etur. Plu. vtin. emur, emini, entur
Docear, Legar, Audiar, aris vel are, atur. P. vt. amur, amini, antur

Would God I were loued.

Preterimperfect tense sing. Vtin. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, reris vel rere, retur. P. vt. remur, remini, rentur.

I pray God I haue been loued.

Preterperfect tense sing. Vtin. Amatus Doctus Lectus Auditus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. Plur. vt. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Would God I had beene loued.

Preterpluperfect tense sing. Vtin. Amatus Doctus Lectus Auditus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Plura. vtinam ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tense singular, Vtinam

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — God grant I be loued hereafter. ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. vtin. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Potentiall moode.

I may or can be loued.

Present tese singular.

Amer, eris vel ere, etur. Plur. emur, emini, entur.
Docear, Legar, Audiar, — aris vel are, atur. Plur. amur, mini, tur.

Preterimperfect tense singular.

Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — I would, should, or ought to be loued. reris vel rere, retur. Plur. remur, remini, (rentur.

Preterperfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — I would, should, or ought to haue bin loued. sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. Plur. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterpluperfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — I would, should, or ought to had bene loued. essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Pluraliter, ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — I may or can be loued hereafter. ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Plur. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subiunctiue

Subiunctiue moode.

When I am loued

Present tense singular Cùm { Amer, eris vel ere, etur. Plu. cùm emur, emini, entur
Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. Pl. cùm amur, amini, tur

When I was loued.

Preterimperfect tense sing. Cùm { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } reris vel rere, retur. P. cùm remur, remini, rentur.

When I haue beene loued.

Preterperfect tense sing. Cùm { Amatus Doctus Lectus Auditus } sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. Pl. cùm ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint

When I had beene loued.

Preterpluperfect tense sing. Cùm { Amatus Doctus Lectus Auditus } essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Plur. cùm ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent

When I shall or will be loued.

Future tense singular Cùm { Amatus Doctus Lectus Auditus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. cùm ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitiue moode.

Present and preterimperfect tense { Amari, Doceri, Legi, Audiri, } To be { Loued Taught Read Heard

Preterperfect and preterpluperfect { Amatum Doctum Lectum Auditum } esse vel fuisse { To haue or had beene loued. Taught. Read. Heard.

Amatum

Future tense.	Amatũ iri vel amandũ esse	to be	loued	hereafter.
	Doctũ iri vel docendũ esse		taught	
	Lectũ iri vel legendũ esse.		read	
	Auditũ iri vel audiẽdũ esse		heard	

A participle of the preter tense.	Amatus, Loued.
	Doctus, Taught.
	Lectus, Read.
	Auditus, Heard

A participle of the Future in Dus.	Amandus,	To be	Loued.
	Docendus,		Taught.
	Legendus,		Read.
	Audiendus,		Heard.

Of certaine Verbes going out of rule, which are declined and formed in ma- *ner following.*

POssum, potes, potui, posse, potens. To may or can.

Volo, vis, volui, velle volendi, volendo, volendum: supinis caret, volens. To wil or to be willing.

Nolo, non is, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret, nolens. To nill or to be unwilling.

Malo, mauis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret, malens. To haue rather, or to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo, edendum: esum, esu, vel estum, estu: edens, esurus vel esturus. To eate.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus. To be made, or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus. To beare or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus. To be borne or suffered.

Indicatiue

Sapienter potis es consulere Plaut. Mil. act. 3. sc. 1.
Si potissem inter vos componere Plaut Cur. Act. 5. sc. 3.
Quod tamen expleri nulla ratione potestur Lucret. lib. 3.

Amari mavolo Plaut. Asin.

Est mollis flama medullas. Virg

Conditiones tetuli tortas. Plaut Menaech. act. 4. sc. 2.

Indicatiue moode.

Present tense singular.

POssũ, potes, poteſt.
Volo, vis, vult.
Nolo, non vis, non vult.
Malo, mauis, mauult.
Edo, edis vel es, edit vel eſt.
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris, vel re, fertur.

Pluraliter.

Poſſum', poteſtis, poſſ[unt]
Volumus, vultis, volun[t]
Nolumus, non vult[is] nolunt.
Malumus, mauultis, ma[lunt]
Edimus, editis vel eſtis edunt.
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, fe- runtur.

Preterimperfect tense singular.

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
as, at. Pluraliter, amus, atis, ant.

Ferebar, baris vel bare, batur. Plur. bamur, bamini, (bantur.

Preterperfect tense singular.

Potui, Volui, Nolui, Malui, Edi, Tuli, iſti, it. P. imus, iſtis, êrunt vel (êre.

Factus, Latus: ſum vel fui, tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit. Plu. ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect tense singular.

Potuerã, Voluerã, Noluerã, Maluerã, Ederam, Tuleram, ras, rat. P. ram', ratis, rã[nt]

Factus, Latus: erã vel fuerã, tus eras vel fueras, t' erat vel fuerat. Pl. ti eramus vel fueramus, tĩ eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Potero

Potero, poteris, poterit. Plura. erimus, eritis, erint

[Fu]ture tense [si]ngular:
Volam, Nolam, Malam, / Edam, Fiam, Feram, — es, et. Plural. emus, etis, ent.
Ferar, rêris, vel rêre, rêtur, Pl. rêmur, remini, rentur

Possum, Volo, Malo, haue none Imperatiue moode

Imperatiue moode.

Noli, nolito. Pluraliter, nolite, nolitote

Present tẽse singular:

Singular		Plural		
Es, esto, ede, edito	edat, esto, edito	P. Edam'	edite, este, estote, editote.	edãt edũto.
Fito tu,	Fiat, fito,	Pl. Fiam9	Fite, fitote,	Fiant, fiunto
Fer, ferto,	Ferat, ferto,	P. feram9	ferte, fertote	Ferãt ferũto
Ferre, fertor,	Feratur, fertor,	p. feramur	Ferimini, feriminor	ferãtur ferũtor

Optatiue moode.

Present tense singular Vtinam:
Possim, Velim, / Nolim, Malim, — is, it. Plu. vtin. imus, itis, int
Edam, Fiam, Feram, — as, at. Plu. vtinam, amus, atis, ant.
Ferar, raris vel rare, ratur. Plu. amur, amini, antur.

Preterimperfect tense sing. Vtinam:
Possem, Vellem, Nollem, Mallem, / Ederem vel essem, Fierem, Ferrem, — es, et. Pluraliter, vtinam emus, etis, ent.
Ferrer, rêris vel rêre, rêtur. Plu. vtin. remur, remini (rentur.

Potue-

[illegible]

Si mi obsequens Plaut. Curc. act. sc. 1.
Si cognitor ipse. Hor. lib. 2. Sat. 5.

Quid tu curas utrum coctum an crudum edim Plaut. Aul.

Nunquam huc tetulissem pedem. Ter. And. act. 4. sc. 5

Catulus famam aliis aiebat esse oportebat. Cic. 2 de ora.

Hodie me his mulierculis tetulisse auxilium. Plaut. Rud.

Preterperfect tense sing. Vtin.

Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. P. vt. rimus, ri(tis, rint

Factus Latus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus si vel fuerit. Pl. vtin. ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterpluperfect tense sing. Vtinam

Potuissem, Voluissem, Noluissem Maluissem, Edissem, Tulissem, ses, set. Pl. vt. semus, (setis, sen

Factus Latus essem vel fuissẽ, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. P. vt. ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel (fuissent.

Future tense singular. Vtinam

Potuero, Voluero, Noluero, Maluero, Edero, Tulero, ris, rit. P. vti. rimus, ritis, (rint.

Factus Latus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. vti. ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potentiall and the Subiunctiue moode be formed like the Optatiue in voice, and doe differ onely in signification and signe of the moode

Infinitiue moode.

Present tẽse and preterimperfect tense

Posse, Velle, Nolle, Malle, edere vel esse, Ferre, — *Preterperfect and Preterpluperfect tense* — Potuisse, Voluisse, Noluisse, Maluisse, Edisse, tulisse — **Fu** — esurũ esse, laturũ esse

Fieri, Ferri — Factum esse vel fuisse, Latum esse vel fuisse

Futur

Future tense. { Factum iri, vel faciendum esse,
Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and Queo, make Ibam & Quibam, in the preterimperfect tense of the Indicatiue moode, & Ibo and Quibo in the future tense: and in all other moodes and tenses are varied like verbes in o, of the fourth coniugation, sauing that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Tenses formed of the preterperfect tense.

Of the Preterperfect tense of the Indicatiue moode bee formed the Preterpluperfect tense of the same mood, the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense of the Optatiue moode, the Potentiall moode, and the Subiunctiue moode: the Preterperfect tense, & the Preterpluperfect tense of the Infinitiue moode: as of Amaui, are formed Amaueram, amauerim, amauero, by changing i, into e short: as Amauissem, amauisse, keeping i, still.

Impersonals, how declined. They may be of all persons if an oblique case be understood wch they governe. They are said to be without person, because they have no nominative case before them as personalls have & are not varied by diverse terminations of persons as a verb personall is

IMpersonals bee declined throughout all moodes and tenses, in the voyce of the third person singular onely: as Delectat, delectabat, delectauit, delectauerat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c. And they haue commonly before their english, this signe *It*: as, It delighteth, Delectat. It becommeth not, Non decet.

These are are either of ye active or passive voice and yet they always signifie actively
As well personalls for ye most part may be made impersonals & ye contrarie except studet pamitet oportet
they may be knowne either by the signe it or y^t they have no nominative case before them

Of

Tibul. lib. 1. el. 4 transiet ætas.
Ex te enim exiet dux. Mat. ii. 6.
Si non queibo impetrare Plaut. Mil. act. 4 sc. Itera recu.
So they make ye obliq. cases of ye participle of ye present tens
as of iens euntis eunti &c.

ffor forming participles of verbs wanting ye preterimperfect tense we must feine one as inquiebat inquiens. Quaeso, odi, caepi, memini cannot forme this participle because they want ye preterimperfect tense. oportebat, taedebat miserebat being impersonals doe not forme this tense ye rule concerne personals. tens formeth ye oblique cases of Peans out of use.
These participles futurus, osurus, pariturus, nasciturus, arguiturus, luiturus, nosciturus, moriturus oriturus are formed irregularly. verbs deponents & commons although properly they want their supines yet was we suppose they have active on whose supines these participles are formed regularly.

Dolendus & carendus are irregular participles as they come of meere neuters, these participles excursus percursus, erratus, aratus laboratus with their participles in dus are formed of impersonals neuters wch are used only in the third person of ye passive voice
factus is not a participle of fio but of facior now out of use. although its compounds are used.

A Participle is a part of speech, deriued of a Uerbe, and taketh part of a Noune, as Gender, case and declension: and part of a Uerbe, as tense and signification: and part of both, as number and figure.

There be foure kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense, one of the Future in rus, and another of the Future in dus. *4. kindes Participles.*

A participle of the present tense, hath his English ending in ing: as *Louing*. And his Latine in ans, or ens: as Amans, docens: And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicatiue mood, by changing the last syllable into ns: as Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens. *Present tense.*

A participle of the Future in rus, betokeneth to do, like the Infinitiue moode of the Actiue voice: as Amaturus, *To loue*, or, *about to loue*. And it is formed of the latter Supine, by putting to rus: as Doctu, docturus. *The first Future tense in rus.*

A Participle of the Preter tense, hath his English ending in d, t, or, n: as *loued*, *taught*, *slain*, and his latine in tus, sus, xus: as amatus, visus, nexus: and one in uus, as Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as lectu, lectus, except Mortuus. *Preter tense*

A Participle of the Future in dus, betokeneth to suffer, like the Infinitiue moode of ye passiue voice: as Amandus, *to be loued*. And it is formed of the genitiue case of the participle of the Present tense, by chan- *The second Future tense in dus.*

ging

ging tis into dus: as Amantis, amandus: Legentis, legendus. And it is also found, to haue the signification of the Participle of the Present tense: as Legendis veteribus proficis, *In reading old authors thou doest profit*

Of an Actiue come 2. participles

Of a verbe actiue, & of a verbe neuter, which hath the Supines, come 2 participles, one of the present tense, & another of the Future in rus: as of Amo, commeth Amans, amaturus: of Curro, currens, cursurus

Of a Passiue come 2

Of a verbe Passiue, whose actiue hath the Supines, come two Participles, one of the Preter tense, and another of the Future tense in dus: as of Amor, commeth amatus, amandus

Of a Deponent, 3

Of a verbe Deponent commeth three Participles, one of the Present tense, one of the Preter tense, and an other of the Future in rus: as of Auxilior, commeth auxilians, auxiliatus, auxiliaturus

And if the verbe Deponent doo gouerne an accusatiue case after him, it maie forme also a Participle in dus: as of Loquor, loquendus

Of a Commune 4

Of a verbe Commune commeth foure Participles: as of Largior, commeth Largiens, largiturus, largitus, largiendus

Participles declined like adiectiues

Participles of the Present tense, be declined like Nounes adiectiues of iii. Articles: as Nom. hic, hæc hoc amans. Gen. huius amantis, Dat. huic amanti, &c

Participles of other tenses, be declined like Nounes Adiectiues of three diuers endings: as Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum

These participles gavisurus ausurus fisurus are par. above ye analogie of ye coniugation ye verbs of wch they proceed being otherwise declined then verbs neuters usually are the rule excluding neuters passives

Dic mihi cras istud Postume quando venit. Mart.

Of an Aduerbe. what it is

AN Aduerbe is a part of speech ioi-ned to the Verbs, to declare their signification. by some qualitie quantitie or circumstance the meaning of yt word whereunto it is

the use of an adverb is to expresse more fully ... putto wch is some time a verb or nowne or an other adverb. but those then are in place of a verbe.

Aduerbs some be of time: as Hodie, cras, heri, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of
- Place: as Vbi, ibi, hic, istic, illic, intùs, foris.
- Number: as Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as Inde, deinde, denique, postremò.
- Asking or doubting: as Cur, quare, vnde, quorsum, num, nunquid?
- Calling: as Heus, ô, ehodum.

Some be of
- Affirming: as Certè, ne, profectò, sanè, scilicet, licèt, estò.
- Denying: as Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as Pol, ædepol hercle, medius fidius.
- Exhorting: as Eia, agè, agitè, agédum.

Some be of
- Flattering: as Sodes, amabò.
- Forbidding: as Ne.
- Wishing: as Vtinam, si, ô si, ô.
- Gathering together: as Simul, vnà, pariter, non modò, non solùm.
- Parting: as Seorsim, sigillatim, vicatim.

Some be of
- Choosing: as Potiùs, imò.
- A thing not finished: as Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
- Shewing: as En, ecce.
- Doubting: as Forsan, forsitã, fortassis, fortassè.
- Chance: as Fortè, fortuitò.

Some be of
- Likenesse: as Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.
- Qualitie: as benè, malè, doctè, fortiter.
- Quantitie: as Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- Comparison: as Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

These adverbs have no comparative or superlative degree properly of their owne but take them of ye adiectives of wch they are derived

Certaine Aduerbes be compared: as Doctè doctiùs, doctissimè, Fortiter, fortiùs, fortissimè, Propè, propiùs, proximè. Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not hauing anie casual worde to serue vnto, ioined with them, be not Prepositions, but are changed into Aduerbes: as, Qui antè non cauet, pòst dolebit, He that bewareth not afore, shall be sorie afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, inhonestum est, In presence to commend one, and behinde the backe to dispraise, is an vnhonest point.

Of a Coniunction.

A Coniunction is a part of speech that ioineth words and sentences togither.

Of Coniunctions some be Copulatiues: as Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Disiunctiues: as Aut, ve, vel, seu, siue.
- Discretiues: as Sed, quidem, autem verò, at, ast,
- Causals: as Nam, námq;, enim, etenim, quia, vt, quòd, quum, quoniam and quando set for quoniam.

Some

Most comonly) because some prepositions are orderly set
after their cases, ye rest also may be set after sometimes
Appositio) when a prepositio is set before an other word
yet is not made one with it but remaineth a perfect
word of it selfe.
Compositio) whē it is made part of ye word wch it is set
before.

Ad Domini nutum. Ad clarū diem. Ad 10 talenta
Multū potes apud eū. Haec vox nō habet apud Virgilium
Citra pulverem.
Extra telorū iactum.

Some be:
- **Conditionals**: as Si, sin, modò, dum, dummodò.
- **Exceptiues**: as Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
- **Interrogatiues**: as Ne, an, vtrùm, necne, ánne, nónne.
- **Illatiues**: as Ergò, ideo, igitur, quare, itáque, proin.

Some be:
- **Aduersatiues**: as Etsi, quanquã, quamuis, licèt, esto.
- **Redditiues to the same**: as Tamen, attamen.
- **Electiues**: as Quàm, ac, atque.
- **Diminutiues**: as Saltem, vel.

Of a Præposition. Part 9

Preposition is a part of speech most commonly set before other parts, either in Apposition, as Ad patrem, **or els in Composition: as** Indoctus. vsed but in composition

Preposition what
2 waies set before other parts
Some are inseperable being never
ye seperable are the
their use in composition
it 1 to encrease ye signification as prædico
prædives 2 to diminishe as indoctus
3 to change ye signific.

These Præpositions following, serue to the Accusatiue case.

Ad, **To.**
Apud, **at.**
Ante, **before.**
Aduersus, Aduersum, **against.**
Cis, Citra, **on this side.**
Circũ, Circa, **about.**
Contra, **against.**
Erga, **towards.**
Extra, **without.**
Intra, **within.**
Inter, **betweene.**
Infra, **beneath.**
Iuxta, **beside, or nigh to.**
Ob, **for.**

Ponè, behinde.
Per, by or through.
Propè, nigh.
Propter, for.
Secundum, } after.
Post,
Trans, on the further side.
Vltra, beyond.
Præter, beside.
Supra, aboue.
Circiter, about.
Vsque, vntill.
Secùs, by.
Versus, towards.
Pœnes, in the power.

Som time set after their casuall words so any of ye right by ye figure Anastrophe.

Where note that Versus is set after his casuall word: as Londinum versus, Towardes London. And likewise may Pœnes be set also.

These Præpositions following, serue to the Ablatiue case.

A, ab, abs, From or fro.
Cum, with.
Corã, before, or in presence.
Clam, priuily.
De, } of or fro.
E,
Ex,
Pro, for.
Pre, before or in cõparison.
Palàm, openly.
Sine, } without
Absque,
Tenus, vntil or vp to

Where note, that if the casuall word ioyned with Tenus, be the plurall number, it shall be put in the genitiue case, & be set before Tenus: as Auriũ tenus, Up to the eares. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the voyces of Prepositions, being set alone without their casuall wordes, be not Prepositions, but are changed into Aduerbs: as is aforesaid in the Aduerbe.

These Præpositions following serue to both cases.

These may haue diverse significations wch are to be obserued by daily reading & by gathering the true sence & meaning of ye Author

In with this signe *To*, to the Accusatiue case: as In vrbem, Into ye city. In without this signe *To*, to the Ablatiue case: as In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night. Sub iudice lis est, The matter is before the Judge.

Super

Licet abeas per me
Per iocum

Arpinu versu

Pro eius dignitate minus honorifice tractatur.
Præ quod tu velis Plaut. Stich. act. 2. sc. 3.
non abs re.
Clam viru Plaut in prol. Amphit. Clam uxorem. Pla. Asin. s. 2
Clam omnis Plaut Amphit ~~Est~~ a Platone. Regi a Consi
Hac de causa. Erat tibi a pedibus. A fronte a tergo
Non erit ex re tua, A potu prandiu incipit.
E re nata

Oculum ...

Su in tuo aere In re præsenti

Malu is not properly an interiectio but a noune only it is an interiectio when it signifie a sodaine passio & so may any of ye parts especially nounes & verbs. as Infandu arnabe perij & so any part may be a noune if it be vsed artificially or materially as Cū, habeo, mane &c.

Ffor ye right ioyning of words in constructio 2 things are to be considered 1 ye concords of words 2 ye governing of words.
By concords are meant ye agreements of words in some speciall Accidents or qualities. as in one number case person or gender
These six must agree together because three are weake & canot be placed orderly in speech except they be holde vp by ye stronger viz. ye verb by ye nominative case &c.

Procul [illegible] serve to both cases. Cooper.

Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon greene leaues.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

Of an Interiection.

AN Interiection is a parte of speech, which betokeneth a sodayne passion of the minde vnder an vnperfect voyce. Some are of Mirth: as Euax, vah.
Sorrowe: as Heu, hei.
Dread: as At at.
Maruelling: as Papè.

Some are of
Disdaining: as Hem vah.
Shunning: as Apagè. Praising: as Euge.
Scorning: as Hui.
Exclamatiõ: as Proh Deũ atq; hominũ fidem.
Cursing: as Væ malum.
Laughing: as Ha ha he.
Calling: as Eho, oh, io.
Silence: as Au. And such others.

Some are made of everie part of speech which doth shew any affection as amabo credo infandum

THE CONCORDES of latine speech.

FOr the due ioyning of wordes in construction, it is to be vnderstood, that in latine speech there be three Concords. The first betweene the Nominatiue case and the verb. The second, betweene the Substantiue and the Adiectiue. The third, betweene the Antecedent and the Relatiue.

Construction is ye framing or setting together of ye 8 parts of speech, according to ye rule of Grammer.
That construction is to be accounted lawfull wch ye most approved of ye ancient writers have used both in writing & speaking.

The first Concord.

When an english is giuen to be made in Latine, looke out the principall Verbe. If there be moe verbs than one in a sentence, the first is the principall verbe, except it be the Infinitiue moode, or haue before it a Relatiue: as That, whom, which, or a Coniunction, as Vt, *that* Cùm, *when*, Si *if*, or such others.

When ye haue found the verbe aske this question *who* or *what*, & the word that answereth to the question, shalbe the nominatiue case to the Verbe, except it be a verbe impersonall, which will haue no nominatiue case. And the nominatiue shall in making & construing latine be set before the verbe, except a question be asked, and then the Nominatiue is set after the Verbe, or after the signe of the Verbe: as Amas tu? Louest thou? Venit ne Rex? Doth the King come?

Likewise if the verbe be of the Imperatiue mood: as Ama tu, Loue thou. Amato ille, Let him loue.

And sometime when this signe *it*, or *there*, commeth before the english of the Verbe: as Est liber meus, It is my booke. Venit ad me quidam, There came one to mee. And that casuall worde which commeth next after the Verbe, and answereth to this question *whom* or *what*, made by the Verbe, shall commonly be the accusatiue case, except the Verbe doo properly gouerne another case after him to be construed withall: as Si cupis placere magistro, vtere diligentia, nec sis tantus cessator, vt calcaribus indigeas, If thou couet to please thy maister, vse diligence, and bee not so slacke, that thou shalt neede spurres.

A verbe personall agreeth with his Nominatiue

case

ffro this rule 3 except 1 ff ye verb be of ye infinitive moode 2 ff it hath before it a relative 3 a coniunctio. these cause ye verb ever to depend upo some other verb going before in due order of speech.
The verb in construing & making Latine is first to be found out because it pointeth out ye right nominative case wch agreeth wth it & it doth direct ye first construing.

To construe is to place everie word in a sentence, according to ye naturall order of speech & to give everie word his proper signification in English. ffor wch see Brinsly. Posing of ye accid. pa. 33. 6.

Ego dolco. In iudicio gratia absit, causae merita discernantur

Plures

Magnae divitiae sunt lege naturae composita paupertas

Otio tempora continere, ventrem depellere, et somno indulgere perdunt ingenium.

case in number and person: as Præceptor legit, vos verò negligitis, The maister readeth, and ye regard not. Where note that the first person is more worthy then the second, & the second more worthy then the third.

Many nominatiue cases singular, with a coniunction copulatiue comming betweene them, wil haue a verbe plurall, which verbe plurall shall agree with the nominatiue case of the most worthy person: as Ego & tu sumus in tuto, I & thou be in safegard. Tu & pater periclitamini, Thou & thy father are in ieopardie, Pater & præceptor accersunt te, thy father & thy maister haue sent for thee.

When a verbe commeth betweene two nominatiue cases of diuers numbers, the verbe may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as Amantium iræ amoris redintegratio est, The falling out of louers is the renuing of loue. Quid enim nisi vota supersunt? For what remaineth sauing onely praiers? Pectora percussit, pectus quoque robora fiunt, She stroke her breast, and her breast turned into oake also.

Heere note also, that sometime the Infinitiue moode of a verbe, or els a whole clause afore going, or els some member of a sentence, may be the Nominatiue case to the verbe: as Diluculò surgere saluberrimum est, To arise betime in the morning is the most wholesome thing in the world. Multū scire vita iucundissima. To know much is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye haue an Adiectiue aske this question, *who* or *what*, and the word that answereth to the question, shalbe the Substantiue to it.

The Adiectiue whether it be a Noune, Pronoune or Participle, agreeth with his Substantiue in case, gender and number: as Amicus certus in re incerta cernitur, A sure friend is tryed in a doubtfull matter. Homo armatus, A man armed. Ager colendus, A fielde to be tilled. Hic vir, This man. Meus herus est, It is my maister.

Where note that the Masculine gender is more worthie then the feminine, and the feminine more worthy then the Neuter.

Many substantiues singular, hauing a coniunction copulatiue comming betweene them, will haue an Adiectiue plural, which adiectiue shal agree with the substantiue of the most worthy gender: as Rex & Regina beati, The king & the Queen are blessed

The third Concord.

When yee haue a Relatiue aske this question *who* or *what*, and the word that answereth to the question shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a worde that goeth before the Relatiue, and is rehearsed againe of the Relatiue.

The Relatiue agreeth with his Antecedent in Gender, Number, and Person: as Vir sapit qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few things or words.

Sometime a Relatiue hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shal be put in the neuter gender and singular number as In tempore veni, quod omniũ rerum est primum: I came in season which is the chiefest thing of all. But if the Relatiue be referred to two clauses or more, then the Relatiue shall be put in the plurall number,

Nunquā enim aeq; ac modo paupertas mihi visū est onus
miserū et grave Ter.

Libros habeo quos venderem

Habuit equum et mulam quos vendidit.

number: as Tu multùm dormis, & sæpè potas, quæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much & drinkest often, which both things are naught for the body.

When this English *That* may be turned into this English *which*, it is a Relatiue, otherwise it is a Coniunction, which in Latine is called quod or vt: and in Latine making it may elegantly be put away, by turning the Nominatiue case into the accusatiue, and the verbe into the Infinitiue mood: as Gaudeo quòd tu benè vales. Gaudeo te benè valere, I am glad that thou art in good health: Iubeo vt tu abeas, Iubeo te abire. I bid that thou goe hence.

Many Antecedents singular, hauing a Coniunction Copulatiue betweene them, will haue a Relatiue plurall, which Relatiue shall agree with the Antecedent of the most worthy Gender: as Imperium & dignitas quæ petijsti, The Rule and dignitie which thou hast required.

But in things not apt to haue life, the Neuter gender is most worthy, yea, and in such case, though the Substantiues or Antecedents be of the Masculine or of the Feminine gender, & none of them of the neuter, yet may the adiectiue or relatiue be put in the Neuter Gender: as Arcus & calami sunt bona, The bow and arrowes be good: Arcus & calami quæ fregisti, The bow and arrowes which thou hast broken.

The case of the Relatiue.

When there commeth no Nominatiue case betweene the Relatiue and the Verbe, the Relatiue shal be the Nominatiue case to the Verbe: as Miser est qui nummos admiratur, Wretched is that person, which is in loue with monie.

But

But when there commeth a Nominatiue case betweene the Relatiue and the Verbe, the Relatiue shall be such case as the verbe will haue after him: as Fœlix, quem faciunt aliena pericula cautum, Happy is he, whom other mens harms do make to beware.

As the Relatiue may be the Nominatiue case to the verbe, so it may be the Substantiue to the Adiectiue that is ioined with him, or that commeth after him: as Diuitias amare noli, quod omnium est sordidissimum, Wilt thou not loue riches, which to doe, is the most beggerly thing in the world.

Nounes Interrogatiues & Indefinites, follow the rule of the Relatiue: as Quis, vter, qualis, quantus, quotus, &c. which euermore come before the Verbe like as the Relatiue doth: as Hei mihi, qualis erat, talis erat, qualem nunquam vidi.

Yet here is to be vnderstood and noted, that the Relatiue is not alwaies gouerned of the Verbe that he commeth before, but sometime of the Infinitiue moode that commeth after the Verbe: as Quibus voluisti me gratias agere, egi, What persons thou willedst me to thanke, I haue thanked.

Somtime of a Participle: as Quibus rebus adductus fecisti? with what things mooued didst thou it?

Sometime of the Gerund: as Quæ nunc non est narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as Quem in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought, thou seest.

Sometime of the Substantiue that he doth accord with: as Senties qui vir siem, Thou shalt perceiue what a fellow I am. Albeit in this manner speaking Qui, is an Indefinite, & not a Relatiue.

Sometime

Ignavuos laborare pudet quod corpori inimicum est

Somtime a substantive standeth before ye word whereof it is governed when a word is ioyned with it wch goeth before it by nature as Quem librum legis. because of ye relative wch goeth before it.

Sometimes of a Noune Partitiue or Distributiue: as Quarum rerum vtram minus velim, non facilè possum existimare. Of the which two thinges, whether I would with lesse will haue, I cannot easilie esteeme.

Sometime it is put in the Genitiue case by reason of a Substantiue comming next after him: as Ego illum nõ noui, cuius causa hoc incipis, I knew him not, for whose cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise gouerned of a Noune substantiue: as Omnia tibi dabuntur, quibus opus habes, All things shall be giuen thee, which thou hast neede of.

Sometime of an Aduerbe: as Cui vtrum obuiàm procedam, nondum statui, Whom whether I will go to meete with, I haue not yet determined.

Sometime it is put in the Ablatiue case with this signe *then*, & is gouerned of the comparatiue degree, comming after him: as Vtere virtute, qua nihil est melius, vse vertue, then the which nothing is better.

Sometime it is not gouerned at al, but is put in the ablatiue case absolute: as Quãtus erat Iulius Cæsar, quo Imperatore, Romani primùm Britãniã ingressi sunt? How worthie a man was Iulius Cesar vnder whose cõduct the Romans first entred into Britaine?

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablatiue case: as Ferrum habuit, quo se occideret, He had a knife wherewith he would haue slaine himselfe.

When a Relatiue commeth betweene two Substantiues of diuers genders, it may indifferently accord with either of them: as Auis, quæ passer appellatur, or Auis, qui passer appellatur. The bird

which is called a sparrow. Yea though ẏ Substantiues be of diuers numbers also: as Est ne ea Lutetia, quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we doe call Paris? Or else, Est ne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?

Constructions of nounes Subst.

1 When two Substantiues come together, betokening diuers things the latter shall be the genitiue case: as Facundia Ciceronis, The eloquence of Cicero. Opus Virgilij, The worke of Virgil, Amator studiorum, A louer of studies, Dogma Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as Pater meus vir, amat me puerum, My father being a man, loueth me a child.

2 When the english of this word *Res*, is put with an Adiectiue, ye may put away *Res*, and put the Adiectiue in the neuter gender, like a Substantiue as Multa me impedierunt, Many things haue letted me, And being so put, it may be the Substantiue to an Adiectiue: as Pauca his similia, A few things like vnto these, Nonnulla huiusmodi, Many things of like sort.

3 An adiectiue in the neuter gender, put alone without a substantiue, standeth for a substantiue, & may haue a genitiue case after him, as if it were a substantiue: as Multum lucri, much gaine. Quantum negotij? How much businesse? Id operis, That worke.

4 Wordes importing indument of any quality or propertie, to the praise or dispraise of a thing comming after a noune substantiue, or a verb Substantiue, it may be put in the Ablatiue case, or in the genitiue: as Puer bona indole, or Puer bonæ indolis, A child

wch gen: signifyeth possession

verbs substantives su[m] fore fio existo &c.

childe of a good towardnesse, Puer boni ingenij, or Puer bono ingenio, A child of a good wit.
5 Opus and Vsus, when they be latine for neede require an Ablatiue case: as Opus est mihi tuo iudicio, I haue neede of thy iudgement. Viginti minis vsus est filio, My sonne hath need of twentie pounds

Constructions of Adiectiues.

The Genitiue case.

1 ADiectiues that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a genitiue case: as Cupidus auri, Couetous of money. Peritus belli. Expert of warfare. Ignarus omnium, Ignorant of all things. Fidens animi, Bold of heart. Dubius mentis, Doubtfull of mind. Memor præteriti, Mindfull of that is past, Reus furti. Accused of theft.
2 Nounes partitiues, and certain Interrogatiues with certain nouns of number, require a gen. case: as Aliquis, vter, neuter, nemo, nullus, solus, vnus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for Aliquis, or quis an interrogatiue: as Vnus, duo, tres: Primus, secundus, tertius, &c: as Aliquis nostrum, Primus omnium.
3 When a question is asked, the answere in Latine must bee made by the same case of a Noune, Pronoune, or Participle, and by the same tense of a Verbe, that the question is asked by: as Cuius est fundus? Vicini. Quid agitur in ludo literario? Studetur. Except a question be asked by Cuius, a, ũ, as Cuia est sententia? Ciceronis. Or by a word that may gouerne diuers cases: as Quanti emisti librum? Paruo. Or except I must answere by one of these possessiues, Meus, tuus, suus, noster, vester: as Cuius est domus? Non vestra, sed nostra.

Nounes

4 Nounes of the Comparatiue and the Superlatiue degree, being put partitiuely, that is to say, hauing after them this english *of* or *among*, require a genitiue case: as Aurium mollior est sinistra, Of the eares, the left is the softer. Cicero oratorum eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

5 Nounes of the Comparatiue degree, hauing *than* or *by* after them, doo cause the word following to be the Ablatiue case: as Frigidior glacie, More cold than ice. Doctior multo. Better learned by a great deale, Vno pede altior, Higher by a foote.

The Datiue case.

Adiectiues that betoken profite, or disprofite, likenesse, or vnlikenesse, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Datiue case: as Labor est vtilis corpori, Labour is profitable to the bodie. Æqualis Hectori, Equall to Hector. Idoneus bello, Fit for warre. Iucundus omnibus, Pleasaunt to all persons. Parenti supplex, Suppliant to his father. Mihi proprium, Proper to mee.

Likewise nounes adiectiues of the passiue signification in bilis, & participials in dus: as Flebilis flendus omnibus, To be lamented of all men. Formidabilis, formidandus hosti, To bee feared of his enemies.

The Accusatiue case.

The measure of length, breadth, or thicknesse of any thing, is put after Adiectiues in the Accusatiue case, and sometime in the Ablatiue case: as Turris alta centum pedes, A tower an hundred foote high. Arbor lata tres digitos. A tree three fingers broad. Liber crassus tres pollices, vel tribus pollicibus, A booke three inches thicke.

The

Superlativum iungit^r cum genetivo plurali possessionis vel singulari, qui multitudinem significet. Cic 5 Tusc. Theophrastus elegantissimus oium. Plato totius Graeciae doctissimus Cic pro Rabir.

[illegible] gen. in ablat. cum praep. e. ex, vel, de, mutari potest Cic pro Cluent. Ex his oibus natu minimus

Interdum in accusat. cum praep. Inter. Sen. 2 Contro. Craesus inter reges opulentissimus.

The ablative of the comparative is ruled by the praeposition (prae) wch is sometimes expressed Apul. lib. 8. Prae caeteris fuit mitior [illegible]

when any of these adiectives governe a gen case it is according to ye greekes the dat is of acquisit.

These adiectives verie often have a praepositio ioyned to the
Cic. 4 Acad. Certa cum illo, qui a te toto diversus est

The Ablatiue case.

ADiectiues signifying fulnesse, emptinesse, plentie or wanting, require an Ablatiue case, and sometime a Genitiue: as Copijs abundans. Crura thymo plena. Vacuus ira, iræ, ab ira. Nulla epistola inanis re aliqua. Ditissimus agri. Stultorum plena sunt omnia. Quis nisi mentis inops, oblatum respuat aurum? Integer vitæ scelerísq; purus, non eget Mauri iaculis nec arcu. Expers omnium. Corpus inane animæ.

These Adiectiues, Dignus, Indignus, præditus, captus, contentus, with such others will haue an ablatiue case: as Dignus honore, Captus oculis, Virtute præditus, Paucis contentus.

Where note, that Dignus, indignus, and contentus, may in steed of the Ablatiue case, haue an infinitiue moode of a verbe: as Dignus laudari, Worthy to be praised. Contentus in pace viuere, Content to liue in peace.

Construction of the Pronoune.

THese genitiue cases of the Primitiues, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be vsed when suffering or passion is signified: as Pars tui, Amor mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster and vester be vsed: as Ars tua, Imago tua.

This rule sheweth only ye vse of pronounes.

These genitiue cases. Nostrum, vestrum, be vsed after distributiues, partitiues, comparatiues, and superlatiues: as Nemo vestrum. Aliquis nostrum. Maior vestrum. Maximus natu nostrum.

Construction of the verbe: and

first with the Nominatiue case.

SVm, forem, fio, existo, and certaine verbes passiues: as Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor,

Existi-

Existimor, videor, with other like, will haue such case after them, as they haue before them: as Fama est malum, Fame is an euill thing. Malus culturâ fit bonus, An euill person by due ordering or gouernance, is made good. Crœsus vocatur diues, Cresus is called rich. Horatius salutatur Poëta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo te diuitẽ esse, quàm haberi, I had rather thou were rich in deed, than so accounted.

Also verbs that betoken bodilie moouing, going, resting, or dooing, which be properly called verbes of Gesture: as Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they haue before them a Nominatiue case of the doer or sufferer, so may they haue after them a Nominatiue case of a Noune or Participle, declaring the manner of circumstance of ẏ doing or suffering: as Incedo claudus, I go lame. Petrus dormit securus, Peter sleepeth voide of care. Tu cubas supinus, Thou liest in bed with thy face vpward. Somnias vigilans, Thou dreamest waking. Studeto stans, Studie thou standing. And likewise in the accusat. case: as Non decet quemquam meiere currentem aut mandentem, It doth not become any man to pisse running, or eating.

And generally when the word that goeth before the verbe, and the woorde that commeth after the verbe, belong both to one thing, that is to say, haue respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verbe be transitiue or Intransitiue, of what kind soeuer ẏ verbe be: as Loquor frequens, I speake often. Taceo multus, I hold my peace much. Scribo epistolas rarissimus, I write letters very seldome. Ne assuescas bibere vinum ieiunus, Accustome not thy selfe to drinke

So all verbs taken in ye same significatiō as perdo, appello postulo, arcesso, insimulo, defero, arguo, incuso, castigo, increpo, urgeo, plecto, alligo, obligo, astringo, teneor, cito, iudico, convinco, redarguo, noto, infamo, prehendo, deprehendo, purgo, cōmonefacio, interrogo, contemno, anquiro, docen

drinke wine next thy heart, or not hauing eaten somewhat afore.

The Genitiue case.

This Verbe Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as a token, propertie, duetie, or guise, it causeth ẏ noune, pronoune, or participle following to be put in ẏ genitiue case: as Hæc vestis est patris, This garment is my fathers. Insipientis est dicere, Non putaram, It is the property of a foole to say, I had not thought. Extremæ est dementiæ discere dediscēda, It is a point of ẏ greatest folly in ẏ world, to learne things that must afterward be learned otherwise. Orantis est nihil nisi cœlestia cogitare, It is the duety of a man that is saying his prayers, to haue minde on nothing but heauenly things. Except that these pronounes, Meus, tuus, suus, noster, & vester, shall in such mãner of speaking be vsed in the nominatiue case, as Hic codex est meus, This book is mine, Hæc domus est vestra, this house is yours. Non est mentiri meum, It is not my guise (or propertie) to lie, Nostrum est iniuriam nō inferre, It is our parts not to doe wrōg. Tuū est omnia iuxta pati. It is thy part or duty to suffer all things in like.

Verbes that betoken to esteeme or regard, require a genitiue case betokening the value: as Parui ducitur probitas, Honestie is reckoned little worth. Maximi penditur nobilitas. Noblenesse of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quiting, or assoyling, will haue a genitiue case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an ablatiue case most commonly without a preposition:

as Hic furti se alligat, *vel* furto. Admonuit me errati, *vel* errato. De pecunijs repetundis damnatus est.

Satago, misereor, miseresco, require a Genitiue case: as Rerum suarum satagit. Miserere mei Deus.

Reminiscor, obliuiscor, recordor, and memini, will haue a genitiue or an accusatiue case: as Reminiscor historiæ. Obliuiscor carminis. Recordor Pueritiam. Obliuiscor lectionem. Memini tui, *vel* te, I remember thee. Memini de te, I spake of thee. Egeo, or indigeo tui, *vel* te, I haue neede of thee. Potior vrbis, I conquer the Citie. Potior voto, I obtaine my desire.

The Datiue case.

ALl maner of verbes put acquisitiuely, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them, will haue a datiue case: as Non omnibus dormio, I sleep not to all men. Huic habeo, non tibi, I haue it for this man, and not for thee.

To this rule doth also belong verbes betokening to profite or disprofite: as Commodo, incommodo, noceo.

To
- Compare: as Comparo, compono, confero.
- Giue or restore: as Dono, reddo, refero.
- Promis or to pay: as Promitto, polliceor, soluo.
- Cōmand or shew: as Impero, indico, mōstro.
- Trust: as Fido, confido, fidē habeo.
- Obey or to be against: as Obedio, adulor, repugno.
- Threaten or to be angry with: as Minor, indignor, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum. Also verbes compound with Satis, benè, and malè: as Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally, certaine verbes compound with these Prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will haue a Datiue case: as Præluceo, adiaceo, condono, sub-

oleo

Acquisition signifying losse or profit is signes of ye that cascan
to, fortunto. opion.
Iniecit ignem aliq

fura, te non nociturum esse hominem Plaut mil. glor. act. 5.

nuncio ad te Plaut. Surdo narrat fabulam
Omnium rerum credere Plaut.
Illi quoque furem adulantur Colum. lib. 7. cap. 12
minatur mihi mortem.

Nos non maledicimus illum Tert adver Praxeam

Argentum quod habes condonamus te. Ter. Phor act. 5. sc. 7.

Intercluda tibi omnia subterfugia.
Obde pessulu ostio
Est tibi liber. Sunt tibi tantu duo libri
suspicor nihil argenti esse illis

verecundia est ornamento iuveni

Transitives comprehend under them these kindes of verbs Actives Deponents & comons whē they are construed as actives.

as Interrogo, posco, postulo, flagito, exigo.

oleo, antesto, posthabeo, obijcio, insulto, intersero.

This verbe Sum, es, fui, may oftentimes be set for Habeo, and then the word that seemeth in the English to be the Nominatiue case, shalbe put in the Datiue, and the word that seemeth to bee the accusat. case, shalbe the nominat. as, Est mihi mater, I haue a mother. Non est mihi argentum, I haue no mony. But if Sum be the infinitiue moode this Nominatiue shalbe turned into the Accusatiue: as, Scio tibi non esse argentum. I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a nominatiue case and a datiue, the word that is the nominatiue case, may be put also in the datiue: so that Sum may in such maner speakings be construed with a double datiue case: as, Sum tibi præsidio, I am to thee a safegard. Hæc res est mihi voluptati, This thing is to me a pleasure. And not onely Sum, but also many other verbes may in such maner speaking haue a double datiue case, one of the person, and another of the thing: as, Do tibi vestem pignori. Verto hoc tibi vitio. Hoc tu tibi laudi ducis.

The Accusatiue case.

Verbs Transitiues are all such as haue after them an Accusatiue case of the doer or sufferer, whether they be actiue, commune, or deponent: as, Vsus promptos facit. Fœminæ ludificantur viros. Largitur pecuniam. are knowne by asking ye questio who ... Tran

Transitives ... such whose signification passeth into an other thing. & they ...

Also verbs neuters may haue an Accusatiue case of their owne signification: as, Endymionis somnum dormis. Gaudeo gaudium. Viuo vitam.

Verbs of asking, teaching, & araying, will haue two accusat. cases, one of the sufferer, and an other of the thing: as Rogo te pecuniam. Doceo te literas. Quod te iamdudum hortor. Exuo me gladium.

The Ablatiue case.

All verbes require an ablatiue case of the instrument, put with this signe *with* before it, or of the cause, or of the maner of dooing: as, Ferit cum gladio. Taceo metu. Summa eloquentia causā egit.

The word of price is put after verbes in the ablatiue case: as, Vendidi auro. Emptus sum argento. Except these Genitiues, when they be put alone without Substantiues: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantiuis, tantidem, quantiuis, quantilibet, quanticunque: as, Quanti mercatus es hunc equum? Certè pluris quàm vellem. Sauing that after verbs of price, we shal alwaies vse these Aduerbes, Cariùs, viliùs, meliùs, and peiùs, in stead of their casuals.

Verbs of plenty or scarsenesse, filling, emptying, loding, or vnloding, will haue an ablatiue case: as Affluis opibus. Cares virtute. Expleo te fabulis Spoliauit me bonis omnibus. Oneras stomachum cibo, Leuabo te hoc onere, Likewise, Vtor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiuing, or distance, or taking away, will haue an abl. case, with a, ab, e, ex, or de: as Accepit literas à Petro. Audiui ex nuntio. Longè distat à nobis. Eripui te è malis. And this ablatiue after verbes of taking away, may be turned into the Datiue: as Subtraxit mihi cingulum. Eripuit illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may haue an ablatiue case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, Præfero hunc multis gradibus, I preferre this man by many degrees. Paulo interuallo illum superat, He is beyond the other but a little space.

so Scateo, deficit, nitor, fraudo abdico, as, cumulo, orbo, vidu
augeo, fastidio, dono, interdico, dico, opulento. Egeo. vaco, super
sedeo [illegible] spolio, fraudo, exuo, mulcto, levo,

utor signifying utilitatem capere or usu habere may have a
præposition ex or cum. Fungor expressed by the Greeke
τελεω may have ye preposition In understood

Prologis scribendis operam abutitur. Ter.
Liberalis viri functus est officium ibid
Patria potitur commoda
Rem potiri volunt Cic

Here ye preposition sub may be understood, as Rege Philippo. Pers. Sat. 5.
Somtime ye preposition Cum as Musis faventibus Liv. lib. 1. dec. 3. Se audiente &c. Cic. in Brut. Te volente. Quint. decl. 4.

nullam habes causam quærendi
Tempus est legendi Plaut. i. e. lectionis
Ampla tibi datur causa vel occasio ditescendi
maxima peccandi illecebra spes impunitatis

Cupidissimus redeundi

A Noune, or a Pronoune substantiue, ioyned with a Participle, expressed or vnderstanded, and hauing none other word whereof it may be gouerned, it shalbe put in the ablatiue case absolute: as, Rege veniente hostes fugerunt, The king comming, the enemies fled. Me duce vinces, I being Captaine, thou shalt ouercome.

And it may be resolued by any of these words, dum, cùm, quando, si, quanquam, postquam: as, Rege veniente. i. dum veniret Rex. Me duce, id est, si ego dux fuero.

Constructions of Passiues.

A Verbe passiue will haue after him an ablatiue case with a preposition, or sometime a datiue of the dooer: as, Virgilius legitur à me. Tibi fama petatur. And the same ablatiue or datiue, shall be the nominatiue case to the Verbe, if it be made by the actiue: as, Ego lego Virgilium. Petas tu famam.

Gerundes.

GErunds and Supines, will haue such cases as the Verbes that they come off: as, Otium scribendi literas. Ad consulendum tibi. Auditum poëtas.

WHen the English of the Infinitiue moode commeth after any of these nounes substantiues, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, oportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the verb should be of the actiue voice, it shalbe made by the gerund in Di. And the same Gerund in Di, is vsed also after certaine Adiectiues: as, Cupidus visendi. Certus eundi. Peritus iaculandi. Gnarus bellandi.

 When

When ye haue an English of the Participle of the Present tense, with this signe *of* or *with*, comming after a Noune Adiectiue, it shall in Latine making be put in the Gerund in Do: as, Defessus sum ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the Participle of the present tense comming without a Substantiue, with this signe *In* or *by* before him, shall in Latine making be put in the Gerund in Do: as, Cæsar dando, subleuando, ignoscendo, gloriam adeptus est. In apparando totum hunc consumunt diem. And the same Gerund in Do, is vsed either without a preposition, or with one of these Prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, as, Deterrent à bibendo. Ab amando. Cogitat de edendo. Ratio benè scribendi cum loquendo coniuncta est.

The English of the Infinitiue moode, comming after a reason, and shewing a cause of ye reason may be put in the Gerund in Dum: as, Dies mihi vt satis sit ad agendum, vereor, I feare that a whole day will not be enough for me to do my businesse.

The Gerund in Dum, is vsed after one of these Prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, Ad capiendum hostes. Ob (vel propter) redimendum captiuos. Inter cœnandum. Ante damnandum.

And when ye haue this english *must* or *ought*, in a reason, where it seemeth to be made by this verbe Oportet, it may be put in the Gerund in dum, with this verbe est, set impersonally: and then the word that seemeth in the english to be the Nominatiue case, shal be put in the Datiue: as, Abeundum est mihi, I must goe hence.

Supines

sume diem ad deliberandu

surrexit admodu diluculo ad studendu

valet ad sanandu.

This dative is of acquisition as Petendum est mihi pacem. Constituendu est pœnam latronibus. wch ge- may be varied into a gerundive

This a nowne (because it may be [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] may be [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lib. 8. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
convenient. Agel. lib. 12. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pato. Stat. 9. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nexion of [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lius Plin. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cic.
in Lib. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
communi salute dignum putavit. [illegible] [illegible] [illegible]
memoria deformes.. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] may be [illegible]
tive nounes.

Supines.

The first Supine hath his actiue signification and is put after Verbes and Participles, that betoken moouing to a place: as, Eo cubitum, Spectatum admissi, risum teneatis amici.

The latter Supine hath his passiue signification, and is put after Nounes Adiectiues: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, procliuis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitiue moode passiue, as it may be indifferently sayd in latine, Facile factu, or Facile fieri, Easie to be done. Turpe dictu, or Turpe dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

Nounes that betoken part of time be commonly put in the ablatiue case: as, Nocte vigilas: Luce dormis. But nounes that betoken continuall terme of time, without ceasing or intermission, be commonly vsed in the accusatiue case: as, Sexaginta annos natus. Hyemem totam stertis.

Space of place.

Nounes that betoken space betweene place and place, be commonly put in the accusatiue case: as, Pedem hinc ne discesseris, Go not thou a foote from this place.

A place.

Nounes appellatiues, or names of great places, be put with a Preposition, if they follow a verbe that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as, Viuo in Anglia. Veni per Galliam in Italiam. Proficiscor ex vrbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper

name of the first or second declenson, and the singular number, it shalbe put in the Genitiue case: as Vixit Londini. Studuit Oxoniæ.

And these Nounes, humi, domi, militiæ, belli, be likewise vsed: as, Procumbit humi bos. Militiæ enutritus est. Domi bellique otiosi viuitis.

But if the place be of the third declenson, or the plurall number, it shall be put in the Datiue, or in the ablatiue case: as, Militauit Carthagini, or Carthagine. Athenis natus est. Likewise we say, Ruri, or Rure educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shal be put in the accusatiue case, without a Preposition: as, Eo Romam. Likewise, Confero me domum. Recipio me rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shalbe put in the ablatiue case without a Preposition: as, Discessit Londino. Profectus est Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus, be likewise vsed: as, Abijt domo. Rure reuersus est.

Impersonalles.

A Verbe Impersonall hath no Nominatiue case before him, and this word *It*, or *there*, is commonly his signe: as, Decet, It becommeth. Oportet aliquem esse, There must be some body. But if it hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominatiue case, shall be such case as the Verbe Impersonall will haue after him: as, Me oportet, I must. Tibi licet, Thou mayst.

Interest, refert, and est for interest, require a genitiue case of all casual wordes, except Mea, tua, sua, nostra, vestra, & cuia, the ablatiue cases of the Pronounes

nownes Possessiues: as, Interest omnium rectè agere. Tuâ refert teipsum nosse.

Certaine Impersonals require a Datiue case: as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, conuenit, contingit, and other like. Some will haue an Accusatiue case only: as, Delectat, decet, iuuat, oportet. Some beside the accusatiue will haue also a genitiue: as, Nostri nosmet pœnitet. Me ciuitatis tædet. Pudet me negligentiæ. Miseret me tui. Me illorum miserescit.

Verbes Impersonals of the passiue voyce, being formed of Neuters, doe gouerne such case as the Verbes Neuters which they come of: as, Parcatur sumptui, Let cost be spared. Because we say Parcamus pecuniæ, Let vs spare cost.

A verbe Impersonall of the passiue voice, hath like case as other verbs passiues haue: as, Benefit multis à principe. Yet many times the case is not expressed, but vnderstanded: as, Maxima vi certatur, subaudi ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verbe being a verbe neuter, we may well change the verbe neuter into the Impersonall in tur: as, In ignem posita est, fletur.

A Participle.

Participles gouerne such cases as the Verbes that they come of: as, Fruiturus amicis. Consulens tibi. Diligendus ab omnibus.

Here note, that Participles may foure maner of waies be changed into nownes. The first is, when the voice of a Participle is construed with an other case than the verbe that it commeth of: as, Appetens vini, Greedie of wine.

The

The second, when it is compounded with a preposition, which the Verbe that it cometh of cannot be compounded withall: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it fourmeth all the degrees of comparison: as, Amans, amantior, amantissimus. Doctus, doctior doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor expresse difference of time: as, Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus. i. amari dignus, A child worthy to be loued. And all these are properly called Nounes Participials.

Participles when they be changed into Nouns, require a genitiue case: as, Fugitans litium. Indoctus pilæ. Cupientissimus tui. Lactis abundans.

These Participial voices, Perosus, exosus, pertæsus, haue alwaies the actiue signification, and gouerne an accusatiue case: as, Exosus sæuitiam, Hating crueltie. Vitam pertæsus, Wearie of life.

The Aduerbe.

ADuerbes of quantitie, time and place, doe require a Genitiue case: as, Multùm lucri. Tunc temporis. Vbique gentium.

Certaine Aduerbs will haue a Datiue case, like as the nounes that they come of: as, Venit obuiàm illi. Canit similiter huic.

These Datiues be vsed aduerbially, Tempori, luci, vesperi: as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certaine Aduerbs will haue an accusatiue case of the Preposition that they come of: as, Propiùs vrbem. Proximè castra.

Where note, that prepositions, when they be set without a case, or else doe form the degrees of comparison, be changed into aduerbs.

The

The Coniunction.

Coniunctions Copulatiues and Disiunctiues, & these foure, Quàm, nisi, præterquam, an, couple like cases: as, Xenophon & Plato fuere æquales And sometime they be put betweene diuers cases: as, Studui Romæ & Athenis. Est liber meus & fratris. Emi fundum centum nummis & pluris.

Coniunctions Copulatiues and Disiunctiues, most commonly ioyne like moods and tenses togither: as, Petrus & Iohannes precabantur & docebant. And sometime diuers tenses: as, Et habetur & referetur tibi á me gratia.

The Preposition.

Sometime this Preposition in, is not expressed but understanded, and the casuall word neuerthelesse put in the Ablatiue case: as, Habeo te loco parentis. i. in loco.

A verbe compound, sometime requireth the case of the Preposition that he is compounded withall: as, Exeo domo. Prætereo te insalutatum. Adeo templum.

The Interiection.

Certaine Interiections require a Nominatiue case: as, O festus dies hominis. Certaine a datiue, as, Hei mihi. Certaine an accusatiue: as, Heu stirpem inuisam. Certain a vocatiue: as, Proh sancte Iupiter. And the same Proh, will haue an accusatiue case: as, Proh Deûm atq; hominum fidem.

FINIS.

GVILIELMI

GVILIELMI LILII ad suos Discipulos monita *Pædagogica, seu Carmen* de Moribus.

Vi mihi discipulus puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectū fuge, mollem discute somnum:
Templa petas supplex, & venerare Deum.
Attamen in primis facies sit lota manúsque,
Sint nitidæ vestes, comptáq; cæsaries.
Desidiam fugiens, cùm te schola nostra vocârit,
Adsis, nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me præceptorem cùm videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sedeas vbi te sedisse iubemus,
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis vt quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clara sede locandus erit.
Scalpellum, calami, attramentum, charta, libelli,
Sint semper studijs arma parata tuis.
Si quid dictabo scribes, at singula rectè,
Nec macula, aut scriptis menda sit vulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata, aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet.
Sæpè recognoscas tibi lecta, animóq; reuoluas,
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpè rogat, mea dicta tenebit,

Gulielmus Lilius ad divum Paulum ludi moderator primarius, vixit temporibus Johannis Coleti eiusdem templi Decani et scholae eiusdem erectoris optimi. Eundem Lilium virum utriusque literaturae haud vulgariter peritum et primum recte instituendae pubis artificem, praefectum scholae praefatae instituit. Ex epist. Erasmi ad Jodocum Jonam. obijt anno 1519.

Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,
Ne mens te insimulet conscia desidiæ.
Sísq; animo attentus: quid enim docuisse iuuabit,
Si mea non firmo pectore verba premis?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat,
Inuigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manus:
Sic puer ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittet, spem simul ingenij.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Ne nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio submissa voce loquêris,
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunq; mihi reddis, discantur ad vnguem,
Singula & abiecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat vllum,
Quod puero exitium non mediocre parit.
Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Vt laudem dictis & mereare decus.
Non lingua celeri nimis aut laudabere tarda,
Est virtus medium quod tenuisse iuuat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè,
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue, & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctissimus esset,
Ipse breui reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquij.
Quorũ tam fatuus nemo, aut tã barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiús ore loqui.

Addiſcas veterum clariſsima ſcripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipſe Terentius optat,
Nunc ſimul amplecti te Ciceronis opus.
Quos qui non didicit, nil præter ſomnia vidit,
Certat & in tenebris viuere Cimmerijs.
Sunt quos delectat (ſtudio virtutis honeſtæ
Poſthabito) nugis tempora conterere.
Sunt quibus eſt cordi, manibus, pedibúſue ſodales,
Aut alio quouis ſollicitare modo.
Eſt alius, qui ſe dum clarum ſanguine iactat,
Inſulſo reliquis improbat ore genus.
Te tam praua ſequi nolim veſtigia morum,
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis eméſue,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Inſuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte alijs, puerum nil niſi pura decent.
Clamor, rixa, ioci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis, Martis & arma procul.
Nil penitùs dices, quod turpe, aut non ſit honeſtū,
Eſt vitæ ac pariter ianua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Iurare aut magni numina ſacra Dei.
Denique ſeruabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties íſq; rediſq; feres.
Effuge vel cauſas faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis diſplicuiſſe potes.

FINIS.

[illegible] proster, Jeffery Nightingale

for perpetuall maintainanse of
seven ffellowes and six [illegible]
to be placed at [illegible] all Colledge
[illegible]
[illegible]
from [illegible]
of [illegible]
[illegible]
[illegible]
of [illegible]

BREVISSIMA *INSTITVTIO SEV* RATIO GRAMMA-tices cognoscendæ, ad omnium puerorum v-*tilitatem præscripta*, quam solam Regia Ma-*iestas in omnibus Scho-*lis profitendam præcipit.

EXCVSVM LON-dini, per assignationem *Iohannis Battersbij*. 1613.

STVDIVM GRAMMATICES OMNIBVS ESSE NECESSARIVM.

Grammatices labor est paruus, sed fructus in illa est
Non paruus, parua hæc discito parue puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognouerit ista:
Cur pudeat pueros, ista labore sequi?

vel quæ rationes certas & præcepta loquendi scribendiq tradit.

Legendi ars voss. de art gra. lib. 1. cap. 1.

vel pure loquendi ars. Definit^r autem ars, quia fabricat notiones secundas ad pure loquendum. Scientia vero esse nequit quia ea est rerum æternarum, gramatica autem est rerum contingentium. versat^r enim circa notiones secundas quarum opus sint Gramatici [illegible] quoq ut pendeant intellectu necesse est.

Præterea non modo ipsæ notiones secundæ sunt res contingentes sed id quoq cuius gratiâ eæ fabricant^r h: e: oratio non habeat [illegible] mobilem et invariabilem a qua certæ fluant passiones de subiecto demonstrabiles. vt Scal. ad Lison. Multa [illegible] de art Gra. lib. 1. c. 2.

Differentia [illegible] a [illegible] est bene loqui [illegible] est pure, mendate.

Orthographia non est ratio ductus figurasq literarum dignoscendi ac scite ac velociter scribendi [illegible] lib. 1. cap. 7. Nunc quoniam, quæ loquendi sit regula &c.

Literæ vocant^r elementa. quia vt corpora mixta ex elementis, ita voces ex literis componuntur

Vocant^r vocales quod purum ex se proferunt sonum

Litera vocat^r a Græco λιτὸς quod est tenuis, sunt enim literæ nihil aliud quam tenues lineolæ et exiles ductus. [illegible] est quasi [illegible]

Consonantes dicunt^r quod cum vocalibus iuncta & composita sonent.

[illegible]

Muta vocant^r quia vocalis sonus definit [illegible] vocalium sonus. [illegible]

sic dicta quod ad vocales [illegible] sonum aliquanto clariorem reddunt. vel quod cum sonus [illegible] vocali

Liquidæ appellant^r eo quod vocales quibus iunguntur [illegible] liquescere faciant. [illegible] communem reddunt [illegible]

[illegible]

[illegible]

DE GRAMMATICA & eius partibus.

RAMMATICA, est rectè scribendi atq; loquendi ars.

Grammaticæ quatuor sunt partes: Orthographia, Etymológia, Syntaxis, Prosodia

De Orthographia.

RTHOGRAPHIA, est rectè scribendi ratio, qua docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: vt lectio non lexio, ab ὄρθος rectus, & γραφὴ scriptura.

Literarum naturam et affectiones … eius obiectum sunt literæ

De Literis.

Ex viginti duabus literis quinque sunt vocales: a,e,i,o,u, nam y Græca est. Vocales.

Ex quibus variè dispositis, coalescunt diphthongi quinque. Diphthongi.

æ		Musæ.		Reliquę literę Consonantes appellantur, quarum nouem sunt Mutæ: b,c,d,f,g,k,p,q,t.
au		Audio.		
œ	vt	Cœlum		
ei		Hei		
eu		Euge.		

Consonantes. Mutæ.

Septem autem semiuocales: L,m,n,r,s,x,z. Semiuocales.

Ex quibus quatuor vocantur etiã Liquidæ: l,m,n,r. Liquidæ.

S, verò suæ cuiusdã potestatis litera est, quæ interdum etiam liquescit. S. X & z. duplices sunt consonantes, X & Z.

nantes,

nantes, atque etiam l inter duas vocales.

I & V consonantes aliquando.

Adduntur etiam consonantibus I & V, quando sibi vel alijs vocalibus in eadem sillaba præponuntur: vt, Iuno, Iouis, voluntas, vultus.

K, Y, Z.

K, Y & Z, latinis dictionibus nunquã admiscentur.

H, aspiritio.

H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poëtas autem interdum consonantis vim obtinet.

Pręponitur autem vocalibus omnibus: vt, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus. Consonãtibus verò nullis: rectè itaq; enuntiamus, Hiulcus, Hiachus, trissyllaba, Hieronymus, Hieremias, Pentasyllaba.

At in Latinis dictionibus interdum H postponitur C: vt Charus, charitas, Pulcher, pulchritudo.

Bifariàm pingũtur literæ, maiusculis scilicet characteribus, & minusculis. Maiusculis inchoantur sententiæ: vt, Deum time, Regem honora, & propria nomina: vt *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter obseruari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omninò vel signari debent vt Musę Pręsunt: vel Musæ præsunt.

Literæ maiusculæ.

Literę maiusculę, cùm solę ac paucę scribuntur, aliquando significant Prænomen, aliquando numerum.

vt

A. Aulus.	P.C. Patres conscripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
D. Decius	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus.
M. Marcus	S.P.Q.R. Senatus, Populúsque, Romanus.
. Publius	T. Titus.
P R. Populus Rom.	T.C. Tua clementia, & eius generis infinita.

In

Nulla sunt duplices consonantes quoniam eis non competit litera definitio. Nam quod pro duobus ponitur literis id non est minima orationis pars atque individua. Voss. de art. gram. lib. 1. c. 2

K literis primus adiecit Salustius ludimagister

Graius homo infectos linquens profugus Hymenaeos.

BREVISSIMA *INSTITVTIO SEV* RATIO GRAMMATICES

tices cognoscendæ, ad omnium puerorum v-*tilitatem præscripta*, quam solam Regia Ma-*iestas in omnibus Scho*-lis profitendam præcipit.

EXCVSVM LONdini, per assignationem *Iohannis Battersbÿ*.
1613.

STVDIVM GRAMMATICES OMNIBVS ESSE NECESSARIVM.

Grammatices labor est paruus, sed fructus in illa est
Non paruus, parua haec discito parue puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognouerit ista:
Cur pudeat pueros, ista labore sequi?

vel quae rationes certas & praecepta loquendi scribendiq tradit.
Legendi ars voss. de art gra. lib. 1. cap. 1.
Vel pure loquendi ars. Definit autem ars, quia fabricat notiones secundas ad pure loquendum. Scientia vero esse negatur quia ea est rerum aeternarum, Gramatica autem est rerum contingentium. versatur enim circa notiones secundas quae eius opus sunt Gramatici [illegible] quoq ut pendeant ab intellectu nostro est. Praeterea non modo ipsae notiones secundae sunt res contingentes sed id quoq cuius gratia eae fabricantur h: e: oratio non habeat [illegible] [illegible] et invariabilem a qua certae fluant passiones de subiecto demonstrabiles. ut [illegible] ad Lison. Multa [illegible] [illegible] de art Gra. lib. 1. c. 2.
Differentia [illegible] a [illegible] [illegible] est bene loqui [illegible] [illegible] mendate.
Orthographia non est ratio ductus figuraeq literarum dignoscendi ac scite ac velociter scribendi [illegible] fab. lib. 1. cap. 7. Nunc quoniam quae loquendi sit regula &c.
Literae vocantur elementa. quia ut corpora mixta ex elementis, ita voces ex literis componuntur
Vocantur vocales quod [illegible] [illegible] [illegible] sonum
Litera vocatur a Graeco λιτὸς quod est tenuis, sunt enim literae nihil aliud quam tenues lineolae et exiles ductus. Dicta est quasi [illegible] [illegible] [illegible]
Consonantes dicuntur quod cum vocalibus iuncta & composita sonent. [illegible]
Diphthongus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Muta vocantur quia vocalis sonus desinit, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
sic dicta quod [illegible] vocales [illegible] [illegible] sonum
aliquanto clariorem reddunt. vel quod cum sonus [illegible] vocali
Liquidae appellantur eo quod vocales quibus iunguntur [illegible] dum liquescere faciant. [illegible] [illegible] reddunt syllabam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

DE GRAMMATICA & eius partibus.

RAMMATICA, est rectè scribendi atq; loquendi ars.

Grammaticæ quatuor sunt partes: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia

De Orthographia.

RTHOGRAPHIA, est rectè scribendi ratio, qua docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: vt lectio non lexio, ab ὄρθος rectus, & γραφὴ scriptura.

Literarum naturam et affectiones inquirit. Eius obiectum sunt literæ

De Literis.

Ex viginti duabus literis quinque sunt vocales: a, e, i, o, u, nam y Græca est. Vocales.

Ex quibus variè dispositis, coalescunt diphthongi quinque. Diphthongi.

æ, au, œ, ei, eu — vt — Musæ. Audio. Cœlum. Hei. Euge.

Reliquę literę Consonantes appellantur, quarum nouem sunt Mutæ: b, c, d, f, g, k, p, q, t. Consonantes. Mutæ.

Septem autem semiuocales: L, m, n, r, s, x, z. Semiuocales.

Ex quibus quatuor vocantur etiã Liquidæ: l, m, n, r. Liquidæ.

S, verò suæ cuiusdã potestatis litera est, quæ interdum etiam liquescit. S.

X & z, duplices sunt conso- X & Z.

nantes, atque etiam I inter duas vocales.

I & V consonantes aliquando.

Adduntur etiam consonantibus I & V, quando sibi vel alijs vocalibus in eadem sillaba præponuntur: vt, Iuno, Iouis, voluntas, vultus.

K, Y, Z.

K, Y & Z, latinis dictionibus nunquã admiscentur.

H, aspiritio.

H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poëtas autem interdum consonantis vim obtinet.

Pręponitur autem vocalibus omnibus: vt, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus. Consonãtibus verò nullis: rectè itaq; enuntiamus, Hiulcus, Hiachus, trissyllaba, Hieronymus, Hieremias, Pentasyllaba.

At in Latinis dictionibus interdum H postponitur C: vt Charus, charitas, Pulcher, pulchritudo.

Bifariàm pingũtur literæ, maiusculis scilicet characteribus, & minusculis. Maiusculis inchoantur sententiæ: vt, Deum time, Regem honora, & propria nomina: vt *Henricus, Anglia.*

Diligenter obseruari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omninò vel signari debent vt Musę Pręsunt: vel Musæ præsunt.

Literæ maiusculæ.

Literę maiusculę, cùm solę ac paucę scribuntur, aliquando significant Prænomen, aliquando numerum.

vt

A. Aulus.	P.C. Patres conscripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
D. Decius	R. P. Respublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus.
M. Marcus	S.P.Q.R. Senatus, Populúsque, Romanus.
. Publius	T. Titus.
P R. Populus Rom.	T.C. Tua clementia, & eius generis infinita.

In

Nullæ sunt duplices consonantes quoniam eis nō competit litera definitio. Nā quod pro duabus ponitur literis id non est minima orationis pars atq indivídua. Vos. de art grā. lib. 1. c2

K literis primus adiecit Salustius ludimagister

Graius homo infectos linquens profugos Hymenæos.

Syllaba est comprehensio literarum quae uno eodemq; spiritu ac tono efferuntur.
Aut est vox articulata unius integri soni Voss. de art. gra. l. 2.

In numeris verò ſignificat.

I.	1.	Vnum.
V.	5.	Quinque.
IX.	9.	Nouem.
X.	10.	Decem.
XL.	40.	Quadraginta.
L.	50.	Quinquaginta
XC.	90.	Nonaginta.
C.	100.	Centum.
D.	500.	Quingenta.
M.	1000.	Mille.

DE SYLLABARVM DISTINCTIONIBVS.

REctè ſcripturo, diſcendum eſt in primis ſyllabas, inter ſcribendum aptè diſtinguere, atque connectere. In ſimplicibus vocibus, bd, vocali ſequenti adhærent: vt A-bdomen, A-bdera..
Quam quidem rationem ſequuntur & iſta:

ct pſ ſc tn	vt	Do-ctus, San-ctus, Scri-pſi, Sum-pſi, Pi-ſcis, Di-ſco, Ae-tna	gm gn ſt xi	vt	A-gmen, I-gnis, Ve-ſter, Magi-ſter, An-xius, Di-xi, & ſimilia.

Inter m, & n, non interſeritur p. Malè igitur pingeretur Sompnus, pro ſomnus. Columpna, pro colūna.

Poſt x non ſcribitur s: vt Excribo, exoluo· non exſcribo, exſoluo. In compoſitis cum præpoſitione, auribus & euphoniæ ſeruiendum eſt: vt

Occurro, Officio, Aufero,	potiùs quàm	Obcurro, Obficio, Abſero,

Et contra, { Abſtineo, Obtineo, Obrepo, } non autem { Auſtineo, Ottineo, Orrepo,

Atque huius rei gratia, etiam conſonantes in compoſitione aliquando interſeruntur: vt Redamo, redeo, ambigo, ambio.

ORTHOEPIA.

Orthoepia.

RTHOGRAPHIAE affinis eſt Orthoepia, hoc eſt, emendatè rectèq; loquendi ratio, ab ὀρθός rectus, & ἔπος verbum.

Hic in primis curandũ eſt, præceptores tenera ac balbutiẽtia puerorum ora ſic effingant, & figurẽt ne vel continua linguæ volubilitate, ita ſermonẽ præcipitent, vt nuſquam, niſi vbi ſpiritus deficit, orationem claudant: vel contra, ad ſingulas quaſque voces longa interſpiratione conſileſcant, ructu, riſu, ſingultu, ſcreatu, vel tuſſi, ſermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi ſunt pueri ab ijs vitijs, quæ noſtro vulgo penè propria eſſe videntur: cuiuſmodi ſunt Iotaciſmus, Lambdaciſmus, Iſchnotes, Trauliſmus, Plateaſmus, & ſimilia.

Iotaciſmus. (handwritten: cu I vasto hiatu profertur)

Iotaciſmus dicitur, quando I litera pleniore ſono, & ſupra iuſtum decorum extenditur, quo vitio ex noſtratibus maximè laborant Angli ſeptentrionales.

Lambdaciſmus.

Lambdaciſmus eſt, vbi quis L nimis operosè ſonat: vt Ellucet, pro elucet: Sauluus, pro ſaluus.

Nôſtrati vulgo diuerſum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs iuſto pronunicant, dum pro-

sic lloc9 pro locus.

pro { Multus, Mollis, Falsus } auditur { Moultus, Moolis, Faulsus.

Ischnotes, est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enũtiamus, quàm par est: vt cùm Ischnotes.

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius } proferimus, { Nync, Tync, Eliquis, Elius.

Traulismus, est hæsitantia quædam, aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpiùs repetitur: vt Cacacanit, pro canit: Tutullius, pro Tullius. Traulismus.

Huic vitio vt fœdissimo, ita & periculosissimo, sic succurrendum putat Fabius: si exigatur à pueris, vt nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperrimis inter se coëuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè voluant: vt

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix.

-postquam discordia tetra.

Belli ferratos postes, portasq; refregit.

Plateasmus est, quando crassiùs, & voce plusquàm virili loqui nitimur: vt cùm Plateasmus.

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus, { Mountes, Fountes, Pountes } vt etiam

pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus, { Argo, Sparma, Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante sonant F, & contra V, pro F. vt

{ Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo, Vis, Volui, Velle.

Et rursum, { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero, Fers, Ferre.

S. S, verò mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli,

pro { Læsus, Visus, Risus, } pronuntiantes, { Læzus, Vizus, Rizus.

H. H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs enuntiari volunt: malè ergò,

pro { Homo, Hamus, Humus, Christus, Chrisma, Chremes, Thus, Diphthógus, Sphæra, } Efferimus { Omo, Amus, Vmus, Cristus, Crisma, Cremes, Tus, Diptongus, Spæra.

Fœdè quoq; erratur à nostris, vbi t & d, tanquam aspiratas pronuntiant: vt Amath, Caputh, Aputh · pro Amat, Caput, Apud.

At innumera penè sunt huius generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

DE SENTENTIARVM PVNCTIS.

NEque exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur. Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotâsse, nō fuerit superuacaneum.

Puncta. quæ. Puncta ergò siue notæ, quibus in scribendo vtuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio,

ſtinctio, Plena ac perfecta diſtincto. Grçcis, Comma, Colon, Periodus.

Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentij nota, ſeu potiùs reſpirandi locus, vt pote qua pronuntiationis terminus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur, vt quod ſequitur, continuò ſuccedere debeat. Notatus autem puncto deorſùm caudato, ad hunc modum, **Comma.**

Ouidius. *Vtendum eſt ætate, cito pede labitur ætas.*

Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

Hac item nota diſtinguuntur orationũ ſingulæ partes: vt

Iuuenalis. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*

Græculus eſuriens, in cælum, iuſſeris, ibit,

Media diſtinctio, ſeu Colon, eſt vbi tantum ferè de ſententia reſtat, quantũ iam dictum eſt: & eſt perfçcta periodi pars, notaturq; duobus punctis, ſic: **Colon.**

Quemadmodum horologij vmbram progreſſam ſentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam creuiſſe apparet, creſcere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis conſtat auctibus, ex interuallo ſentitur.

Plena diſtinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur poſt perfectam ſententiam, quæ & puncto plano notatur, hoc modo. **Periodus.**

Dic mihi Muſa virum, captæ poſt tempora Troiæ,

Qui mores hominum multorum vidit, & vrbes.

Huc annumerari ſolent Parentheſis, & Interrogatio.

Parentheſis, eſt ſententia duabus ſemilunulis incluſa, qua remota, ſermo tamen manet integer: vt **Parentheſis.**

princeps (quia bella minantur

Hoſtes) militibus vrbes præmunit, & armis.

Interrogatio, ſignatur duobus punctis, ac ſuperiore ſurſum caudato, ſic ? vt **Interrogatio.**

Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?

DE ETYMOLOGIA

ETymologia versatur in primis circa inuestigandas dictionum origines, vt num cœlebs dicatur, quasi cœlestem vitam agens . num lepus, quasi leuipes. Cæterùm Etymologia (quatenùs nos hoc loco de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: vt Fortis, fortiter, Lego, legit : omnesq; orationis partes complectitur. Cicero notationem, seu veriloquium vocat, componitur autem ab ἔτυμος verus & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS.

PArtes orationis sunt octo.	Nomen, Pronomen, Verbum, Participium,	declinabiles.	Aduerbium, Coniunctio, Præpositio, Interiectio,	Indeclinabi-les.

NOMEN.

NOMEN, est pars orationis, quæ rem significat, sine vlla temporis aut personæ differentia.

Nomen Substantiuū. Nomen dupliciter dicitur, Substantiuum & Adiectiuum.

Substantiuum est quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantiuum duplex. { Appellatiuum, & Proprium.

Appellatiuū. Appellatiuum est, quod rem multis communem significat: vt *Homo, lapis, iustitia, bonitas.*

Proprium. Proprium est, quod rem vni indiuiduo propriam significat

no est unica solumodo orationis pars: quia etsi vocabula oratio
nis partes denotantia sint noia res tamen significatae sunt variarum
partium
Participium et pronomen no ideo sunt noia quia hom inflectione se
quuntur. 1 quia no habent gradus comparationis. 2 habent haec quaedam si[b]i
peculiaria et propria in quibus cu noie no comunicant viz. personarum differen
tia, tempus et significatione.

vel est cuiusq rei appellatio.
Nomen in hoc differt a verbo et participio, quia significat
tempus primario et Crastinus, verbum et participium cum certa
temporis differentia connotantur.

vel quod per se subsistit in oratione

Appellativum dicitur quod pluribus convenit
Proprium quod uni individuo, nec ita propria dicuntur propria sed
kara ti qui una et eadem ratione conveniunt multis. Dicitur
enim Terentius vir, Terentia femina, Terentium genus. var. lib. 8

Agnomen est quod extrinsecus cognomini adjici solet, ex aliqua ratione ut Africanus, Asiaticus. Ovid lib. 3. de Ponto el. 2.

Adiectiq probent genitiva agnomina Cottæ.

Sunt et nomina adoptivorum quomodo Titus Pomponius Atticus postquam ab avunculo suo Q. Cæcilio adoptatus est dictus Q. Cæcilius Pomponius Atticus.

Declinatio et comparationem nonullis amittunt.

A Gramaticis speciei nomen imponitur, quia ex origine, natura sive significatione vocis specere h.e. videre incipimus. Haec non corpus dictionis, sed formam eius h.e. significationem respicit.
Sunt quaedam decomposita ut inexpugnabilis

Si nomina [illegible]

significat: vt *Iesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprij nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causa, vel veteri ritu præponitur: vt *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*. Prænomen

Nomen, quod suum est cuique: vt *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*. Nomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est: vt *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*. Vel ab euentu aliquo vt *Affricanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*. Cognomen

Adiectiuum est, quod substantiuo indiget, cui in oratione adhæret: vt *Piger*, *Alacris*, *Candidus*, *Clemens*. Nomen adiectiuum.

Adiectiuum est duplex: Commune & proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: vt *Bonus*, *Malus*, *solers*, *satur*. Commune

Proprium est, quod affectionem vni indiuiduo peculiarem significat: vt *Gradiuus Marti*, *Quirinus Romulo*. Proprium.

De accidentibus Nomini.

Nomini accidunt septem.

Species, Figura, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Comparatio. Nom. accidentia 7.

De Specie.

Species nominum est duplex: Primitiua, & Deriuatiua.

Primitiua est, quæ aliundè non trahitur. Primitiua.

Deriuatiua est, quæ aliundè formatur. Deriuatiua

Primitiuæ subijciuntur hæc quæ sequuntur, & huiusmodi.

Collectiuum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: vt *Concio*, *cætus*, *plebs*, *turba*, *pecus*, *grex*. Collectiuum

Fictitium, quod à sono fingitur: vt *Sibilus*, *tintinnabulum*, *stridor*, *clangor*. Fictitium.

Interro-

Interrogatiuum. Interrogatiuum. vt Quis, vter, qualis, quantus, quot, nunquis? Quæ aliquando migrant in Indefinita, aliquando in Relatiua.

Redditiuum. Redditiuum, quod Interrogatiuo respondet: vt Talis, tantus, tot.

Numerale. Numerale, cuius species hæ numerantur.

Cardinale. Cardinale, à quo seu à fonte alij numeri dimanát: vt *Vnus, duo, tres, quatuor*.

Ordinale: Ordinale: vt *Primus, secundus, tertius, quartus*.

Distribut. Distributiuum. vt *Singuli, bini, terni, quaterni*.

Partitiuum. Partitiuum, quod significat vel multa singulatim: vt *Quisque, vnusquisque, vterque, neuter*. Vel vnum è multis: vt *Alter, aliquis, cætera, reliquus*.

Vniuersale. Vniuersale: vt *Omnis, cunctus, nullus, nemo*.

Particulare. Particulare: vt *Aliquis, quisquam, vllus, quidam*.

Deriuatiua. Deriuatiua autem has species subiectas habent, nimirùm Verbale· vt *Lectio, litura, auditus, aratrum*

Patrium. Patrium: vt *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Aetonensis*.

Gentile. Gentile· vt *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus*.

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona deriuatur:

vt
- Æacides, filius vel nepos Aeaci.
- Nerine, filia vel neptis Nerei.
- Latóides, filius Latonæ.
- Menelâis, vxor Menelai.

Diminutiuum. Diminutiuum: vt *Regulus, popellus, maiusculus, minusculus*.

Possessiuum. Possessiuum: vt *Herilis, seruilis, regius, paternus*.

Materiale. Materiale: vt *Faginus, Lapideus, Gemmeus, Aureus*.

Locale. Locale. vt *Hortensis, agrestis, marinus, montanus*.

Aduerbiale. Aduerbiale: vt *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus*.

Participiale. Participiale: vt *Amandus, docendus, videndus, scribendus*.

dicitur quod ex participio degenerat in nomen.

Et

Interrogativum est per quod de re quapiam quærimus

Sic huius modi cuius modi, istius modi
Numerale nomen est quod numerum demonstrat

Ordinale est quod numerum cum ordine demonstrat
vel quo alicuius rei numerus significat.

Quod tam natura ... ut additum verbo subijcit
est ... vel ordinatiuum

Verbalia dicuntur quæ a verbis aut eorum participijs sive supinis deducuntur. Scriba, cloaca, sibilgar, auctarium, cadaver, faber, dolabra,
sic ... ...

Persa, Macedo, Afer, Arcas. Cres. Atheniensis. Achæus, Spartiata
Sic ... ... Anchisiades Priamides. Pelopides

Aeneadæ. Atlantiades ... Met. ... Phaetontiades. Romulidæ
Anchises Anchisiades. Priamides. Pelides, Scipiorides Oedipodiades. Iliades
Thesides. Adrastiae. Atomdes

Diminutiva dicuntur quæ diminutionem primitivi significant
Græculus justo filiola, tantulum senecio. equuleus. Philosophaster homuncula

Possessiva quæ possessionem aut proprietatem aliquam significat
Materi... ... ... significat

Sic. ternus, quaternus, modernus, diutinus, nuperus

Adolescens torrens prælenda

Numerus est differentia vocis secundum unitatem aut multitudinem.

Numerus pluralis quandoque de uno loquitur ut Athenæ quod non alia de causa dicitur pluralis, quam quia declinatione quia more pluralium inflectitur.

Rectus dicitur quod ab eo nascuntur obliqui

Dicitur etiam possessivus, paternus,

Impropriè vero iis quoque tribuitur quæ sexum ipsum non habent, attamen naturam sexu habentium sequuntur in convenientia substantivi et adiectivi ut ager, herba. animal

Propriè in substantivis genus statuitur, impropriè in adiectivis, vir enim natura sua est masculinus, bonus ex accidente, non per se, sed quia convenit viro.

Dubium, cum authores variaverunt de vocis alicuius genere.

Et quæ in *Lis* exeunt, à verbis deducta: vt *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGVRA.

Figura aut est simplex, vt *Iustus*: aut composita, vt *Iniustus*. Sunt qui huc addunt & decomposita: vt *Irreparabilis.* Figuræ nominum.

DE NVMERO

Numeri sunt duo: Singularis de vno: vt *Pater*: Puralis de pluribus: vt *Patres.* Numerus.

DE CASV.

Casus nominum sunt sex

Nominatiuus, qui & rectus dicitur, est prima vox, qua rem aliquam nominamus. Nominatiuus.

Genetiuus, qui significat cuius sit res quæpiam. Atq; hic patriuus, gignendi, aut interrogandi casus dici solet. Genetiuus.

Datiuus, siue dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce Octauum etiam casum comprehenderunt, vt *It clamor cælo*, id est, *in cælum.* Datiuus. Octauus casus

Accusatiuus, qui & Incusatiuus, vel Causatiuus dici potest, qui verbum sequitur vt pote in quem actio verbi immeditatè transit. vt *Amo patrem.* Accusatiuus.

Vocatiuus, quem & Salutatorium vocant, vocandis compellandisue personis accommodatur. Vocatiuus.

Ablatiuus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic Sextus, atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablatiuus. Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cuius nota est, hic . Fœmininum, hæc. Neutrum, hoc. Commune, hic & hæc Commune trium, hic, hæc, & hoc, Dubiũ, hic vel hæc Genera. 7.

Epicœ-

Epycœnum seu promiscuum, quum sub vna generis nota, vtrunque sexum complectimur: vt *Hic anser*, *Hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur, cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Communis & dubii differentia.

Porrò inter commune genus, & dubium, hæc est differentia: quòd vbi semel communis generis nomini adiectiuum copulaueris, non iam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adiectiui: vt si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*: quamdiu de eisdem ipsis indiuiduis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubij generis substantiuo posito, etiamsi adiectiuum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adiectiui: vt si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Vt autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summa diligentia imbibendi sunt, quos à Guliel. Lilio Anglo acceptos referre debes.

G. LILII.

Regulæ generales propriorum.

Masc. sunt nomina Diuorum, Virorum, Fluuiorum, Mensium, Ventorum.

PRopria quæ maribus tribuũtur, mascula dicas,
Vt sunt diuorũ, Mars, Bacchus, Apollo: virorũ
Vt Cato, Virgilius: fluuiorum, vt Tybris, Orontes,
Mẽsium, vt October: Ventorũ, vt lybs, notus, auster

Fœminina.

Fœmin. Dearum.

Propria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: siue Dearum

Sunt

Propter structuram traditur generis doctrina. Nam si nulla essent adiectiva, vel ea semper essent unius terminationis, tum in singulari, tum etiam plurali, inanis ac supervacua esset omnis haec de generibus disputatio.

Natura quippe alius est generis Socrates quam Xantippe. Nulla enim ratio subest quoad cetera, praeter solum eorum arbitrium qui ita primo loquebantur ab instituto enim est quod calamus et manus genere discordant

Nec leviter id confirmat quod res eadem diverso genere efferatur, tum in eadem lingua tum in diversis in eadem ut sermo et oratio in diversis ut spiritus et [illegible]

Alter genus femininum est hoc discrimen et muliebre: nam femina tum humanae est naturae, tum ratione carentis, at mulier solum humanae ita tamen ut generatim dicatur de virgine nupta et vidua

Neutrum genus non agnoscunt vel Hebraei vel Syri, uti neque Punici quorum lingua affinis est Hebraeae Aug. de Ser. Dom. in monte lib. 2. Prisc. l. 5

Masculina sunt omnia nomina quae solis viris nec maribus tribuuntur aut similitudine quadam viros referunt. Regula nomina fluviorum exprimuntur Styx et Lethe, nec idoneorum in pandecti potius significent quam fluvios:
Feminini generis sunt Styx Letheque paludes:

At bina pars hominum decepta cupidine falsa. Hor. ser. lib. 1. ser. 1

Sic nomina officiorum virilium ut Consul, Spirituum ut Michaël, Equorum Canum ut Phylax etc.

Albula pota Deo. Ovid. 1 Fast. Dic Mosella. Auson. Sic Allia Styx. Lethe. Et damnata diu Romanis Allia fastis Lucan. lib. 7.
Canaque sulphureis Albula fumat aquis Mart. epig. lib. 1. epig. 13.

Sic nomina officinarum muliebrium, esuriarum equarum, catellarum

Arduus inde Agragas ostentat &c. Aen. 3.
Aptum dicet equis Argos &c. Hor.
Sive salutiferis candidus Anxur aquis. Mart. lib. 5. ep. 1.
Impositum saxis late candentibus Anxur. Horat. lib. 1 sat. 5.
Sed vacuum Tibur placet aut imbelle Tarentum
Hominem suspendi iussit in oleastro quadam Lic[illegible] Verz
Iudicio est tractum surgens oleaster eodem, Plurimus Geor. 2.
Excepto sileri quod illesatum Plin. l. 13. c. 24. vile fiustis acer. Ovi

Lugdunumque tuum dum praeteris adspice &c. Sidon. car. 5.
Sic Londinum, Eboracum, Brundusium sunt neutra.
Omne neutrum pones hominum si propria tolles Sic Glycerium Philotium
Phanium sunt propria nomina mulierum et verba Latina facta sunt
fem. gen. quamvis a Graecis appellativis deriventur neutris.

Aulai, aurai et similia non crescunt proprie sed resolutione
diphthongi ἀρχαϊκῶς, κατὰ διαίρεσιν
Iusiurandum non crescit proprie h. e. in ultima syllaba sed tantum
sed tantum in primo vocabulo cum quo componitur. &c.
Mercari mihi visus sum formosam capram, ne noceret, quam ad
mi habui capera neu discordarent, si ambo in uno essent
loco. Plaut. Merc. act. 2. sce. 1.
Nubis ater Plaut. Merc. act. 5. sce. 1.

Sunt, vt Iuno, Venus: mulierũ, seu Anna, Philotis Vrbium.
Vrbium, vt Elis, Opus: regionũ, vt Græcia, Persis Regionum.
Insulæ item nomen, ceu Creta, Britannia, Cyprus Insularum.
Excipienda tamen quædam sunt vrbium, vt ista Exceptio.
Mascula, sulmo, agragas: quædã neutralia, vt argos
Tybur, præneste, & genus anxur quod dat vtrũque

Regulæ generales Appellatiuorum.

APpellatiua arborũ erunt muliebria vt alnus Arborum.
Cupressus, cedrus: mas spinus, mas oleaster:
Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acerq;

Epicœna.

SUnt etiam volucrũ, seu passer, hirundo: ferarũ Volucrum.
Vt Tigris, vulpes: piscium, vt ostrea, cætus, Ferarum. Piscium.
Dicta epicœna, quibus vox ipsa genus feret aptum
Attamen ex cũctis, quæ diximus ante, notandum Exceptio generalis.
Omne quod exit in um, seu Græcum siue Latinum
Esse genus neutrum: sic inuariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellatiua vocantur, Vsus trium regularum specialium.
Aut quæ sunt tãquam Appellatiua, ordine dicã:
Nam genus his semper dignoscitur ex genitiuo,
Infra vt monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

NOmen non crescens genitiuo, seu carò carnis Regula specialis.
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre

Quoniam Lilius noster genus nominum Appellatiuorum ex genitiuo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum Appellatiuorum non crescentium

um in genitiuo, cuius generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis, & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem plæraque tertiæ declinationis, cuiusmodi sunt Labes labis, Pestes pestis, Vis, genitiuo vis, Mater, matris, Caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

In A.

MAscula nomina in a, dicũtur multa virorũ,
Vt scriba, assecla, scurra, rabula, lixa, lanista
Mascula Græcorum, quot declinatio prima
Fundit in as, & in es, & ab illis quot per a fiunt:
Vt Satrapas, satrapa, athletes, athleta. Leguntur
Mascula item verres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, vt centussis, coniunge lienis, & orbis,
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & vnguis,
Et vermis, vectis, postis, societur & axis,
Mascula in er ceu vẽter: in os vel us, vt logos ãnus

In Er, Os, & Vs.

Fœminina non crescentia.

FOeminei generis sũt mater humus domus, aluus
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acúsque,
Porticus, atq; tribus, socrus, nurus & manus idus
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi
His iungas os in us vertentia Græca, papyrus,
Amidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, saphirus, eremus, & arctus,
Cum multis alijs, quæ nunc perscribere longum est

Neu-

Sic Graeca o[mn]ia in ta. ut poeta, propheta, planeta, cometa, praeter charta, catapulta, cochlea, gausapa, &c

Intelligenda est ista regula de no[min]ib[us] appellativis non propriis.

Pauca admodu[m] excipiunt[ur] ut Charta, Margarita, Cataracta Catapulta quae sunt fem. generis Stockwood

Nisi pecorum modo fert, angusto saltu, per devias calles Liv.

Quam densi complerant undiq[ue] sentes Virg. Aen. 9.

Medicamenti instar ad eliciendos alvos. Plin. lib. 19. cap. 5.

Dicimus ficos quas scimus in arbore nasci Mart li. 1. epi. 65

Acus pro pisce est mas et decl. primae Mart epig. 37. lib. 10

Pro palea neutru[m] ac tertia decl. Varro R.R. lib. 1. cap. 9.

Pro instrumento fem. Juv. sat. 2. Obliqua producit acu

Leva colum molli lana retinebat amictum. Catul. de nup. Pelei

Crystallusq[ue] tuas ornet aquosa manus. Prop. lib. 2. el. 3.

Ubi demum retem atq hamu quicquid haesit extraho
Plaut. Rudent. act. 4. Sce. 3.

Pelagu quantos aperimq in usus Val Flac. lib. 1.
Tenet insanabile multos Scribendi cacoëthes. Juv. Sat. 7.
Liquet enim supra tibi primordia viri Lucret. 2. Aen. 2.
Hinc spargere voces in vulgu ambiguas.
Trmdi venient ad pocula damae. Oculu capti fodere cubilia talpe
Perngamnus convenit Plaut. Pseud. act. 1 sc. exite
Magna gens peribit Prisc. lib. 5. Portet frumenta pensa Horat
Torquis ab incisa decidit unca gula. Propr.
Ex intima specu Liv. lib. 1. Quos agor in specus. Hor. l. 3 ...
E sabifica spirat saniem specus ultima Sil. l. 6. Agel. l. 6.
Hic specq rimandu Aen. 8. Insiste calo specus. Sil. lib. 3.
Lumina noctivagae tollit Phar ramula lunae Sat. lib 3.
Advena quidam Cic.
Inducta teste in senatu. Suet in Claudio cap. 40.
Patruelis natura est adjectivu cui intelligit soror aut frater
Studiorum perniciosissima hostis Justi lib. 2. cap. 2
Faciet ut sis civis Attica Plaut. Pan act 1 sc. 2.
Una opera alligem canem fugitivam. Plaut. Pseud. act 1 sc. Scil.
Cerintis, innuptae, juvenes. Catul. car. 63.
Vos coryli testes. Virg. Ecl. 5. Testis Metauru flumen Pr
Testes sunt sidera nobis Propert lib. 2. El. 9.

Neutra non creſcentia.

NEutrũ nomẽ in E, ſi gignit Is, vt mare, rete:
Et quot in on, vel in um fiũt, vt barbitõ, ouũ
Eſt neutrũ hippomanes genus, & neutrũ cacoethes
Et virus, pelagus: neutrũ modò mas modo vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis
Pro morbo ficus fici dans, atque Phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, & paradiſus

Communia.

Compoſitum à verbo dans a commune duorum eſt
graiugena à gigno, agricola à colo, id aduẽa mõſtrat
A venio: adde ſenex, auriga, & verna, ſodalis,
Vates, exterris, patruelis, perq; duellis,
Affinis, iuuenis, teſtis, ciuis, canis, hoſtis.

Secunda regula ſpecialis.

NOmen creſcentis, penultima ſi genitiui
Syllaba acuta ſonat, velut hac pietas pietâtis,
Virtus virtùtis, monſtrant genus eſt muliebre.

Huc ſpectant, quæ acuunt penultimam genitiui creſcentis qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter Fides.

Omnia item monoſyllaba, præter Vis Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis, vt ſunt omnia deſinentia.

In

In	C	vt	Halec, halecis.	
	In		Delphin,	nis.
	An		Titan,	
	Ans		Infans,	antis.
			Quadrans,	
	Ens		Continens,	entis.
			Triens,	
	Vns		Decuns, decuntis.	

In Er longum, quæ Græcis per ηρ scribuntur: vt Character, crater, ater, soter, êris.

Latina in Er, ad tertiam regulam pertinent, quare mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	Inx	vt	Syrinx, ingis.	
	Anx		Phalanx, angis.	
	Vnx		Deunx,	uncis.
			Septunx,	
	Ons		Effrons,	ontis.
			Bifrons,	
	Ors		Cohors,	ortis.
			Consors,	

Præterea in o Latina, quæ ônis & ênis habent in genitiuo: vt Lectio, ligo, spado, ônis · Anio, ênis. Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: vt Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

Al. In Al neutra: vt Vectigal, animal, âlis. Cætera in al, sunt tertiæ regulæ.

En. In En, quæ enis habent in genitiuo: vt Lyen, Syren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulę.

In ων Græca quæ retinent ω in genitiuo: vt Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: vt Orion, Edon, Egeon, ônis & ŏnis. Cætera sunt tertię regulæ.

In

In Ar Latina: vt Laquear, exemplar, calcar, āris, præter Iubar, Nectar, ăris: Hepar, hepătis. Ar.

In Or Latina: vt Amor, timor, vxor, ôris. Or.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: vt Arbor, marmor, æquor, ador robor, &c ŏris. Et Græca quoque nonnulla: vt Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ŏris.

In As Latina: vt Maiestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. âtis, Excipe Anas, anătis, & Græca quædam fœminina: vt Lampas, monas, trias, decas, ădis. As.

In Es Latina aliquot: vt Quies, magnes, locuples, ētis. Merces, hæres, cohæres, ēdis. Es.

Accedunt his etiam Græca quædam. vt Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

In Is quæ faciũt îtis, înis, & îdis in genitiuo: vt Samnis, Quiris, îtis, Salamis, Trachis, înis, Psophis, Crenis, îdis. Is.

Cætera sunt tertiæ regulæ.

In Os Latina: vt Custos, ôdis, Nepos, ôtis. Præter Compos, impos, ŏtis. Os.

Et Græca quæ retinent ω in penultima genitiui: vt Heros, Rinos, Rhinoceros, Aegoceros, ôtis.

In Vs, quæ mittunt genitiuum singularem in ûtis, ûdis, ûris, ûntis: vt Salus, palus, tellus, opus. Vs.

Præter vnam vocem Pecus, pecŭdis.

Huc pertinent & comparatiua neutra in us: vt Sanctius, probius, melius, peius, ôris

In Ax, tam Latina quàm Græca: vt Limax, fornax, throax, phæax, audax, bibax, âcis. Ax.

Excipe Græca quædam appellatiua & Gentilia: vt Abax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, pharnax, candax, ăcis: Syphax tamen variat, Syphācis & Syphăcis.

In Ex paucula quædam: vt Veruex, êcis, Vibex, îcis, exlex, êgis, alex, alêcis. Ex.

Reliqua in ex, ad tertiam regulam referenda sunt.

Ix. In Ix Latina & Græca: vt Lodix, radix, cornix, spadix, fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. îcis. Et verbalia omnia in trix. vt Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c îcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

Ox. In Ox substantiua & adiectiua: vt Celox, velox ôcis. Præter Cappadox, ôcis, Allobrox, ôgis.

Vx. In Vx: vt Pollux, pollûcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

Yx. In Yx: vt Bombyx, bombȳcis: Bebryx autem variat bebrȳcis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

S. In S Græca, præcedente p: vt Hydrops, Cyclops, conops, cercops, ôpis. Reliqua in ôps, ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal, sol, rē, & splē, car, ser, vir, vas vadis, as, mas
Bes, cres, pres & pes, glis gliris habens genitiuo:
Mos, flos, ros, & tros, mus, dēs, mōs, pōs, simul & fos
Seps pro serpēte, grips, thrax, rex, grex gregis, et phrix

Polysyllaba in N & O. *Mascula sunt etiam polysyllaba in n, vt Acarnā,*
Lichen, & delphin: & in o signantia corpus,
Vt leo, curculio: sic senio, ternio, sermo.

Er, Or, Os, Dens. *Mascula in er, or, & os, ceu crater, conditor, heros*
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in Dens,
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, garamásque, tapésque,
Atque lebes, cures, magnes, vnumque meridies, nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse,

Et geminos soles mirari desinat orbis. Claud. in Eutrop.
Carnem salib, aspersa. Colum.
Glis glires, glis glitis, et glis glissis differunt, primu enim aial et virile, alteru terram tenacem, et femininu, tertium est lappa et neutru.
Certatim largos humeris infundere rores. Virg. Geor. lib. 1.
Et gryphas auritas aduncitate rostri fabulosos reor Plin. lib. 10. c.
Bucceriaeq greges. Lucret. lib. 2.
Nec triste mentu, sordidive lichenes. Mart. lib. 11. epig. 99.
Ardelio, mucro
Quem ego nefrendem alui Festo
Et duros iactare bidentes. vir. Geor. lib. 2.

Semis patrio casu semessis, quia dicit^e quasi semis assis
Crescit indulgens sibi dirus hydrops. Horat. lib. 2. od. 2.
Unicus extremo phœnix procedit ab Euro Claud. lib. 2.
Nec si qua Arabio lucet bombyce puella Prop. lib. 2. eleg. 3.

Quæ nec lactem, nec lanam habent Plaut Bacch. act. 5 sce. vlt
Compone[illegible] 4
Omnia [illegible] [illegible]sitor. Plaut [illegible] 3 sc. 4 [illegible]

Cui portat gaudens ancilla paropside rubra
Halecem, sed quam protinus ipsa vorat. Mart. lib. 11.
Cæruleus tali prostratus Apolline Python Claud 4. Paneg. Honorij
Corpora natorum serpens amplexus uterque Virg.
Proveniant medij sic mihi sæpe dies Ovid lib. 1. Amor. el. 5.
Cum lubrica serpens, Exit in [illegible] Lucret.
ubi Delphica Python. Tibul. lib. 2. eleg. 3.

verius est optuma adolescenti facere iniuria Ter. And. ac. 3 sc. 2
Italiam petijt autoribus Aen. 10. Auctor ego dicendi Aen. 12. Juno
Optima tu proprij nois auctor eris Ovid Fast. 5.
Nam si tetigeris subus acre venenum est. Lucret. lib. 6.

fuit proveniunt petit bombin, prostler val har

Vt dodrans, semis: iungantur mascula Samnis,
Hydrops nycticorax, thorax, & mascula veruex,
Phœnix, & bōbyx pro vermiculo. Attamen ex his Fœminina.
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, vxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

vas vasis tertiae pluraliter esto secundae

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel,
Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis & oris. (fel, Neutra.
Rus, thus, ius, crus, pus. Et in al polysyllaba, in árque
Vt capital, laquear. Neutrum halec, & muliebre. Al. Ar.

Dubia.

(grus,
Sunt dubia hæc pythō, scrobs, serpens, bubo rudens,
Perdix, linx, limax, stirps pro trūco, pedis & calx. Stirps pro progenie. Calx pro saxo excocto. f. liune.
Adde dies, numero tantùm mas esto secundo.

Communia.

Sunt commune Parens, autòrque infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex: àfronte creata,
Vt bifrons, custos, bos, fur, sus, atque sacerdos.

Tertia & vltima regula specialis.

NOmen crescentis, penultima si genitiui (mas
Sit grauis, vt Sanguis, genitiuo sanguinis, est

Hæc contrà, penultimam genitiui crescentis, grauant. Cuius generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus suprà meminimus: videlicet, Socer, gener, puer, ĕri, Adultĕr, adultĕri. Presbytĕr, presbytĕri, vox ecclesiastica.

Composita à vir viri. vt Leuir, Triumuir, Decem-

uir, Centumuir, ĭri.

Composita item à gero & fero: vt Armiger, clauiger, caducifer, lucifer, ĕri, Et adiectiua quædam: vt Tener, satur, dexter, prosper, ĕri, Spectāt huc & Græ-

A. ca omnia neutrius generis in a: vt Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

Yr. In Yr item Græca: vt Martyr, Martўris. Psithyr psithўris.

Vr Omnia item in Vr Latina: vt Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

Vt. In Vt etiam omnia: vt Caput, capĭtis. Occiput, occipĭtis.

O. Præterea in O Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur: vt Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

L. In L: vt Annibal, ălis. Mugil, ĭlis. Cōsul, præsul, ŭlis.

En. In En: vt Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

On. In On Græca, quæ sumunt o paruum in penultima genitiui singularis: vt Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

Or. In Or Latina & Græca: vt Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

As. In As: vt Anas, anătis.
Et Græca: vt Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.

Es. In Es Latina: vt Fomes, limes ĭtis. Præses, deses. ĭdis.

Is. In Is Latina & Græca: vt Sanguis, pollis. ĭnis. Tyrannis, paropsis. ĭdis.

Ar. In Ar Latina & Græca: vt Iubar, compar, nectar, bacchar. ăris.

Er. In Er Latina & Græca: vt Socer, gener, ĕri. Aër, æther. ĕris.

S. præcedente consonante. In S, præcedente consonante, tam Latina quàm Græca, vt

Princeps,	cĭpis.	Aethiops,	ŏpis.
Hyems,	emis.	Abras,	ăbis.
Inops,	opis.	Chalybs,	ўbis.

Alcedo, arundo, testudo, imago aerugo vertigo cupido
utroque genere reperiuntur. Horat.
Sed bona pars hominum decepta cupidine falsa

Perque hyemes, aestusque, et inaequales autumnos Ovid. 1. met.
~~[illegible]~~ Nec fit in Tyria sindone tectus erit Mart.
Nec calor nec frigus metuo neque grandinem Plaut. Merca. act. 5 sc.
Arbor ideo ~~foeminini~~ generis dicitur, quod instar matris
fructus pariat.

Caesar pecudem auream eum appellare solitus est. Tac. lib. 13 an.
Saepius occultus victa coliculis morbus. Seren.
Venit & hirsuta spinosior hystrice barba. Calphur.

Sic nomina, [illegible]

Iecinor olim, postea κατα συγκοπην dixere iecor nunc
iecur

In Os Latina: vt Compos, ŏtis. Os.
In Vs Latina & Græca: vt Pecus, decus, ŏris. Vellus, vulnus, ĕris. Tripus, Oedipus, ŏdis. Vs.
In Ax Græca: vt Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis. Ax.
In Ex Latina · vt Index, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis. Ex.
In Ix Latina & Græca: vt Varix, fornix, calix, ĭcis. Maſtix, ĭgis, Ix.
In Ox Latina & Græca · vt Præcox, Cappadox, ŏcis Allobrox, Polyphilo x, ogis. Ox.
In Vx Latina · vt Coniux, coniŭgis. Redux, redŭcis. Vx.
Deniq; in yx Græca: vt Onyx, Sardonyx, ўchis. Ceryx, Eryx. ychis. Yx.

Fæmin. excepta ex grauiter creſcentibus.

Foeminei generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis: atq; in go, q; dat ginis in genitiuo
Id tibi dulcedo, faciens dulcedinis, idq;
Monſtrat compago compaginis: adijce virgo,
Grando, fides, cōpes, teges, & ſeges, arbor, hyemsq;
Sic bacchar, ſyndon, gorgon, icon, & amazon.
Græcula in as vel in is finita, vt lampas, iaſpis,
Caſſis, cuſpis: in us vox vna pecus, pecudis, dans.
His forfex, pellex, carex, ſimul atq; ſupellex,
Appendix, histrix, coxendix, adde filixq;.

Neutra ex grauiter creſcentibus.

Eſt neutrale genus ſignās rē non animatā, (ur dās
Nomē in a, vt problema: en vt omē, ar vt iubar,
Vt iecur, vs vt onus, put, vt occiput: at tamē ex his

 Maſcula

Mascula sunt pecten, furfur: sunt neutra cadauer
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & vber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papauer,
Et sicer atque siler. Neutra æquor, marmor, adorq;
Atque pecus quando pecoris facit in genitiuo.

Dubia ex grauiter crescentibus.

Sunt dubij generis, cardo, margo, cinis, obex,
Puluis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, silexq;:
Quamuis hæc melius vult mascula dicier vsus.

Communia ex grauiter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, lygur, augur & arcas
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes.
Sic ales, præses, princeps, auceps eques, obses,
Atque alia à verbis, quæ nomina multa creantur:
Vt coniux, iudex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula adiectiuorum generalis.

ADiectiua vnam duntaxat habentia vocem,
Vt Fœlix, audax, retinent genus omne sub vna:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrũ.
At si tres variant voces, sacer vt sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propè substantiua vocares,

Adiectiua

Plaut. in Capt. Sed utrum strictimne attonsurum
dicam esse an per pectinem nescio.

Suber pro arbore femininum est Col. lib. 11. cap. 2. Pro fructu masc.
Iter facit genetivum itineris ab antiquo itiner. Quin tu
ergo itiner meum exequi me sinis. Plaut.

Hinc ador atque adoris de polline pultificum far. Auson

Cinere ut multa latet obrutus ignis Lucret. lib. 4.

Qui nunc iacet arida pulvis Prop. lib. 2. eleg. 13.

Calcatusque tuo sub pede lucet Onyx. Mart.

Quae res ad creandas adipes multum conferunt. Colum. lib. 8. c. 14

Neminis miserere certum est. Plaut. Neminem decet bo-
num Prisc. lib. 6. Plaut. Mercat. Sce. Amice amico operam dedi. et
Casina. Sce. Sequimini comites etc.

Heu misera miseresci Plaut. Cistell. act. 4. Sce. Nostri quod miki

Signa est habitior paullo, pugilem esse aiunt. Ter. Eunu: act. 2

Principes feminas. Plin. lib. 8. cap. 32.

Adiectiva significatione omnis sunt generis, Quae tamen non ratione sui ipsarum
illius sunt generis, quam ratione convenientiae cum substantivo

Declinatio [illegible]

a [illegible]

ut epistola bibliopola

Quæ in A desinunt partim Latina sunt partim Græca

Nomen vobis dare volo Comœdiæ Plaut. prol. in Pœn.

Accipite Aenean et tandem arcete periclis Virg. Aen. 8.

Adiectiua tamen natura vsuq́ reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, vber,
Et diues, locuples, sospes, comes, atque superstes,
Cum paucis alijs quæ lectio iusta docebit.
Hæc propriū quēdam sibi flexū asciscere gaudent:
Campester, volucer, celeber, celer, atque saluber.
Iunge pedester, equester, & acer: iunge paluster,
Ac alacer, syluester. At hæc tu sic variabis: (sic,
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: aut aliter
Hic atq; hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.

Sunt quæ deficiunt genere adiectiua notanda,
De quibus atque alijs, alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio, est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinatio.

A, As, } vt { Mensa. Aenecas. } { Es, E, } vt { Anchises. Penelope.

Porrò Græca sunt omnia quæ in { As, Es, E, } finiuntur: vt { Thomas, Anchises Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in am: vt Adam Adæ, Abraham Abrahæ. Quæ tamen meliûs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus Adami: Abrahamus Abrahami.

As, accusatiuum in am & in an facit: vt Aeneas, Aeneam vel Aenean. Vocatiuum in a: vt Aeneas, Aenea.

Es. Es, in accusatiuo en sumit: vt Anchises, Anchisen. In vocatiuo & Ablatiuo e vel a: vt Anchise, vel Anchisa.

E. E, genitiuum in es mittit, datiuum in e, accusatiuum in en, vocatiuum & ablatiuum in e. vt

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope.	Abl.	Penelope.

As in genitiuo. As, in genitiuo nominum Latinorum, interdum reperitur ad Græcorum imitationem, vt Paterfamilias, Filius familias. Id quod veteres obseruabant in multis alijs. Ennius.

Noia in da ra et A puro ad imitatione Græcorum faciunt genitiuum in as A dicitur purum quando vocalis præcedit.

Dux ipse vias. Liuius Andronicus. *Mercurius cumque eo filius Latonas*, pro *Latonæ*. Sic Neuius. *Filij terras*, pro *terræ*. Virgilius. *Nec auras nec sonitus memor.* Aen. 11

Aulai & pictai, atq; id genus alia, priscis relinquito.

Genitiuus pluralis interdum Syncopen admittit: vt Æneadûm, Graiugenûm, pro Æneadarum, Graiugenarum.

Hæc datiuos & ablatiuos plurales mittunt in abus: Dea, mula, equa liberta, ambæ, duæ, abus.

Hæc verò tam in is, quàm in abus: Filia, filijs vel filiabus. Nata, natis vel natabus.

SECVNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio. SEcundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque, Er, Ir, Vr, Vs, Vm. vt Aper, Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, vt Delos. Ilion. Orpheus.

Os. Attica in Os, genitiuum in o mittunt, accusatiuum in on: vt Androgeos, Androgeo. Accusatiuo Androgeon.

et dicere fortem, Scipiadam. Hor. lib. 2. Sat. 1. pro dem.
epitome. Coniugio Anchisa veneris dignati superbo. Mar. 3 Aen.
O Danaum fortissime gentis, Tydide. 1 Aen.
Ne quis humasse velit Aiacem, Atrida, vetas cur? Hor. lib. 2. Sa.
Meumq. vixtrix teneat Alcmene locu. Sen. Herc. fur.
mansisses Helene Mart lib. 9. epig. 106.
virg. figura, Capta Dei Nymphae est. Nas. 14 met fab. 17
Credo ego miseram fuisse Penelopam Plaut. Stych. act. sc. 1.
Hanc asserva Circea, Plaut. Epedic. act. 4 Sce. Quid est pater.
Atq. eius mentionem habemq Liv. Andron. Odyss.
~~Mercurius, unaq eo filius Latonas.~~
Amore captq Alcmenas Jupiter Plaut prol. Amphit.
Nomendare volo vobis comoedias In prolog. Paenuli

Aulai in medio libabant pocula Bacchi virg. 4.
Optime Graiugenum virg. 8. 3. Ae.

asinabq, auabq, filia ...

[illegible]

In foribq letum Androgeo. Aen. 6.

Quo res summa loco, Panthu. virg 2 Aen.
Te maxime Thesea Ovid met. 7.
Nereidum chorus alme dee Sidon. carm. 22. quod est in Burgu.
Degener o populus. Luca. 2.
Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum. virg. 8.
Quantum te popule Rom. de me fefellit opinio Cic ad Octav.
O vir fortis atque amicus Ter. Phor act. 2. sc. 1 tanc patris &c.
Aut ieiunia Phinei Proper. lib. 3. el. 4.
Alta iacet vasti super ora Typhoëos Aetna. Ovid 4 Fast.
Qualis adest Thetidi, qualis concordia Pelei. Catul. de nup.
Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo. Mar. ecl. 4.
It caelo clamorque virum &c. Avertit praedam ab hostibus nostrum salute socium Plaut. Menaech.
Ecquid meministi tuum parentum noia in Poenulo.
verum ubi ductores acie revocaveris ambo virg Georg. 4.
Hoc carminis ambo: Luserat. Ecl. 6.
Craterasque duos statuam Ecl. 5 virg.
Erroris ambo illos et dementia complebo Plaut. Amphit.

Expurgabo hercle oia ad raucam ravim Plaut Aulu. act. 2. sc. Iacu
Cum nec poter infestis conferre Caribdin Achais Ovid 4 de Pont. el. 10.

Ille tenens baculum dextra, clavemque sinistra. Ovid. 1. Fast.
Ad restem res redyt Ter. Navem ascendit. Ter. Navim in conspectu
Descendunt statuae restemque sequuntur. Iuven.
Clavim mihi harunce aedium Laconicam iam iubeo inferri intus Plaut.
Turrem in praecipiti stantem virg. Aen. 2.

Quædam Græca contracta in us, vocatiuum formant in u: vt Pãthus, ô Panthu. Oedipus, ô Oedipu.

Notabis & Latina quædam tam in us quàm in e mittere vocatiuum singularem: vt Agnus, vulgus, lucus, fluuius, chorus, populus pro natione. Quin Ouidius ausus est dicere: *Latmius Endymion, non est tibi luna rubori?* Sed Atticam Græcorum dialecton imitatus, quæ vocatiuum recto similem semper format.

Eus, genitiuum format in ei, vel eos, datiuum in ei, accusatiuum in ea vocatiuum in eu: vt

Nominatiuo Orpheus.	Ac. Orphea. Oui. Orphcon.
Ge. Orphei vel Orpheos.	Voc. Orpheu.
Datiuo Orphei.	Ablatiuo Orpheo.

Notandæ sunt deniq; syncopationes illæ, { Deûm, Virûm, } pro { Deorum, Virorum.

Item anomala illa Ambo & Duo, quas duas voces poëtæ etiam in accusatiuo masculina vsurpant. vt Virg. *Si duo præterea tales dea tulisset Terra viros* Hor. *Ne vos titillet gloria. Iureiurando obstringam ambo.* Cicero in Phi. secũda. *Præter duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodùm varia est, cuius difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusatiui flectuntur tantùm in im, vt Vim, rauim, tussim, sitim, maguderim, amussim, charybdim.

Sic & quorundam fluuiorum accusatiui: vt Tybrim, Ararim.

Quædam accusatiuos flectunt in im & in em communiter. vt buris, peluis, clauis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, nauis, bipennis, aqualis, im vel em. Accusatiuus in im, & em.

Ablàtiuus

Ablatiuus, singularis.

Ablatiuus regulariter in e desinit vt Pectus, salus. Ablatiuo Pectore, salute.

Propria nomina adiectiuis similia, ablatiuos in e mittunt: vt Fœlice, Clemēte, Iuuenale, Martiale, &c. At neutra desinentia in al, ar, & e, ablatiuū magna ex parte mittūt in i: vt { Vectigal, Calcar, Mare, } Abl. { Vectigali. Calcari. Mari.

Ablatiuus rete, à nominatiuo retis est: non a nominatiuo rete. Par, cum compositis, tam e quàm i habet: vt Par, compar. Ablatiuo Pare, compare, vel ri.

Hæc tamen retinet, Far, hepar, iubar, nectar, gausape, præsepe, e. Et hæc propria, { Soracte, Præneste, Reate. } Ablat. { Soracte. Præneste. Reate.

Festorum nomina.

Festorum nomina, quæ tantùm pluralia sunt, genitiuum interdum ôrum mittunt: vt Agonalia, Vinalia. Genitiuo Agonaliôrum, Vinaliôrum.

Interdum autem in ium: vt Floralia, feralia. Genitiuo Floralium, feralium.

Aliquando verò tam in ôrum, quàm in ïum: vt Parentalia, Saturnalia. Genitiuo Parentaliôrum, Saturnaliôrum, vel ïum.

Datiuos verò & ablatiuos in bus: vt Saturnalibus, Bacchanalibus. Præter quinquatrijs, quod iuxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina.

Mensium nomina er, vel is, ablatiuum in i solùm mittunt: vt September, Aprilis. Ablatiuo Septembri, Aprili.

Quorum accusatiuus in im tantùm desinit, ijs ablatiuus exit in i. vt Sitim, Tussim. Ablatiuo Siti, Tussi.

Adiectiua, quæ nominatiuum in is, vel er, & e, neutrum faciunt, ablatiuum mittunt in i solùm: vt

Fortis

Exiguum pleno de mare demat aquae. Trist. 5 el. 2.
Albo rete aliena oppugnare ~~[illegible]~~ bona Plaut. Persa. act. 1. 2
Ergo pari voto gessisti bella iuventus Lucan. lib. 9.
Atlas cum compare mulo. Mart. lib. 6 epig. 78.

Præneste sub ipsa. maro. Aen. 8.
Reate [illegible] visu volitare Sil. lib. 5.

medio septembri furere sat. 14.

Et nux ornabat mensas cu duplice ficu Horat lib. 2. sat. 2.
Quem duplici panno sapientia velat. Hor. lib. 1. epist. 17.

Exigui terraq animae nascunt^e et imbri. Lucret.
Prono rapit alveus amni. Virg.

Ex illo Mario, tam humili Arpinate Val. Max. l. 6. cap. 9

Stans celsa puppi Mar. Aen. 3
Raptâ puppe minor subducta est montib9 Argo. Lucā 2

l
v
d

g
pi

p
S
ve
ri

m
pr

Fortis, mollis, dulcis. Ablatiuo Forti, molli, dulci. Sic Acer, acris, acre. Ablatiuo Acri. Licet Poëtæ interdũ metri causa, E pro I vsurpent.

Cætera adiectiua tam in e, quàm in i mittunt: vt Capax, duplex. Ablatiuo Capace, duplice, vel ci. Præter Pauper, degener, vber, sospes, hospes, quæ in e tantùm faciunt ablatiuum. Nota.

Comparatiua etiam bifariàm faciunt ablatiuum: vt Melior, doctior. Ablatiuo meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiua quædam: vt Ignis, amnis, anguis, supellex, vnguis, vectis. Ablatiuo, e vel i.

Rariùs autem Ciuis	Ablatiuo.	Ciue vel ciui.
Rariùs etiam Arpinas,		Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablatiuos formant, quorum accusatiui per em & im finiunt. vt Puppis, nauis. Ablatiuo Puppe, naue, vel i. Et verbalia item in trix: vt Victrix, Altrix. Ablatiuo Victrice, Altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablatiuus singularis exit in i tantùm, vel in e & i, nominatiuum pluralem mittunt in ia: vt Molli, duplice vel ci. Nominatiuo plurali, Mollia, duplicia. Præter vbera, plura vel pluria, aplustra, vel aplustria. sic comparatiua: vt Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablatiuis in i tantùm, vel in e & i, fit pluraliter genitiuus in ium: vt Vtili, vtilium, puppe vel pi, puppium. Genetiuus pluralis.

Præter comparatiua: vt Maiorum, Meliorum, Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At plus plurium format.

Sunt & quæ syncopen aliquando admittunt, cuiusmodi sunt Sapientûm, pro sapientium, Serpentûm, pro serpentium.

Quando

Quando nominatiui singulares duabus consonantibus finiuntur, genitiui plurales exeunt in ium: vt Pars, vrbs, falx, glans, trabs, merx. Genitiuo plurali, Partium, vrbium, falcium, glādium, trabiū, mercium.

Excipe hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum.

Vbi in nominatiuis & genitiuis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitiuus pluralis exit in ium:

vt { Collis, Mensis, Auris, } in Genitiuo { Collium, Mensiū, Aurium. } Adde istis, litium, ditium, vitium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen, Canum, panum, vatum, iuuenum, opum, apum.

As format assium. Mas marium, Vas, vadis, vadium. Nox noctium. Nix niuium. Os ossium. Faux faucium. Mus murium. Caro, carnium. Cor cordium.

Alituum ab ales, assumit u.

Boum anomalum est, vt etiam bobus vel bubus.

Accusat. Pluralis.

Quorum genitiui plurales desinunt in ium, accusatiuum formant per es & eis diphthongum: vt Partium omnium. Partes, omnes vel eis.

Græcorum declinatio.

Græco fonte deriuata pleráq;, quando iuxta linguæ suæ morem variantur, genitiuum mittunt in os vt Titan, Pan, Daphnis, Phyllis, genitiuo Titános: Panos, Daphnidos, Phyllidos. Datiuum verò in i, breue: vt Titáni, Pani, Daphnidi, Phillidi.

Accusatiuum in a, nisi sint neutrius generis in anó terminantia: vt Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea,

Is tamen & ys per os purum declinata in genitiuo, accusatiuum faciunt, S, nominatiui mutata in N: vt

Tethys, Tethyos. Decapolis, lios: Genesis, sios, Metamorphosis, sios. } Accusatiuo. { Téthyn. Decápolin. Génesin. Metamorphôsin

Sunt

Cū Daphnidos arcū fregisti Mar. ecl. 3.

Parrahasio dictū Panos de more Lycaei Aen. 8.

Et quem supremæ Thetyos unda ferit. Mart. epig. 3

Vtq magis stupeas ludos Paridemq reliquit Troen
Absoluit Phrygium vestra rapina Parin Mart. ep. 32

Fatidicae Mantus et Tusci filius amnis Virg.

Non haec, o Palla, dederas promissa parenti Aen. 11
Quid nisi secretae laeserunt Phyllida sylvae Ovid.
Reliquias Danaum atq immitis Achilli Aen. 1.

Lectu est in poematis. Plaut.

Quae genus ad laevum Nixi delapsu resedit. Vir.
~~Cum animi causa Ter.~~ Heaut. Act. 2. Sce. 3.
Tu color in nigris existit nubibus arqui Lucr. l. 6
Nihil [illegible]

Suntquæ duplicem genitiuumfaciunt, alterum in os non purum, alterum in os purum. Atque hæc pro genitiuorum ratione duplicem quoque accusatiuum formant, alterum in N, alterum in a: vt Paris, genitiuo Paridos & Parios, accusatiuo Parida & Parin. Themis, genitiuo Themidos & Themios, accusatiuo Themida & Themin.

Fœminina in ô, genitiuum in ûs. & accusatiuum in ô mittunt.

vt { Sapphô, Sapphûs. Mantô, Mantûs. Cliô, Cliûs. } Hanc { Sapphô. Mantô. Cliô.

Vocatiuus nominatiuo magna ex parte similis est, in nonnullis tamen à nominatiuo abijcitur s: vt Pallas, Pallantis. Theseus, Theseos. Tethys, Tethyos. Vocatiuo ô Palla, Theseu, Tethy. Vocatiuus.

{ Phyllis, Phyllidos. Alexis, Alexios. Achilles. Achilleos } Vocat. ô { Phylli Alexi. Achille.

Neutra singularia in a, Græca sunt: vt Problema, poêma, quæ veteres iuxta Latinam quoque formam declinabant, addita syllaba tum: vt Hoc Problématũ, Hoc Poematum. Græca neutra in A.

Quorum datiui & ablatiui plurales adhuc in frequentiore vsu sunt: vt Problematis, poematis.

QVARTA DECLINATIO.

QVartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantùm sortitur terminationes in recto singulari, nempe us & u: vt Manus, genu. Veteres à nominatiuis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitiuo. Quarta declinatio nominum.

Terentius

Terentius. *Eius anuis causa*
Idem. *Nihil ornati. Nihil tumulti.*

Datiuus singularis. Datiuus ui habet, & interdum etiam u: vt Fructui, concubitui: rariùs, fructu, concubitu.
Virgilius. *Quod neque concubitu indulgens.*
Terentius. *Vestitu nimis indulges.* Adel. act. 1 sce. 1

Currûm autem pro curruum, Synæresis est, vt & in alijs declinationibus fieri solet.

Iesus. Iesus, in accusatiuo Iesum habet, in reliquis verò casibus vbique Iesu.

Datiuus. Ablatiuus pluralis. Hæc datiuum & ablatiuum pluralem in ûbus formant: Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, übus,

Cætera omnia in ibus: vt Fructibus, fœtibus, manibus, motibus,

QVINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio nominum. QVinta declinatio, genitiuum, datiuum, & ablatiuum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur.

Olim iuxta hanc declinationem flectebâtur quædam nomina tertiæ inflexionis: vt *Plebes, plebei*

Genitiuus singularis. Genitiuus huius declinationis olim etiam in ei, ij, & e, exibat.
Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas.*
Virgilius. *Munera lætitiamque dij.*
Salustius. *Vix decima parte diereliqua.*

Cæterùm, præter ista quæ iam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina, quæ á Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim varia probatorum autorum lectione, partim á sequentibus regulis discere licebit.

D

Animis genetivus quarta tanquam esset tertiae ἀρχαϊκῶς

Parce metu Cytherea Virg. 1 Aeneid. pro metui per ἀποκοπὴν
Namque alii victu invigilant. Virg. 2 Georg.
vitaque mancipio nulli datur omnibus usu. Lucret. lib. 3.
Quae gratia currum Virg. Aeneid.

[illegible] tenet in quarto. reliquis [illegible] [illegible] [illegible].

Irrita de lacubus proxima musta tuis Ovid. 4 Fast.
verubusque trementia figunt. Aeneid.
dant abus artus arcus lacus et sporis curtus
Et tribus ac partus [illegible] portus ibus doribusque.

Quorum nihil perniciei causa factum putamus Cic. pro Rosc.
Dirimi tamen interdum contentione luxuriei
Vidi ego facere amatores qui aut nocti aut dii miserias narrant suas. Plaut. Merc. act. 1. sc. 1.
Libra dies somnique pares ubi fecerit horas. Virg. Agel. lib. 9. c. 14
Dubitavit acie pars. Sal. 1 hist.
Ad primos radios interitura die. Auson. Car. de Rosa
Ut que fide pignus dextras utrasque poposcit Ovid Met. fab. 10
Primum facie quod honest accedit. Agel. lib. 7. cap. 9.
Constanti iuvenem fide. lib. 3. car. od. 7. Hor.

Heteroclita sunt quæ aliū, prætter usitatū declinandi modū obtinent Horū tria sunt genera, variantia, defectiva redundantia &c

Pergam⁹ a Pergamo ita pergamū legitur in neutro genere apud Plautū. Stockwood

cum rastrū et sarcula tantū. Adsueti coquere. Juve. Sat. 15.

Cœlū plurali caret. Agel. lib. 19. cap. 8.
Quis pariter cœlos omnes converter Lucret. lib. 2 poëtica l
Talem fecerunt ferrea cœla [illegible] Auson.
Illos putabat te [illegible] cœla [illegible]
numerabilia [illegible]

Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea Juven.

Ite per alta Dyndima. apud Virg.
Mænala transieram Ovid⁹ metam.
Est locus Trachiæ dirimunt Terrera gentes Stat.
Cerberus Orpheo lenivit sibila cantu Lucan. lib. 9.
Sicut locū in quo figerent candelā, candelabrū apllatur Var lib. rerū divinarū. Macrob. lib. 3. rerū divinarū.
Sibil⁹ legitur Mar. Ecl. 5.

DE NOMINIBVS HETEROCLITIS. *Rob. Robins,* Eboracensi

QVæ genus aut flexum variant, quæcunq; nouato Heteroclita
Ritu deficiunt, superántue, Heteroclita sunto. quæ sunt.

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis
Pergamus infœlix vrbs Troum, Pergama gignit.
Quod nisi plurali careat, facit ipsa supellex,
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent. Fœminea.

Dat prior his numerus neutrũ genus, alter vtrũq;
Rastrum cum fræno, filum simul atque capistrum,
Argos item et cœlũ, sunt singula neutra. Sed audi
Mascula dumtaxat cœlos vocitabis & Argos, Neutra.
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant,
Nũdinũ, & hinc epulũ qb⁹ addito balneũ. Et hæc
Neutra quidẽ primo, muliebria ritè secũdo. (Sunt
Balnea plurali Iuuenalem constat habere.

Hæc maribus dantur singularia plurima neutris
Mænalus, atq; sacer mõs Dyndimus, Ismarus atq;
Tartara, Taygetus, sic Tænera, Massica, & altus Masculina.
Gargarus, At nũerus genus his dabit altervtrũq;
Sibilus atque iocus locus, & campanus Auernus.

Defectiua.

Quæ sequitur manca est numero, casúue propago

Aptôta

Aptôta.

Aptota sunt quæ a recto non variant casum.

Quæ nullũ variant casum, ut fas, nil, nihil, instar:
Multa & in u, simul i, ut sunt hæc, cornúq́, genúq́.
Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Monoptôta.

Monoptota sunt, quæ vnico in obliquo reperiuntur

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una,
Ceu noctu, natu iussu, iniussu, simul astu,
Promptu, permissu: plurali legimus astus,
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.

Diptôta.

Diptota, quæ duobus.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit,
Vt fors forte dabit sexto, spontis quoque sponte.
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis,
Iugeris & sexto dat iugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant,
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete, iunge vicem sexto vice, nec lego plura,
Verberis atque vicem, sic plus cum iugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

Triptôta.

Triptota quæ tribus

Treis quibus inflectis casus, Triptôta vocantur,
Vt precis, atq́ prece͂, petit & prece blandus amicã.
Sic opis est nostra, fer opem legis, atq́ ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & ditionis.

Sic Spirit. Gib. Tax. et Pondo legit[e] utroq numero.
Ambo et duo sunt omnis generis
Intelligenda est haec regula de numero singulari
vere
Gumi a nominativo gummis
Ut frugi vir. qui dativus est a frux
Tempe est neutrius generis et pluralis numeri primae declinationis contractoni

Noctu legit[e] in fem. gen. quando usurpat[e] pro nocte.
Credo ego hac noctu Nocturnu obdormisse Plaut Amphit. ac. 1.
ut intelligas, non placuisse maioribus nostris astu Cic off. lib. 3.

Ilus pluris primo nomt in pluraliter omni:
Sponte ablativi casus quis rectus erit.? Spons. Auson. Idyl. 5.

Ut multo numera ingere pascat ovem. Tibul. lib. 2. el. 3.
Illi instant verbere torto Virg. 3. Georg.
Non metuo, quin uxori meae latae suppetiae fient. Plaut Amphi ac. 5
Ingetibus crebris Lucret. lib. 1. [illegible] lib. 1. cap. 10

Nihil est preci loci relictu. Ter. And. act. 3. sc. 4. Phor. act. 3

Et quo quisque magis vis multas possidet in se. Lucr. lib. 2.
Et plus vis habeat quam sanguinis. Tacit.

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor. Vir. Aen. 4

Ips[illegible]

Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtut. et vitiorum
Quid distent æra lupinis. Horat. lib. 1. epist. 7. Lucret. lib. 2.

Steriles nascuntur avenæ. Mar. ecl. 5.
Grandia sæpe quibus mandavimus hordea sulcis. Mar. ecl. 5.
Sic fol. [illegible]

Sic lux vita fides, pax, gloria, tellus mors. ~~[illegible]~~

Semen iuniperi tusses concoquit. Plin. lib. 21. cap. 8
Taliones Gel. lib. 20. cap. 1
Innumeris te vicissim [illegible] Gell. lib. 6. cap. 14
Biles detrahere decoctam putant Plin. lib. 20. cap. 9.
et confer alternas lues. Prude. in pass. Laur. hym. 2.
Hunc tu quas conscientiæ labes censes habuisse Cic. lib. 3 offic.
Censores populi ævitates, soboles, familias, pecunias censento Cic. 3
Neque ubi spes meas collocem habeo. Plaut. Epid. act. 4. sc. Si quid.

Integra vox vis est, nisi desit fortè datiuus.
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter
Quæ referũt, vt Qui: quæ percõtantur, vt Ecquis:
Et quæ distribuunt, vt nullus, neuter, & omnis: Defecta vocatiuo.
Infinita solent his iungi, vt quilibet, alter,
Quinto hæc sæpè carent casu: & pronomina præter
Quatuor hæc infrá, Noster, nostras, meus, & tu.

Propria cuncta notes, quibus est natura coercens
Plurima né fuerint, vt Mars, Cato, Gallia, Roma:
Ida, Tagus, Lælaps, Pernassus, Bucephalusq́;. Defect. Plurali
His frumenta dabis, pensa, herbas, vda, metalla,
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:
Est vbi pluralem retinent hæc, est vbi spernunt.

Neutra singular. carentia quibusdam casibus pluralibus.

Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defruta, thúsq́;
Treis tantum similes voces pluralia seruant.

Hesperus & vesper, pontus, limúsq́;, fimúsq́;,
Sic penus & sanguis: sic æther, nemo, sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum. Appellat masculina. defecta plurali.

Singula fœminei generis, pluralia raró:
Pubes, atq́; salus, sic talio cum indole, tussis.
Pix, humus, atq́; lues, sitis & fuga, iunge quietem, Appellat. fœm. carẽtia plurali.
Sic cholera atque fames, bilisq́;, senecta, iuuentus.
Sed tamen hæc soboles, labes, vt & omnia quinta,
Treis similes casus plurali sæpè tenebunt.
Excipe res, species, facies, aciésq́;, diésq́;,

Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere, vt hæc sunt:
Stultitia, inuidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet.
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rarius his numerũ quandoq; sed adde secũdum.

Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre secundũ:
Delicium, senium, lethum, cœnúmq;, salúmq;.
Sic Barathrúm, virus vitrum, viscúmq;, penúmq;.
Iustitium, nihilum, ver, lac gluten, simul halec,
Adde gelu, solium, iubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi, si obserues, occurrent multa legenti.

Masculina carentia singulari

Mascula sunt tantùm numero contenta secundo,
Manes, maiores, cancelli, liberi, & antes,
Menses profluuium, lemures, fasti, atq; minores,
Cum genus assignant natales: adde penates,
Et loca plurali quales Gabiiq́;, Locriq́;,
Et quæcunque legas passim similis rationis.

Fœminina carentia singulari

Hæc sunt fœminei generis, numeriq; secundi:
Exuuiæ, phaleræ, gratésq;, manubiæ, & idus:
Antiæ & induciæ, simul insidiæq;, minæq;,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæq;, calendæ,
Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæq́;,
Inferiæ, & feriæ sic primitiæq́;, plagæq́;,
Retia signantes, & valuæ, diuitiæq́;,
Nuptiæ, itẽ & lactes. Addatur Thebæ, & Athenæ

Quod

Mea voluptas, meu delicia Plaut. Poenul. act. 1. sc. 2.
Agel. lib. 19. cap. 8. Ad me delicia. Plaut Trucu. sc. ult.
et senatui placuit odoru delicia. Solin. cap. 48.
Ad insulam maris Baltici, halecum ingentem vim capi Scal. exer. 226

Deum manem vocant. Apul. De Deo Socrat.
maiores nostri conditores sectæ Stoicæ. Gel. lib. 19. cap. 1.
Liberi singulari reperit^e pro filio. Liber et innuptæ Catul.

Natales pro die natali in singulari est usitatu.

Inducias nonnunquã scriptores veteres singuli appelavere Gellius
Jam primu crines eius præmulsis antiis. Apul. lib. 1. Floridoru

Dira ad mœnia Thebes solus abi Stat. Theb. 8
Athenæ, quia rem unã significat, tamen pluralis
numeri dicitu, quia more plurativo declinatur

Sic [illegible]

Careat successibus opto
Quisquis ab eventu facta notanda putat. Ovid.
Nusqua minus respondent eventus. Liv.
Causae eventorum magis movent, Cic. Eventum dici poterit, Lucan.

Sic Thebaida a Thebais

Quod genus inuenias, & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur: Neutra carentia singulari.
Mœnia cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia, sic bellaria, munia, castra,
Funus iusta petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat, puerique crepundia gestant,
Infantesque colunt cunabula, consulit exta
Augur, & absoluens superis effata recantat,
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia iungi.
Quodsi plura leges, licet hac quoque classe reponas.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas, Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus, tonitruque,
Sic clypeus clypeũ, baculus baculum, atque bacillũ,
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, tapetum,
Atque tapete tapes, punctus punctumque sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis,
Sinus & hoc sinum, vas lactis: mendaque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum,
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri.
Euentus simul euentum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda, Nominatiui ex accusatiuis Græcis.
Quæ quarto casu fætum peperêre Latinum.
Nam panther panthera creat, cratera que crater,
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit

Hinc cratera venit, venit æthera, sic caput ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.

Vocum diuersæ terminationes sub eodem genere.

Vertitur his rectus, sensus manet, & genus vnū:
gibbus et hic gibber, cucumis cucūer, stipis et stips
Sic cinis atq; ciner, vomis vomer, scobis & scobs.
Puluis item puluer, pubes puber: quibus addes,
Quæ pariunt or & os, honor & labor, arbor, adórq;
His & apes & apis, plebs plebis. Sunt quoq; multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam:
Vt delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer. Dabis huc & cætera cūcta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio casta.

Declinationem variantia

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundæ
Laurus enim lauri facit, & laurus genitiuo.
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus,
Sic colus atq; penus, cornus quando arbor habetur:
Sic lacus atq; domus, licèt hæc nec vbiq; recurrant,
His quoque plura leges, quæ priscis iure relinquas.

Adiectiua luxuriantia,

Et quæ luxuriant sunt adiectiua notanda (dum:
Multa, sed in primis quot & hæc tibi nomina fun-
Arma, iugum, neruus, somnus, cliuúsq;, animúsq;,
Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillū,
A quibus us simul is formes, vt inermus inermis.
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COM-

Sonat arcus et aurea vati, Cassida Mar. Aen. 11.
Aurea cui postqua nudavit cassida fronte. Prop. lib. 3. el. 10.

Sub lauru mea Hor. lib. 2. od. 7.
Qui tripodas Clarij lauros, qui sidera sentis Virg. Aen. 3.
Aridæ ficus. Macrob. ficus virides. Suet.
Nisi mihi ~~aimus~~ penus ab amatoribus congeratur. Plaut. in Pseud.
Nos sumus Idææ sacro de vertice pinus Virg. 10.
Tolle me, mu, mi, mis, si declinari domus vis.
Ubi quercorum rami ad terram iacent Cic. in Chorog.

O luce magis dilecta sorori Virg. Aen. 4.

sic fortis, forti, fortior, fortius. salubris, salubri

salubrior salubrius. s [illegible]

[illegible]

Ater, teter, s[illegible] uber, pauper, [illegible]

Rara avis in terris, nigroque simillima cygno [illegible]. sat.

Circuit et quia sit fortuna facillima [illegible]. [illegible]

ubi geminat [illegible] est.

COMPARATIO NOMINVM.

Nominum compar.

COmparātur nomina, quorum significatio augeri minuiue potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positiuus gradus.

Positiuus, qui rem sine excessu significat: vt Albus niger, probus, improbus.

Comparatiuus.

Comparatiuus, qui significationem sui positiui per aduerbium Magis auget: vt Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo positiui casu in i, addita syllaba or: vt ab amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlatiuus

Superlatiuus, qui supra positiuum cum Aduerbio Valdè, vel Maximè significat: ut

Doctissimus, Iustissimus, } id est valdè vel maximè { Doctus, Iustus.

In rimus.

Fit autem regulariter à primo positiui casu in i, adiectis s & simus: vt à Candidi prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiua in r desinunt, adiecto rimus, superlatiuum formant. vt Pulcher, pulcherrimus, Niger, nigerrimus.

Excipiuntur Dextimus à Dexter, Maturimus, siue Maturissimus, ab antiquo Matur.

In Lis.

Sex ista in lis, superlatiuum formant in limus: nempe Facilis, facillimus: Docilis, docillimis: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, simillimus.

Deriuata dico, loquor, &c.

Quæ deriuantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur. Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico. Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, vsurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Beneuolus,
Beneuolentior. } à volo.
Beneuolentissimus,
Magnificus,
Magnificentior, } à facio.
Magnificentissimus. Pris. de comp. lib. 2. cap. 10

Comparatio nom. in us purum.

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio fit per aduerbia Magis & Maximè: vt Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INVSITATIOR.

Interim acre iudicium adhibendum est, vt quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem vsurpentur.

Cuiusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, Ipsissimus.

Perpetuissimus, } { Exiguissimus, apud Ouidium.
Tuissimus, } { Multissimus, apud Ciceronem.

comparatio prima est debilis ...

COMPARATIO ANOMALA.

Comparatio irregularis.

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus. Multus plurimus, multa, plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citra, citerior, citimus. Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Extra, exterior, extimus vel extremus. Supra, superior, supremus, vel summus. Post posterior, postremus. Vltra, vlterior, vltimus. Propè, propior, proximus. à quo proximior apud Ouidium, Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpè sæpiùs, sæpissimè.

COM-

Tui benevolentis Plaut. Trinu. act. 1. sce. Larem corona nrm

Quod iter longius arduiusq́ erat a curia Cato trist. lib. 3.
Asperrimo atq́ arduissimo aditu Cato ī popoln de triumpho.
Nam nihil egregiq quā res secernere apertae
A dubijs. Lucret. ... 3. ... Plaut.

Nam si strenuiori deterior prædicat. Plaut
De fratrū turba pars exiguissima restat. Ovid

Quod pessimū ex illa est et ut ita dicā pessimissimu Sen epist. epist. 81.

... Attic. li. ...
Ab antiquo veter. Cū veter occubuit Priamus trist. lib. 3. ...
...

Adulescentulis postremissimis pugr Apul. apol.
Nullū aīal. in terris postremiq homine. Apul. de deo Socrat.
Oīum nationū postremissimū nequissimumq́ existimatote Gel.
Et quidem abstinentia proximiorem. Sen epist. 108.
Proximior dextra sit Veget. Rei milit. cap. 20.
sanc. adibq. in imo tartaro. ultima terra. Item extremū oppidū

Si quid est novissimo extremius Apul. 1 Met.
Multo etiam iuvenior quam ille Plin. ep. lib. 4

Arma diu senior desueta trementibus aevo Mar. Aen. 2

Nullus me est hodie Pœnus Pœnior. Plaut. Pœn. act. 5 sce. Ain tu.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytiſſimus.	Meritus, Meritiſſimus.
Opimus, Opimior.	Siniſter, Siniſterior.
Ocyor, Ocyſſimus.	ab ὠκὺς.
Nouus, Nouiſſimus.	Iuuenis, Iunior.
Adoleſcens, Adoleſcentior.	Senex, ſenior. Maximus natu.
Potior, Potiſſimus.	Ante, Anterior.
Longinquus, Longinquior,	Nuper, Nuperrimus.
Pené, peniſſimus.	

Comparatio abuſiua.

Interdum autem à ſubſtantiuis fit comparatio, ſed abuſiué: vt Neronior, Cinædior, Pœnior, à Nerone. Cinædo. Pœno.

DE PRONOMINE.

Ronomen, est pars orationis, qua in demonstranda aut repetenda re aliqua vtimur.

Pronomina sunt quindecem Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita. vt Egomet, tute, idem, & similia. Vt etiam Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBVS PRONOMINI.

Accidentia Pronomini. Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species pronominum. Species Pronominum est duplex, Primitiua & Deriuatina.

Primitiua. Ad primitiuam spectant ista: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex primitiuis alia sunt Demonstratiua, alia Relatiua.

Demonstratiua. Demonstratiua dicuntur eadem quæ & Primitiua, nimirùm, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste hic is.

Relatiua. Relatiua autem sunt, Ille. ipse, iste hic, is, idem, qui.

Deriuatiua. Deriuatiua sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Deriuatiuorum alia sunt Possessiua, alia Gentilia.

Possessiua. Possessiua sunt. Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia. Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem, aut nationem, vel partes & sectas significent: vt Nostras. vestras, & cuias nomen.

DE NVMERO.

Numerus in Pronominibus. Numerus Pronominum duplex est: Singularis, vt Ego. Pluralis, vt nos.

DE CASV.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine.

Vocatiuo

Pronomen dicitur quod vicem praebeat nominis
differt nomen a pronomine, quod illud primo significet rem
hoc secundario

Species accipitur pro originali dictionis positione

[illegible]

Ego in patrio casu habet ms Plaut Trinu. sce. Sat si potenti Tu, tic. Quia tis egret. Plaut Mil. act. 4. sce. 2. Agel. l. 20. 6 Plaut Rud. act. 1 sce. 1.

Regant cunatis fit. Plaut Menach.

Vocatiuo carēt omnia pronomina, præter hæc quatuor. Tu, meus, noster, nostras. Martialis tamen pronomini Ipse vocatiuum tribuere videtur, quum ait,

vt Martis reuocetur amor, sæuique tonantis,
A te Iuno petat Ceston & ipsa Venus.

DE GENERE.

Genera sunt in pronominibus perinde vt in adiectiuis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur: vt Ego, tu, sui. Alia per tria genera variantur: vt Meus, mea, meum. Genus pronominum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum sunt quatuor. Pronominum declinatio.

Genitiuus autem primæ declinationis exit in i: vt Ego, tu. Genitiuo Mei, tui, & sui, quod recto caret in vtroque numero.

Genitiuus secundæ desinit in ius vel ius: Cuius formæ sunt ille, ipse, iste. Genitiuo illius, ipsius, istius. Hic, is qui. Genitiuo Huius, eius, cuius. Secunda.

Genitiuus tertiæ declinationis exit in i, æ, i, quemadmodum nominum adiectiuorum, quæ per tres terminationes variantur. Cuius sortis sunt, Tertia.

Nto	Meus, mea, meum	G.	Mei, meæ, mei.
	Tuus, tua, tuum.		Tui, tuæ, tui.
	Suus, sua, suū. (strū		Sui, suæ, sui. (stri.
	Noster, nostra, no		Nostri, nostræ, no-
	vester, vestra, vestr		Vestri, vestræ, vest.

Genitiuus quartæ habet âtis. ex quo ordine sunt. Quarta.

Nostras,	Genitiuo	Nostrâtis.
Vestras,		Vestrâtis.
Cuias.		Cuiâtis.

Cæteri obliqui in vtroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE

DE PERSONA.

Persona pronominũ

Personæ pronominũ sũt tres, { Prima, Secũda, Tertia, } vt { Ego. Tu Ille.

DE FIGVRA.

Figura.

Figura est duplex : simplex, vt Ego : Composita vt Egomet.

Pronominum compositio.

Pronomina inter se componuntur : vt Egoipse, tuipse suiipsius, meiipsius.

Ntõ { Istic, Istæc Istoc, vel Istuc. { Accus. { Istunc, Istanc, Istoc, vel Istuc. } Ablat. { Istoc, Istac, Istoc,

Pluraliter, Nominatiuo & Accusatiuo Istæc. Eodem modo declinatur & Illic, Illæc, Illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: vt Cuiusmodi, huiusmodi illiusmodi, istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus : vt Mecum tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum aduerbijs : vt

Eccum, Eccam, Eccos, Eccas, } ab Ecce. { Ellum, Ellam, Ellos, Ellas, } ab Ecce. Vt & idẽ quoque, ab is & demum.

Cum coniunctione quoque componuntur : vt Nominatiuo Hiccine, Hæccine, Hoccine. Accusatiuo Hunccine, Hanccine, Hoccine. Ablatiuo Hoccine. Haccine, Hoccine. Pluraliter Hæccine neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adiectionibus : vt Met, te, ce, pte.

Met.

Met adijcitur primæ & secundæ personæ: vt Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic sibimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur es-

se

Componuntur etiam in verbis ut quivis quilibet.

sic quisque

Quis hæc mulier est. Plaut. Truc. act. 1. sc. 1.

Ecqua iam puero est amissa cura parentis Vir. 3. Aen.

ſe verbum à Tumeo. Sed Tuimet, tibimet, temet, noſmet, &c.

Te adijcitur iſtis: Tu, vt Tute: Te, vt Tete. Te

Ce adijcitur obliquis horum pronominum, Hic ille, iſte, quoties in s deſinunt, vt Huiuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce. Ce

Pte apponitur iſtis ablatiuis,	Mea, Tua, Sua, Noſtra, Veſtra,	vt	Meapte, Tuapte, Suapte, Noſtrapte, Veſtrapte.	Pte

Interdum etiam maſculinis & neutris adijci ſolet vt Meopte marte, Tuopte labore, Suopte iumento, Noſtropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.
Quis, in compoſitione hiſce particulis poſt ponitur: Qui

En, Ne, Alius, Num, Si.	vt	Ecquis, Nequis, Aliquis, Nunquis, Siquis.	Et hæc tam in fœminino ſingulari, quàm in neutro plurali, qua habent, non quæ: vt Siqua mulier, Ne qua flagitia, &c.

Præter Ecquis, quod vtrunq; in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua. Ecquis,

His autē particulis præponitur Quis in cōpoſitione:

Nam, Piam. Putas, Quam, Que,	vt	Quiſnam, Quiſpiam, Quiſputas, Quiſquam, Quiſque,	Et hæc vbique (præterquā in ablatiuo ſingulari) Quæ habent, non Qua: vt Quænam doctrina.

Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis, etiam cum ſeipſo componitur: vt Quiſquis, quod & in hunc modum variatur. Qui

Nominatiuo Quiſquis, Quicquid. Accuſatiuo Quicquid Ablatiuo Quoquo, quaqua quoquo.

Qui

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam, Vis, Libet, Cunq;, vt Quidam. Quiuis. Quilibet. Quicunq;. Et hæc vbique, præterquam in ablatiuo singulari, Quæ retinent, non Qua. vt Quædam puella. Quæcunque facinora.

DE VERBO.

Verbum, est pars orationis, quæ modis & tẽporibus inflexa, esse aliquid, agereúe aut pati significat vt Sum, existo: moueo, moueor: tango, tangor.

Verbum deducitur in primis in Personale, vt Doceo: & Impersonale, vt Oportet.

Personale. Verbum. Impersonale,

Personale est, quod certis personis distinguitur: vt Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contrá, impersonale dicitur, quod diuersarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur: vt Pœnitet, tædet miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBVS VERBO.

Accidentia verbo,

Verbo quidem accidunt ista: Genus, Modus, Tempus Figura, Species, Persona, Numerus, Coniugatio

DE GENERE.

Quinq; sunt Verborũ genera { Actiuũ, Passiuũ, Neutrũ, } Deponẽs Cõmune

ACTIVVM.

Actiuum,

Actiuum est, quod agere significat, & in o finitum passiuum in or formare potest: vt Doceo, doceor. Lego, legor.

PAS-

Non est de essentia verbi ut varietur, omnia verba non variantur per modos ut infit & cedo.
Differt verbum a participio quod participium declinatur per casus

verba passiva quandoq; active signifi-
can ut revertor, pigneror, depascor, im-
pertior, comitor, affector, bellor, censeor,
praevertor, fabricor, faneror. ludificor.
convertor, fluctuor, mattor, murmuror.

VERBVM
PASSIVVM.

Passiuum est, quod pati significat, & in or finitum, actiui formam, r dempto, resumere potest : vt Amor, amo. Afficior Afficio. Passiuum.

NEVTRVM.

Neutrum est, quod in o vel in m finitum, nec actiuam, nec passiuam formam integrè induere potest vt Curro ambulo, iaceo, sum. Neutrum.

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantiuum dicitur : vt Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum, sic dictum, quòd ipsum per se sensum absoluat. Neutrum substantiuum. Neutrum absolutum.

Atque hoc rursum duplex est. Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem : vt Ambio, dormio, pluit, ningit. Alterum verò passionem in ipso completam indicat : vt Palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cuius actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passiuæ vocis vsurpat : vt

Bibo vinum,	Vinum bibitur.
Curro stadium,	Stadium curritur.
Viuo vitam,	Vita viuitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt : vt Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens, quod in or finitum, vel actiui significationem habet, vt Loquor verbum : vel neutri, vt Philosophor. Deponens.

COMMVNE.

Commune, quod in or finitum, tam actiuam quàm passiuam significationem obtinet : vt Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, Commune.

ſtror, dignor, teſtor, interpretor, amplector, meditor experior, ementior: multaq; id genus alia, quæ paſſim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum ſex enumerantur.

Indicatiuus, dicitur a verbo diomede donato priſciano

Indicatiuus, qui ſimpliciter aliquid fieri aut non fieri definit. vt *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem vſurpatur: vt *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: vt *An in aſtu venit aliud ex alio malum?*

Imperatiuus, dicitur et mandatiuus

Imperatiuus, quo inter imperandum vtimur. Hic modus futurum non habet, ſed præſens duplex: vt apud Propertium. *Aut ſi es dura nega, ſin es nō dura venito.*

Virg. *Tityre dum redeo, breuis eſt via, paſce capellas:*
Et potum paſtas age Tityre, & inter agendum
Occurſare capro (cornu ferit ille) caueto.

Præteritum autem à ſubiunctiuo mutuatur. Cic Sed *amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.*

Martialis. Dic quotus es, quanti cupias cœnare nec vllum
Addideris verbum, cœna parata tibi eſt.

Quin & illa paſſiua, Præceptum ſit, Dictum ſit, Determinatum ſit, præteriti imperatiui eſſe fatetur Priſcianus.

Hic modus etiam permiſſiuus dicitur, quòd interdum per hunc permiſſio ſignificetur, vt
Si ſine pace tua, atque inuito numine Troës
Italiam petiere, luant peccata, nec illos Iuueris auxilio.

Deniq; aliquando etiam Suppoſitiuus aut Hortatiuus appellatur: vt Virgilius.

eamus & in media arma ruamus,

Optatiuus.

Optatiuus, quo optamus fieri rem aliquam, nec refert factàne ſit, an fiat an ſit facienda. vt *Vtinam bonis literis ſuus detur honos.*

Modus

Modus est accidens verbi quo voluntas vel affe[ctio]
animi per vocem significata declarat[ur]
Ramus quinque enumerat potentialem omittens · Vossius
tres de anal. lib. 3. cap. 8.
A Varrone lib. 3. de anal. vocatur rogandi, ac respondendi species
a Quint. lib. 1. cap. 6. modi fatendi. A Probo et Donato pronuncia
tivus, a Diomede finitivus.

Per accidens tamen est certæ personæ nã me vale-
re idem valet quod valeo te valere quod tu vales &c.

Rivius tria solummodo tempora statuit præsens præteritum
futurum.

Tempo est quod verbis [illegible] accomoda

Modus Optatiuus, Potentialis & Subiunctiuus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur, vt est author Linacrus. Præterea notandum est, Præsens huius modi assumere quandóq; significationem futuri, vt *Vtinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: vt *Expectes eadem a summo minimóq; poeta*, pro potes expectare. *Non expectes vt statim gratias agat, qui sanatur inuitus*, pro non debes expectare, *Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro vult affirmare. **Potentialis.**

Græci hunc modum nunc per Indicatiuum, nunc per optatiuũ modum, & particulam ἄν exprimunt, **Græcorum optandi modus.**

Subiunctiuus, qui nisi alteri subijciatur orationi, vel alteram sibi subiectam orationem habeat, per se sententiam non absoluit: vt **Subiunctiuus** *dicit coniunctivus, a bis.. de adiunctivus. al... alijs dubitativus ...*

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conueniunt: discernuntur verò significatu & signis. Optatiuus enim semper adhæret aduerbio cuipiam optandi: vt *Vtinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque vllum aduerbium adiunctum habet, nec coniunctionem. Subiunctiuus autem semper aliquam coniunctionem annexam habet: vt *Si venero. Vt taceas. Quum cœnauero.* **Nota.**

Infinitiuus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam: vt *Malim probus esse, quàm haberi.* *quia actu nullius est persona* **Infinitiuus.** *dicitur etiam impersonativus*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur: vt *Scribo.* **Præsens.**

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem: vt, **Imperfectum.**

Virgil. *Hic templum Iunoni ingens Sydonia* Dido *Condebat*. Erat enim adhuc in opere.

Perfectum. Perfectum, quo præterita absolutáq; significatur actio. Hoc in passiuis, deponentibus, & communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum Alterum, quo proximè præteritum exprimitur: vt *Pransus sum*. Alterum, quo vlteriùs præteritum indicatur: vt *Pransus fui*. Non enim si modò pransus sis, Pransus fui, commodè aptéue dixeris.

Plusquam perfectum. Plusquam perfectum, quo actio iam diu præterita significatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda significatur. Hic promissiuus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: vt Ouid. *Ibimus ô Nymphæ, monstrataq; saxa petemus.*

Exactum. Huius aliud genus est, quod Exactum vocant: vt *Videro*, *Abiero*.

Teren. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum, futurum etiam in subiunctiuo modo reperitur.

Plin. *Ero securior dum legam, statímq; timebo quũ legero.*

DE FIGVRA.

Figura est duplex. Simplex, vt facio: Composita, vt calefacio.

Verba composita, quorum simplicia exoleuerunt, sunt defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, cõpello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à græcis nata: vt Impleo, à πλῶ Percello, à κελλῶ.

DE SPECIE. Species est duplex.

Primitiua. Primitiua, quæ est prima verbi positio: vt Ferueo,

Deriuatiua. Deriuatiua, quæ à primitiua deducitur: vt Feruesco

Deriuatiuorum genera sunt quinque.

Inchoatiua

Figura est discretio [illegible] simplicium et compositorum verborum
Componitur vel cum nomine ut edifico vel cum verbo ut calefa
cio, vel cum adverbio ut satago, vel cum praepositione ut perfi
cio

In sco exeuntia alia a verbis veniunt alia a nominibus a
verbis ut horresco, floresco, sordesco, squallesco, splendesco
glabresco, pudesco, minuesco, aresco, acesco
A nominibus derivata sunt duplicia, alia a substantivis alia
ab adiectivis. A substantivis ut lutesco rorescro, noctesco
viresco, repuerasco, irascor, sylvesco, nivesco Ab adiectivis
ut dulcesco, ditesco, opulesco, longisco, pulchresco certisco
Quae veniunt a verbis, formantur a secunda persona Indi
cativi praesentis addito co ut a labas labasco, cales calesco
tremis tremisco obdormisco pavesco, ardesco In verbis tamen
prima A mutatur in E. superesco ingravesco
Sic monito, pensito, tracto, adauto, habito. vendito, vectito
gesto, gestito. capto, captito fluito. fluitito. clamito agito
rapto factito sumsito, lectito, ventito, lectito, vendito
dormito, ostento, munito
Sic nigrico fodico frondico
Sic verso prenso facesso petisso, incessisso, lacesso

Et cyathos sorbillans Ter. Adelph. act. 4. sc. 2.

Inchoatiua, à Grammaticis appellata (quæ Valla, meditatiua potiùs & augmentatiua appellat) in *sco* desinunt, vt Labasco, calesco, ingemisco, edormisco. Inchoatiua.

Hæc aut inchoationem significant: vt Lucescit, id est, incipit lucere, aut certè gliscere & intendi. vt apud Virgilium. *Expleri mentem nequit, ardescitq; tuendo.* hoc est, magis magísq; ardet. Ex his plæráq; pro thematibus primarijs vsurpantur: vt *Timesco, hisco, conticesco,* id est, *Timeo, hio, taceo.*

Frequentatiua desinunt in to, so, xo, aut tor: vt Visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum: vt Dictito, id est, frequenter dico. Viso, eo ad videndum. Frequentatiua.

Huc pertinent & illa, Vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparatiua appellari solent. Apparatiua.

Desideratiua finiunt in urio: vt lecturio, parturio, esurio, cœnaturio. Hæc ad significationem suorum primitiuorum studium atque appetentiam quandam adijciunt: vt Lecturio, id est, legere cupio. Cœnaturio, id est, cupio cœnare. Desideratiua.

Diminutiua in lo, vel sso exeunt: vt Sorbillo, cantillo, pitisso; id est, parùm ac modicè sorbeo, canto, bibo. Diminutiua.

Imitatiua sunt, quæ imitationem significant: vt Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hac forma non adeò delectati sunt, vnde pro Græcisso, Græcor usi sunt: vt Cornicor, à cornice: Vulpinor, à vulpe. Bacchor à Baccho. Imitatiua.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, vt Lego: Secunda, vt Legis Tertia, vt Legit.

Numeri sunt item duo, Singularis, vt Lego: Pluralis, vt legimus.

DE CONIVGATIONE.

Coniugatio. Quando quidem de coniugandorum verborum ratione in Rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam vngues suos exactissimè callere debent, proximum fuerit, vt hæ Gulielmi Lilij de præteritis & supinis regulæ lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæq; , nec sanè minùs vtiles, pari auiditate imbibantur.

G. L. DE SIMPLICIVM. verborum primæ coniugationis communi præterito.

S in præsenti perfectum format in aui.
Vt no, nas, naui : vocito, vocitas, vocitaui.
Deme lauo, laui : iuuo, iuui, nexòque nexui.
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico q plicui, frico, quod fricui dat
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbū
Quod sonui, crepo quod crepui, veto q vetui dat.
Atq; cubo cubui. Raro hæc formantur in aui,
Do das, ritè dedi, sto stas, formare steti vult.

Hypermeter versus plus iusto vna syllaba constat, sed collidenda cum prima voce sequentis versus, id quod omnium commune est.

Secundæ coniugationis commune præteritum.

E*S in præsenti perfectum format iii dans,*

Coniugatio est verbi per modos et tempora variatio
Coniugatio dicitur a coniugando, quia vna eadem
que ratione inflexionis, quasi in eodem iugo
plura verba coniugantur.
verba imperfecta ad nullam coniugationem per
tinent. ut possum volo &c
Etsi eo a do composita non pertinent ad primam
sunt tamen tertiae coniugationis

Solon nullu supplicium constituit in eum qui parentem neca
visset. Cic.

Tot reddat spurcas, quot puras habuerit. Pla. As. ac. 4 sc. 1

Sanguinem omnem absorbui Cic. Just. 2.
Absorpsit penitus rupes. Luc. lib. 4.

Candidior postquam tondenti barba cadebat. Vir. Ecl. 1.

At si quis perfrixit opus est balneo sedere Cels. lib. 1. ca. 3.
Graeca quod ipse testa Condit levi Hor. lib. 1 car. od. 20

Is apud forum manet me. Plaut. epid. act. 3. sc. 2.
Velatumque stola mea cum conspexerit ira. Hor. lib. 1. Ser.
Quia commovi, ut me defrudes, ad ea re offectas via Menaech. act. 4.

Jucundasque puer quas lambebat ore placentas. Lucil. li. 23.
Tute ipse rebus finem praescribisti pater Ter. And. act. 1. sc.

Vectigal dimidium eius, quod regi pendissent. Liv. lib. 45.
At tibi qui nostro tendisti retia lecto. Prop. lib. 3 el. 7.

Ut nigreo nigres, nigrui: iubeo excipe iussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi,
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoq́;
Vult vidi, sed prandeo prandi, strideo stridi.
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrá geminatur syllaba prima:
Pendeo námq́; pependi, mordeo vultq́; momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vultq́; totondi,
L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si: Geo.
Urgeo vt vrsi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet angeo & auxi.
Dat fleo, fles, fleui: leo, les, leui: indeq́; natum Leo.
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui:
A maneo mansi formatur, torqueo torsi
Hæreo vult hæsi. Veo fit ui, vt ferueo ferui, Veo.
Niueo & inde satum, poscit conniueo niui,
Et nixi: cieo ciui, vieoq́; vieui.

Tertia Coniugatio.

Tertia præteritũ formabit vt hîc manifestũ Bo.
Bo fit bi, vt lambo lãbi: scribo excipe scripsi:
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubũi dat.
Co fit ci, vt vinco vici, vult parco peperci, Co
Et parsi: dico dixi, duco quoq́; duxi.
Do fit di, vt mando mandi: sed scindo scidi dat Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudiq́;.
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepẽdi:

Iunge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi.

Cedo. Cedo pro discedere, siue locum dare, cessi.
Vado, rado, lædo, ludo, diuido trudo.
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go. Go fit xi, vt iungo iunxi: sed r ante go, vult si:
Vt spargo sparsi, lego legi, & ago facit egi.
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugiq́;
Dat frango fregi: cùm signat pango pacisci,
Vult pepigi: pro iungo pegi: pro cano panxi.

Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.

Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p, nam salli format vtrumque:
Dat vello velli, vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango cecul**i** pello pepuliq́;.

Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi,
Como petit compsi, promo prompsi: adijce demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No. No fit ui, sino ceu siui: temno excipe tempsi,
Dat sterno straui, sperno spreui, lino leui,
Interdum lini & liui, cerno quoque creui:
Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.

Po. Po fit psi, vt scalpo scalpsi, rumpo excipe rupi:
Et strepo quod format strepui, crepo q; crepui dat.

Quo. Quo fit qui, vt linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro. Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, seui
Quod serui melius dat mutans significatum,
Vult verro verri & versi, vro vssi gero gessi.

Quæro

qui nullū forte cecîdit Juv. sat. 3.

Lecticā vehendi per urbem jus Suet. Claud. cap. 28.

Calliope princeps sapienti psallerat ore Bass. lib. 2.

Honorificis verbis oēs iniurias revellimus Cic. epist. 20 l. 3. Att

ab arvis arva revulsi Ovid. met. lib. 8.

Percussit illico animum. Ter. And. act. 1. sc. 1. l. 98.

mihi amicam esse crevi Plaut. Cist. Act. 1. Sc. 1.

Cum venti posuere Virg. 1 Aen.

Quam pol. si reposivi remum Plaut. Asin. act. 3. Sc. 1.

Urit odoratam cedrum Mar. – Aen.

Et versa pulvis inscribitur hasta Aen. 1.

Priusquam teruerunt. Plaut. Pseud. act. 3. sc. 2.
Homo promptissimus lacessivit. Cic. in Pison.
Aeschines remp. capessivit. Aug. lib. 2. de civ. Dei
Cum audissent ei negotium facessiturum Cic.
Mille greges illi pascebant Ovid. 4 Metam.

Hoc illi (quod nec bene vertat) mittimus haedos. Virg. ecl. 9.

Nubere vis Prisco non miror Paulla sapisti Mart. l. 9. ep 6
Recte ego rem meam sapio. Plaut. Pseud. act. 1. sc. 5.
Ova parire solet genus pennis condecoratum. Ennius
Sanguinem pluisse Senatui nunciatum est Cic.

Quaro quasiui, tero triui, curro cucurri.
So velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso, So.
Formabit siui: Sed tolle capesso capessi,
Quòdq; capessiui facit: atque facesso facessi,
Sic viso visi, sed pinso pinsui habebit.
Sco fit vi, ut pasco paui: vult posco poposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco. Sco
To fit ti, ut verto verti: sed sisto notetur To.
Pro facio stare actiuum, nam iure stiti dat.
Dat mitto misi, petij peto, siue petiui.
Sterto stertui habet, meto messui: ab ecto fit exi:
Ut flecto flexi, pecto dat pexui, habetq;
Pexi: etiam necto dat nexui, habet quoq; nexi,
Vo fit vi, ut voluo volui: viuo excipe vixi. Vo.
Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.
Fit Cio ci, ut facio feci, iacio quoq; ieci,
Antiquum lacio lexi, specio quoq; spexi, Cio.
Fit Dio di, ut fodio fodi. Gio, ceu fugio, gi, Dio. Gio.
Fit Pio pi, ut capio cepi: cupio excipe piui: Pio.
Et rapio rapui, sapio sapui, atque sapiui.
Fit Rio ri, ut pario peperi. Tio ssi, geminans S, Rio.
Vt quatio quassi, quod vix reperitur in vsu. Tio.
Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluui
Format, siue plui: struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta coniugatio.

Q*Varta dat is iui, monstrat scio scis, tibi sciuit*

Verborum quartæ coniugationis commune præteritum

Excipias venio dans veni, cambio campsi,
Raucio rausi, farcio farsi, sartio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi:
Pro salto, salio salui, & amicio amicui dat,

Pesproceleusmaticus.

Parciùs vtemur, cambiui, hauriui, amiciui,
Sepiui, sanxiui, sarciui, atque saliui.

De compositorum Verborum præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositiuum,
Vt docui edocui monstrat, Sed syllaba semper
Quam simplex geminat, composito non geminatur,
Præterquã tribus his, præcurro, excurro, repungo:
Atque a do disco, sto posco, ritè creatis.

Plico.

A Plico compositum cum sub, vel nomine, vt ista,
Supplico multiplico, gaudent formare plicaui.
Applico, complico, replico, & explico, u i vel in aui.

Aboleo. Adoleo. Exoleo. Inoleo. Oboleo.

Quamuis vult oleo simplex olui, tamen inde
Quoduis compositum meliùs formabit oleui:
Simplicis at formam redolet sequitur suboletq́;

Pungo.

Composita a pungo formabunt omnia punxi,
Vult vnum pupugi, interdúmq́; repungo repunxi.
Natum á do, quando est inflexio tertia, vt addo,

Do

Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo:
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at vnum

Sto

Abscondo abscõdi. Natum a sto, stas, stiti habebit.

Verba

Sic remordi, compuli;

Præcurri, ut nunciarem nuntium expectabilem. Plaut.

Est boni oratoris multa legendo percurrisse. Cic.

Sed ego huc cito præcucurri Plaut. Stich. act. 2. sc. Quinta

Cum plures armati excucurrissent. Liv. lib. 1.

Sic insto, persto, obsto, resto, præsto;

Nec si post Stygias aliquid restaverit undas Propert.

Et recanente lyra Mar. in Culice

Victori laudes concinuisse ferunt Tibul.

Verba hæc simplicia præsentis preteritiq́;
Si componantur, vocalem primam in e mutant:
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor.
Partio, carpo, patro, scando, spargo, parioq́;. Partio
Cuius nata peri, duo comperit & reperit dant:
Cætera sed perui, velut hæc, aperire, operire.
A Pasco paui tantum composita notentur. pasco.
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui habere:
Cætera vt epasco seruabunt simplicis vsum.

Mutantia primam vocalem vbique in I.

Hæc habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo,
Pango dans pegi, cano, quæro, cado cecîdi,
Tango, egeo, teneo, taceo sapio, rapioq́;,
Si componantur, vocalem primam in I mutant:
Vt rapio rapui, eripio eripui: a Cano natum, Cano.
Preteritum per ui, ceu concino concinui dat.
A Placeo sic displiceo, sed simplicis vsum placeo.
Hæc duo, complaceo cum perplaceo bene seruant.
Composita á Pango retinent a quatuor ista, Pango.
Depango, oppango, circumpango, atq́; repango.
A Maneo mansi, minui dant quatuor ista, Maneo.
Præmineo, emineo, cum promineo, immineoq́;:
Simplicis at verbi seruabunt cætera formam.
Composita á Scalpo, calco, salto, a per u mutant: Scalpo.
Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto.
Composita á Claudo, quatio, lauo reijciunt a: Claudo.

Id docet á claudo, occludo, excludo: á quatióq;
Percutio, excutio: á lauo, proluo, diluo, nata,

Mutantia primam Vocalem vbique in *I, præterquám in præterito.*

Excipitur Coemo. *Hæc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,*
Et capio, iacio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in I sibi mutant.
Et Facio Lego. *Præteriti nunquám, seu Frango, refringo refregi:*
A capio, incipio incepi. Sed pauca notentur:
Námq; suum simplex perago sequitur satagóque.
Ago. *Atque ab ago, dego dat degi, cogo coegi,*
A rego sic pergo perrexi, vult quoquè surgo
Rego. *Surrexi, media præsentis syllaba adempta.*
Facio. *Nil variat facio, nisi præposito præeunte,*
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
Lego. *A lego nata, re, se, per, præ, sub, trans præeunte,*
Præsentis seruant vocalem, in I cætera mutant:
De quibus hæc Intelligo, diligo, negligo tantum
Præteritum lexi faciunt, reliqua omnia legi.

De Simplicium verborum Supinis.

NVnc ex præterito discas formare Supinum.
Bi. *Bi sibi tum format, sic námque bibi bibitũ fit*
Ci fit ctum, vt vici victum, testatur & ici
Dans ictum, feci factum, ieci quoque iactum.
Di. *Di fit sum, vt vidi visum: quædam geminant S.*
Vt

Omnem nostram neglexerit authoritatem Macer. 16. Annal.

Quæ præterito carent, eadem supino carent.

Martius cum Gaditanis fœdus icisse dicitur. Cic.

Passis in altu brachijs. Prud Cathem. hym. 14.

Cum graviter tussis gemit atra frugibus Vienus

Vulnus in latere quod acu punctum viderat. Cic

De cespite vulserat herbas Luc.

Vt pandi passum, sedi sessum, adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam aduertas, quod syllaba prima supinis
Quam vult præteritum geminari, nõ geminatur
Idq; totondi dans tonsum docet, atque cecîdi.
Quod cæsu, & cecidi quod dat casum, atq; tetẽdi
Quod tensum & tentum, tutudi tunsũ, atq; pepedi
Quod format peditũ, adde dedi q iure datũ vult

Gi fit ctum, vt legi lectum, pegi pepigiq́; **Gi.**
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li fit sum: vt salli, stans pro sale condio, salsum **Li.**
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum dat velli vulsum, tuli habet quoque latũ

Mi, ni, pi, qui tum fiunt, velut hîc manifestum **Mi, Ni,**
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantũ. **pi, Qui.**
A capio cepi dans captum, à cæpio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum,

Ri fit sum, vt verri versum: peperi excipe partũ **Ri.**
Si fit sum, vt visi visum, tamen ss geminato. **Si.**
Misi formabit missum, fulsi excipe fultum,
Hausi haustum sarsi sartum, farsi quoque fartum
Vssi vstum, gessi gestum, torsi duo, tortum
Et torsum indulsi indultum, indulsumq́; requirit.

Psi fit ptũ, vt scripsi scriptũ, cãpsi excipe cãpsum. **Psi.**
Ti fit tum, à sto nàmque steti, à sistoq; stiti fit **Ti.**
Præterito, commune statum: verti excipe versum

Vi

Vi sit tum, vt flaui flatum: paui excipe pastũ,
Dat laui lotum, interdum lautum atque lauatum,
Potaui potum, interdum facit & potatum.
Sed faui fautum, caui cautum, a sero seui
Formes ritè satum, liui linique litum dat.
Solui á solno solutum, volui á volno volutum,
Vult singultiui singultum, vœnio vœnis
Vœniui, vœnum: sepeliui ritè sepultum.

(quoduis

Quod dat ìui dat itum, vt domùi domitũ: excipe
Verbum in ùo, quia semper ùi, formabit in utum:
Ambio. Exùi vt exutum: á ruo deme rùi, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuiq;
Frictum: miscui itẽ mistũ, ac amicui dat amictum.
Torrui habet tostum, docui doctum, tenuiq;
Tentum, consului consultum, alui altum, alitúmque
Proceleusmaticus. Sic salui saltum, colui, occuiui quoque cultum.
Pinsui habet pistum, rapui raptum, seruique.
A sero, vult sertum, sic texui habet quoque textum

Hæc sed ùi mutant in sum, nam censeo censum,
Cellùi habet celsum, meto messui habet quoq; messũ
Nexùi item nexum, sic pexui habet quoque pexum,
Dat patui passum, carui cassum, caritumq;.
Xi sit ctum, vt vinxi vinctum: quinque abyciunt n,
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant, & fluo fluxum.

Nam potaturus apud me est. Ter. Phor. act. 5 sc. 5.
Quoq modo potis gauderent intuba fibris vir. 4 Geor
Potura te Nile grues. Luca. lib. 5
Et paribus lita corpora guttis vir. 4. Geor.

Supra quā ramum secaturus es. Col. lib. cap. 9.
Quamvis forsitan refricatura dolorem meum. Cic. ad Attic.

Proderit allium pinsitū cū oleo. Columel. l. 8. cap. 4

Nunc cassa lumine lugent. virg. Aen. 2.

Intelligenda est hæc regula de huiusmodi verbis quorũ activa habent posterius supinum, necesse est enim ut illa verba passiva careant præterito, quorũ activa carent posteriorẽ supino
verba deponentiã et cõmunia quia non habent activa his tamen fingenda sunt activa e quorũ supino mutari licet præteritum.

De compositorum verborum Supinis.

Compositū ut simplex formatur quódq; supinum,
Quamuis non eadē stet semper syllaba utrique.
Composita à tunsum, dempta n, tusum: à ruitum fit
I media dempta, rutum: & à saltum quoque sultū Tundo
Asero, quando satum format, composita situm dant Ruo. Salio
Hæc captum, factum, iactū, raptum, a per e mutāt Sero,
Et cantum, partum, sparsum, carptū, quoque fartū.
Verbum Edo cōpositum, non estū, sed facit esum: Edo.
Vnum duntaxat Comedo, formabit utrunque.
A nosco tantùm duo cognitū & agnitū habentur,
Cætera dant notum, nullo est iam noscitum in usu.

Præterita verborum in Or.

VErba in or, admittunt ex posteriore supino,
Præteritum, verso u per us, & sum consociato
Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum
Nam labor, lapsus. Patior dat passus, & eius patior.
Nata, ut compatior compassus, perpetiorque
Formans perpessus. Fateor quod fassus, & inde Fateor
Nata, ut confiteor confessus, diffiteorque
Formans diffessus. Gradior dat gressus, & inde Gradior.
Nata, ut digredior digressus. Iunge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus.

Irascor simul iratus, reor atque ratus sum.
Obliuiscor vult oblitus sum. Fruor optat
Fructus vel fruitus, misereri iunge misertus.

Tuor. Vult tuor & tueor, non tutus, sed tuitus sum:
Quamuis & tutum & tuitum sit vtrique supinũ.
Loquor. Aloquor adde locutus, & á sequor adde secutus.
Experior facit expertus. Formare paciscor
Apiscor. Gaudet pactus sũ, nãciscor nactus. Apiscor (eptus.
Quod vetus est verbũ, aptus sũ: vnde adipiscor ad
Iunge queror questus, proficiscor iunge profectus.
Expergiscor sum experrectus. Et hæc quoq; cõmi-
niscor commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De Verbis geminum preteritum *mutuantibus.*

Versus hypermeter. PRæteritũ actiuæ & passiuæ vocis habent hæc
Cœno cœnaui & cœnatus sum tibi format.
Iuro iuraui & iuratus, potóque potaui
Et potus, titubo titubaui vel titubatus.
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeóque
Dat placui & placitus, suesco sueui atque suetus.
Vœneo pro vendor, venini, venditus & sum.
Nubo nupsi nuptáque sum, mereor meritus sum,
Vel merũi: adde libet libuit libitum. Et licet adde
Quod licuit licitum. Tædet quod tæduit, & dat

Pertæsum

Nunc oblita mihi tot carmina. Vir. Buc.

Melita a Carthaginiensibus tuebatur Liv. lib. 21.

Quia Silvani filia Neroni pacta erat. Tacit. 2. Annal.

E somno pueros cum mane expergitum clamo Lucil.

Eo die coenavi apud Crassipidem Cic. ad Q. frat. lib. 3 ep. 8

Iurare Herculem. Gel. lib. 11. cap. 6.

Qui mihi iratus est. Plaut. Pers. act. 3. sc. 2.

Calida prandium prandisti Plaut. Poen. Cic. ad Att. epist.

Quocum esset nupta regis Armeniorum soror. Cic. l. 15 ep. 3

Dicuntur neutro-passiva, quia tametsi sunt neutra tamen formant pręteritū more passivorū: et differunt tamen a passivis neutralibus, quia tametsi neutro-passiva habeant pręteritū passivorū retinent tamen significationem neutrorū; passiva vero neutralia quamvis desinunt in O habent nihilominus et significationem et casū passivorū.

Sacer est locus extra meiite Pers.
Minxisti currente semel Paulline carina. Mart. lib. 3. ep. 78

Stat quo vergat pondere rerū Mar. in. 12.

Pertæsum, adde pudet faciens puduit, puditúmque
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutropassiuorum Preteritis.

NEutropassiuum sic præteritum tibi format,
Gaudeo gauisus sum, fido fisus, & audeo
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreo sum mœstus: sed Phocæ nomen habetur.

Versus hypermeter.

De Verbis Preteritum mutuantibus.

QVædam præteritũ verba accipiunt aliundé:
Incœptiuũ in sco, stans pro primario, adoptat
Præteritum eiusdem verbi: vult ergo tepesco
A tepeo, tepui: feruesco, a ferueo, ferui.
A video cerno vult vidi: á concutio vult
Præteritum quatio concussi, á percutióq;
Percussi ferio: á mingo vult meio minxi.
A sedeo sido vult sedi: á suffero tollo
Sustuli, & á fuo sum fui, & á tulo ritè fero tuli.
A sto sisto steti, tantùm pro stare, furoque
Insaniui, a verbo eiusdem significati.
Sic poscunt vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum á pascor, medicor, liquefio, recordor.

Flauesco, Erubesco. Lucesco.

De Verbis Preterito carentibus.

PRæteritũ fugiũt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, nideo. Ad hæc incœptiua, vt puerasco,

* Siluesco Fruticesco Sterilesco; Ditesco.

Et

Desidera-
tiua. vt
Micturio.
Scripturio
Iturio.
Cacaturio

Et passiua, quibus caruere actiua supinis,
Vt metuor, timeor. (*Meditatiua omnia, præter*
Parturio, esurio, quæ præteritum duo seruant.

Verba Supinum rarò admittentia.

HÆc rarò aut nũquã retinebunt verba supinũ:
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, ango, sugo, lingo, ningo, satagoque
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido
Flaueo, liueo, auet, paueo, conniueo, feruet.
A nuo cõpositum, vt renuo, à cado vt incido: præter
Occido, quod facit occasum, recidóque recasum.
Respuo, linquo, luo, metuo, eluo, frigeo, caluo,
Et sterto, timeo: sic luceo & arceo, cuius
Cõposita ercitũ habent. Sic à gruo, vt ingruo natũ
Et quæcunque in ui formantur neutra secunda:
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc nâmque supino.

DE VERBIS DEFECTIVIS.

SEd nunc vt totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba
Quæ quia clauda quidẽ remanẽt, nec versibus ap(ta,
Qui rectis pedibus plerũq; incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis sermo solutus

Presens

Composita a lingua retinent supina ut relictum.

Forte deo debitus erit. Ovid. Met. fab. 4.
Haud placitura refers. Virg. Aen. 12.
nocituraq munera soluit. Ovid. 11 Met. fab. 3.

Caliturasq ignibus aras. Ovid. Met. lib. 13

An nata est sponsa praegnans? vel ai vel nega. Navius

Si id faxem mihi. Plaut. Pseud. act. 1. sc. 5

Nunquã tibi visus forem. Ter. Hecy. act. 4. sc. 1.
Te opere tanto quaesere Plaut. Bach. act. 2. sc. 2.
At prece quaesit. Lucret. lib. 5.
Quaeso meum patrem Plaut. Menaech. act. 5. sc. Nimis
Mane inquio puellae Catul. epig. 10
Commũni sensu plane caret inquimus Hor. lib. 1. sat. 3.

Ipse iubet mortis te meminisse deus Mart. lib. 2. ep. 59
Aliũ quaestum caepiat Plaut. Truc. act. 2 sc. ha, ho.
Neq; lites caepio Menaech. act. 5 sc. Aedepol.

Præsens Indicatiuus, Aio, ais, ait. Plura. aiunt. Aio.
Præteritum imperfectum. Aiebam, aiebas, aiebat. Pl. Aiebamus, aiebatis, aiebant Imperatiuus, Ai.

Præsens Optatiuus, Potentialis, & Subiunctiuus: Aias; aiat. Pluraliter, Aiamus, aiant, Præsens participium, Aiens,

Præsens Optatiuus & Subiunctiuus, Ausim, ausis, Ausi, ausit. Pluraliter, Ausint. *Indicat. Saluebis. Imper* Salue. *Salue, salueto, Plural. saluete, Saluetote. Infinit. Saluere*
Imperat. Aue, aueto Pl. Auete, auetote. Infinit. Auere Aue.

Imperatiuus, Cedo. Pluraliter, Cedite, *id est*, Dic Cedo. *vel Porrige.*

Futurum, Faxim, faxis, faxit pro faciam vel fecero Faxo Pluraliter faxint.

Imperfectum, Opt. Potent. & Subiunct. Forem, fo- Forem: res, foret. pro essem, esses, esset, Pluraliter, Forent.
Infinitiuus, Fore, id est, Futurum esse.
Præsens Indicat. Quæso. Pluraliter. Quæsumus. Quæso.
Infit. sola vox est. Dicit seu dixit significans Plural. Infit. Infiunt. id est, Dicunt.
Præsens Indicatiuus, Inquio vel inquam, inquis, Inquio. inquit Pluraliter, Inquiunt.
Præterperfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, Inquiet.

Imperatiuus, Inque apud Terentium. Inquito apud Plautum.
In Præsens Optatiuus, Potentialis, & Subiunctiuus, Inquiat. Participium. Inquiens. Futurum, Inquies, Inquiet. *Indicat Valebis. Imper. Vale, valeto. Plural. Valete, valetote. Infinit. Valere.*
Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, noui, omnes voces præteriti perfecti, & plusquam perfecti Odi.

omnium

omnium modorum integras habent: vt & futuri quoque, quoties a præterito indicatiui formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperatiuo sing. memento. Plu. Mementote habet. *Odi, noui, & cœpi, carent Imperatiuo.*

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer, à for, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } voces esse per apocopen concisas & decurtatas.

Deniq; notabunt Eo & queo, habere imperfectum ibam, quibam. in Futuro, Ibo, quibo.

DE VERBIS IMpersonalibus

T de personalibus quidē hactenùs dictum esto, deinceps verò de Impersonalibus dicendū, quæ nominatiuum certæ personæ nō recipiunt sed mutatur nominatiuus personæ in obliquos: vt quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*. Latinè impersonaliter effertur, oportet me legere Virgilium.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd persona careant, (habēt enim vt videmus, vocē tertiæ personæ tam actiuam quàm passiuam quàm plurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem nisi ex adiuncto nominis vel pronominis casu obliquo sortiantur. Nam, Oportet me, primæ personæ esse videtur, numeriq; singularis: Oportet nos, primæ personæ pluralis: Oportet te, secundæ personæ singularis. Oportet vos, secundæ pluralis: atq; itidem de reliquis.

Impersonalia cur sic dicta

Nec citheræ decent. Hor. lib. 3. od. 15.
quæq oportent Ter. act. 3. sc. 2.
Plerique hoies pudent Plaut. Epid. act. 2. [illegible] 1.

pugnet^le acutis Ovid. 3 de arte

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Actiuæ vocis & Passiuæ vocis.

Impersonalia Actiuæ vocis sunt hæc & his similia: Impersonalia á ctiuæ vocis

Est, Interest, Refert, Placet, Libet, Pœnitet, Tædet, | Accidit, Cõtingit, Euenit, Expedit, Liquet, Licet, Solet. | Vacat, Præstat, Restat, Decet, Oportet Potest. | Iuuat, Constat, Cõducit, Miseret, Piget, Pudet.

Deniq; nullum ferè verbum est tam personale, vt non idem impersonalis formam possit induere: nec è diuerso. Horum tamen quædam personaliter vsurpantur: vt *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars iuuat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: vt Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium, *Quæ adsolent, quæq; oportent signa ad salutem esse, huic omnia esse video.*

Coniuganturautem in tertia persona singulari per omnes modos. A liquet, non extat præteritum. Coniugantur in tertia persona.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserescit, misertum est.

Inueniuntur etiam in vsu, Placitum est, Libitum est, Puditum est, Licitum est, Pigitum est, præterit. à Placet. Libet. Pudet. Licet. Piget.

Impersonalia passiuæ vocis fiunt ab omnibus verbis actiuis & neutris: vt Curritur, Turbatur. Impersonalia passiuæ vocis carēt Supinis & Gerundiis.

Impersonalia Supinis & vocibus Gerundij carent.

DE GERVNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt, quod similia participijs sunt: sicut prouerbiales

dicimus, quæ sunt similia prouerbijs.

Proinde quia parùm videbamus conuenire inter Grammaticos, vtrum ad verba, an ad participia propiùs pertinent, hinc in confinio vtriusque partis relinquimus, vt vtri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittũt, ideò nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Terminationes Gerundii

Gerundij terminationes sunt tres.
- Di, genitiui casus
- Do, datiui & abl.
- Dũ, nomin. & ac-

Gerundia autem actiuè, maiore ex parte significare, nulli dubium est: licèt interdum etiam passiuè significent. Cuius rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causa.* id est, vt erudiretur. *Vritq; videndo fœmina.* id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria. Ars ad discendum facilis*, id est, vt cognoscatur, vt discatur.

DE SVPINIS.

Supina.

SVpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum gerundij vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in um, Posterius in u: vt Visum, visu. Sgnificant autem prius quidem ferè actiuè (sicut in rudimentis dictum est.) Posterius verò passiuè.

DE PARTICIPIO.

Participium,

differt a verbo quod participiu declinat per casus, non item verbu.

ARTICIPIVM, est pars orationis inflexa casu, quæ à Nomine, genera, casus, & declinationem: à Verbo, tempora & significationes: ab vtroque, numerum & figuram accipit.

ACCI-

vel participiu est vox variabilis per casus significans
rem cum tempore. Vide de part. Anal. lib. 4. cap. 10.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, Casus, Genus, Declinatio, Tempus, Significatio, Numerus, Figura. Accidentia participiorũ.

De genere autem & casu, & declinatione, idem hîc statuendum, quod suprá in nomine est traditum.

TEMPVS.

Tempora Participiorum sunt quatuor. Tempora participiorũ.

Præsens in ans vel ens: Amans Legens. Præsens.

Cæterùm iens, participium ab eo, simplex rariùs legitur in nominatiuo, sed euntis, eunti, euntẽ, eunte, in obliquis.

Composita verò nominatiuum quidem in iens finitum habent, genitiuum autem in untis: vt Abiens, abeuntis. Rediens, redeuntis, Præter vnum Ambiens, ambientis, &c. Composita in iens.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: vt Abeundi, abeundo, abeundũ. Præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum verò in Tus, Sus, Xus, vt Doctus. Visus. Nexus. Præteritum.

Futurum autem duplex. Alterum quidem in Rus, actiuæ, vt plurimum significationis: Aut neutralis, vt Lecturus, cursurus. Alterum verò in Dus passiuæ significationis semper: vt Legendus. Futurum.

SIGNIFICATIO.

Significatio

Actiué significant ea participia, quæ ab actiuis cadunt: vt Docens; docturus. Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia, neutraliter significant: vt Currens, cursurus. Dolens, doliturus.

Participia in dus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in dus: vt Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Participia passiua a neutris.

Passiuè significant, quæ à passiuis descendunt: vt Lectus legendus Auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiua ab huiusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passiuè vsurpantur: vt *Aratur terra*. Hinc arata & aranda terra.

Participia passiua a deponentibus.

Participia formata à Deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: vt Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in Dus: vt

Sequendus, Loquendus, Vtendus, Patiendus, Oblitiscendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc actiuè, nunc passiuè significant: vt Virgilius. *Nunc oblita mihi tot carmina.*
Terentius. *Meditata sunt mihi mea incommoda.*
Virgilius. -*mentitáque tela Agnoscant.*

Impersonalia carent participiis.

Communium deniq; verborum participia, ipsorum significationem induunt: vt Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus.

Participia anomala deducta a verbis præter analogiam.

Hæc participia præter analogiam à verbis suis deducuntur: Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.

Participia deriuata a nominibus.

Similia participijs sunt ista: Tunicatus, togatus, personatus, laruatus. Et innumera huius sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NVME-

NVMERVS.

Est & numerus in participijs, vt in nomine: Singularis, vt Legens: Pluralis, vt Legentes. Numerus participiis.

DE FIGVRA.

Figura est duplex: Simplex, vt Spirans: Composita, vt respirans. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia, vel cum alium casum quàm suum verbum regunt vt Participia fiunt nomina participalia.

Abundans lactis. Alieni appetens. } { Patiens inediæ. Fugitans litium.

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: vt Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: vt { Amans, Amantior, Amantissimus. } { Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: vt

Expectem qui me nunquam visurus abisti? Hoc est, *Qui eo animo discessisti, vt me ampliùs non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est *ita affectus, vt non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque .i. *dignus est, vel debet amari. Vita laudata* .i. *laudabilis.*

Eijcienda est hæc mollicies animi: id est, *debet eijci.*

Prticipia præsentis temporis, non rarò fiunt substantiua nomina. Modò in masculino genere: vt Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino: vt Consonans, continens. Modò in neutro: vt Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere pro verbalibus in tor vel trix: vt Appetens, diligens, sitiens, indulgens. Participia præs. temporis fiunt nomina.

Animans, modò fœmininum, modò neutrũ reperitur

Aduerbium.

Duerbium est pars orationis non flexa, quæ adiecta verbo, sensum eius perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen. vt *Homo egregiè impudens, Ne parùm sis leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties & Aduerbium: vt *Parùm honestè segerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Aduerbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species Figura.

Significationis varietas, ex verborum circumstantijs colligenda est.

Aduerbia loci.

In loco significant: Hîc, illîc, istic, intus, foris, vsquam, nusquam, vbi, vbiq;, vbicunque, vbilibet, vtrobiq;, vbiuis, vbiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, interiùs, superiùs.

Ad locum significantia.

Ad locum respiciũt, Hùc, illùc, istùc, intrò, aliò, quò aliquò, nequó, quoquò, siquò, eò, eòdem, quólibet, quóuis, quócunque, foras, hórsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, vtróque, neutró, quoquouersum.

A loco significantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foras, inde vnde, aliũnde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, vndelibet, vndeuis, vndecunque, supernè, infernè, cœlitus funditus.

Per locum significantia.

Deniq; per locum innuũt. Hâc, illâc, istâc, quâcunque, eâ, eâdem, aliâ, aliquâ, siquâ, nequâ, quaquâ.

Temporis aduerbia.

Aduerbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, iamdudum

dum, quampridem, iampridem, vsque, quousque, toties quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perindie, manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diû, noctû, interdiû, nunc, iam, nuper, aliâs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpè, raró, subinde, identidem, plærunque, quotidie, quotannis, nunquam, vnquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, vt primùm, quum primùm, simulac, simulátque, identidem, plærunque. Vsque temporis & loci aduerbiũ est: vt *Vsque sub obscurum noctis*. *Ab Aethiopia est vsque hæc*. Est & vbi pro semper aut continuè ponitur. vt: *Vsque metu micuêre sinus*. **Vsque.**

Aduerbia numeri, vt semel, bis, ter, quater, quinquies septies, vigesies, trigesies, quadragies, quinquagies, septuagies. octogies, centies, millies, infinities. **Numerali.**

Ordinis sunt. Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, nouissimè, in-primis, postremò, primùm, iam-primum, denique, demùm, tandem, adsummùm. **Ordinis.**

Aduerbia interrogandi sunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cur non, num, quid ita, quò, vnde, quantum? **Interrogandi.**

Vocandi sunt, ô, heus, eho: & si qua sunt similia. **Vocandi.**

Negandi: vt Haud, non minimè, nequaquã, ne pro non, & similia. **Negandi.**

Affirmandi: vt Etiam, sic, quidni, sanè, porsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet. **Affirmandi.**

Iurãdi: vt Hercle, mehercule, medius fidius, dius fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor. **Iurandi.**

Hortandi vt Agè, sodes, sultis, amabò, agèdum, ehodum, eia, agite. **Hortandi.**

Prohibendi. Prohibendi : vt Ne, non.

Optandi. Optandi : Vtinam, si, ô, si, ô.

Excludendi. Excludendi. vt Modò, dummodò, tantummodò, solummodò, tantùm, solùm, duntaxàt, demùm.

Cōgregandi. Congregandi : vt Simul, vnà, pariter, populatim vniversim, coniunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: vt Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, priuatim, speciatim, bifariàm, trifariam, omnifariàm, plurifariàm, ostiatim.

Diuersitatis : vt Aliter secùs.

Eligendi. Eligendi. vt Potiùs, potissimùm, imò: satiùs.

Intendendi. Intendendi : vt valdè, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorsùs, penitùs, funditus, radicitùs, omninò.

Remittendi. Remittendi : vt Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis : vt Licèt, estó, demùs, sit ita, sit sanè

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis . vt Non solúm, non tantúm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis : vt Doctè, pulchrè, fortiter, grauiter.

Quantitatis. Quantitatis : vt Parùm, minimè, maximè, summùm, adsummùm, & similia.

Comparandi. Comparandi: vt Tam, quàm, magis, minús, maximè, minimè, æquè.

Rei non peractæ. Rei non peractæ : vt Fermè, ferè, propè, propemodùm, tantùm, tantùm non, modò non.

Demonstrandi. Demonstrandi : vt En, ecce, sic. Vt cúm dicimus *Sic Scribito*.

Explanandi. Explanandi : vt id est, hoc est, quasi dicas, putà vt putà,

putà, vtpotè.

Dubitandi: vt Forsan, forsitan, fortassis, fortasse. Dubitandi.

Euentus: vt Fortè, casu, forte fortuna. Euentus.

Similitudinis: vt Sic sicut, sicuti, ita, item, itidem tanquam, quasi, ceu, vti, velut, veluti. Similitudinis

COMPARATIO.

Aduerbia à nominibus adiectiuis nata, & comparantur, & regunt casus comparatiui & superlatiui: vt Doctè, doctiùs illo, doctissimè omnium. Comparatio

Similiter & quædam alia: vt Benè, meliùs, optimè, Malè, peiùs, pessimè. Sæpè, sæpiùs, sæpissimè. Nuper, nuperrimè: & similia.

SPECIES.

Species est duplex: Principalis, quæ ex se originem habet: vt *Heri cras.* Species aduerbiorum.

Deriuatiua est eorum, quæ nata sunt aliundè: vt *Furtim, à furor. Strictim, à stringo. Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adiectiua induunt formam Aduerbiorum, ad Græcorum imitationem: vt Recens, pro recenter. Toruum, pro toruè. Nomina fiunt aduerbia.

FIGVRA.

Figura est duplex. Simplex, vt Prudenter: Composita, vt Imprudenter.

DE CONIVNCTIONE.

Oniunctio, est pars orationis, quæ sententiarum clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONIVNCTIONI.

Coniunctioni accidunt Figura Potestas,

Poteſtas, & Ordo.

FIGVRA.

Figura. Figura eſt duplex: Simplex, vt nam: Compoſita, vt námque.

POTESTAS.

Poteſtas. Poteſtas, id eſt ſignificatio, eſt varia: Aliæ enim è coniunctionibus copulatiuæ ſunt: vt Et, ac: que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum & tum.

Tum. Tum item geminatum: vt *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc ſpectant & his contrariæ; vt Nec, neque, neu, neue.

Suſpenſiuæ. Hæ quatuor ſequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, Suſpenſiuæ etiam vocantur, quôd aliud ſemper expectari faciant: vt *Et fugit, & pugnat. Nec ſapit iſta, nec ſentit*.

Diſiunctiuæ. Aliæ Diſiunctiuæ: vt Aut, vel, ve, ſeu, ſiue.

At iſtæ, cùm geminantur, Suſpenſiuæ etiam vocantur: vt *Vel ſcribit, vel dictat*.

Diſcretiuæ. Aliæ diſcretiuæ: vt Sed, ſedenim, at, aſt, atqui, quidem, autem, quoq;, ſcilicèt, cæterùm, verò, enimuero, quod ſi, verùm, porrò, quin.

Rationales ſeu illatiuæ. Aliæ rationales, ſeu illatiuæ: vt Ergò, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, ea re. Cicero, *Ea re ſtatim ad te Ariſtocritum miſi*.

Cauſales. Aliæ cauſales, id eſt, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: vt Nam námq;, enim, etenim, quòd, quia, quippe, vtpote, ſiquidem, quando, quandoquidem, propterea quòd, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgilius. *Audieras, & fama fuit*. pro nam, vel quia fuit. Quò pro quia: vt Cicero. *Non quò quicquam deſit, ſed quia valdè cupio*.

Ouid. *Crede mihi benè qui latuit, benè vixit, & intra Fortunam debet quiſque manere ſuam*. pro *nam*, vel *quia*.

Perfectiuæ. Aliæ perfectiuæ, ſeu abſolutiuæ: vt Vti, quo, pro vt

Disiunctivae etsi rem disiungant, tamen verba et sententias coniungunt.

Ne & vt, pro ne non. Terentius. *Sed patris vim vt queas ferre.*

Ne pro vt non. Cicero. *Opera datur, iudicia ne fiant.*

Aliæ continuatiuæ: vt Si, ſin, ni, niſi.

Aliæ dubitatiuæ: vt Ne, an, ánne, num, nunquid, vtrum, nécne. Dubitatiuæ.

Aliæ aduerſatiuæ: vt Etſi, quanquam, quamuis, licet, tametſi, & aliæ id genus. Aduerſatiuæ.

Aliæ redditiuæ earundem: vt tamen, attamen, ſed tamen, veruntamen. Redditiuæ.

Aliæ diminutiuæ: vt Saltem, at, certè, vel: vt *Ne vel latum digitum diſceſſeris.* Diminutiuæ.

Aliæ Electiuæ: vt Quàm, ac, atque, vt, quando, pro Quàm accipiuntur. Electiuæ.

Expletiuæ: vt Quidem, equidem, nimirum, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimuerò, ſed enim, enim pro certè Expletiuæ.

Virgilius. *Nam quis te iuuenum confidentiſſime noſtras*
Iuſſit adire domos? Ter. *At enim non ſinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc aduerbia, nunc Coniunctiones, nunc Præpoſitiones eſſe inueniuntur: vt Cum, quoties caſui iungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, coniunctiones adeò tenui diſcrimine ab aduerbijs diſcernuntur, vt quàm ſæpiſſimè confundantur: vt Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo coniunctionum eſt triplex, nempe: Ordo coniunctionum.

Præpoſitiuus earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſitiuu

Subiunctiuus, earum ſcilicet, quæ ſecūdum in clauſula, vel tertium, vel ad ſummum quartum locum occupant. Subiunctiuu

Communis, Communis.

Ex coniunctionibus hæ inprimis præponi ſolent: Nam, quare, ac, aſt atque, & aut, vel, nec, neque, ſi, quin,

quin, quatenus, ſin, ſeu, ſiue, ni, niſi.

Subiunctiuæ quæ. Subiunctiuæ verò ſunt, Quidem, quoque, autem, verò, enim.

Encliticæ. Et tres Encliticæ: ut Que, ne, ue, ſic dictæ, quòd accentum in præcedentem ſyllabam inclinent: vt Horat. *Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis, Indoctuſq; pilæ, diſciue, trochiue quieſcit.*

Sunt & aliæ quoq; voces aliquot Encliticæ, vt Dum, ſis, nam, &c.

Communes. Communes deniq; dicuntur, quæ indifferenter & præponi & poſtponi poſſunt, quales ſunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: vt Equidem, ergò, igitur, ſaltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRAEPOSITIONE.

Ræpoſitio, eſt pars orationis indeclinabilis, quæ alijs orationis partibus, vel in Compoſitione, vel in Appoſitione præponitur.

Appoſitione: vt *Christus ſedet ad dextram Patris.*

Compoſitione: vt *Adactum iuramentum, adhibendum admonuit.*

Præpoſitiones poſtpoſitæ ſuis caſibus. Quædam præpoſitiones poſtponi ſuis caſibus inueniuntur: vt

Cum,	vt	Quibuſcum.
Tenus,		Pube tenus.
Verſus,		Angliam verſus.
Vſque,		Ad occidentem vſque.

ACCIDENTIA PRAEPOSITIONI.

Præpoſitioni accidit caſuum regimen, ſiue conſtructio.

Cæterùm in ijſdem caſibus mira eſt ſignificationis

varietas

Præpositio verborum significationes aut complet aut mutat aut minuit.

[D]eriuant grad9 a præpositionib9, ut extra exterior extimus [e]t extremus, intra interior intimus, vltra vlterior vltimus, citra, citerior, citimus, supra superior supremus et summus [c]omparantur etiam infra, post, prope, ante

varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi vsu discenda est. Exempli causa.

Secundum, aliud significat cùm dico, *Secundum aurem vulnus accepit*: id est, *iuxta aurem*. Aliud verò hic: *Secundum Deum parentes amandi sunt*. id est, *proximè post Deum*. Aliud in hac oratione. *Secundum quietem satis mihi fælix visus sum*. id est, *in quiete, vel inter quietem*. Secundum.

Præpositiones accusatiuum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusatiuo casui adiunguntur.

Ad. *Ad calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At benè apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. Horat. *dici què beatus*
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Aduersus. *Ne Hercules quidem aduersus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Aetonia.*

Citra, vltra. Hor. *Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,*
Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.

Intra. Ouid. *Crede mihi benè qui latuit, benè vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenij aleam positus Cicero.*

Circum, locale est. vt *Circum montem.*

Circa. *Circa forum, circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum significat: vt *Circiter horam decimam.*

Cæsar. *Circiter duo millia desiderati sunt.*

Contra. *Ne contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.*

Infra. Teren. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cū exercitu supra caput est.*

Iuxta. Ter. *Cùm lucubrando iuxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope vrbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias ne præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O ciues ciues, quærenda pecunia primùm est. Virtus post nummos.*

Penes. Ouid. *Me penes est vnum vasti custodia mundi.*

Trans. Horatius.

Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Præpositiones ablatiuum regentes.

A. Terentius. *A me nulla tibi orta est iniuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

Abs. Terentius. *Abs quouis homine beneficium accipere, cùm opus est, gaudeas.*

Absque. Terentius. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè viuitur.*

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama lucrum.*

Clam. *Clam patre.* & Plautus. *Clam patrem.*

Coram. *Coram senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixiße conuictus erat, è saxo Tarpeio deijciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via, pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. *-capulóq; tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones vtrique casui seruientes.

Vtriusque casus præpositiones.

Hæ quatuor vtrunque casum exigunt, sed diuersa ferè significatione.

In. Terentius. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum.* sine motu.

Ouidius

Ouidius. *Inque domos superas scandere cura fuit.* motum quodammodo innuit.
Vir. *Sub lucem exportant calathis*. i. *paulò ante lucem.*
Idem -*vasto vidisse sub antro.*
Super. Virg. *Super ripas Tyberis. Fronde super viridi.*
Subter. *Subter terram. Densa subter testudine casus.* Virg.

Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inueniuntur, nimirùm: | Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ.

Am, Di, Dis,	vt	Ambio, Diduco, Distraho.	Re, Se, Con,	vt	Recipio, Sepono, Condono.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiẽte componitur, amittit n: vt Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERIECTIONE.

NTERIECTIO, est pars orationis quæ sub incõdita voce subitò prorumpentem animi affectum demonstrat. | Interiectio | *Sine verbi opem sententiam complet.*

Tot autem sunt interiectionũ significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis. vt Euax vah. Plau. *Euax, iurgio tandem vxorem abegi.*

Dolentis: vt Heu, hoi, hei, ô, ah. Ter. *I intro, hoi, hei.* Virgilius. *O dolor atque decus magnum.*

Timentis: vt Hei, atat. Terentius. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: vt Pape. Ter. *Papè, noua figura oris.*

Vitantis: vt Apage, apagésis. Terentius. *Apagésis egon' formidolosus?*

Laudantis: vt Euge. Mar. *Cito, nequiter, euge, beatè.*

Vocantis: vt Eho, oh, io. Terent. *O, qui vocaris?*

Deridentis: vt hui. Terent. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improuiso aliquid deprehendentis : vt Atat Terentius. *Atat data herclè mihi sunt verba.*

Exclamantis : vt Oh, proh, proh nefas. Seneca. *Oh paupertas fœlix.*

Imprecantis : vt Malùm, væ malùm. Terent. *Quid hoc (malum?)* infœlicitatis est.

Ridentis : vt Ha ha he. Terent. *Ha ha he, defessa iam misera sum te ridendo.*

Silentium iniungentis . vt Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Aliæ partes sunt interiectiones.

Illud hîc obseruandum est, nomina quoque & verba quandóque interiectionis loco poni : vt apud Virgilium. *Nauibus infandum amissis.* Cicero. *Sed amabò te cura.* Imo quæuis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interiectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibèt crassa (quod aiunt) Minerua, tradita sunt pueris, tantisper dum ordinarijs in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quòd si cui tamen adlubescit quicquam his altiùs exactiusq; peruestigare, hunc ad Grammaticorum euoluenda perscrutandáque opera relegandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen nouimus, cui vel propter eruditionis ac doctrinæ prestantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamq; Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRVCTIONE octo partium orationis.

Tq; de octo quidē orationis partibus, earūq; formis, quatenùs ad Etymologiā attinet, hactenus dictum esto : deinceps de eisdem, quatenùs ad Syntaxim, quæ Constructio dicitur, agemus.

H. e. qua docet, quibus generibus, personis, numeris aut casibus quaequae vox cum alia composita sententiam absolvat.

O mihi sola mei [illegible] nulla [illegible]

Probitas laudatur [illegible]
Quicquid delirant reges plectuntur Achivi. Hor. lib. 1. epist. 2.
Iis nullo in loco praedonibus iam pares esse poteramus. Cic. pro Leg. Manilia.

Ut solatiolum sui doloris, Credunt Catul. epig. 2.

Antemaria
mentiri pro commendatione.
Deprendi miserum est. Hor. lib. 1. Sat. 2.
Dolet mihi quod res non assederit ex animi sententia
Antemaria [illegible] quidam, [illegible]
A quaedam [illegible]

Est igitur Syntaxis, debita partium orationis inter se compositio connexióque, iuxta rectam Grammatices rationem. *Constructio quid sit.*

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo sunt vsi.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantijs sunt paucis edisserenda. *Concordantia Grammatices.*

CONCORDANTIA
Nominatiui & Verbi.

VErbum personale cohæret cum Nominatiuo, numero & persona: vt *Prima concordantia*

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuò est bona.

Nominatiuus primæ vel secundæ personæ rarissimè exprimitur, nisi causa discretionis. vt *Vos damnastis.* quasi dicat præterea nemo: aut emphasis gratia: vt Terentius. *Tu es patronus, tu pater, si deseris tu, perimus.* quasi dicat præcipuè, & præ alijs tu patronus es. Ouidius. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.*

In verbis, quorum significatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ personæ nominatiuus sæpè subauditur. vt est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus. vt

Terentius, *Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ouid. *Téque ferunt iræ pœnituisse tuæ.*

Non semper vox casualis est verbo nominatiuus, sed aliquando verbum infinitum. vt *Mentiri non est meum.* Plautus. Aliquando oratio: vt *Verbum Infinitum nominatiues Verbo.*

Ouid. *Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes*
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando aduerbium cum genitiuo: vt *Partim virorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt combusta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Accusatiuus ante verbum Infinitum.

Verba infiniti modi, pro nominatiuo accusatiuum ante se statuunt: vt *Te rediisse incolumem gaudeo. Te fabulam agere volo.*

Resolui potest hic modus per quòd & vt, ad hunc modum: *Quòd tu rediisti incolumis, gaudeo. Vt tu fabulam agas, volo.*

Verbum inter duos nominatiuos, diuersorum numerorum positum, cum alterutro conuenire potest: vt Terent. *Amantium iræ, amoris redintegratio est.*

Ouid. *-quid enim nisi vota supersunt?*

Idem. *Pectora percussit, pectus quoque robora fiunt.*

Virgilius. *-nihil hîc nisi carmina desunt.*

EXCEPTIO SECVNDA.

Impersonalia præcedentem nominatiuum non habent: vt *Tædet me vitæ. Pertæsum est coniugii.* de quibus suo loco.

Nomen multitudinis singulare, quandoque verbo plurali iungitur: vt *Pars abiêre. Vterq; deluduntur dolis.*

CONCORDANTIA SVBstantiui & Adiectiui.

Secunda concordantia

Adiectiuum cum Substantiuo, genere, numero & casu consentit: vt Iuuenal. *Rara auis in terris, nigroq; simillima cigno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantiuis adnectuntur: vt

Ouidius. *Donec eris fœlix, multos numerabis amicos,*
Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca. *Non hoc primùm pectora vulnus mea senserunt grauiora tuli.*

Aliquando oratio supplet locum substantiui: vt *Audito regem Doroberniam proficisci.*

Audio patrem recte valere.

Equidem scio iam filius quod amet meus. Plaut. Asin. act. 5.

Cum verbum ad plures nominativos diversos refertur cum priore numero et persona convenit. Hic illius arma hic currus fuit
Omnia pontus erat. Ovid Met. 1.
Domus astra fuerunt. ibid.
Gaudia principium nostri sunt Phoce doloris Met. 7.
Omnia Caesar erat. Lucan. lib. 3.

[illegible]

Non [illegible] simplex ponitur adiectivum
[illegible] stultitia
[illegible] quibus Hector ab oris
expectate venis. Virg. 2 Aeneid.

[illegible] ponitur pro substantivo.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Pers. Sat. 5 [illegible] tuum, vel quod [illegible] salutas
pro [illegible]
Virg. Adsit laetitiae Bacchus dator. Virg.
Cum enim adiectivum ad plura substantiva diversa refer[tur]
cum priore genere et numero convenit. Locus et tempus
[illegible] est.

Qui leviter saeviunt magis sapiunt
Literae placuerunt quas ad me dedisti

vnus erat toto naturae vultus in orbe
Quem dixere chaos

Aial plenum rationis quem vocamus hoiem
quod: convenit [illegible] [illegible] posterior [illegible]
priori debet [illegible]

est mei in possessione [illegible]
Analige numeri.

Quando relativum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] eodem casu quo verba [illegible] eidem
Regula: quidem librum [illegible]

CONCORDANTIA RElatiui & Antecedentis.

Relatiuum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona: vt *vir bonus est quis?* | Tertia concordantia.
Qui consulta patrum, qui leges iuraq; seruat.

Nec vnica vox solùm, sed interdum etiam oratio ponitur pro Antecedente: vt
Ter. *In tempore ad eam veni, quod omnium rerū est primū.*

Relatiuum inter duo Antecedentia diuersorum generum collocatum, nunc cum priore conuenit: vt Valerius Maximus. *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.* | Nota.
Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant.
Cic. *Propiùs à terra Iouis stella fertur, quæ Phaëtō dicitur*

Nunc cum posteriore: vt *Homines tuentur illum globum, quæ terra dicitur.*
Est iocus in carcere, quod Tullianum appellatur.
In coitu lunæ, quod interlunium vocant.

Aliquando relatiuum, aliquando & nomen adiectiuum, respondet primitiuo, quod in possessiuo subintelligitur: vt Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ouid. *nostros vidisti flentis ocellos.* | Exceptio.

Quoties nullus nominatiuus interseritur inter relatiuum & verbū, relatiuum erit verbo nominatiuus: vt Boëtius. *Fœlix qui potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominatiuus relatiuo & verbo interponatur, relatiuū regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cū verbo in oratione locatur: vt Ouid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virgilius. *Cuius numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te iudicaui. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ quo cæteri poëtæ sordent.* | Casus Relatiui.

SVBSTANTIVORVM constructio.

Genitiuus substant.

QVum duo substantiua diuersæ significationis sic concurrunt, vt posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitiuo ponitur: vt Iuuenalis. *Crescit amor nummi, quantùm ipsa pecunia crescit. Rex pater patriæ, Arma Achillis, Cultor agri.*

Variatio substantiui in adiectiuũ

Proinde hic genitiuus sæpissimè in adiectiuũ possessiuum mutatur: vt Patris domus, Paterna domus, Heri filius, Herilis filius. Est etiam vbi in datiuum vertitur: vt Luc. de Cat. *Vrbi pater est, vrbiq; maritus. Herus tibi, mihi pater.*

EXCEPTIO.

Appositio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per Appositionem cõnectuntur: vt Ouid. *Effodiuntur opes irritamenta malorum.* Virgil. *Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Adiectiuum in neutro genere absolutè, hoc est absque substantiuo positum, aliquando genitiuum postulat, vt *Paululum pecuniæ. Hoc noctis.* Catul. *Non videmus id manticæ, quod in tergo est.*

Iuuenal. *Quantum quisque sua nummorum seruat in arca, Tantum habet, & fidei.*

Ponitur interdum genitiuus tantùm, nempe priore substantiuo per Eclipsim subaudito: vt in huiusmodi locutionibus.

Terentius. *Vbi ad Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad Vestæ.* Vtrobiq; subauditur templum. Vir. *Hectoris Andromache.* subauditur *vxor.* Idem. *Deiphobe Glauci.* subauditur *filia.* Terent. *Huius video Byrrhiam.* subaudi seruum.

LAVS ET VITVPERIVM.

Laus & vituperium rei, varijs modis effertur, at frequentius

Epithetic quando non omnino posterius substantivo ... in genitivo ponitur ... nisi in ... Aristotelis ...

Amore captus Alcmenas Jupiter. Plaut. in prol. Amphitr.

Nã si absq te essen, hodie nunquã ad occasu solem viverem. Plau

Tantu cibi et potionis adhibendum est

vestre not regit ab Bastardice rex templum

Sophia Septimia de epist. lib. 9 ep. 10

Jacobus ... mat. 4

Opus habet quatuor significationes at [illegible] 5
iis modis [illegible]: primum significat fact-
tum hoc opus operis: aliquando pro [illegible]
ponitur: hoc opus operatus [illegible]
hoc opus in [illegible] [illegible]
hic [illegible] [illegible] opus [illegible]
[illegible]

Opus substantive positum nominativo adhaerebit. opus est
mihi liber
Ad eam rem usui est hominem astutum Plaut. Pseud. act. 2. sce. Pseud.
[illegible]
Regula: nobis [illegible]
operis opus est.

Juris peritus. Consilii particeps. nullius culpae conscius
Avidus virtutis. Studiosus literarum. Memor beneficii. Imme-
mor iniuriae

Verbalia quia a verbis deducuntur
Recti tenax.

quentius in ablatiuo, Vel genitiuo. vt *Vir nulla fide*, Ouidius. *Ingenui vultus puer, ingenuíq; pudoris.*

OPVS ET VSVS.

Opus & Vsus, ablatiuum exigunt: vt Cicero. *Authoritate tua nobis opus est*. Gellius. *Pecuniam, qua sibi nihil esset vsus, ab ijs quibus sciret vsui esse non accepit.*

Opus autem adiectiuè pro necessarius quandóque poni videtur, varíeq; construitur: vt, Cicero. *Dux nobis & author opus est.* Idem. *Dicis nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi.* Terent. *Alia, quæ opus sunt, para*. Cicero. *Sulpitij operam intelligo ex tuis literis, tibi multùm opus non fuisse.* **Opus adiectiue.**

ADIECTIVORVM constructio. Genitiuus.

ADiectiua quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque ijs contraria significant, genitiuum adsciscunt: vt **Constructio adiectiuorum.**
Plinius. *Est natura hominum nouitatis auida.*
Virg. *Mens futuri præscia*. Idem. *Memor esto breuis æui.*
Terent. *Imperitos rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*
Sillius. *Non sum animi dubius, sed deuius æqui.*
Cicero. *Græcarum literarum rudis.*

Adiectiua verbalia in ax, etiam in genitiuum feruntur: vt *Audax ingenij*. Ouid. *Tempus edax rerum*. Seneca. *Virtus est vitiorum fugax*. Horat. *Vtilium sagax*. Idem *Propositi tenax*. Virgilius. *Tam ficti prauíq; tenax, quàm nuncia veri*. Plaut. *pecuniarum petax, &c.* **Verbalia in ax.**

Ingens præterea adiectiuorum turba, nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu verò crebra lectione ea tibi reddes admodúm familiaria.

Nomina partitiua, aut partitiuè posita: Interrogatiua quædam, & certa numeralia, genitiuo, à quo & genus mutuantur, gaudent: vt Cicero. *Quanquam te Marce fili annum iam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet preceptis institutisque philosophiæ propter summam & doctoris authoritatem & vrbis, quorum, alter te scientia augere potest, altera exemplis.*

Vtrum horum mauis, accipe.

Ouidius. *Quisquis fuit ille deorum.*

Terent. *An quisquam hominum est æqué miser, vt ego?*

Virgilius. *-diuûm promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor iudicum. Sapientûm octauus quis fuerit, nondum constat.

Primus regum Romanorum fuit Romulus.

In alio tamen sensu ablatiuum exigunt cum præpositione: vt *Primus ab Hercule. Tertius ab Aenea.*

In alio veró sensu datiuum: vt Virgilius. *-nulli pietate secundus.*

Nom. Varia constructio

Vsurpantur autem & cum his præpositionibus: E, de, ex, inter, ante: vt Ouidius. *Est deus è vobis alter.* Idem. *Solus de superis.* Virgilius. *Primus inter omnes.* Idem. *Primus ibi ante omnes magna comitante caterua,*

Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

Interrogatiuum.

Interrogatiuum & eius redditiuum, eiusdem casus & temporis erunt. vt *Quarum rerum nulla est satietas? Diuitiarum. Quid rerum nunc geritur in Anglia? Consulitur de religione.*

Exceptio.

Fallit hæc regula, quoties Interrogatio fit per cuius, ia, ium. vt *Cuium pecus? Laniorum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: vt *Furtíne accusas, an homicidij? vtroque*

Fallit denique cúm per possessiua, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est. vt *Cuius est hic codex? Meus.*

Compara-

Comparatiua & superlatiua, accepta partitiué, genitiuum

Nomina partitiva que regula requirit [illegible] singulare aliquando plurale [illegible] ut unus est nomen collectivum: et huius [illegible] certissimum.

Unus militum. Multa arborum. Animalium haec binis, illa quaternis incedunt pedibus.

[illegible] nomina ordinalia et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] interrogativum et eius redditivum [illegible] [illegible] [illegible] et quanti emisti [illegible] [illegible] est nomen [illegible]

Cui praeceptori [illegible] operam? Ciceroni.

[illegible] oratio? Ciceronis.

Quo morbo fuisti impeditus? Assidua febricula.

Quanti emptus est liber? Duobus denarijs.

Diligentiores Graeci Electridas insulas in mari Adriatico esse dixerunt. Plin. lib. 37. cap. 2.

Minimas rerum discordia turbat. Luc. lib. 2.

Comparativa et superlativa regunt geni
tivum: cum exponuntur per de et ex aut inter
et ablativum per quam. Et [illegible] etiam [illegible]
quaedam tamen etiam regunt comparativa et
superlativa quando [illegible] exponuntur per
quam regunt [illegible] ex [illegible]: aut ex possessivum
significat regunt tamen possessivum [illegible]:
ut: fertilius [illegible] [illegible] [illegible] arborum
plenissimus
Haec sunt clariora tua consilia Ci. 1. Cat
Plin. de quadam navi: Cuius quae in mari visae
sunt mirabiliorem. lib. 36. cap. 9.

Sic quae significant voluptatem, gratiam, favorem, aequa
litatem fidelitatem et his contrariaungunt[l] dativo
acquisitionis. Sic salutaris molestus, gratus invisus, pro
pitius. infestus fidus infidus, par, impar

Sic conscius, consentaneus

ratiuum, vndè & genus ſortiuntur, exigunt.

Comparatiuum autem ad duo, ſuperlatiuum ad plura refertur: vt *Manuum fortior eſt dextra. Digitorum medius eſt longiſſimus*. Accipiuntur autem partitiuè, cùm per E, ex, aut inter exponuntur. vt *Virgilius poëtarum doctiſſimus*. id eſt, ex poëtis, vel inter poëtas

Comparatiua, cùm exponuntur per quàm, ablatiuum adſciſcunt: vt Horatius. *Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum*, id eſt, *quàm aurum, quàm virtutes*. Adſciſcunt & alterum ablatiuum, qui menſuram exceſſus ſignificat: vt

Cicero. *Quantò doctior es, tantò te geras ſubmiſſiùs.*

Tantò, quantò, multò, longè, ætate, natu, vtrique gradui apponuntur: vt Catul. *Tantò tu peſſimus omnium poëta. Quantò tu optimus omnium patronus.*

Eraſ. *Nocturnæ lucubrationes longè perículoſiſſimæ habentur. Longè cæteris peritior es, ſed nonmultò melior tamen.*

Iuuenal. *Omne animi vitium, tantò conſpectius in ſe*

Crimen habet, quantò maior qui peccat, habetur.

Maior & maximus ætate. Maior & maximus natu.

tiua & ſuperlatiua.

Comparatiuorum constructio.

DATIVVS.

Adiectiua quibus commodum, incommodum, ſimilitudo, diſſimilitudo, voluptas, ſummiſſio, aut relatio ad aliquid ſignificatur, in datiuum tranſeunt: vt Virgilius. *Sis bonus ô fœlixq; tuis.*

Martial. *Turba grauis paci, placidæq; inimica quieti. Eſt finitimus oratori poëta.* Ouid. *Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.*

Martial. *Iucundus amicis. Omnibus ſupplex.*

Horatius. *Si facis vt patriæ ſit idoneus, vtilis agro.*

Commodum & incommodum.

Huc referuntur adiectiua, ex Con præpoſitione compoſita: vt Contubernalis, commilito, conſeruus, cognatus, &c.

Compoſita cum con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitiuo gaudent: vt
Lucanus. *Quem metuis, par huius erat.*
Terentius. *Patres æquum esse censent, nos iamiam à pueris illicò nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia.*
Idem. *Domini similis es.* Auson. *Mens conscia recti.*
Virgilius. *Præterea regina tui fidissima dextra*
Occidit ipsa sua.

Varia construct. quorundam adiectiuorum.

Communis, alienus, immunis, varijs casibus seruiunt: vt Cicero. *Commune animantium omnium est coniunctionis appetitus, procreandi causa. Mors omnibus communis. Hoc mihi tecum commune est.*
Salust. *Non aliena consilij.* Seneca. *Alienus ambitioni.*
Cicero. *Non alienus à Sceuolæ studijs.*
Ouid. *-vobis immunibus huius Esse mali dabitur.*
Plinius. *Caprificus omnibus immunis est.*
Immunes ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, vtilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusatiuo cum præpositione adiunguntur: vt Cicero. *Natus ad gloriam.*

In bilis, & dus.

Verbalia in bilis, accepta passiuè, vt & participia, seu potiùs participialia in dus, datiuo adiecto gaudent: vt
Martialis. *ô mihi post nullos Iuli memorande sodales.*
Statius. *-nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

ACCVSATIVVS.

Mensura.

Magnitudinis mensura subiicitur adiectiuis in accusatiuo: vt *Gnomon septem pedes longus, vmbram non ampliùs quatuor pedes longam reddit.*
Interdum & in ablatiuo: vt
Columella. *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*
Interdum etiam & genitiuo: vt Columel. *In more-*

reta

Antonius saturavit se sanguine dissimilimorum sui ci
vium. Cic. Phil. 2.

sit etiam propius variis rasibus servit,

Sic accommodatus, appositus, habilis, idoneus.

Sic amabilis

notantur participia in dus quando vandit
tempori et deponentur per debet decet oportet
ut legendus liber i. tibi legendus: idest
quidem debet oportet legi. notandus politice
in dus quando significant futurum tempus:
: lacrymabilis est qui mox legetur.

Sic nudus, inanis, refert.9. locuples, onustq, plenus
casus dives potens fert, orbus, ex...is liber.

Si habeant aliquando allatitum est Graecus mos ut
ἰατρὸς ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Hom. Il.
ἐστιν ἀντάξιον γυναικὸς ... Chrysost.

vis consilij expers mole ruit sua. Hor. lib. 3. od. 4.
Eo more experti te facta adveniens offendi te domi Plaut.

me ... [illegible]
[illegible]

... nulli ... regula

Dignus es cum tua religione odio Ter. And. act. 5. sc. 4.
Sed si pauxillum potes esse contentus. Plaut. in Capt. ac. 1. sc. 2.
Nugae isthaec sunt, non me censes scire quid dignus siem. Cap. act.

... rapitur ... stabat
nobile ... mente tenetur
... digitus ... maxilla
... subauditur ... mento
... subauditur sol ... subau=
ditur ... consimili
... excluditur ...

rem horti areas latas pedum denûm, longas pedum quinquagenûm facito.

ABLATIVVS.

Adiectiua quæ ad copiam, ægestatémue pertinent, interdum ablatiuo, interdum & genitiuo gaudent: vt Plautus. *Amor & melle & felle est fæcundissimus.* Copia & inopia
Horat. *Diues agris, diues positis in fænore nummis.*
Virgilius. *At fessæ multa referunt se nocte minores, Crura thymo plenæ.*
Idem. *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*
Idem. *Diues opum, diues pictai vestis & auri.*
Persius. *ô curuæ in terras animæ, & cœlestium inanes?*
Expers fraudis. Gratia beatus.

Nomina diuersitatis, ablatiuum sibi cum præpositione subijciunt: vt Virgilius. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diuersus ab isto.* Diuersitas
Nonnunquam etiam datiuum: vt *Huic diuersum.*

Adiectiua regunt ablatiuum significantem causam: vt *Pallidus ira. Incuruus senectute. Liuida armis brachia. Trepidus morte futura.* Causa rei.

Forma vel modus rei adijcitur nominibus in ablatiuo. vt *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus.* Modus rei
Cicero. *Sum tibi naturâ parens, præceptor consilijs.*
Virgilius. *Troianus origine Cæsar. Spe diues, re pauper. Syrus natione.*

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adiectum volunt: vt Terentius. *Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio præditum.* Virg. *Atque oculis capti fodêre cubilia talpæ.* Dignus, &c.
Idem. *Sorte tua contentus abi.*

Horum nonnulla genitiuum interdum vendicant: vt Ouidius. *Militia est operis altera digna tui.*
Virg. *Descendam magnorum haud quaquã indignus auorũ*

PRO

PRONOMINVM.
constructio.

Primitiua pronomina.

MEi, tui, sui, nostrî, vestrî, genitiui primitiuorum, ponuntur cùm passio significatur: vt
Languet desiderio tui.
Ouid. *Parsq; tui latitat corpore clausa meo. Imago nostrî.*

Meus, tuus, suus, noster vester, adijciuntur, cùm actio vel possessio rei denotatur: vt *Fauet desiderio tuo, Imago nostra,* id est, *quam nos possidemus.*

Deriuatiua pronomina

Nostrûm & vestrûm genitiui, sequuntur distributiua, partitiua, comparatiua, & superlatiua: vt *Vnusquisque vestrûm. Nemo nostrûm. Ne cui vestrûm sit mirum. Maior vestrûm. Maximus natu nostrûm.*

Possessiua pronomina

Hæc possessiua, Meus, tuus, suus, noster & vester, hos genitiuos post se recipiunt. Ipsius, solius, vnius duorum, trium, &c. omnium, plurium, paucorum, cuiusque: & genitiuos participiorum, quæ ad genitiuum primitiui in possessiuo inclusum referuntur: vt
Ex tuo ipsius animo coniecturam feceris.
Cicer. *Dico mea vnius opera Rempublicam esse liberatam.*
Idem. *Meum solius peccatum corrigi non potest.*
Eras. *Noster duorum euentus ostendat, vtra gens sit melior.*
In sua cuiusq; laude præstantior. Nostra omnium memoria.
Brutus ad Cicerone͂. *Vestris paucorum respondet laudibus.*
Horatius. *—scripta Cùm mea nemo legat, vulgo recitare timentis.*

Reciproca.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id, quod præcessit in eadem oratione: vt
Petrus nimiùm admiratur se. Parcit erroribus suis.
Aut annexa per copulam: vt *Magnopere Petrus rogat ne se deseras.*

Ipse.

Ipse, ex pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat; vt

languet desiderio tui id est, quo tu desideraris
desiderio tuo. id est quo desideratur a te,

[Gen]itivum etiam nominum substantivorum
utraque tum sua genitivum requirunt, ut tum in hom
inis suppliciis potius vidimus. quod dictum factum
que mouit consulis grauius quam tribuni audivistis

Tua ipsius nequitia te prodet.
Egomet ipse vidi meis ipsius oculis
Illi ips. fecerunt sua ipsorū manu
Ipsæ fœminæ pugnarunt suis ipsarū manibꝰ

Aliquando demonstrativa sunt sui et suus re
ut respectu sacerdoti qui iam sua lumina condidit
pro tuis luminibus orat sic se amas ut ad illum re
dires,

etiam aliquando relativum respondit in possessivo,
ut: nos tua arma scuti sumus quam vis tandem
fore speramus:

Dicuntur substantiva quod ea subsistentiam non actionem significant. hic semper per se subsistere non agere aut pati aliquid.

Hic minimus videtur adulterinus

Haec verba tantum regunt nominativum, quando significant eandem rem ad quam spectant.

Stides pronus

fies de consule rhetor. Juven. Sat. 7.

Ipse vidi, Ipse videris, Ipse dixit.
Et nominibus pariter ac pronominibus adiungitur: vt *Ipse ego, Ipse ille, Ipse Hercules.*

Idem, etiam omnibus personis iungi potest: vt *Ego idem adsum.* Idem.
Terentius. *Idem has nuptias perge facere.*
Virgil. *idem iungat vulpes, & mulgeat hyrcos.*

Hæc demonstratiua, Hic, ille, iste, sic distinguuntur. Demonst.
Hic, mihi proximum demonstrat. Iste, eum qui apud te est.
Ille, eum qui ab vtroque remotus est, indicat.

Ille, tum vsurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: vt *Alexander ille magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicuius mentionem facimus: vt Terentius. *Istum æmulum quoad poteris, ab ea pellito.* Ille & Iste.

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, hic ad posterius & propius: ille ad prius & remotius propriè ac vsitatissimè referri debet: vt Colum. *Agricolæ contrarium est pastoris propositum: ille quàm maximè subacto & puro solo gaudet, hic nouali graminosoq́;: ille fructum è terra sperat, hic è pecore.* Est tamen vbi è diuerso pronomen Hic, ad remotius suppositum referri inuenias, & ille ad proximius. Hic & Ille.

VERBORVM CONSTRVctio. Nominatiuus post verbum.

Verba substantiua, vt Sum, forem, fio, existo: verba vocandi passiua, vt nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor, & ijs similia: vt Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestus: vt Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, vtrinque nominatiuum expetunt: vt *Deus est summum bonum.* Nominatiuus vtrinque.
Perpusilli vocantur nani. Fides religionis nostræ fundamentum

mentum habetur. Malus pastor dormit supinus.

Lactantius. *Homo incedit erectus in cœlum.*

Nota generalis. Deniq; omnia ferè verba post se nominatiuum habent adiectiui nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere, & numero concordat: vt

Rex mandauit primus extirpari hæresin.

Pij orant taciti. Boni discunt seduli.

Infiniti verbi constructio. Infinitum quoque vtrinque eosdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, eisq; similia accedunt: vt *Hypocrita cupit videri iustus. Hypocrita cupit se videri iustum. Malo diues esse quàm haberi. Malo me diuitem esse quàm haberi.*

Claudianus. *Viuitur exiguo meliùs.-natura beatis*

Omnibus esse dedit si quis cognouerit vti.

Martialis. *Nobis non licet esse tam disertis*, vel *disertos.*

Terentius. *Expedit bonas esse vobis.*

Ouidius. *Quo mihi commisso non licet esse piam.*

Quamuis in his postremis exemplis subaudiuntur accusatiui ante verba infinita. *Nos esse disertos. Vos esse bonas. Me esse piam.*

GENITIVVS POST VERBVM.

Possess, &c. SVm genitiuum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere. vt

Virgilius.-*pecus est Melibœi.*

Cicero. *Adolescentis est maiores natu reuereri.*

Virgilius. -*regum est parcere subiectis*, & *debellare superbos.*

Excipiuntur hi nominatiui, meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: vt *Non est meum contra authoritatem Senatus dicere.*

Terentius. *Eia, haud vestrum est iracundos esse.*

Humanum est irasci.

officium. At hîc subintelligi videtur officium, quod aliquando

Cic i nat Nolo esse longior. Petrus studet videri dives

Est se[illegible] [illegible]

Est subditi parere regis imperare

Oēs vnīꝰ æstimemꝰ assis Catul. Epig. 5.
Te semper maximi feci Chreme. Ter. And. act. 3. sc. 3.

Assis non facio

Accersito est capitis. Tenet furti. Damnare capitis
Dolobella repetundarum postulavit. Egit [illegible]
Impolitiæ notabat. Gel. 4. cap. 12. Maiestatis insimulare

Hunc ille vir summꝰ scelere solutum, periculo liberavit. Cic pro M.
Ego me supplicio non libero Liv. lib. 1.
De veneficijs accusabant. Cic pro Rosc. Amer.
Quū de maiestate damnatꝰ est. Cic Ver. 2.
Damnabis tu quoque votis Virg Ecl. 5.

Nemini is miseresci certa est, quia mei miseret neminē. Plaut
Arcadij quæso miserescite regis Aen. 8.

do etiam exprimitur: vt Terent. *Tuum est officium has benè vt adsimules nuptias.*

Verba æstimandi genitiuis gaudent: vt *Plurimi passim fit pecunia. Pudor parui penditur. Nihili, vel pro nihilo habentur literæ.* — Aestimandi Verba.

Horat. *Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis.*

Aestimo vel genitiuum, vel ablatiuum adsciscit: vt Valerius Maximus. *Non huius te æstimo. Magno vbique virtus æstimanda est.*

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, huius, teruntij, his verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adijciuntur: vt *Ego illum flocci pendo. Nec huius facio, qui me pili æstimat.* Singularia sunt ista: *Aequi boni consulo. Aequi boni facio, id est, in bonam accipio partem.*

Verba accusandi, damnandi, monendi, absoluendi, & consimilia, genitiuum postulant, qui crimen significet: vt — Accusandi verba.

Plau. *Qui alterum incusat probri, ipsum se intueri oportet.*

Cicero *Etiam sceleris condemnat generum suum.*

Ouid. *Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido.*

Admoneto illum pristinæ fortunæ. Furti absolutus est.

Vertitur hic genitiuus aliquando in ablatiuum, vel cum præpositione, vel sine præpositione: vt Cicero. *Si in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego te crimine:*

Gellius. *Vxorem de pudicitia grauiter accusauit.*

Cicero. *Putaui ea de re admonendum esse te.*

Vterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superlatiuus gradus, non nisi in ablatiuo id genus verbis subduntur: vt *Accusas furti, an stupri, an vtróque? sine de vtróque? Ambobus, vel de ambobus? Neutro, vel de neutro? De plurimis simul accusaris.*

Satago, misereor, misereseo, genitiuum admittunt: vt — Satago, &c.

Terent. *Is rerum suarum satagit.*

Virgil. *oro miserere laborum*

Tantorum, miserere animi non digna ferentis.

Statius.

Statius. *Et generis miserescetui.*

Misereor, &c. At misereor & miseresco, rariùs cum datiuo leguntur: vt Seneca. *Huic succurro, huic misereor.*

Boëtius. *Dilige iure bonos, & miseresce malis.*

Reminiscor, &c. Reminiscor, obliuiscor, memini, genitiuum aut accusatiuum desiderant: vt *Datę fidei reminiscitur.*

Proprium est stultitiæ aliorũ vitia cernere, obliuisci suorũ.

Ter. *Faciã vt meiq; ac huius diêi ac loci semper memineris.*

Plautus. *Omnia quæ curant senes, meminerunt.*

Memini de hac re, de armis, de te, id est, *mentionem feci.*

Potior. Potior, aut genitiuo aut ablatiuo iungitur: vt Plaut. *Romani signorum & armorum potiti sunt.*

Virg. *Egreßi optata Troës potiuntur arena.*

DATIVVS POST VERBVM.

Verba acquirendi. Omnia verba acquisitiuè posita, adsciscunt datiuum eius rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur: vt Plautus. *Mihi istîc nec seritur, nec metitur.*

Virgil. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinât agnos.*

Huic regulæ appendent varij generis verba.

Inprimis, verba significantia commodum aut incommodum, regunt datiuum: vt Virgilius. *Illa seges demùm votis respondet auari Agricolæ.*

Non potest mihi commodare, nec incommodare.

Idem. *validis incumbite remis.*

Suam eruditionem tibi acceptam fert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusatiuo: vt Cicero. *Vnum studetis omnes, vnum sentitis.*

Plautus. *Si ea memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.*

Cicero. *In hac studia incumbite. Naturáne plus ad eloquenti-*

Sic reminiscor Ter. Hec. act. 3. sc. 3. Oblitusque sui est. Stus
Numeros memini Ecl. 9
Nam modo vos aio, dulces, reminiscor amici Ov. Pont. l. 1. e. 9
Amiciam obliviscere Graiis Mar. 2. Aen.

Sic alter alteri potitus est. Plaut. Truc. ac. 1. sc. 1.
Ter. Adelph. Ille sine labore, patria potitur comoda
Clandestino introitu urbem est potitus Cic. offic. lib. 2.
Quarum potiundi spe inflammati. Cic. lib. 1 de fin.

Sic quae auxilium adulationem, favorem, studium significant
Tibi sapit sibi ipsi non sapit. N. L. L.

Sic auxilior, faveo, studeo
Sed laedo iuvo accusativo gaudent
Tu es qua cum sufficit. Tert. de habit. mulier. cap. 1.

et etiam verba afferendi datiuum.

Ignoscamus peccatu suum. Plaut. Amphit. act. 1. sc. 1.
Cui verba dare difficile est Ter. And. act. 1. sc. 3.

id est poetorum
Dikalasia ambiguitatis

Tace modo, si boni quid ad te nunciem. Plaut. merc. ac. 1. 2

quentiam conferat, an doctrina.
Fessum quies plurimùm iuuat.

Verba comparandi regunt datiuum: vt Virg. *sic paruis componere magna solebam. Fratri se & opibus & dignatione adæquauit.* Verba comparandi.

Interdum additur ablatiuus cum præpositione: vt *Comparo Virgilium cum Homero.*

Aliquando accusatiuus cum præpositione Ad: vt *Si ad eum comparatur, nihil est*

Verba dandi & reddendi, regunt datiuum: vt *Fortuna multis nimium dedit, nulli satis. Ingratus est qui gratiam benè merenti non reponit.* Verba dandi

Hæc variam habent constructionem: *Dono tibi hoc munus · dono te hoc munere.* Varia constructio.
Cicero. *Huic rei aliquid temporis impertias.*
Terentius. *Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnato. Aspersit mihi labem · Aspersit me labe. Instrauit equo penulam. Instrauit equum penula.*
Ouid. *Vt piget infido consuluisse viro*: id est *dedisse consilium* vel etiam *prospexisse.*
Lucanus. *Rectorémq; ratis de cunctis consulit astris,* id est, *petit consilium. Consule saluti tuæ,* id est, *prospice.*
Ter. *Pessimè istuc in te atque in illum consulis. i. statuis.*
Metuo, timeo, formido tibi, vel *de te. i. sum sollicitus pro te. Metuo, timeo, formido te,* vel *à te,* scilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi ac soluendi, regunt datiuum: vt Cicero. *Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissimè esse obseruaturum.* Verba promittendi.
Cicero. *Aes alienum mihi numerauit.*

Verba imperandi & nuntiandi, datiuũ requirunt: vt Horat. *Imperat aut seruit collecta pecunia cuiq;.* Verba imperandi.
Idem. *Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe caueto.*

Dicimus, tempero, moderor tibi, & te. Refero tibi & ad te. Item. *Refero ad senatum,* id est, propono, scribo. Mitto tibi, & ad te. Do tibi literas, vt ad aliquem feras.

feras. Do ad te literas, id est, mitto vt legas.

Verba fidendi.

Verba fidendi datiuum regunt: vt Horatius. *-vacuis committere venis, Nil nisi lene decet.* *Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem.*

Verba obsequendi.

Verba obsequendi & repugnandi datiuū regunt: vt *Semper obtemperat pius filius patri. Quæ homines arant, nauigant, ædificant, virtuti omnia parent.* *Ipsum hunc orabo, huic supplicabo.* Persius. *-venienti occurrite morbo.*

Ignauis precibus fortuna repugnat.

At ex his quædam cum alijs casibus copulantur: vt *Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis malis.* *Illud constat omnibus,* seu *inter omnes.* Terentius. *Hæc fratri mecum non conueniunt.* Iuuenal. *-Sæuis inter se conuenit vrsis. Ausculto tibi,* id est, *obedio. Ausculto te,* id est, *audio. Adamas dissidet magneti,* seu, *cum magnete.* *Certat cum illo,* & Græcanicè, *illi. Noli pugnare duobus,* id est, *contra duos.* Virgilius, *tu dic mecum quo pignore certes.*

Verba minandi.

Verba minandi, & irascendi regunt datiuum: vt *Vtrique mortem minatus est.* Terentius. *Adolescenti nihil est quod succenseat.*

Sum, cum cōpositis præter possum, exigit datiuum. vt *Rex pius est Reipublicæ ornamento. Mihi nec obest, nec prodest.* Horat. *Multa petentibus desunt multa.*

Datiuum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Verba composita.

Præ. Cicero. *Ego meis maioribus virtute præluxi.*

Sed Præeo, præuinco, præcedo, præcurro, præuertor, accusatiuo iunguntur.

Ad. *Albo gallo ne manum admoliaris.*

Con-

Nunquã ædepol, quisquã mihi homo mortalis posthac duorũ rerũ credidit. Plaut. Truc. ac. 2. sc. 2.
Nunquã ædepol. tu mihi divini quicquã credidis. Amphit.

...n antecedo, antceo, Antisto, anteverto, attendo
...resto præstolor, incessit illud...
Sic assurgo
...ccubui scortũ. Plaut. Menæch. act. 5. sce. 9.

Consentio.
Succumbo.

Paulo [illegible] aetate antecedens. Cic. de clar. orat.

obversor.

Immineo, illachrymor,

Intervenio

Si magis me instabunt. Plaut. Curg. act. 3. sc. 1.
Hæreditatem inhiat. Plaut. stich. act. 4. sc. 2.
Tantum cum instat exitij. Plaut. Pen. act. 4. sc. 2.

Volle, pro volunt [illegible]

Abstineo, abnuo, abutor, adoleo, adulor, adversor, astu[illegible]
Allatro, ambulo, anhelo, annuo, appello, ardeo, arm[illegible]
aspiro, assentor, as[illegible]
Assentior, assentio, attineo.
Caleo, careo, carreo, [illegible] ceno, [illegible], illachry[illegible]

Con. *Conducit hoc tuæ laudi. Conuixit nobis.*

Sub. Terent. *Subolet iam vxori, quod ego machinor.*

Ante. Cic. *Iniquissimam pacem, iustissimo bello antefero.*

Post. *Posthabeo, postpono famæ pecuniam.*

Virgil. *Postposui tamen illorum mea seria ludo.*

Terentius dixit. *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.*

Ob. Terent. *Quum nemini obtrudi potest, itur ad me.*

In. *Impendet omnibus periculum.*

Inter. Cicero. *Ille huic negotio non interfuit modò, sed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant datiuum aliquoties in alium casum: vt Quintilianus. *Præstat ingenio alius alium. Multos virorum anteit sapientia.* Terent. *In amore hæc insunt vitia.* Plinius. *Interdico tibi aqua & igni.* Varia constructio.

Est pro habeo, datiuum exigit: vt

Persius. *Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.*

Virgil. *Est mihi namque domi pater, est iniusta nouerca.*

Huic confine est suppetit: vt

Horat. *Pauper enim non est, cui rerum suppetit vsus.* Suppetit.

Sum, cum multis alijs, geminum adsciscit datiuũ: vt

Exitio est auidis mare nautis

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?

Nemo sibi Mimos accipere debet fauori.

Est vbi hic datiuus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi, nulla necessitatis, at festiuitatis potiùs causa additur. vt *Ego tibi hoc effectum dabo.*

Ter. *Expedi mihi hoc negotium. Suo sibi hunc iugulo gladio*

ACCVSATIVVS POST VERBVM.

Verba transitiua cuiuscunque generis, siue actiui, siue communis, siue deponentis, exigunt accusatiuum: vt Horatius. *Percontatorem fugito, nam garrulus idem est.* Idem. *Nec retinent patulæ commissa fideliter* Verba transitiua.

inter aures. Virgilius. *In primis venerare deos. Aper agros depopulatur.*

Neutra transitiua. Intransitiva dicuntur quae perfectam per se significationem obtinent, nec interrogandi modo egeant

Quinetiam verba, quālibet alioqui intransitiua atque absoluta, accusatiuum admittunt cognatæ significationis: vt

Cicero. *Tertiam ætatem hominum viuebat Nestor.*

Virgil. *-longam incomitata videtur Ire viam.*

Plautus. *Duram seruit seruitutem.*

Hunc accusatiuum mutant autores non rarò in ablatiuum: vt Plaut. *Diu videor vita viuere. Ire recta via.*

Suetonius. *Morte obijt repentina.*

Sunt quæ figuratè accusatiuum habent. vt

Virgil. *-nec vox hominem sonat, ô Dea certé.*

Iuuenal. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt.*

Horat. *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*

DVO ACCVSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicē regunt Accusatiuum: vt *Tu modò posce Deum veniam. Dedocebo te istos mores. Ridiculum est te me admonere istud.*

Terent. *Induit se calceos, quos priùs exuerat.*

Rogandi verba, interdum mutant alterum accusatiuum in ablatiuum: vt

Verba rogandi. Virgil. *Ipsum obtestemur, veniamq; oremus ab ipso.*

Terent. *Suspicionem istam ex illis quære.*

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusatiuum in ablatiuum vel datiuum: vt *Induo te tunica vel tibi tunicam.*

ABLATIVVS POST VERBVM.

QVoduis verbum admittit ablatiuum significantem instrumentum, aut causā, aut modum actionis.

INSTRVMENTVM.

vt Dæmona non armis, sed morte subegit Iēsus.

Horat.

Commiseror, conclamo, congredior, consulo, consuesco, contendo, crepo, corruo, cortusco, curro.

Decimo, deficio, dego, degenero, deliro, despero, disputo, doleo, dormio

Egeo, emergo, emineo, efflo, eo, erumpo, eructo, evado,

Fastidio, festino, fleo, fluo, fruor, fungor, furo

Gaudeo, garrio, gemo, glacio, horreo, hyemo, hiulco,

Ignesco, illucesco, impendeo, impono, incubo, incumbo, indigeo, induigeo, inservio, in animo, insuesco, insulto, insisto, insto, invideo, intendo, iuro

commercor pro humaniter

bacchanalia, g. bacchanaliter

... ntia

Laboro, lacto, liceo, ludo, maneo,

Mano, medeor, medicor, mereo, metuo, mico, migro, milito, moreo,

Nato, nitor, navigo, noceo, nubo,

Obeo, obedio, obsequor, obstrepo, occumbo, officio, oleo,

Palleo, parco, pareo, parturio, pascor, paveo, pecco, penetro, pereo, plango, plaudo, pluo, potior, praesideo, procedo, propero, proficiscor, pugno

Quadro, quiesco, queror

Regno, requiesco, resideo, roro, ruo, rutilo.

Salto, sapio, satisfacio, sitio, somnio, sono, spiro, studeo, stupeo, sudo, succenseo, supersedeo, suspiro

Taceo, tendo, titillo, tono

Vescor, vivo, ululo, utor

Hisce oculis vidi Ter. And. Vestra culpa haec accidunt Cic. ad Q. fratr.

Oderunt peccare boni virtutis amore

Non facile est aequa commoda mente pati

Sic vaneo, revendo, addico, distraho, divendo, venundo, vendo,
prosto, loco, [illegible], redimo, mercor.
Vendidit hic auro patriam. Virg. Aen. 6.

Horat. *Naturam expellas furca licèt, vsque recurret.*
Virgilius. *Hi iaculis, illi certant defendere saxis.*

CAVSA.

Terent. *Gaudeo (ita me dij ament) gnati causa.*
Vehementer ira excanduit.
Horat. *Inuidus alterius rebus macrescit opimis.*

MODVS ACTIONIS.

vt *Mira celeritate rem peregit.*
Iuuenalis. – *Inuigilate viri, tacito nam tempora gressu*
Diffugiunt, nulloq; sono conuertitur annus.
Ouidius. *Dum vires anniq; sinunt, tolerate laborem:*
Iam veniet tacito curua senecta pede.

Ablatiuo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio. vt *Baccharis præ ebrietate.* Exceptio
Summa cum humanitate tractauit hominem.

Quibuslibet verbis subijcitur nomen precij in ablatiuo casu: vt *Teruntio, seu vitiosa nuce non emerim.* Nomen precii.
Liuius. *Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adijciuntur sæpè sine substantiuis: vt Terent. *Redime te captum quàm queas minimo. Vili venit triticum.* Vili &c.
Seneca. *Constat paruo fames, magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitiui sine substantiuis positi: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantiuis, tantidem, quantilibet, quanticunq;· vt Cicero. *Tanti eris alijs, quanti tibi fueris. Non vendo pluris quàm alij, fortasse etiam minoris.* Exceptio.
Ouidius. *Vix Priamus tanti, totaq; Troia fuit.*
Sin addantur substantiua, in ablatiuo efferuntur: vt Aul. Gell. *Tanta mercede docuit, quanta hactenus nemo.*
Minori precio vendidi, quàm emi.

Valeo, etiam interdum cum accusatiuo iunctum reperitur. Valeo.

reperitur: vt Varro. *Denarij dicti, quòd denos æris valebant: quinarij, quod quinos.*

Verba abundandi.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diuersa, ablatiuo gaudent: vt

Terentius. *Amore abundas Antipho.*

Malo virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem.

malo virum i. c. habere

Salustius. *Sylla omnes suos diuitijs expleuit.*

Terentius. *Hoc te crimine expedi.*

Cicero. *Homines nequissimi, quibus te onerant mendacijs?*

Virgilius. *Ego hoc te fasce leuabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo sermone participauit.*

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitiuum feruntur: vt Virgilius.

Quàm diues niuei pecoris, quàm lactis abundans?

Terent. *Quasi tu huius indigeas patris.*

Quid est quod in hac causa defensionis egeat?

Virg. *Implentur veteris Bacchi pinguisq; ferinæ.*

Idem. *Postquam dextra fuit cædis saturata.*

Cicero. *Omnes mihi labores leues fuêre, præterquam tui carendum quod erat.*

Paternum seruum sui participauit consilij.

Fungor.

Fungor, fruor, vtor, & similia, ablatiuo iunguntur: vt

Cicero. *Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitiæ fungantur officijs. Optimum est aliena frui insania. In re mala animo si bono vtare, iuuat.*

Virg. *Aspice venturo lætentur vt omnia seclo.*

Cæsar. *Qui sua victoria tam insolenter gloriarentur.*

Horat. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis, Vescor carnibus.* Virgil. *haud equidem tali me dignor honore.*

Terentius. *Vt malis gaudeat alienis*

Plautus. *Exemplorum multitudine supersedendum est.*

Macrobius. *Regni eum societate numerauit.*

Plautus. *Communicabo te semper mensa mea.*

Prosequor

Prosequor te amore, laude honore, &c. i. amo, laudo

Subaudito nummos

I ampl[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], priv[illegible]

Implevitq; mero patera Mar. 1 Aen.

Hos mihi de flava loculos implere moneta no decet. Mar

Nequicquam eges Plaut. Menaech. act. 1. Sc. 2.

Siquid est quod vtar, vtor. Gel. lib. 13. cap. 22.

Id quod amo careo. Plaut. Curg. act. 1. Sc. 2.

Erroris ambo ego illos complebo Plaut. Amphi act. 1. Sc. 2.

Animumq; explere iuvabit vltricis flamae Virg. Aen. 2.

Maiores nostri neq; consilij vnquam eguere Salust.

[illegible]

Na parasitus octo hominum munus facile fungitur. Plaut. Menae

Caetera quaeq; volumus vti Plaut. Asin. Act. Sc. vnumquodq; istorum

Superabunt et refectus auratu Virg. Aen 3.

discede [illegible], beneficissimus vel gratissimus [illegible]
apud Horatium quibus verba iurandi [illegible]
reperiunt apud [illegible]ecos.

do, honoro. Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c id est, exhilaro, punio, contristo. Afficio.

Mereor, cum aduerbijs, benè, malè, meliùs, peiùs, optimè, pessimè, ablatiuo adhæret cum præpositione De: vt *De me nunquam benè meritus es.* Mereor.

Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.

Catilina pessimè de Republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi Verba, ablatiuum cum præpositione optant: vt *Istuc ex multis iampridem audiueram.* Luc. *A trepido vix abstinet ira magistro. Nasci a principibus fortuitum est. Procul abest ab vrbe imperator.* Verba accipiendi.

Vertitur hic ablatiuus aliquando in datiuum: vt Horat. *Viuere si rectè nescis, discede peritis.*

Ouid. *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*

Virgil. *Heu fuge nate Dea, teq; his ait eripe flammis.*

Verbis quæ vim comparationis obtinent, adijcitur ablatiuus significans mensuram excessus: vt *Deforme existimabat, quos dignitate præstaret, ab ijs virtutibus superari.*

Quibuslibet verbis additur ablatiuus absolute sumptus: vt *Imperante Augusto, natus est Christus: Imperante Tyberio, crucifixus.* Iuuenalis. *Credo pudicitiam, Saturno rege, moratam, In terris.* Ablat. absolutus.

Nil desperandum Christo duce, & auspice Christo.

Iam Maria, audito Christum venisse, cucurrit.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, & poeticè accusatiuus: vt *Aegrotat animo magis, quàm corpore. Candet dentes. Rubet capillos.* Synecdoche.

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu, vt *Absurdè facis, qui angas te animi.*

Exanimatus pendet animi. Desipiebam mentis.

Plaut. *Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Eidem verbo diuersi casus diuersæ rationis apponi possunt: vt Diuersi casus.

Dedit mihi vestem pignori, te præsente, propria manu.

Passiuis additur ablatiuus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum datiuus: vt

Horatius. – *laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicero. – *Honesta bonis viris, non occulta petuntur.*

Quorum participia frequentiùs datiuis gaudent: vt

Virgilius. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusq; meorum, obliuiscendus & illis.*

Cæteri casus manent in passiuis, qui fuerunt actiuorum: vt *Accusaris à me furti. Habeberis ludibrio. Dedoceberis à me istos mores. Priuaberis magistratu.*

Construct. neutro pass. Vapulo, væneo, liceo exulo, fio, neutro-passiua, passiuam constructionem habent: vt *A præceptore vapulabis. Malo à ciue spoliari, quàm ab hoste vænire. Quid fiet ab illo? Virtus paruo precio licet omnibus. Cur à conuiuijs exulat philosophia?*

Quibusdam tùm verbis, tùm adiectiuis, familiariter subijciuntur verba infinita: vt

Virgilius. – *Iuuat vsque morari, & conferre gradum.*

Ouid. *Dicere quæ puduit, scribere iussit amor.*

Martial. *Vis fieri diues Pontice? nil cupias.*

Virgil. – *& erat tum dignus amari.* Horat. *Audax omnia perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè, & absolutè verba infinita: vt *Hæccine fieri flagitia?* subauditur, decet, oportet, par est, æquum est, aut aliquid simile.

Virg. *Criminibus terrere nouis, hinc spargere voces*
In vulgum ambiguas, & quærere conscius arma.

id est., *terrebat, spargebat, quærebat.*

DE GERVNDIIS.

quæ actionem significant Gerundia. GErundia siue Gerundiuæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: vt

Cicero. *Efferor studio videndi parentes.*

dignus quem illi obliviscantur.

nec tantum segetes alimentaque debita [illegible] [illegible] humus, sed [illegible] est in [illegible] terrae alimenta et segetes a [illegible], [illegible] manant in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

id est [illegible] [illegible] in [illegible] philosophiae

Cic. in Ver. 5. Risum convivae, cachinnari ipse Apronius

[illegible]

Tempus obliviscendi iniuriarum, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates abstinendi maledictis

Ter. Phor. Me ultro accusatum advenit

ffinem feci efferendi mei Cic in Rull.

Notandi tibi istoru magis erit copia Cic
Exemploru eligendi potestas Ibid. Reliquoru syde-
ru causa collocandi Suet. Aug.

Ora conando facilis solertia uincit. Virg.
Cantando rupit anguis Mar: Ecl. 8.
Curando quaedam fieri maiora videmus vulnera Ovid. Ecl. 3.7

Equus ad medendu est appositus var. RR lib.

Ouidius. *Vtendum est ætate, cito pede præterit ætas.*
Virgil. *-scitatum oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in Di, pendent à quibusdam tùm substantiuis, tum adiectiuis: vt Virgilius. **Di.**
Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?
Idem. *Cecropias innatus apes, amor vrget habendi.*
Idem. *Aeneas celsa in puppi iam certus eundi.*

Poëticè infinitiuus modus loco gerundij ponitur: **Nota.** vt Virgil. *-studium quibus arua tueri. Peritus medicari.*

Interdū non inuenustè adijcitur Gerundij vocibus etiam genitiuus pluralis: vt *Quum illorum videndi gratia me in forum contulissem.* Terent. *Date crescendi copiam nouarum. Concessa est diripiendi pomorum, atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in Do pendent ab his præpositionibus: **Do** A, ab, abs, de, e, ex, cum, in, pro: vt
Cicero. *Ignaui à discendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, vtrunque ab amando dictum est.
Cicero. *Ex defendendo, quàm ex accusando, vberior gloria comparatur.*
Consultatur de transeundo in Galliam.
Quint. *Rectè scribendi ratio, cum loquendo coniuncta est.* lib. 1a cap. 5
Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.* Aulu. act. 3 sc. 3

Ponuntur & absque præpositione: vt
Virgilius. *-alitur vitium, crescitq; tegendo.*
Scribendo disces scribere.

Gerundia in dum, pendent ab his præpositionibus: **Dum.** Inter, ante, ad, ob, propter: vt
Inter cœnandum hilares este.
Virgilius. *-ante domandum Ingentes tollent animos.*
Cicero. *Locus ad agendum amplissimus.*
Idem. *Ob absoluendum munus ne acceperis.*
Veni propter te redimendum.

Cùm significatur necessitas, ponūtur citra præpositionem.

tionem addito verbo. Est.

Iuuen. *Orandum est, vt sit mens sana in corpore sano.*

Vigilandum est ei, qui cupit vincere.

Gerundia in nomina vertuntur. Vertuntur gerundij voces in nomina adiectiua: vt Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*

Ad accusandos homines duci præmio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris criminibus inferendis?

DE SVPINIS.

VIII. PRius Supinum actiuè significat, & sequitur verbum aut participium, significans motum ad locum: vt Ouidius.

Spectatum veniunt, veniunt spectentur vt ipsæ.

Milites sunt missi speculatum arcem.

Illa verò, Do vænum, do filiam nuptum, latentem habent motum: at hoc supinum in neutro passiuis, & cum infinito iri, passiuè significat: vt Plautus.

Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.

Terent.. *Postquàm audierat non datum iri vxorem filio.*

Poëticè dicunt: *Eo visere. Vado videre.*

Nota. Ponitur & absolutè cum verbo est: vt Terentius. *Actum est, ilicet, peristi.*

Ouidius. *Itum est in viscera terræ, Cessatum est satis.*

V. Posterius supinum passiuè significat, & sequitur nomina adiectiua: vt

Sum extra noxam, sed non est facile purgatu.

Quod factu fœdum est, idem est & dictu turpe.

Qui pecunia non mouetur, hunc dignũ spectatu arbitramur

In istis verò, *Surgit cubitu, Redit venatu*: Cubitu & Venatu, nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

DE TEMPORE ET LOCO.

Tempus.

Pars temporis. QVæ significant partem temporis, in ablatiuo frequentiùs vsurpantur: in accusatiuo raro: vt Nemo

Inserviendum est amicis

Venio salutatum amicos vel salutaturus vel ad salutandum
Aut Graiis servitum matribus ibo Mar. Aen. 2.

Vestro ut mihi iniuriam illatam iri

mirabile visu virg. vel ut videat. vel ad videndum

Quem nunc venatu redituri in limine primo. Stat. Stch. 1.

Superioribus diebus veni Cic. epist.
Quando quaestionem quando redditur ut veni hora prima

Quando ad quaestionem Quandam respondetur

Sit hoc et hoc mille invariabile
quando accidentium
et hoc mille substantium.

Ad quaestionem Ubi reservatur

mo mortalium omnibus horis sapit. Nocte latent menda: Id tempus creatus est consul.

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per vel sub.

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in accusatiuo: interdum & in ablatiuo efferuntur: vt Virgilius. Duratio temporis.

Hic iam ter centum totos regnabitur annos.

Idem. *Noctes atque dies patet atri ianua Ditis.*

Idem. *Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte.*

Suet. *Imperauit triennio, & decem mensibus, octoq; diebus.*

Dicimus etiam, *In paucis diebus. De die. De nocte. Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad quinquaginta natus. Per tres annos studui. Per triduum. Non plus triduum, aut triduo. Tertio, vel ad tertium calendas*, vel *calendarum.*

SPACIVM LOCI.

Spacium loci in accusatiuo effertur, interdum & in ablatiuo: vt Virgilius. Spacium loci.

Dic, quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo).

Tres pateat cœli spacium non amplius vlnas.

Iam mille passus processeram, abest bidui, subintelligitur spacium vel spacio, itinere vel iter.

Abest ab vrbe quingentis millibus passuum.

APPELLATIVA LOCORVM.

Nomina appellatiua, & nomina maiorum locorum adduntur ferè cũ præpositione verbis significantibus motum, aut actionem in loco, ad locũ, a loco, aut per locum: vt *In foro versatur Meruit sub rege in Gallia.*

Virgil. *Ad templum non æquæ Palladis ibant Iliades.*

Salust. *Legantur in Hispaniam maiores natu nobiles*

E Sicilia discedens, Rhodum veni. Per mare ibis ad Indos.

Omne verbum admittit genitiuum proprij nominis Loca propria.

nis loci, in quo sit actio, modò primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit.

i. 2. urbe

Iuuen. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio.*
Terentius. *Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.*

Hi genitiui, humi, domi, militiæ, belli propriorum sequuntur formam: vt Ter. *Domi belliq; simul viximus.*
Cicero. *Parua sunt foris arma, nisi est consilium domi.*

Domi.

Domi, non alios secum patitur genitiuos, quàm Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: vt *Vescor domi meæ, non alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxàt numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in datiuo, aut ablatiuo ponitur: vt *Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus Tyburi genitum scribit.* Liuius. *Neglectum Anxuri præsidium.*
Cicero. *Cum vna sola legione fuit Carthagini.*
Horat. *Romæ Tybur amo ventosus, Tybure Romam.*
Cicero. *Quum tu Narbone mensas hospitum conuomeres.*
Idem. *Commendo tibi domum eius, quæ est Sycione.*

Sic vtimur ruri vel rure, in ablatiuo: vt *Ruri ferè se continet.* Persius. *-rure paterno*
Est tibi far modicum.

AD LOCVM.

Ad Locum.

i. e. ad

Verbis significantibus motum ad locum, apponitur proprium loci in accusatiuo: vt *Concessi Cantabrigiam, ad capiendum ingenij cultum*
Eo Londinum ad merces emendas.
Ad hunc modum vtimur Rus & domus: vt *Ego rus ibo.*
Virgil. *Ite domum saturæ venit Hesperus, ite capellæ.*

A LOCO. PER LOCVM.

A loco.

Subintelligitur præpositio

Verbis significantibus motum à loco, aut per locũ, adijcitur proprium loci in ablatiuo. vt *Nisi ante Roma profectus esses, nunc eam relinqueres, Eboraco (siue per Eboracum*

quando domus ponitur pro edeficio facit domus in genitivo ut: partem domus demolit est, quando ponitur pro loco, in quo quis ib manet facit domi in genitivo ut: ex pacto to domi

[illegible] virtus domi militiaq fuit cognita Cic Tusc. 5.

Nihil interest, humine an sublime putrescat Cic 1 Tusc.

[illegible]gis hoc loco inflectitur solumodo in numero plur

Hae id questione per [illegible] reddunlur.

Interest regis. i. e. officia regis. Cic. Casaq. lib. 1. epis.
Tua quod nihil refert viz. officia. . alia de causis
Refert om̃ animadverti in malor. Nostrã nihil refert.
Reip. semper interesse putavi Cic. pro domo.
Mea nihil refert. Ter. Eunuch. act. 2. sc. 3.
Hoc domus, ac pater interest. Ter. Adelp. act. 1. sc. 1.

magnum ad honorem nostrae interest

Verbu est impersonale pro licet, fieri potest, vel fas est
quandoq accipiat et tunc infinitivum adhibit.
Cernere erat. Virg. Aen. 6.
ut Contueri non est. Plin.
Perii mea nutrix, obsecro te uterum dolet. Plaut. Aul. ac. 4.

Haec primum ut fiant, Deos quaeso ut vobis decet. Ter. Ad.
Nostro generi non decet Plaut. Amphit. act. 2. sc. 2
Ornatum capiam qui potis decet. Plaut Amphit. act. 3. sc. 4

bor acum) sum profecturus iter.

Ad eundem modum vsurpantur Domus & Rus: vt *Nuper exijt domo.* Ter. *Timeo ne pater rure redierit.*

IMPERSONALIVM CONstructio. GENITIVVS.

HÆc tria impersonalia, interest, refert, & est, quibuslibet genitiuis, annectuntur, præter hos ablatiuos fœmininos, meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cuiâ: vt

Interest magistratus tueri bonos, animaduertere in malos. Refert multum Christianæ reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert teipsum nosse. Cicero. *Ea cædes crimini potissimum datur ei, cuiâ interfuit, non ei, cuiâ nihil interfuit.*

Adijciuntur & illi genitiui, tanti, quanti, magni, parui, quanticunque, tantidem: vt *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestra parui interest.* Et, *Interest ad laudem meam.*

DATIVVS.

In datiuũ feruntur hæc impersonalia: Accidit, certum est, cõtingit, constat, confert, competit, conducit, cõuenit, placet, displicet, dolet, expedit, euenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro otium est: vt *Conuenit mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem mihi præstat, quàm per dedecus viuere.*

Ouid. *Non vacat exiguis rebus adesse Ioui.*

Terentius. *Dolet dictum imprudenti adolescenti & libero.*

A nouerca malefit priuignis. A Deo nobis benefit.

Virg. *Stat mihi casus renouare omnes*. id est, *statutum est.*

ACCVSATIVVS

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Iuuat

decet,

decet, cum compositis, delectat, oportet: vt *Me iuuat ire per altum. Vxorem ædes curare decet. Dedecet viros muliebriter rixari.*
Cato. *Patrem familias vendacem, non emacem esse oportet.*
His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad: vt *Mene vis dicere quod ad te attinet? Spectat ad omnes benè viuere.*
Quintilianus. *Pertinet in vtramque partem.*

Accusatiuus cum Genitiuo.

His impersonalibus subijcitur accusatiuus cum genitiuo: Pœnitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget: vt Cicero. *Si ad centesimum vixisset annum, senectutis eum suæ non pœniteret. Tedet animam meam vitæ meæ. Aliorum te miseret. Tui nec miseret, nec pudet. Fratris me quidem piget, pudetq;*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: vt Virgilius.
Non omnes arbusta iuuant, humilesq; myricæ.
Ouid. *Namque decent animos mollia regna tuos.*
Seneca. *Agricolam arbor ad frugem producta delectat.*
Nemo miserorum commiserescit.
Te non pudet istud? Non te hæc pudent?

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus iuncta, impersonalium formam induunt: vt Quint. *Vbi primũ cœperat non conuenire, quæstio oriebatur.* Idem *Tædere solet auaros impendij. Desinit illum studij tædere. Sacerdotem inscitiæ pudere debet.*
Quin. *Perueniri ad summum, nisi ex principijs, non potest.*
Verbum impersonale passiuæ vocis, similem cum personalibus passiuis casum obtinet:
Cæsar. *Ab hostibus constanter pugnatur.*
Qui quidem casus interdum non exprimitur: vt Virgilius *—strato discumbitur ostro.*
Verbum impersonale passiuæ vocis, pro singulis personis vtriusque numeri indifferenter accipi potest. vt Statur. id est, *sto, stas, stat, stamus, statis, stãt.* videlicet ex

vi

Hoi servo suos domitos oportet habere oculos Plaut. Mi.

decet aliquando ~~regis~~ dativum dat ~~et~~ nobis
per ~~recto~~ gratis sinuum, ut vmsr πξεπει
familiar. per familiar per Graecissimum

[illegible]uit nunc pudet me et miseret Ter. Heaut. act. 2. sc. 3.
Piget q. Rectoru Sric Sric mihi Iud. Met. 2.
Ut nun Medemini vicem miseret me Ter. Heaut. act. 4. sc. 5

Isthuc facinus nostro generi non decet. Plaut Amphit. act. 1. sc. 2.
Ornatu capiam qui potius decet. Plaut. Act. 3 scen. 4. ibid
Haec conditio nunc non paenitet. Plaut Sticho. act. 1. sc. 1.
Quem neq. pudet quicquam. Ter. Adelph. act. 1. sc. 2.

Civil^r ex recepto
Servo servitur amico. Mart epig. lib. 2. epig. 32.

Liv. lib. 1 ab. urb. A [illegible]

vltim. [illegible]

Sal. Cat. Boni cives [illegible]

a te [illegible]

Liv. 3. ab. ur. [illegible]

a [illegible] odi.

vi adiuncti obliqui: vt *Statur á me*, id est, *sto*: *Statur ab illis*, id est, *stant*:

PARTICIPII CONstructio

Participia regunt casus verborum à quibus deriuantur: vt Virgilius. -*duplices tendens ad sydera palmas, Talia voce refert.* Participiorum constructio.

Idem. *Vbera lacte domum referent distenta capellæ. Diligendus ab omnibus.*

Quamuis in his vsitatior est datiuus: vt Terentius. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.*

GENITIVVS.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitiuum postulant: vt Salust. *Alieni appetens. Sui profusus. Cupientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pilæ.* Genitiuus.

ACCVSATIVVS.

Exosus, perosus, pertæsus, actiuè significant, & in accusatiuum feruntur: vt *Immundam segnitiem perosæ. Astronomus perosus ad vnum mulieres.* Accusatiuus

Suetonius. *Pertæsus ignauiam suam.*

Exosus, & perosus, etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passiuè significantia: vt *Germani Romanis perosi sunt. Exosus Deo & sanctis.*

ABLATIVVS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablatiuum feruntur: vt Terent. *Bona bonis prognata parentibus.* Virgil. *sate sanguine diuûm.* Ablatiuus.

Idem. -*quo sanguine cretus?* Ouidius. *Venus orta mari, mare præstat eunti. Terra editus.*

ADVER-

ADVERBII CONSTRVctio. Nominatiuus.

Aduerbiorũ constructio.

EN & ecce, demonstrandi aduerbia, nominatiuo frequentiùs iunguntur, accusatiuo rariùs: vt Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.* Cice. *Ecce tibi status noster.* Virg. *-en quatuor aras. Ecce duo tibi Daphni, duoq; altaria Phœbo.*

En & Ecce exprobrantis, soli accusatiuo nectuntur vt E*n animum & mentem.* Iuuenalis. *En habitum.* Terentius. *Ecce autem alterum.*

GENITIVVS.

Quædam aduerbia loci, temporis, & quantitatis, genitiuum post se recipiunt.

Loci. Loci: vt Vbi, vbinam, nusquàm, eò, longè, quò, vbiuis, huccine: vt *Vbi gentium? Quo terrarum abijt? Nusquam loci inuenitur. Eò impudentiæ ventum est.*

Temporis. Temporis: vt Nunc, tunc, tum, interea, pridiè, postridiè: vt *Nihil tunc temporis ampliùs quàm flere poteram. Pridiè eius diei pugnam inierunt. Pridiè calendarum, seu calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: vt Parùm, satis, abũdè, &c. vt *Satis eloquentiæ, sapientiæ parùm. Abundè fabularum audiuimus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: vt Virgil. *Instar montis equum diuina Palladis arte Aedificant. Mittitur Philippus solus, in quo instar omnium auxiliorum erat.*

Ouidius, *Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.*

Hîc apponitur interdum præpositio Ad: vt *Vallis ad instar castrorum clauditur.*

Populus Ro. è parua origine, ad tantæ magnitudinis instar emicuit. Terent. *Ah minimè gentium, non faciam.*

Genitiuus festiuitatis. Hic genitiuus *gentium*, festiuitatis causa additur.

DA-

En tegulas. Plaut. Amph. act. 1. sc. 1.

Ex Andro commigravit huc viciniae Ter. And. 1. sc. 1.

Habebis affatim lignorum Liv. lib. 10. cap. 15.

Amplius plus minus plusquam fiunt aliquando pro minoraquam ut amplius quam sex millia hominum id est plures quam, et postea plus mille caesi id est plures quam mille hostes caesi;

DATIVVS.

Quædam datiuum admittunt nominum vnde deducta sunt: vt *Venit obuiam illi.* Nam obuius illi dicitur. *Canit similiter huic.* Et, *Sibi inutiliter viuit.*
Propinquius tibi sedet, quàm mihi.

Sunt & hi datiui aduerbiales, Tempori, luci, vesperi: vt *Tempori venit, quod omnium rerum est primum.*
Luci occidit hominem. Vidi ad vos afferri vesperi.

ACCVSATIVVS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis, vnde sunt profecta: vt
Castra propius vrbem mouentur.
Salust. *Proximè Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò, flagitantis exhiberi, accusatiuum regit: vt Terent. *Cedò quemuis arbitrum.* **Cedo.**

ABLATIVVS.

Aduerbia diuersitatis, aliter, secùs, & illa duo, ante, post, cum ablatiuo non raró inueniuntur:
Multò aliter. Paulò secus. Multò ante. Longè secus.
Virgilius.–*longo post tempore venit. Paulò post.*
Nisi & ipsa aduerbia potiùs censenda sunt.

Aduerbia comparatiui & superlatiui gradus, admittunt casus comparatiuis & superlatiuis assuetos subseruire, sicut antè præceptum est: vt **Nota**
Accessit propiùs illo. Optimè omnium dixit.
Cicero. *Legimus propiùs ad deos, & propius à terris.*
Liuius. *Paulò plùs trecenta vehicula sunt amissa.*
Idem. *Hominum eo die cæsa plùs duo millia.*

Plùs nominatiuo, genitiuo, accusatiuo, & ablatiuo iunctum reperitur: vt Liuius. *Plùs quàm quinquaginta hominum ceciderunt.* **Plus.**
Abierat acies paulò plus quingentos passus.
Terent. *Dies triginta, aut plus eo, in naue fui.*

Quibus verborum modis, quæ congruant aduerbia.

Nota. Vbi, postquam & cùm, temporis aduerbia, interdum indicatiuis, interdum vero subiunctiuis verbis apponuntur: vt Virgilius. *Hæc vbi dicta dedit.*
Terentius. *Vbi nos lauerimus, si voles, lauato.*
Virg. *Cùm faciam vitula pro frugibus, ipse venito.*
Idem. *Cùm canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.*
Hîc priùs aduerbiũ, posteriùs coniunctio esse videtur.

donec. Donec pro Quamdiu, indicatiuo gaudet: vt Ouidius. *Donec eram sospes.*

Pro quousq; nunc indicatiuum, nunc subiunctiuum exigit. vt Virgilius.
Cogere donec oues stabulis, numerumq; referre iussit.
Colum. *Donec ea aqua, quam adieceris, decocta sit.*
Ouid. *Donec eris fælix, multos numerabis amicos.*

dum Dum, de re præsenti, non perfecta, aut pro quamdiu, fatendi modum poscit. vt
Terent. *Dum apparatur virgo in conclaui.*
Idem. *Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te dignum est, facis.*

Dum pro dummodo, aliâs potentiali, aliâs subiunctiuo nectitur: vt *Dum prosim tibi.*
Dum ne ab hoc me falli comperiam.

Dum pro donec, subiunctiuo tantùm: vt Virgilius. *Tertia dum Latio regnantem viderit æstas*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicatiuis, vel subiunctiuis: pro donec subiunctiuis solis adhibetur: vt *Quoad expectes contubernalem?* Cicero. *Quoad possem & liceret, ab eius latere nunquam discederem.*
Omnia integra seruabo, quoad exercitus huc mittatur.

Simulac. Simulac, simulatq; indicatiuo & subiunctiuo adhærent: *vt Simulac belli patiens erat.*

Virgilius

Virgilius. *-simulátque adoleuerit ætas.*

Quemadmodum, vt, vtcunque, sicut, vtrunque modũ admittunt: vt Eras. *Vt salutabis, ita & resalutaberis.* Horatius. *Vt sementem feceris, ita & metes.* Quemadmodum.

Vt pro postquam, indicatiuo iungitur: vt *Vt ventum est in vrbem.*

Quasi, ceu, tanquam, perinde-acsi, haud, secus, acsi, quum proprium habent verbum, subiunctiuo apponuntur: vt *Tanquam feceris ipse aliquid.* Quasi &c.

Terentius. *quasi non norimus nos inter nos.*

Aliás copulant consimiles casus: vt *Noui hominem tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.*

Ne, prohibendi, vel imperatiuis, vel subiunctiuis præponitur: vt Virgil, *ne sæui magna sacerdos.* Terentius. *Hic nebulo magnus est, ne metuas.*

Ne pro non, cæteris modis inseruit.

Aduerbia, antecedente casu, transeunt in præpositiones: vt Iuuen. *Cantabit vacuus coram latrone viator.* Aduerbia præpositionum formã induunt.

DE CONIVNCTIONVM.
constructione.

Coniunctiones copulatiuæ & disiunctiuæ, cum his quatuor, quàm, nisi, præterquàm, an, similes omninò casus nectunt: vt *Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Vtinam calidus esses, aut frigidus. Albus an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu. Nemini placet nisi (vel præterquam) sibi.* Coniunctionum constructio.

Exceptio si casualis dictionis ratio aliqua priuata repugnet, vel aliud poscat: vt

Emi librum centussi & pluris. Vixi Romæ & Venetijs.

Hor. *in Meti descendant iudicis aures, Et patris & nostras*

Coniunctiones copulatiuæ & disiunctiuæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: vt

Recto stat corpore, despicitq; terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diuersa tempora: vt Terentius. *Nisi me lactasses amantem, & vana spe produceres.*

Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Etsi. Etsi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicatiuos modos, in medio subiunctiuos sæpiùs postulant.

Quamuis & licèt, subiunctiuos frequentiùs: vt *Etsi nihil noui afferebatur. Quanquam animus meminisse horret.*

Virgil. *Quamuis Elysios miretur Græcia campos.*

Ouid. *Ipse licèt venias musis comitatus Homere,*

Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.

Ni. Ni, nisi, si, siquidem quòd, quia, quam, postquàm, posteaquam, vbi pro postquam, nunquam, priusquam, & indicatiuis & subiunctiuis adhærent: vt *Quòd redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non quòd odio habeam, sed quòd amem. Aliud honestum iudicas, quàm Philosophi statuunt.* Plinius. *Grauiùs accusas, quàm patitur tua consuetudo.*

Si. Si, vtrique modo iungitur. Etsi pro quamuis, subiunctiuo tantùm: vt

Terent. *Redeam? non si me obsecret.*

Si quis, tantùm indicatiuo: vt *Si quis adest.*

Quando. Quando, quandoquidẽ, quoniã, indicatiuo iungitur: vt Virg. *Dicite (quandoquidem in molli cõsedimus herba.)* *Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.*

Quippe. Quippè, cùm proprium habet verbum, gaudet indicatiuo: vt *Danda est huic venia, quippe ægrotat.*

Si addideris Qui, vtrunque admittit modum: vt *Non est huic danda venia quippè qui iam his peierauit*, siue *peierauerit.*

Qui. Qui, cùm habet vim causalem, subiunctiuum postulat: vt *Stultus es, qui huic credas.*

Cùm pro quamuis, pro quandoquidem vel quoniam, subiunctiuis semper adhæret vt Cum.

Cicero. *Nos cùm præcipi nihil posse dicamus, tamen aliјs de rebus disserere solemus.*

Virgil. *Cum sis officiјs Gradiue virilibus aptus.*

Cùm & tùm, item tum geminatum, similes modos copulant. Est autem in Cùm, quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur: in Tum, quiddam maius, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: vt Cum & tum

Amplectitur cùm eruditos omnes, tũ inprimis Marcellum.

Odit tum literas, tum virtutem.

Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicatiuum amant: vt Virgilius Ne, an, num.

Superat ne & vescitur aura Aetherea?

At cùm accipiuntur dubitatiuè aut indefinitè, subiunctiuum postulant: vt *Vise num redierit.* At.

Nihil refert fecerisne, an persuaseris.

Vt, causalis seu perfectiua coniunctio, & vt pro ne non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subiunctiuo iungitur vt Terentius.

Filium perduxere illuc secum, vt vnà esset meum.

Idem. *Te oro Daue, vt redeat iam in viam.*

Idem. *Metuo vt substet hospes.* id est, *ne non substet.*

Vt concedentis, seu positum pro quanquam, & vt pro vtpote, subiunctiuo seruit: vt

Vt omnia contingant quæ volo, leuari non possum.

Non est tibi fidendum, vt qui toties fefelleris. Vt qui solus relictus fueris

Vt pro postquam, pro quemadmodum, vel sicut, & interrogatiuum, indicatiuis nectitur: vt

Cicer. *Vt ab vrbe discessi, nullum intermisi diem quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, vt facis.*

Idem. *Credo vt est dementia*

Virgil. *Vt valet? Vt meminit nostri.*

Quanquam de hoc in aduerbij quoq; constructione paulò suprà est dictum.

PRAEPOSITIONVM.
constructio.

Præpositionum constructio.

PRæpositio subaudita, interdum facit vt addatur ablatiuus: vt *Habeo te loco parentis*, id est, *in loco. Apparuit illi humana specie*, i. *sub humana specie. Discessit magistratu*, id est, *à magistratu.*

Præpositio in compositione, eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: vt

Virg. *Nec posse Italia Teucrorum auertere regem.*

Prætereo te insalutatum.

Idem. *-emoti procumbunt cardine postes.*

Idem. *Detrudunt naues scopulo.*

Verba composita cum à, ab, &c.

Verba composita cum à, ab, ad, con, de, e, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idq; eleganter: vt *Abstinuerunt à viris*. Terent. *Amicos aduocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus*. Cicero. *Detrahere de tua fama nunquam cogitaui. Cùm ex insidijs euaseris.*

Terentius. *Postquam excessit ex ephebis.*

In Rempublicam cogitatione curaq; incumbe.

In pro erga, &c.

In, pro erga, contra, & ad, accusatiuum habet: vt

Virgil. *Accipit in Teucros animum mentemq; benignam.*

Idem. *Quid meus Aeneas in te committere tantùm?*
Quid Troës potuère?

Idem. *Quó te Meri pedes? Aut quò via ducit in vrbem?*

Item cum accusatiuo iungitur, quoties diuisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur. vt Virgilius.

Estq; locus parteis vbi se via findit in ambas.

Ouid

Pythagoras Persarum magos adijt
Circuit cum Sodibus suis

Nisi in bonis amicitia esse non potest. Cic. de amic.

Pro circiter, per, paulo, ante, post cum verbis motus accusativum, cum verbis quietis ablativum

Super hac re scribam. Cic. Attic. lib. 16

Plato cupiditatem inter pia odia locavit. Cic. 1 Tusc.

Ouid. *Versa est in cineres sospite Troia viro.*
amor mihi crescit in horas.

In cũ significatur actus in loco, ablatiuum postulat: vt Ouid. *Scilicet vt fuluum spectatur in ignibus aurum.*

Sub pro ad, per & ante, accusatiuo innititur: vt *Sub vmbram properemus.* Liuius. *Legati ferè sub id tempus ad res repetendas missi.* id est, *per id tempus.* Virg. -*sub noctem cura recursat.* id est, *Paulò ante noctem, vel instante nocte.* Aliàs ablatiuum admittit: vt *Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.* Virgilius. -*sub nocte silenti*, id est, *in nocte silenti.* — Sub.

Super pro vltra, accusatiuo iungitur: vt Vir. -*Super Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super pro de & in, ablatiuo: vt Tacitus. *Multus super ea re, variusq; rumor.* Virgil. *Fronde super viridi.* — Super.

Subter, vno significatu vtriq; casui apud autores iũgitur: vt Liuius. *Pugnatum est, super subterq; terras.* Virg. -*omnes ferre libet subter densa testudine casus.* — Subter.

Tenus, gaudet ablatiuo & singulari & plurali: vt *Pube tenus. Pectoribus tenus.* At Genitiuo tantùm plurali. vt *Crurum tenus.* — Tenus.

Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in aduerbia: vt Virg. -*longo post tempore venit.* Idem. *Ponè subit coniux, ferimur per opaca locorum.* Idem. -*coram quē quæritis adsum, Troius Aeneas.* — Præpositiões migrant in aduerbia.

INTERIECTIONVM. constructio.

INteriectiones non rarò absolutè & sine casu ponuntur: vt Virgilius.
Spem gregis (ah) silice in nuda connixa reliquit.
Terentius. *Quæ malum dementia?*

O exclamantis, nominatiuo, accusatiuo, & vocatiuo

uo iungitur: vt *O festus dies hominis.*
Virg. *O fortunatos nimium bona si sua norint, Agricolas.*
Idem. *O formose puer, nimium ne crede colori.*

Heu, pro. Heu & pro, nunc nominatiuo, nunc accusatiuo adhærent: vt *Heu pietas.* Virgilius. *Heu prisca fides.* Idem. *Heu stirpem inuisam.*
Terentius. *Prô Iupiter tu homo adiges me ad insaniam.*
Idem. *Prô Deum atq; hominum fidem. Prô sancte Iupiter,* apud Plaut.

Hei & Veh. Hei & veh, datiuo apponuntur: vt
Ouid. *Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.*
Terent. *Veh misero mihi, quanta de spe decidi?*

DE FIGVRIS.

Figura quid sit. FIGVRA EST NOVATA arte aliqua dicendi forma. Cuius duo tantùm genera, Dictionis scilicet, & Constructionis hoc loco tra demus.

FIGVRAE DICTIONIS.

Figuræ dictionis sunt sex. { Próthesis, Aphæresis, Epénthesis, } { Syncope. Paragoge, Apócope.

Prothesis. Próthesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis. vt *Gnatus*, pro *natus*. *Tetuli*, pro *tuli.*

Aphæresis. Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ a principio dictionis: vt *Ruit*, pro *eruit*. *Temnere*, pro *contemnere.*

Epenthesis. Epénthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: vt *Relliquias*, *relligio*, addita *l*. *Induperatorem*, pro *Imperatorem.*

Syncope. Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis

Item dativum et accusativum
bene docebam tibi;

Scipiomades. Mavors, Hor. sat. 2 lib. 2.

terruit

Scipiades, audibant, lenibant, scibant, savibant.

Ignobilis oti. virg. Nec cura peculi vir. ecl. 1. Pauperis et tuguri
Hic tamen ille urbem Patavi, sedesque locavit. vir. Aen. 1.

Donarem tripodas praemia fortium Hor. lib. 4 Carm. od. 8.
Cum primum ardere oculis hominis histrionis viderentur Cic. lib. 2. de orat.
Pulmo respirandi officina sub corde est
Poëtae Musarum Antistites.
Roma caput mundi. Anser Capitolii defensor
Tigris animal pernix et truculentum.
Plurimus Eridanum per sylvam volvitur amnis Mar. Aen. 6.

i.e. urbs quae est vel dicitur Athenae Arbor laurus. Mensis
Januarius.

Canis animal latrat. Leo signum caeleste [illegible]

ctionis : vt *Abijt, petijt, dixti, repostum &c.*

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis : vt *Dicier* pro *dici.* Paragoge.

Apócope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis vt *Peculi* pro *pecülij. Dixtin'*, pro *dixtíne. Ingeni*, pro *ingenij.* Apocope.

FIGVRAE CONSTRVCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo Appositio, Enocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptôsis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio, est duorum substantiuorum eiusdem casus, quorum alterò declaratur alterum, cōtinuata siue immediata coniunctio : vt *Flumen Rhenus.* Potest autem Appositio plurium substantiuorum esse: vt *Marcus Tullius Cicero.* Appositio quid sit.

Interdum apud authores in diuersis casibus ponuntur substantiua, perinde quasi ad diuersa pertinerent: vt *Vrbs Patauij*, apud Virgilium *Vrbs Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In appositione, substantiua nō semper eiusdem generis aut numeri inueniuntur. Nam quoties alterum substantiuorum caret numero singulari : aut est nomē collectiuum, diuersorum numerorum esse possunt : vt *Vrbs Athenæ.*

Ouid. *In me turba ruunt luxuriosa proci.*

Virgil. *Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia : vt *Vrbs Roma. Animal equus.* Appositio triplex.

Tollendæ æquiuocationis causa : vt *Taurus mons Asiæ, Lupus piscis.*

Et ad proprietatem attribuendam: vt *Erasmus vir exactissimo iudicio.*

Nereus adolescens insigni forma.

Timotheus homo incredibili fortunâ.

EVOCATIO.

Euocatio.

CVm prima vel secunda persona, immediatè ad se euocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: vt *Ego pauper laboro. Tu diues ludis.*

Est ergò euocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Obseruandũ verò est, verbũ semper conuenire cum persona euocante: vt *Ego pauper laboro. Tu diues ludis.*

Nam in euocatione quatuor sunt notanda: Persona euocans, quæ semper est prima vel secunda: Euocata, quæ semper est tertia: Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ, & absentia cõiunctionis.

Euocatio varia.

In euocatione persona vocans & euocata, aliquando sunt diuersorum numerorum, vt pote vel cùm persona euocata caret numero singulari: vt *Ego tuæ deliciæ istuc veniam.* Aut cùm est nomen collectiuum: vt *Magna pars studiosorum amœnitates quærimus.* hic subauditur *nos.* Aut deniq; cùm est nomen distributiuum: vt *In magnis læsi rebus vterq; sumus*, subintelligitur *nos.*

Duplex autem est Euocatio, Explicita, vbi tam persona euocans quàm euocata exprimitur: & Implicita, vbi persona euocans subintelligitur: vt *Sum pius Aeneas*, subintelligitur *Ego.*

Populus superamur ab vno, subauditur *nos.*

SYLLEPSIS.

Syllepsis.

SYllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à σὺν con, & λαβῶ sumo.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet,

quoties

virgilius vir summus.

a d sum
Troius Aeneas.
quidam volunt nec nomina pronomina aut participia alicuius esse personae per se excepto vocativo atq. etiam pronominibus ego tu ille, voss. de analog. lib. 1. pa. 19
Penelope coniux semper Ulissis ero. Ovid epist. ad Uliss.
Siqua voles apte nubere, Ovid epist. Deianira
Non omnia possumus omnes virg. Ecl. 8.

Quo saepe solemus pastores ...

Plures nominativi coniuncti verbum plurale expetunt, interdum etiam omissa copulativa. ut frons oculi vultus persaepe mentiuntur. Cic ad Q. fratr.

Interdum singulari contenta sunt. ut mens et ratio et consilium in senibus est.

Si tu et Tullia lux nostra valetis ego et suavissimus Cicero valemus

Mulciberis capti Marsque Venusque dolis

Sustulimus manus ego et Balbus Cic. lib. 7. ep. 5.

Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis

Tuque puerque tuus. Virg. Aen. 4.

Pater et mater mortui. Ter. act. 1. scen. 3

Alcmonem puerum, foedatique ora Galesi. caesosque reperiunt. Virg. Aen. 7.

Hanc tu mihi nos pacem pacisque ministros. Fast. 1.

video in me omnium vestrum ora, atque oculos esse conversos. Cic. Cat. 4

Divitiae decus et gloria in oculis sita sunt

Labor voluptasque dissimilima natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta. Liv. lib. 4.

quoties persona concipitur cum persona: & Generũ quoties genus indignius cum genere digniore concipitur. Cuius declarandæ rei gratia, hæc quæ sequuntur obseruabis.

Copulatum per coniunctionem Et, nec, neque, & cum pro Et acceptum, est pluralis numeri ac proinde verbum, aut adiectiuum, aut relatiuum, exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adiectiuum, aut relatiuum, genere & persona cum digniore supposito ac substantiuo quadrabit: vt *Quid tu & soror facitis?*
Ego & mater miseri perimus.
Tu & vxor qui adfuistis, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior enim est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: vt *Ego & pater sumus in tuto. Tu atque frater estis in periculo.* — Dignior persona.
Neque ego, neque tu sapimus.
Virgil. -*diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*
Idem. -*Rhemus cum fratre Quirino Iura dabant.*

Cum tamen singulare verbum magis amat: vt *Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.* — Cum.

Conceptio Generum.

Dignius etiam est masculinum genus, quàm fœmininum aut neutrum, & dignius fœmininum quàm neutrũ: vt *Rex & regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebiscita coactæ.* — Dignius genus. — Lucan. lib. 1.

At cùm substantiua res inanimatas significãt, adiectiuũ aut relatiuũ vsitatiùs in neutro genere ponitur: vt Virgilius. -*cùm Daphnidis arcum* — Exceptio.
Fregisti & calamos, quæ tu peruerse Menalca,
Et cùm vidisti puero donata, dolebas. Salust. *Ira & ægritudo permista sunt.* Idem. *Huic bella ciuilia, cædes, & discordia-*

discordia ciuilis, grata fuerunt.
Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Conceptio duplex.

Porrò conceptio aliàs directa est, nempe cùm concipiens.i. dignius, & conceptum, id est indignius, copulantur per Et, vel atque, vel que : aliàs indirecta, cũ copulantur per Cum : vt *Ego cum fratre sumus candidi.* vbi vtraq; conceptio est indirecta.

Syllepsis implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita, nempe quando nec genus concipiens, nec genus cõceptum explicantur, sed de mare atque fœmina perinde loquimur, ac de solo mare : vt si dicam : vterque est formosus : loquens de sponso & sponsa.
Sic Ouidius. *Impliciti laqueis nudus vterq; iacet.* loquẽs de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano

PROLEPSIS.

Prolepsis.

PRolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem quum congregatio siue totum, cum verbo vel adiectiuo aptè cohæret : deinde partes totius ad idem verbum vel adiectiuum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant vt *Duæ aquilæ volauerunt : hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hîc congregatio seu totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volauerunt*, per omnia concordant : cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant.

Congregatio siue totum, est dictio pluralis numeri vt *Duæ aquilæ* : aut plurali æquiualens : vt *Corydon & Thyrsis.*

Loca.

Nam copulatum æquiualet plurali : vt Virg.
Compulerantq; greges Corydon & Thyrsis in vnum,
Thyrsis oues, Corydon distentas lacte capellas.

Aut congregatio est nomen collectiuum : vt *Populus viuit, alij in penuria, alij in delicijs.*

Sulpitius

Ilia cum Lauso de Numitore sati Ovid. 4. Fast.
Filium Alexandri cum matre in arcem Amphipolitanam custodiendos mittit. Just. extremo. lib. 14.

Bis die numerant ambo pecus alter et haedos. Egl. 3.

Consules profecti, Valerius in Campaniam, Cornelius in Samnium, ille ad montem Gaurum, hic ad Satriculam castra ponunt.

Ego vapulando, ille verberando usque ambo defessi sumus
Duorum ego labori hominum parsissem lubens
mei te rogandi, et tui respondendi mihi Plaut. Ephesid.

Caper tibi salvus et hædi. Hic illius arma hic currus fuit
Socijs et rege recepto
Quamvis ille niger quamvis tu candidus esses. Virg.
Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt
Troiugena interpres Divum, qui numina Phœbi
Qui tripodas, Clarij laurus, qui sidera sentis. Aen. 3.

Sulpitius & Aldus quinq; dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, vt in priore exemplo, *duæ aquilæ*: Verbum, vt *volauerunt*, Partes, vt *hæc & illa*: Partium determinationem, vt *ab oriente & occidente*: & Ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur. Quinque Prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis. Explicita, vbi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: vt *Equi concurrunt: hic à dextra, ille à sinistra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: vt Ouidius. Prolepsis duplex.

Alter in alterius iactantes lumina vultus,
Quærebant taciti noster vbi esset amor.

Deest altera partium cum determinatione, videlicet *Et alter in alterius*. Et, *Alter alterius onera portate.* Vbi deest *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet, *Et alter alterius.*

Terent. *Curemus æquam vterq; partem* hîc totum *nos*, subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributiuo *vterque*.

Diomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, antè describimus: vt Virgilius. *-Lauiniaq; venit littora.* Lauinium enim nondum erat, quum Aeneas venit in Italiam.

Dicitur verò Prolepsis, à πρὸ, quod est ante, & λήβω sumo.

ZEVGMA: Coniunctio adiunctio, iugatio

Zeugma, est vnius verbi vel adiectiui, viciniori respondentis, ad diuersa supposita reductio: ad vnū quidem expressè, ad alterum verò per supplementum: vt Cicero. *Nihil te nocturnum præsidium palatij, nihil vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus locus, nihil horum ora vultusq; mouerunt.* Hic mouerunt Zeugma.

expressè

expreſsè reducitur ad *ora vultuſq;*, at ad cætera per ſupplementum. Subintelligendum eſt enim, præſidium mouit, vigiliæ mouerunt, timor populi mouit, bonorum concurſus mouit, habendi ſenatus locus mouit. Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, verbum vel adiectiuum conuenit cum remotiore: vt *Ego meliùs quàm tu ſcribo, Ego ſicut fœnum arui. Hoc ille ita prudenter atque ego feciſſet.*

Item per niſi: vt Terentius. *Talem filium nulla, niſi tu pareret.*

Licèt Poëtæ interdum aliter loqui ſoleant: vt Ouid. *Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſyluæ?* De quibus in concordantia Verbi & Nominatiui ſuprà eſt dictum: vt Cicero. *Quare vt arbitror, priùs hîc te nos, quàm iſtic tu nos videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma. In perſona: vt *Ego & tu ſtudes.*

In genere: vt *Maritus & vxor eſt irata.*

In numero: vt *-hîc illius arma, Hîc currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adiectiuum in principio, & tum vocatur Protozeugma: *Dormio ego & tu* Quandoq; in medio, vocaturq; Meſozeugma. vt *Ego dormio & tu.* Quandoq; in fine, & vocatur Hypozeugma: vt *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor. Duo ſubſtantiua: vt *Rex & Regina.* Coniunctio, quæ vel copulatiua vel diſiunctiua, vel etiam expletiua eſſe poteſt: vt Et vel, &c. Verbum vel adiectiuum: vt *Irata eſt.* & quod verbum vel adiectiuum viciniori ſuppoſito reſpõdeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per aduerbia: vt *Cubas vbi ego. Cœnas quando nos.*

Quando verbũ ad duo ſuppoſita reducitur, & cum vtroque conuenit, eſt Zeugma, vt dicunt Locutionis, non Conſtructionis: vt *Ioannes fuit piſcator & Petrus.*

Dicitur autem Zeugma, quaſi copulatum, à Græco verbo

Et genus et virtus nisi cum re vilior algâ est Hor. lib. 2. Sa.
sociis et rege recepto. Mar. 4. Aen.

Triplici pubes qua Dardana versu Impellunt. Mar. Aen. 5.

cruciatam lucem, subactar fabula,

In muros pro se quisque armati ruunt. Liv.

In Eunuchum suam Ter. v. fabulam.

Scelus postquam ludificatus est virginem

Pars epulis onerant mensas virg.

Conveniunt celebrantque dapes vicina supellex Ovid. 2 Fast.

Uter meruistis culpam Plaut. Menaech.

Nubis aber. Plaut Merc. act. 5. sce. 1.

Ubi ille scelus est qui me perdidit. Ter. in Andr.

Ut illum Dij Deaeque senium perdant, qui me hodie remoratus est. Ter. Eunuch.

Inprimisque quod ei est charissimum dignitatem eius commendo. Cic. epist.

Hispania in omnia frugum genera faecunda est. Iust. lib. 44.

Relativum (quam) et Antecedens (urbem) eidem verbo iuncta etiam casu conveniunt

Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit!

Faecundum in fraudes hominum genus. Silius.

Non me senses quid dignus siem. Plaut Cap. act. 5 sc. 2.

Quod si civi Romano licet esse Gaditanum Cic pro Cor. Balbo.

Tutumque putavit iam bonus esse socer. Lucan.

Quibus pro quorum ponitur. ablativus pro genitivo. Occisurum non participium, sed futurum infinitivi.

Sed enim quia rettulit Aiax, esse Iovis pronepos nostri quoque sanguinis author, Iuppiter est. Ovid lib. 13 meta

verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: vt Virgilius. *Pars in frusta secant. Gens armati.* Synthesis.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantùm, idq́; aut sexus discernendi causa: vt *Anser fœta. Elephantus grauida*, aut supplementi gratia: vt *Præneste sub ipsa.* subauditur vrbe.

Centauro in magna, subintelligitur *naui*.

Nunc in numero tantùm: vt *Turba ruunt. Aperite aliquis ostium.* Ter. Adelph. act.

Nunc verò in genere & numero simul: vt *Pars mersi tenuêre ratem.*

Virg. *Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.*

Dicitur autem Synthesis, à σὺν, quod est con, & θέσις positio, quia est compositio, id est, constructio, facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptôsis, ab ἀντί quod est pro, & πτῶσις casus, est positio casus pro casu, idq́; interdum non inuenustè: vt Virg. *Vrbem quam statuo vestra est* Ter. *Populo vt placerent, quas fecisset fabulas. Sermonem quem audistis, non est meus. Eius non venit in mentē*, pro *id.* Antiptosis.

Quanquam hîc *venit*, impersonaliter potiùs vsurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne genus elegantia referti*, pro omnis generis. Sic *id genus, quod genus, &c. Idne est is authores mihi est proeius.* Interdum autem fit durior Antiptôsis: vt *Salue primus omniū parens patriæ appellate*, pro *prime. Habet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum.* pro *quorum altero.*

SYNEC-

SYNECDOCHE.

Synedoche. SYnecdoche, est cùm id quod partis est, attribuitur toti: vt *Aethiops albus dentes.* Hìc album, quod solis dentibus conuenit, toti attribuitur Aethiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adiectiua, aliquã proprietatem significantia: item verba passiua & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusatiuum, aut ablatiuum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: vt *æger pedes*, vel *pedibus. Saucius frontem*, vel *fronte. Doleo caput*, vel *capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata comas, contusaq; pectus.*

Horat. ep. 10 lib. 1. Nam illæ Græcæ phrases sunt: *Excepto quod non simul esses. Cætera lætus. Cætera similis, vno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à σὺν quod est con, & ἐκδέχομαι suscipio, videlicet quòd totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonasmo, & Enallage, deq; alijs figuris eruditè, dilucidè, ac copiosè disserentem.

DE PROSODIA.

Prosodia quid sit.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit, Latinè accentus dicitur.

Diuiditur autem Prosodia in { Tonum, Spiritum, Tempus.

Tonus, est lex vel nota, qua syllaba in dictione eleuatur, vel deprimitur.

hic vel patriam vel gentem vel habitum vel partem in homine et a Gramaticis per præpositionem secundum exponuntur apud Poetas sæpius in prosa oratione ratius accusativum significant Virg. Æneid 4

Os humerosq[ue] deo similis vocemq[ue] coloremq[ue]
Et flavos crines — &c

Tradunt in Mœsia feram esse quæ Bonasus vocatur equina iuba, cætera tauro similem. Plin. lib. 3.

vel pronunciandi ratio dicitur a προσ et ωδη

Tonus est id syllabæ accidens

Acutus dictus ab effectu quod aures feriat
Quod in gutture ac pectus dimitat

Est autem Tonus triplex. { Acutus, Grauis, Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua, ascendens in dexteram, sic ´. Tonus acutus.

Grauis est virgula obliqua, descendens in dexterā ad hunc modum, `. Grauis

Circumflexus, est quiddam ex vtrisq; conflatum, hac figura, ^. Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges. ’ Apostrophus.

Hac nota vltimam dictionis vocalem deesse ostenditur: vt *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantóne*,

Spiritus duo sunt, Asper & lenis.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: vt *Homo, honor.* Spiritus.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: vt *Amo, onus.*

TONORVM REGVLA I.

Monosyllaba.

MOnosyllaba dictio breuis, aut positione longa acuitur: vt *Mél, fél, párs, páx.* Natura longa, circumflectitur: vt *Spês, flôs, sôl, thûs, rûs.*

REGVLA II.

Dissyllaba.

In disyllaba dictione, si prior longa fuerit natura posterior breuis: prior circumflectitur: vt *Lûna, Mûsa* In cæteris acuitur: vt *Cítus, látus, sóler, sátur.*

REGVLA III.

Polysyllaba.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: vt *Libértas, penátes.* Sin breuem habet penultimam, acuit antepenultimam: vt *Dóminus, póntifex.*

Excipiuntur composita à facio: vt *Benefácis, malefácis.*

cit.calefacit, frigefacit.

At ſi penultima longa fuerit natura, & vltima breuis, circumflectitur penultima: v *Românus amâtor*.

Compoſita à fis, fit, vltimam acuunt: vt *Malefit, calefit, benefit, ſatisfit.*

APPENDIX.

Nota. Accentuum confuſio.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circũflexus ab acuto vix prolatione diſcernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGVLA IIII.

Quæ tonos perturbant.

Quinque ſunt, quæ tonorum regulas perturbant.

DIFFERENTIA.

Differentia.

Differentia tonum tranſponit: vt Vná, aduerbium, vltimam acuit, ne videatur eſſe nomen. Sic eó, alió, aliquó, continuó, ſeduló, porró, forté, quá, ſiquá, aliquá, nequá, illó, falſó, citó feré, plané, & id genus alia: putá pro ſicut, poné pro poſt, corám, circúm, aliás, palám, ergó coniunctio, ſed ergô pro cauſa circumflectitur: vt Virgil. *- illius ergò Venimus.* Hæc igitur omnia ſicut Græca acutiſona, in fine quidem ſententiarum acuuntur, in conſequentia verò grauantur.

Sic differentiæ cauſa antepenultima ſuſpenditur in his, Déinde, próinde, périnde, alíquando, ſíquando, néquando, húiuſq; álongè, délongè, déinceps, dúntaxat, déorſum, quápropter, quínimo, enímuerò, propémodum, ádmodum, aſtabré, intereáloci, nihilóminus, paulóminus, cùm non ſunt orationes diuerſæ, vti ſunt pube-tenus, crurum-tenus: non enim compoſita ſunt, velut hactenus, quatenus, & eius generis reliqua.

Tranſpo-

Transpositio.

Transpositio tonum inuertit, id quod vsu venit in præpositionibus, quæ postpositæ grauantur: vt Virgilius. *Transtra per & remos. Te penes imperium.* Transpositio

Attractio.

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur coniunctio inclinatiua: vt Que, ne, ve. Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eámque acuunt: *Lumináque, aurésque Dei.* Sic Dum, sis, nam, paresca. Attractio.

Vbi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: vt, Dénique, útique, ítaque, úndique, hiccine, & huiusmodi.

Vbîque tamen temporis sui tonum seruat, & Vbîuis. Vbique & vbiuis.

Concisio.

Concisio.

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per syncopen aut apocopen castrantur. Tunc enim tonum retinent integræ dictionis: vt Virgili, Valeri, Mercuri: pro Virgilij, Valerij, Mercurij.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata, circumflectunt vltimam: vt Arpinâs, Rauennâs, nostrâs, vestrâs, cuiâs: ab Arpinâtis, Rauennâtis, nostrâtis, &c. Sic Donec, à donecum. Sic hûc, illûc, istûc, adhûc, &c. pro hucce, illucce, &c. Et composita à dic, duc, fac: vt benedic, reduc, calefac. Nomina & pronomina syncopata.

IDIOMA.

Idioma.

Dioma, hoc est linguæ proprietas, tonum variat, adeò vt, si dictiones Græcæ integrè ad nos veniant, seruent tonum suum: vt Symóis, períphas, penultimam acuunt, at facta Latina, antepenultimam eleuant, quia corripiunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum seruant: vt Geórgica, Bucólica, antepenultima acuta, licèt apud Græcos in vltima tonum habeant.

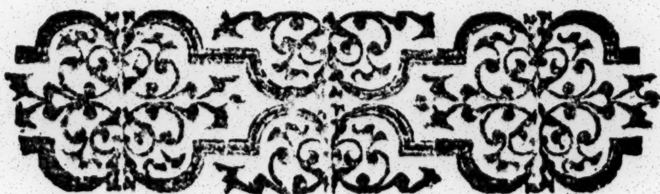
Sic & comœdia, tragœdia, sóphia, symphónia, tonum recipiunt in antepenultima, licèt in sua lingua habeant in penultima.

Nota.

Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit iuxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes.

Syllabę communes in prosa oratione, semper corripiuntur: vt Célebris, Cáthedra, Medíocris.

DE

Dicti sunt pedes, quia quem[illegible] pedibus
ambulamus sic carmina quibus [illegible] quasi pedibus
incedere videntur. vel quia [illegible]
lariter gradus carminis scandimus.
Spondeus a [illegible]
Pyrrhichius a [illegible]
Trochaeus [illegible] vel ab
Iambus παρὰ τὸ [illegible]
Iambe in [illegible] maxime delect.
molossus a natione [illegible] syllabarum
Tribrachys [illegible] in quibus tres sunt partes
Dactylus quia [illegible] concitato pereu
Anapaestus ab [illegible] quia sono [illegible] frequens erat
Bacchius quia in Bacchi [illegible]
Antibacchius quia [illegible] a duabus longis
Amphimacer quia [illegible]
constituatur [illegible]
Amphibrachus contra

DE CARMINVM RATIONE.

Actenus de Tonis & Spiritibus, deinceps de syllabarũ tempore, & carminis ratione pauca adijciemus.

Tempus, est syllabæ pronuntiandæ mensura. **Tempus.**

Syllaba breuis, vnius est tẽporis, longa verò duorũ. **Syllaba.**

Tempus breue sic notatur, u.

Longum autem sic – u Terra.

Ex syllabis iusto ordine dispositis, fiunt pedes.

Est autem Pes duarum syllabarũ pluriúmue constitutio, ex certa temporum obseruatione. **Pes.**

Pedum alij dissyllabi, alij trissyllabi.

De tetrasyllabis autem nonmultum attinet ad hoc nostrum institutum differere. **Diuisio pedum.**

Dissyllabi sunt,	Spondæus,	vt	– – *Virtus.*
	Pyrrychius,		u u *Deus.*
	Trochæus,		– u *Panis.*
	Iambus.		u – *Amans.*
Trissyllabi octo,	Molossus,	vt	– – – *Magnates.*
	Tribrachus,		u u u *Dominus.*
	Dactylus,		– u u *Scribere.*
	Anapæstus,		u u – *Pietas.*
	Bacchius,		– – – *Honestas.*
	Antibacchius,		– – u *Audire.*
	Amphimacer,		– u – *Charitas.*
	Amphibrachus,		u – u *Venire.*

Porrò pedes iusto numero atq; ordine concinnati, Carmen constituunt

Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen. Carmen composituro in primis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Scansio. Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha. Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diuersis dictionibus: vt

Sera nimis vit' est crastina, viu' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: vt Dij, dijs, ijdem, ijsdem. deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero. deerit, & similia.

At heu & ô, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis. Eclipsis, est quoties m, cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorta: vt

Monstr' horrend' inform' ingens, cui lumen ademptũ:

pro *monstrum, horrendum, informe, &c.*

Synæresis. Synęresis, est duarum syllabarum in vnam contractio: vt Virg. *Seu lento fuerint aluaria vimine texta,* pro *aluearia.*

Diæresis. Diæresis, est vbi ex vna syllaba dissecta, fiũt duæ: vt

– ◡ ◡ – – – – ◡ ◡ – ◡ ◡ –

Ouidius. *Debuerant fusos euoluisse suos.* pro *euoluisse.*

Cæsura. Cæsura, est cùm post pedem absolutum, syllaba breuis in fine dictionis extenditur.

Cæsuræ species sunt,

Triemimeris. Triemimeris, ex pede & syllaba: vt

– ◡ ◡ – ◡ ◡ – – – ◡ ◡ – ◡ ◡ – –

Virgilius. *Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.*

Penthe-

Carmen dicit a canendo, quod sit aptum cantibus vel cum quadam gravitate pronunciandum. Dicitur etiam metrum, ex eo quod, certa pedum mensura, carmen metiri solemus. Item versus, quod tamdiu vertitur [illegible], quoad recte constituatur.

Et [illegible] patuit Dea. Ille ubi matrem. Virg. Aen. 1.

Quocunque aspexit, nihil est nisi mortis imago.

Philida amo [illegible]

[illegible]

semihominis Caci, facies quam dira tegebat. Virg. Aen. 8.

Insignita fere tum millia militum octo. Ennius.

B[illegible]

Dign[illegible] Ovid. Epist. 3.

Iniuria Thesei virg. Sacrificii genus est. Ovid Pont. lib. 2. el. 2

Nec ratio remedii communis certa dabatur Lucret. lib. 6.

Dives opum dives pictai vestis et auri. Virg. Aen. lib. 9

Verbosa gaudet Venus loquela Catul. car. 56.

Triemimeris fit, cum post primum pedem sylla relinquitur dictionem terminare, et metrum incipiens.

Penthemimeris fit, cum post duos primos pedes syllaba remanet, dictionem finiens.

Mar syllaba natura brevis licenter produxit ne quis dicat iambum esse.

Hephthemimeres fit cum post tres primos pedes syllaba relinquitur dictionem terminans.

Enneemimeris fit cum post quatuor primos pedes syllaba remanet dictionem claudens.

Phemonoe [illegible]
Delphis [illegible]

Inseritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida. Vir. geo.
Hexametrum [illegible] sex [illegible] mensura.
Heroicum quod Heroum res gestæ in hoc carminis genere cum laude scribuntur.

Tunc ille Aeneas quem Dardanio Anchisæ
Sic costam longo subduximus Apennino Per. sa. 4.
castor [illegible]

Pentameter a πεντε quinque, et μετρον mensura quia quinque constat mensuris seu pedibus.

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba :vt Penthemimeris.

– U U – U U – – – – – – U U – –

Virgilius. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba : vt Hepthemimeris.

– – – – – – U U – – – U U – –

Idem. *Ostentans artem pariter arcumq; sonantem.*

Enneemimeris, constat ex quatuor pedibus & syllaba : vt Ennemimeris.

– U U – U U – – – – – U U – –

Idem. *Ille latus niueum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBVS CARMINVM

Carminũ genera, de quibus nos hoc loco potissimũ tractare decreuimus, sunt Heroicũ, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicũ, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondæo.. Hexametrum.

Quintus locus dactylũ, sextus spondęũ peculiariter sibi vendicat reliqui hunc vel illum, pro vt volumus:

– U U – U U – U U – – – – – –

vt Virgilius. *Tytire tu patulæ recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquãdo spõdæus etiam in quinto loco: vt Nota.

– U U – U U – – – U U – – – –

Idem. *Chara Deûm soboles, magnum Iouis incrementum.*

Vltima cuiusq; versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum pri- Pentametrum.

or duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omninò dactylicos, cũ syllaba item longa: vt

– – –UU– – U U – U U –

Ouidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepiadæum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri, hoc est spondæo & dactylo, & syllaba longa, & duobus deinde dactylis: vt

– – – – U U – – U U – U U

Horatius. *Mæcenas atauis edite regibus.*

Sapphicum.

Saphicum carmen.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demùm trochæis: vt

– U – – – U U – U – –

Horatius. *Iam satis terris niuis atq; diræ.*

Adonicum.

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondæo: vt

– U – – – U U – U – –

Horatius. *Integer vitæ, scelerisq; purus,*

– U – – – U U – U – –

Non eget Mauri iaculis nec arcu,

– U – – – U U – U – –

Nec venenatis grauida sagittis,

Fusce pharetra. – U U – –

Phaleucium, siue Endecasyllabum.

Phaleucium.

Carmen Phaleucium, siue Endecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: vt

– – – U U – U – U – U

Quoquò diffugias pauens Mabili,

Nostrum non poteris latere nasum.

Iam

Elegiacu[illegible]

sic dictū ab Asclepiade inventore.
Pastor cū traheret per freta navibꝰ

[illegible] Sappho puella huius modi carminis inventrice.

Otium, et pace, prius et beatae
Perdidit urbes

Sapph[illegible]

[illegible] Adonio inventore, et bipedalo [illegible]
nomen accepit a Phalecco inventore. [illegible]
Dicitur Hendecasyllabon quia undecim constat syllabis
Uno in lectulo erudituli ambo. Catul.
Nobis cum semel occidit brevis lux
Nox est perpetua una dormienda. Hor.

Iambicus ἀπὸ τοῦ ἰαμβίζειν vel [illegible]

Loci ~~im~~pares sunt secundus quartus sextus
Impares, primus, tertius, quintus.

Potest primarum syllabarum quantitas una aliqua vel pluribus fortasse horum modorum rationibus cognosci, non quod uniuscuiusque dictionis primae syllabae quantitas omnibus hisce modis cognosci possit.

fformosam resonare doces [illegible]. virg. eclog. 1.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus, è solis constat Iambis, Carmen Iambicum

u – u – u – u – u – u –

vt, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, spondęum, dactylum, anapæstum: atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera deducitur, Dimetrum, & Trimetrum, siue Senarium.

Dimetrum.

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus: vt Carmen dimetrum.

O Carminum dulces notæ – – u – – – u –
Quas ore pulchra melleo – – u – – – u –
Fundis, lyræq; succinis, – – u – – – u –

Trimetrum, siue Senarium.

Trimetrum, senis constat pedibus: vt

– – – – – – u – – – u –

Qui nos damnant, sunt histriones maximi. Trimetrum.

– u u – u u – – – – – – u –

Iuuenalis. *Nam Curios simulant, viuunt Bacchanalia.*

DE QVANTITATE PRImarum syllabarum.

Rimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur: Quantitas Syllabarum.

Positione, vocali ante vocalem, Diphthongo, Deriuatione, Compositione, Præpositione, Regula, Exemplo, seu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas conson antes, aut duplicem in eadem

dem dictione, vbique positura longa est: vt *Ventus, axis, patrizo.*

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis praecedens etiam positione longa erit: vt

Maior sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabae ior, sum, quàm, & sit, positione longae sunt.

At si prior dictio in vocalem breuẽ exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum sed rarius producitur.

– – – ∪ ∪ – – – – – – ∪ ∪ – –

vt Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis breuis ante mutam, sequente liquida, cõmunis redditur: vt *Patris, volucris.* Longa vero non mutatur: vt *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram.

Vocalis ante alteram.

Vocalis ante alteram in eadem dictione vbiq; breuis est: vt Dĕus, mĕus, tŭus, pius.

Excipias genitiuos in ius, secundam pronominis formam habentes: vt Vnius, illius, &c. Vbi i, communis reperitur, licèt in alterius semper sit breuis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitiui & datiui quintae declinationis, vbi e, inter geminum i, longa fit: vt Faciei, alioqui non: vt Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi in fio.

Fi, etiam in fio, longa est, nisi sequantur e & r simul: vt Fierem, Fieri.

Iuuen. *Sic fiunt octo mariti.* – – – – ∪ ∪ – –

Idem. *Quod fieri non posse putes.* – ∪ ∪ – – – ∪ ∪ –

Ohe interiectio, priorem syllabam ancipitem habet.

REGVLA. II.

Vocalis ante alteram in Graecis dictionibus subinde longa fit: vt Dicite Pīerides. Respice Lāerten. Et in possessiuis: vt Aenēia nutrix. Rhodopeius Orphēus

DIPH

Quid Stadium demens Romana Stringis in cera. Mart. lib. 5. epig. 7
Consuluitq; Striges nostro de sanguine. Propert. lib. 4. eleg. 5.
Altera Scylla maris monstrum. Ovid. in Arte. lib. 1.

Ne sanctum involucris pollueret locum Prud. hym. 5. Cathem
Ingens per lavacrum fidei &c. Prosp. Aquit. Epig. tit. De diab. Sup
Augustum celebret gens hominum tuum
Nomen. &c. Buch. Psal. 99.

Hæc clausula (in eadem dictione addi[illegible]tur) raro enim apud poëtas reperiuntur in diversis dictionibus vocales ante vocales correpte, quia vocalis ante vocalem in diversis dictionibus vel eliditur, vel si non elidatur, si sit natura producta tum fit huiusmodi vocalis communis ad imitationem Græcorum.
Aulaï in medio. Virg. Æn. lib. 3.
Dives pictaï vestis et auri. Vir. Æn. lib. 9.
Fervit intus aquaï. Vir. Æn. lib. 7

quanquam iam certa sequenti
Prima cum vacuus dolo praeiret Arion. Stat Thebaid. 6
Quas ubi viderunt praeacutae cuspidis hastas. Ovid Met. 7. fa. 1

Caspia regna
Responsis horrent divum et Maeotica tellus. Vir. Aen. 6.
Longior antiquis visa Maeotis hyems Ovid lib. 3. Trist. el. 12.

Sic casus

Tentabo et arentes arenas Horat lib. 3. od. 4.

DIPHTHONGVS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: vt Aūrum, nēuter, musæ, nisi sequente vocale: vt Præire, præustus, præamplus. Diphthongus

DERIVATIO. Regula IIII.

Deriuatiua eandem cum primitiuis quantitatem sortiuntur: vt ămator, ămicus, ămabilis, prima breui ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à breuibus deducta, primam producunt. Deriuatio.

Cuius generis sunt

Vox vōcis, à vŏco.	Iūcundus, à iŭuo.
Lex lēgis, à lĕgo.	Iūnior, à iŭuenis.
Rex rēgis, à rĕgo.	Mōbilis, à mŏueo.
Sedes & sēdile, à Sĕdeo.	Hūmanus, ab hŏmo
Iūmentum, à iŭuo.	Vōmer, à vŏmo.
Fōmes & fōmentū, à Fŏueo	Pēdor, à pĕde.

Sunt & contra, quæ à longis deducta, corripiuntur qualia

Dux, dŭcis, à dūco.	Gĕnui, à gīgno.
Dĭcax, maledicus & idgenus multa, à dīco	Frăgor, } à frango.
Fides, à Fīo.	Frăgilis, }
sunt. ărena, } ab āreo.	Nŏto, as, à nōtu.
ărista, }	Năto, as à nātu.
Pŏsui, à pōno.	Disertus, à dīssero.
	Sŏpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex vtroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum obseruanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: vt Pŏtens. impŏtens, Sōlor, Consōlor. Lĕgo, is, Perlĕgo. Lēgo, as, Allēgo. Composita.

Excipiuntur tamen hæc breuia à longis enata: vt Innŭba, Pronŭba, } à nūbo. { Deiĕro, Peiĕro, } à iūro,

PRAE-

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæ vbiq; producuntur: A, de, præ, se, e, nisi vocali sequente: vt *Vnda dehiscens*. -*Sudibúsue præustis*. apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis: Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro stirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiscor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfecto.

Procuro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca sunt per o paruum, & proinde primam breuem habent.

Di, etiam producitur, nisi in { Dĭrimo, & Dĭsertus.

Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripiuntur. Cuiusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGVLA. Canon. I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet lõgam: vt Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi *à findo*, bĭbi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

Canon. II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem breuem habent: vt

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici,
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mómordi,	Tĕtigi,	Cĕcīdi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit. vt

Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam citum à cio, eis, quartæ, priorem habet longam.

Exem

Vir gregis ipse caper deerraverat. virg. Eclog. 7

Et maris Ionij transierit aquis. Ovid. 4. Po.
Hæc ubi dixeritis, servet sua dona [illegible] ibid.

Exemplum seu authoritas.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit, à poëtarũ vsu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri obseruare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cuius sortis sunt:

Britannus, bythynus, cacus, cosyra, crathis, pachinus, palatium, pelion, criticus, curites, Diana, fidene, gradiuus, hynulus, pyrene rubigo, rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, lycas, orion, rudo, Sychæus, Sycanius, & similia. Quæ primã habeant communem

DE MEDIIS SYLLABIS

Ediæ syllabæ partim eadem ratione qua primæ, partim etiam ex incrementis genitiui, atque coniugationis analogia cognosci possunt.

De incrementis genitiui nominum polysyllabarum, suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, vnde petere licebit, si quid de hac re hæsitaueris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum obseruatio, facilè suppeditabunt.

Coniugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A, indicem primæ coniugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & eius compositis, quando huius sunt coniugationis: vt Coniugationum analogia.

*D*ămus, circundămus, Dăbis, circundăbis, Dăre, circundăre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subiunctiui, vbique pro breuibus habendas animaduertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere, in carmine verò indifferentes reperiri.

periri, quemadmodum contendit Aldus: vt Præterito, Amauérimus, amauéritis: Futuro, Amauerimus, amaueritis.

Mediarum syllabarum variatio.

Est & vbi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, vt in his quæ subiunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Bathauus, Sidonius, & similia.

Adiectiua in inus.

Adiectiua in inus Latina, penultimam producunt: vt Clandestînus, mediastînus, parietînus, matutînus vespertînus, repentînus.

Preter hæc sequētia	Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perédinus, Hornotĭnus,		Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus Carbasĭnus,

Et reliqua materialia, siue à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *inos*: vt Chrystallĭnus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantĭnus, &c.

Cætera fœliciùs docebit vsus, & Poëtarum obseruatio, quam vllæ Grammaticorum regulæ, quas sine vllo aut modo aut fine de mediarum syllabarū quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad vltimarum syllabarum quantitates aperiendas iam accingamur.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Vltimæ syllabæ.

Vanquam vltimæ syllabæ ipsum literarū numerum, aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

A.

Primum, A finita producuntur: vt Amā, contrā, ergā, Excipias Pută, ită, quiă.

Item nominatiuos, & omnes casus in a, cuiuscunq; fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter

voc

Sic multi, i. frustra, praeterea, citra.

Iuta adverbium [illegible] Iuta [illegible]

Ferte citi ferrum date tela scandite muros. Virg. Aen. 9.

Sica [illegible] Planeta, Metra.

Dona dehinc auro gravia sectoque elephanto. Virg.

Sic Andrea.. Anchisa, = plnera,

Triginta capitū fœtꝰ enixa iacebit. virg.

Ista regula non intelligenda de syllabis positione producti is quales sunt vltimæ in docent legunt amant. &c.

Lac asinæ, placidæq bovis prodesse loquuntur. Samomicꝰ ca 63

Hic vir hic est tibi quem promitti sæpius audis Aen. 6.

Nusquā amittebāt oculosq sub astra tenebat. virg

ventorū rabieꝰ solibꝰ orba tument. Ovid. 1. de pont.

Tu cave defendas quamvis mordebere dictis Ovid de trist. eli

nullo promisso de rebꝰ tuteꝰ loquare. Prop. lib. 3.

Tecta superne timent &c. Lucret lib. 6.

Nulla fere causa est. Juven. sat. 6.

Mobilis et varia est femme natura &c. sat. 13.

Sic hæc Bacche Floral. Lethe. Dana.. Thebe.

Cete & Tempe contracta sunt ex κῆτεα et τέμπεα loquuntur plurali

Et devicta quasi cogatur &c. Lucret. lib. 2.

tu Pari semper ama. Ovi.

Phylli fac expectes Demophoōnta tuum: ibid.

Quaq die miserum dirus caput Hannibal implet. Juv. l. 3. sa. 1.

Quis mel Aristao &c. Ovid.

vocatiuos in A, à Grecis in As: vt ô Aeneā, ô Thomā & ablatiuum primæ declinationis: vt ab hac Musā. Numeralia in ginta, A finalem habent communem, sed frequentiùs longam: vt Trigintā, quadragintā.

In b, d, t, desinentia, breuia sunt: vt ăb, ăd, capŭt. B, D, T, C

In c, desinentia, producuntur, vt āc, sīc, & hīc aduerbium. Sed tria in c, semper contrahuntur: Lăc, nĕc, donĕc. Duo sunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non sit ablatiui casus.

E finita, breuia sunt: vt Mare, penĕ, legĕ, scribĕ. E.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflectionis in E: vt Diē, fidē, vnà cū aduerbijs inde enatis: vt Hodiē, quotidiē, pridiē, postridiē, qua rē, qua de rē, ea re & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperatiuorum actiuorum, secundæ coniugationis: vt Docē, mouē, manē, cauē.

Producuntur etiam monosyllaba in E: vt Mē, tē, cē, præter Quĕ, nĕ, vĕ, coniunctiones inclyticas. In E monosyllaba.

Quin & aduerbia quoque in e, ab adiectiuis deducta, e longum habent: vt Pulchrē, doctē, valdē pro validē. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & male, corripiuntur omninò. Aduerbia.

Postremò, quæ à Græcis per η scribuntur, natura producuntur, cuiuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: vt Lethē, Anchisē, cetē, tempē.

I finita, longa sunt: vt Dominī, magistrī, amarī, docerī. Præter Mihi, tibi, sibi, vbi, ibi, quæ sunt cōmunia. I.

Nisi vero & quasi, corripiuntur. Cuius etiam sortis sunt datiui & vocatiui Græcorum, quorum genitiuus singularis in Os breue exit: vt

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoïdĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ, Alexĭ, Daphnĭ.

L finita, corripiuntur: vt Animal, Annibal, mel, pugil, Sol, quia est ex medio

Sōl, consūl. Præter nīl contractum à *nihil*. Et Hebræa quædam in l: vt Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N. N finita, producuntur: vt Pæān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsăn, forsităn, ăn, tamĕn, attamĕ, verūtămĕ.

In. Corripitur & In, cum compositis: vt Exĭn, subĭn, deĭn, proin.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur: vt Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn.

En. Nomina item in *en*, quorum genitiuus ĭnis, correptum habet: vt Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On. Græca etiam in On, per o paruum, cuiuscunque fuerint casus: vt Nominat. Iliŏn, peliŏn. Accusatiuo Caucasŏn, pylŏn.

In. Quædam etiam in *In*, vt Alexĭn. In *yn*: vt Itўn.

An. In An quoq; à Nominatiuis in A: vt Nominatiuo *Iphigenia*, *Aegina*. Accusatiuo Iphigeniăn, Aeginăn.

Nam in An, à nominatiuis in As, producuntur: vt Nominatiuo *Aeneas*, *Marsyas*. Accusatiuo Aeneān, Marsyān.

O finita. O finita, cōmunia sunt: vt Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundij voces in Do.

Præter obliquos in o, qui semper producuntur: vt Huic Dominō, seruō. Ab hoc templō, damnō.

Et aduerbia ab adiectiuis deriuata: vt Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulò, mutuò, crebrò, serò, quę sūt cōmunia.

Cæterùm modŏ & quomodŏ, semper corripiuntur.

Citò quoque, vt & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o, producuntur vt Do, sto vt

Morte nihil opus est. Nas. lib. 1. De pont. eleg. 1.

Aemula tunc, fidei memor, an infida Senatu. Auson. de Capua

Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona. Hor

Auser et ipse mecum pariter medicanda dolorem

Et Scauros et Fabricios postremo severos Iuv. Sat. 1

Heu sero revocatur amor Tibul. lib. 1. el. 8.

Cum sit tam pauper quomodo caecus amat. Mart. lib. 3. ep. 1

Ergo omnis longo solvit se Teucria luctu Virg. 2 Aen.

In foribus letum Androgeo. Virg. 6 Aen.

Aut Atho aut Rhodopen aut alta Ceraunia Virg.

Nostrorum obruimur, oriturque miserrima caedes.
Æneid lib. 2.
Molle cor ad timidas sic habet ille preces. Ovid. 5 Tris. el. 8

Tris primus par impar habet. Auson. de Ternario.

Sic [illegible]

Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton
Virg.
Sardonychas, Smaragdos, Adamantas, Iaspidas uno. Mart.
Et multos illic Hectoras esse puta. Ovid.
Et redit ad partus et nova mille creant. Ovid
Fertilior seges est alieno semper in arvo. ibid
Et nova fruge gravis Ceres eat. Boeth. lib. 3. metr. 1.
Populus in fluviis, abies in montibus altis Virg. Ecl. 8.
Qui bipes et quadrupes foret. &c. Auson. car. de Ternario
Si puer es alio traiece tela tibi Propert. lib. 2. eleg. 12.
[illegible]
Mart.

vt & ergō, pro causa.

Item Græca per ω cuiuscunq; fuerint casus: vt hæc Sapphō, Didō. Huius Androgeō, Apollō. Hunc Athō. Apollō.

R finita, corripiuntur: vt Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, vxŏr, turtŭr. R.

Cor, semel apud Ouidium productum legitur: vt Epist Sapphus

- υ υ - υ υ - - - υυ - υυ - -

Molle meum leuibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr.

Pārquoq; cum compositis: vt Compār, impār, dispār.

Græca quædam in Er, quæ illis in ηρ desinunt: vt Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, sotēr.

Præter Patĕr & matĕr, quæ apud Latinos vltimam breuem habent.

S, finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò, As, finita, producuntur: vt Amās, musās, maiestās, bonitās. As.

Præter Græca, quorũ genitiuus singularis in dos exit: vt Archăs, Pallăs. Genitiuo Archadŏs, Pallados.

Et præter accusatiuos plurales nominum crescentium: vt Heros, Heroos. Phyllis, Phyllidos. Accusatiuo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita, lõga sunt: vt Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Es.

Excipiuntur nomina in es, tertiæ inflexionis, quæ penultimã genitiui crescẽtis corripiunt: vt Milĕs, segĕs diuĕs. Sed ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & Pēs, vna cum compositis: vt Præpēs, bipēs, tripēs, quadrupēs, lõga sũt.

Es quoque à sum, vnà cum compositis corripitur Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adiungi potest, vnà cum neutris ac

nomi

nominatiuis pluralibus Græcorum: vt Hypomanes, cacoethes,Cyclôpes,Naiades.

Is. Is finita, breuia sunt: vt Parĭs, panĭs, tristĭs, hilarĭs. Excipe obliquos plurales in is, qui producuntur: vt *Musis*, *mensis*, *à mensa*, dominis, templīs.

Item queīs pro quibus, cum producentibus penultimā genetiui crescentis: vt Samnīs, Salamīs. Genetiuo Samnîtis, Salamînis.

Adde huc quæ in Eis diphthongum desinunt, siue Græca, siue Latina, cuiuscunque fuerint numeri aut casus: vt Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia: vt Vis, līs, præter ĭs, & quis nominatiuos, & Bīs apud Ouidium.

Istis accedūt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorū secundæ personę plurales desinunt in *tis*, penultima producta, vnà cū futuris subiunctiui in ris: vt Audīs, velīs, dederīs. pl. Audîtis velîtis, dederîtis

Os. Os finita producuntur: vt Honōs, nepōs, dominōs seruōs.

Præter compŏs, impŏs & ŏs, ossis Et Græca Per o paruum: vt Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, phyllidŏs.

Vs. Vs finita, corripiuntur: vt Famulus, regius, tēpus, amamus.

Excipiuntur producentia penultimam genetiui crescentis: vt Salūs, tellūs, Genetiuo salûtis, tellûris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in us præter nominatiuum & vocatiuum singulares vt Huius manūs, hæ manūs has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: vt Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ους* dipthongum, cuiuscunque fuerint casus: at Hic Panthus, Melampūs. Huius Sapphūs, Cliūs.

Atque pijs cunctis venerandum nomen Iēsus.

Postremò, u finita, producuntur omnia: vt Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

Occurrent longo tibi Troadee agmine matree. Ov
Tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, et ægro in corde senescit
Juven. sat. 7.
urit Achaicae.
Janie Iliacae dom. Horat. 1 car. Tibul. 1.
Quicquid agis, sanguis est tamen ille tuus.
Lucis ant[illegible] rapidorum. Vir 4.

Constituit mensis quinq; bis esse suo Nas. 1 ffast.
Quid valeam nescio et tua mea robora fallant. Ovid
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent. Ovid

Cernet et in proavo sibimet quod pronepos optet. Sidon.
necte Amarilli nodos, et veneris dic vincula necto Vir. Ecl. 8
Exos et exanguis Lucret. lib. 3
Insequere et voti postmodo compos eris. Ovid 1 de arte.
Invalidus etiamq; tremens etiam inscius ævi. Vir.
morte obita quorum tellus amplectitur ossa. Lucret. lib. 1 ver. 135.
Interrivata marmore tellus erat. Capella de nupt. Philol.
Domus antra fuerunt. Ovid metam. lib. 1. ffal. 4.
Huic ~~exceptioni~~ regula addenda nominativi et vocativi plurales qui sunt berves

[illegible]

Nequeunt rapidi contra constare leones Luc
lib. 4 De rerum natura
Tuq; o Tybri tu o genitor cum flumine sancto.
Virg. Æn. 8.

Dulwich free-schoole in Surry foun
ded, by Edward Allin, with main
tainanse for a Master, & twelve
poore children there to be taught
from foure or six yeares old, to ye
age of fourteene or sixteene
Abington free schoole in Berkshire
is not founded, yet much augment
ed by ye munifisense of Thomas
Glympton in ye Countie of Oxford
Gent who gave five thousand pounds
to purchase lands for perpetuall
maintainanse of seven ffellowes,
and six schollars, to be placed at
Bayliol Colledge in Oxford, & to
be chosen thither from time to time
out of this Schoole. To which he
gave allso lands for ye maintainans
of an Usher. In ye reigne of K. Ja

OMNIUM NOMINUM IN REGULIS GENErum contentorum, tum Heteroclitorum ac verborum, interpretatio aliqua.

Abdo,
Abscondo, occulto. *To hyde.*
Abyssus, immensa quædã profunditas impenetrabilis. *A depth that by sounding can not be founde.*
Acarnan, gens ex quadam regione Græciæ. *The people of Acarnania in Greece.*
Acer, Arbor. *A Maple tree.*
Accerso, eo ad vocandum, vel voco *To go to call.*
Acies, acumen rerum secantium, exercitus instructio, oculi lumen. *An edge. The aray of an armie. The sight of the eye.*
Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum. *A needle, or an instrument wherwith women did set their hayre.*
Adeps, omnis pinguedo siue carnis, siue alterius rei. *Fatte.*
Adipiscor, assequutus sũ. *To obtaine*
Adolescens, iuuenis adultus. *A stripling from twelue to xxi.*
Ador, frumenti genus vel farris. *VVheate.*
Aduena, qui non est ciuis, sed externus. *A straunger*
Aether, tota cœli syderúmq; substantia ac cõpago. *The vvhole substaunce of the Spheres, from the fyre vnto the extremest circuit of heauẽ.*
Aequor, mare, pelagus. *The sea, bicause nothing is more plaine than it: for* Æquor *doth generally signifie a playne in any parcel of the vvorld. It is takẽ for the aire also:* as, aspice bis senos volitantes æquore cygnos.
Aes, species metalli rubro colore, *Copper, and bicause that in olde time money vvas made of it,* Æs *sometyme doth signifie money.*
Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum *To recognise, to knovve a nevv, or to come to remembraunce of.*
Ago, facio. *To doe.*
Agragas, vrbs Sicil. *A tovvn* in the *Isle of Sicile, called novv Gergenti*
Agricola, qui exercitat rem rusticam. *An husbandman.*
Alcyon, auis maritima, hyeme pullos educans. *A certayne seabyrde that lyeth in the sandes, and hatcheth in vvinter.*
Ales, quælibet auis, aut velox. *A byrde, or svvift.*
Alnus, genus arboris. *An aldertree.*
Alo, nutrio. *To nourish.*
Alter. *The other of the tvvo.*
Aluus, qua sordes defluunt, aut lauantur. *The paunch, and sometyme the belly vvithout.*
Amazones, Scythicæ fœminę, eo quòd mammis careant. *Certayne vvomen of Scythia, so named for lacking a dugge.*
Ambigo, circumago, circundo. *To compasse, to doubt.*
Amicio, vestio. *To cloth.*
Amnis, fluuius. *A River.*
Anas, auis in aquis degens. *A Ducke, or a drake.*
Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble and vexe.*
Anguis, serpens in aquis degens. *A dry or a vvater snake.*
Animus, consilij principium. *The minde.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*
Annuo, assentior. *To assent and agree vnto*
Annus, tempus, 365. dierum, & 6. horarum. *A yeare.*
Anus, vetula. *An olde vvyfe.*
Antes, ab ante, eminentes lapides, siue vltimæ columnę, quibus sustinetur fabrica. *The Pillers or sayling stones that sayleth ouer the vvals to beare the frame, or the dry stone vvall that incloseth a vineyarde, or the first set or frontyer of vines.*
Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preseruatiue against poyson.*
Antię, muliebres capilli in fronte demissi. *A vvomans forelockes.*
Antistes, in aliqua re summus. *A president or chiefe ruler, man or vvomã*
Anxur, nomẽ vrbis Italiæ, quę nũc Tarentina dicitur. *Tarentine.*
Aperio, indico, refero. *To open, to shevv, or to declare.*
Apes & apis, animal mellificum. *A Bee.*
Apiscor, assequor, acquiro. *To obtaine.*
Apollo, deus quem Gręci solem appellant. *The God of vvisedom & Physicke, & of Prophesie, and the God that caryeth the Sunne about.*
Appendix, quod alijs adiunctum, quasi ex alio pendeat. *An appentise or a bootie to increase a thing.*
Applico, & iungo, & aduenio. *To apply vnto, or to arriue.*
Aptoton, nomen inuariabile, sed nullo defectum casu. *A nowne undeclined, hauing one termination in all the cases.*
Aqualis, vasis genus quo aqua tenetur ad prębendam eam manibus. *A Lauer or an Eavver.*
Arbor, vel arbos, notę significationis. *A tree.*
Arceo, pello, & aduenire non sino. *To keepe avvay.*
Arcesso, voco & accuso. *To call, or to accuse, or to go to accuse.*
Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadia.*
Arctus, vrsa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste. *A signe called the Beare, or the vvagon.*
Ardeo, vror, inflammor. *To be hot.*
Argos, oppidi nomen. *A towne of the halfe Isle in Greece, called Peloponnesus.*
Arma, munimenta, scutũ, gladius, telũ, & ea quibus pręliamur. *Armeur, or any kinde of vveapon.*
Aruspex, qui victimas inspicit. *He or shee, that seeketh destinies by the bovvels of beastes.*
As, est libra, id est duodecim vncię. *A pounde of xij. vnces, or the vvhole summe of any thing.*
Assecla, qui continuè & semper aliquid sequitur. *A Page or lackey, or continuall vvayter.*
Athamas, nomen viri. *A mans name vvhich should be sacrificed for his sonne Phryxus.*
Astu, dolo, fallacijs. *By deceyt or guile.*
Athenæ, ciuitas Græciæ, inter Achaiam & Macedoniam. *The citie of Athens.*
Athletes, pugil & luctator. *A chãpion, or he that striueth for a game.*
Atomus, corpus insecabile. *A mote, so small that it cannot be parted.*
Auceps, qui vel quę aues capit. *A fouler, man or vvoman.*
Audeo, sum ausus. *To be bolde, to enterprise.*
Aueo, cupio. *To desire, or to couet.*
Augeo, maius facio, amplifico. *To*

Monmouth-free schoole founded
by William Jones Merchant free of
ye wrs. Companie of ye Haberdash
ers for ye instruction of youth in lear
ing and Religion to which he subjoyn
eing a faire house for with sixtie pound
yearly to ye Master, & thirtie pound
to ye Usher.

Macklefield gramer-schoole in
Cheshire, founded by Sr John Percivall
Merchant-tailor 1508. where he was
borne, endowing ye same with sufficient
Landes for ye maintainance of a Prie[st]
& Master to teach freely all children
sent thither without exception.

St. Marie Wike free-schoole in De-
vonshire founded by ye Ladie Thomasine
wife to Sr Jon. Percivall of London Mayor
togeither with faire lodgings for ye School
master & Schollers, & added twentie
pounds a yeare for supporting ye charges

Sutton-Valence Free-Schoole founded by William Lambe Esqr in Kent where he was borne. Allowing to ye Mr yeerely twentie pounds, to ye Usher ten pounds. He was sometime Gentleman of the Chapell to Kinge Hen. 8.

Maidston free Schoole besides other endowments was amplifyed by Wil Lambe Esqr with an enlargement of ten pounds a yeare for ever for ye preferment of poore mens children only

Thiryden free schoole in Northampton-shire founded by Mr Richard Walter Girdler in London, to wch he gave five hundred pound.

Tiverton free Schoole founded by Mr Peter Blondell Clothier of London for wch he gave two thousand foure hundred pound. More after laid out by his Executors a thousand pound. To ye Schoolmaster yeerely fifty pounds to ye Usher 13:6:8

ncrease,

Augur, qui futura prænunciat. *A Soothsayer, man or vvoman.*

Auernus, lacus Campaniç prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where hence they thought vvas descent into hell.*

Auriga, qui vel quç currum ducit. *A vvaggoner, a carma, or a carter.*

Auster, ventus flans a meridie. *The south vvinde.*

Autor, qui vel quç aliquod opus facit. *The worker or dooer of any thing, man or vvoman.*

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur. *An Axeltree. And by translation, the straight line that may be imagined frõ the one pole to the other pole.*

B.

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratç. *An herbe that the Frenche men call, our Ladies glooues.*

Bacchus, deus vini. *The dronken God, the God of vvine.*

Baculus, bacillus & baculum, & hinc bacillum, scipio. *A staffe.*

Balneum, locus publicus vel priuatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lauamur. *A bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel forma *A certaine pit by Athens. Now it is taken for hel. It is also the hole vvhere anye vvater entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum quod pulsatur plectro vel calamo. *The lute, or any like that is play ed on vvith a quill. It is also Barbitos, both masculine and feminine.*

Bellaria, cibi secundç mensç. *Iuncates.*

Bes, vnciç octo. *Eight vnces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drinke.*

Bidens, instrumentum duorũ dentium, vel ouis. *Any instrument vvith tvvo teeth, or a sheepe of tvvo teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or shee that hath a face before, an other behinde.*

Bilis, humoris genus. *It is vvith this vvord* atra, *melancholie, and vvith* flaua, *Choler, and being vsed alone, is the same disease* Isus. Cholera *is after* Cor. Ce *See that* Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. *A silke vvorme, or silke.*

Bos, nota est significatio. *An Oxe, Bull, or Covve.*

Britannia, Insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The Isle vvhich is inhabited of Englishmen and Scotishmen, and is called* Britannia maior.

Britannia minor. *Is Britaine in Fraunce.*

Bubo, auis nomen, a bouis mugitu. *An Ovvle.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the Great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flaxe, vvherof a precious kind of linnẽ cloth is made. It may be taken for silke also.*

C.

Cacoethes, malus mos. *An euill custome, or a bile hard to be cured.*

Cadauer, corpus mortuũ. *A carcas*

Cado, corruo, præcipitor, la-

 bor

bor. *To fall, and sometime to happen, to chaunce.*

Cędo, percutio, ferio, verbero. *To strike or to beate, & sometime to cut or to loppe, or to prime trees, sometime to kill, somtyme to sacrifice, & sometime to breake, as* cædere ianuam saxis, instare ferro.

Cællo, percutio, aut frango. *To smite or to breake,* antiquũ verbum, *The compoundes vvhereof be in vse onelye.* Cello *is reade also vvithout a diphthong.*

Cælum vel cœlum, extrema mundi determinatio cũ sphæris quas ambit ad elementũ ignis. *Heauen, or vvith a difference any of the spheres. It signifieth vvether also.*

Calco, pede comprimo. *To treade vpon, & by a translation vnto the mind, to despise & sette naught by.*

Calẽdæ, dies primus cuiusq; mẽsis *The first day of euery moneth.*

Caleo, ferueo, calidus sum. *To be hot or to glovve.*

Callis, via perdurata, id est via trita. *A path vvay.*

Caluo, decipio, frustror. *To deceyue and to beguyle, to trompe.*

Calx, pes imus, & pro cuiusuis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro cõglutinãtur. *An heele, or last end of a race, or lime.*

Cambio, commuto. *To exchaunge: and of the olde vvriters it is taken for to fight.*

Canalis per quod aqua confluit in vijs, lapide stratis. *A chanell.*

Cancelli, ligna inter se modicis interuallis in trãsuersum instar retis inuicẽ annexa. *A lattise, or the lists of a game place: or of a spectacle.*

Canis, animal latratile, & piscis marinus, & signũ cœleste. *A dog or a dog fish, & a starre or signe in the firmament, called* Canis.

Cano. *To sing, to endicte poetically, to playe vpon instrumentes. Sometime it is to praise or to prophesie.*

Capesso, capio, siue ad capiendũ eo. *To take or to go to take, and sometime* recipio me, *to go: as,* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domũ capessam.

Capio. *To take, to delight, to deceaue, to chuse, to abide & suffer: as* Capio dolores. *To hold or contayne. To inuade & catch: as* Nauẽ cepimus. *To inflame vvith loue. And is lightly of such signification as the ablatiue is that commeth vvith it.*

Capistrũ, capitis vinculũ, adhibitũ ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An ornament that the Nunnes were wont to beare vpon their heads.*

Capra, animal a carpendis virgultis dictum. *A Goate.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of* Caria.

Cardo, quo ianua mouetur. *An hooke or hinge.*

Careo, est rem desideratã non habere. *To lack, or to be vvithout, & specially such a thing as once vve had*

Carex, herba acuta durissima. *sedge*

Caro, quòd anima careat, non solũ de animalibus, sed etiam de piscibus & fructibus. *The meate of any thing, but most commonly flesh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to bite off, nettel, or to gather. It is also to lease, or to choose out, & somtime to taunt or rebuke.* Carpere viam, *Is to begin to iourney.* Carpere vitales auras, carpere lanam, *To teyse vvooll,* Carpere linum; *To hatchel flaxe.* Carpere cibum. *To eate.*

Castra

Tiverton ordinarie free Schoole founded by Robert Comin, alias Chilcot servant somtime to ye said Peter Blundell to which he gave foure hundred pounds yt children might be made apt & readie for Master Schoole where himselfe was borne. To ye Schoolemaster yeerely twentie pounds.

Standon free Schoole in ye Countie of Hertford founded by Mr Tho: Fisher Skinner for which he gave forty five pounds yearely out of which twentie pounds was to be yeerely allowed. To buie Paper, Bookes, Penns & Inke yearely for ye schollars five pounds.

Ashburne ye Peake Schoole-house in Derbie shire founded by divers well disposed Citizens of London with convenient lodgings for a Master & Usher, with liberall maintainance.

Burton free Schoole in Stafford=
shire, founded by John Russell of Lon
don Draper, To which he gave, thirtie
pounds, six shillings, eight pence, to ye
Master; ffive pounds, to ye Usher,
Thirtie shillings to ye Visitor.

Muckleston free Schoole in Staf=
fordshire founded by Randulph Wolley
Merchant Tailour, & gave for teaching ye
poore inhabitants children five pounds a
yeare.

~~Monmouth free schoole founded by~~

Bosworth free-Schoole founded
by Sr Wolstane Dixie Skinner
1586 endowing it with twentie pounds
yearely.

ffree schoole in Yorkshire founded
by Sr John Hart Grocer 1589 with an
allowance of thirtie pounds a yeare to
ye Master & Usher.

Heskin free Schoole in ye parish of
Eckklesten in Lancashire founded by
Sr James Pemberton Goldsmith 1609
endowing it with fiftie pounds yearely

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The campe, the Pauilions, or the armye.*

Cassis, reticulum, & pro galea fœminini est cassis, dis, & hęc cassida. *A net. Or an helmet, in the feminine gender.*

Cato, nomen viri. *A certayne Romaines name.*

Caueo, diligentiam adhibeo, prouideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eueniat, *To bevvare, or to be vvarie & heedfull.* Cauere *is also to put in assuraunce, and to saue harmlesse by caution or sureties*

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, siue stipes. *A stalke.*

Cedo. *To giue place, to departe and go avvaye.*

Cedrus, arbor ingens & procera, *A Cedre tree.*

Cello, *see* Cællo.

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deeme, to iudge, to suppose, to thinke, to tell ones mind. Some take it for to be angry.* Cēseri, *is also to be in books of subsidies, & to be tasked, or valued*

Centum. *An hundred.*

Centussis, centum librarum. *An hundred pounde.*

Cera, illud quod melle, ex fauis expresso remanet. *VVaxe*

Cerno, video. *To see: and by translation, to perceyue & understand. Sometime to decree and appoint, To sift, renge or bolte, to seuer and parte, to fight, to go unto: as,* Cernere hæreditatem.

Cetus, piscis maximus. *A VVhale.*

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio, supra & infra per vomitum facta. *The Cholike. It is also cholere the hot and dry humor.*

Cicer, genus leguminis. *A certayne Italian pease.*

Cieo, turbo, commoueo. *To tremble, to shake and styrre, and sometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, puluis. *Ashes.* Cinis, est auis, quam alio nomine alaudam dicimus. *A Larke.*

Claudo, obstruo, obsero. *To shut or to close, to make fast, to stoppe or to staye, not to suffer to passe further: as,* Ecce maris magna claudit nos obice pontus.

Cliuus, locus molliter arduus, & pro colle ponitur. *A Bank, a rising, and it is vsed for a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttock.*

Cluo, splendeo. *To shine, to glister: sometime to fight.*

Clypeus & Clypeum, scuta maiora & propriè peditum. *A buckler.*

Cœlū, *A grauing toole, the skie, that is, as much of the vvorld as is aboue the elemēt of fyre, which is called* æther, *or* Quintū elementū. Cœlū *also sometime is taken for the ayre, as,* In hoc cęlo, qui dicitur aër.

Cœno, cœnam sumo, *To suppe, or to take supper.*

Cœpio, pro incipio, antiquum est. *To beginne.*

Cognosco, nosco eos qui priùs incogniti erāt. *To knovv that vvhich vve knevv not before, somtime diligently and attentiuely to consider, or to vnderstand, to search by an inquirie, and to sit in iudgement.*

Collis, monticulus. *An hillocke.*

Colo, adoro, veneror, *To honour or vvorship vvith prayer, sometime to make much of, to exercise, to inhabit to loue, &* Vitā colere *is to leade a life, sometime to plovve or toyle the ground, sometime to deck and trim.*

Colus, instrumentum quod pensa continet. *A distaffe or spindle.*

Comes, comitans aut sequens *A* com-

companion by the vvay, either man or vvoman.

Comminiscor, fingo, excogito. *To imagine, to faine, to inuent and deuise, to assaye, to bring a man to the beleefe of that, that is not.*

Como, comam compono. *To keame, to dresse the bushe vvith a combe, or to decke and adorne.*

Compago, Compactio, & coniunctio. *A ioynt.*

Compedes, vinculi genus. *A payer of fetters or giues.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Congre.*

Coniux, maritus vel vxor. *A husband or vvife.*

Coquo cibum vsui aptum reddo, *To dresse meate, to playe the cooke, to prepare and goe about: as,* Bellum coquere. *To vexe and trouble, as* Coquit me cura. *To concoct, to bring our nutriment unto a naturall foment or iuise.*

Consulo. *To ask counsell, vvith an accusatiue, to giue counsell, or prouide for, vvith a datiue: to take in good vvoorth, vvith a genitiue. Sometime it is to sitte in counsell and to deliberate, but vsed plurallye, as* consulunt Senatores.

Cor precipuū inter viscera, & vitę sedes, & arteriarū, ac caloris natiui, quo animal regitur, quasi fōs quidā & domiciliū *The heart, & sometime it is vsed for the minde.*

Cornus, vel Cornū, aut Cornu, munimentū capitis quorundā animaliū. *An horne. By translation the tourninges of riuers be called* Cornua. *It signifieth also the vving of an armie. and the end of a hing.*

Cornus arbor ramos habēs duritia & rigiditate cornibus similes, fructū circa solstitiū ferens, primo cādidū, postea sanguineū. *A certayne tree vnknovvne among vs.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub grovving in Arabia, Iury & Syria, hauing a root of very fragrāt sauor the vvhich antiquitie burned to their Gods, as they did frankincense,*

Coxendix, coxarum vertex, quo fœmora vertuntur. *The Hippe.*

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinū aut oleum imponimus, *A Goblet or standing peece.*

Crepo, sono. *To cracke. Sometime to complayne, lament and accuse, as,* Quis post vina, grauem pauperiem crepat

Crepūdia, prima munusculaquę pueris dātur. *All maner of things that are giuen children in their infancie as Coralles, sVVatheling bandes, daggers, timbrels, and such like.*

Creta, insula est. *The Isle called Cādy*

Cres, Cretensis. *A man of Candie.*

Crinis, capillus. *Hayre.*

Cristallus, glacies ex gelu vehemente concreta. *Christal.*

Crus, pars à genibus vsque ad inferiorem pedē. *A Legge.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Corbis, vas ex viminibus factum *A basket*

Cubo, iaceo. *To lie, and somtime to be sicke in bedde.*

Cucumis. *A Cucumer, the vvhich is called also in Latine.* Cucumer.

Cumbo. *The same that* Cubo *is.*

Culex, vermiculus alatus. *A gnat*

Cunabula, cunæ. *A cradell.*

Cunæ, cunabula idem.

Cupio, opto, desidero. *To couet, to desire, to lust for, and sometime vvith a datiue to fauour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypresse tree.*

Cures

Radcliffe free Schoole neere Lon-
don founded by Avice Gibson wife un-
to Nicholas Gibson Grocer one of ye She-
riffs of 1539 appointing to ye same
for ye instruction of threescore poore
mens children a Schoolmaster and
Usher with fiftie pounde

Christs-Church hospitall free Schoole
endowed by ye Ladie Marie Ramsey
wife to Sr Tho: Ramsey Grocer, Alder-
man Lord Maior of London 1577
with ye value of 243li yearely towarde
ye releife of ye poore children there. To
ye Master of ye Schoole twentie pounde
to continue yearely for ever. Founded 1553

Halsted schoole endowed by ye La[die]
Ramsey with twentie pounde to conti-
nue yearely for ever.

Edmonton Schoole-house endowed with
twentie pounde by Mrs Alice Elkin widow
to Mr Wilkin Mercer Alderman of
London. Married afterwards to Judge
Owen.

Islington Schoole-house with a fair
Chapell belonging to it built by ye La=
die Alice Elkin afterward of Judge
Owen which cost her ye summe of three
hundred sixtie one pound, this in her
life time. After her death she gave 22£
yearely to be purchased for ye maintai
nanse of this Schoole. The care wherof
she committed to ye Companie of
Brewers in London. The reason of
her munifisense to this birth place was
this yt in ye time of her childhood she
happened there to escape a great dan
ger, by meanes of an Arrow shot at
randome in ye field where she was
then sporting among other children.
The arrow missing all ye other, peirced
quite through without hurt to her bodie
Bermondsey Schoole in Southwark

Cures, oppidi nomen. *A tovvnes name.*

Curculio, animal paruum, frumentum corrodens. *A VV esel.*

Curro, celeriter eo, gradum precipito, intenta celeritate viâ quasi voro. *To runne and somtime to flovv, that is, to runne as riuers doe.*

Cuspis, acutior pars hastę. *The point of a speare, pike partizane, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquã tuetur & curat. *A keper, mã or VVomã.*

Cyprus, insula diues. *Cypres the Isle.*

D.

Dama, animal timidum. *A Bucke, or a Doe*

Damno, damno afficio, vel condẽno. *To dammage, or to condemne.*

Dedo, in perpetuum do, vel totũ subdo, fiue manus & arbitrium do *To yeelde.*

Defrutum, a deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *vvine sodden to the halfe*

Dego, ago *To liue*

Deleo expungo, propriè lineas aut regulas *To put out and to cancell.*

Delicium, oblectamentum, quod nobis voluptati est, *The thing vvherin vve take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris & signũ cœleste. *A Dolphine*

Demo, aufero. *To pull avvay and to exempt.*

Dens, notum est, per similitudinem capitur pro omni, quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, defigo. *To fasten downe and to plant.*

Desidia, ignauiæ vitium. *Slothfulnes.*

Dico, loquor, nomino. *To speake or to call.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A daye.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To deny.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To loue.*

Diluo, qua vel quouis humore aliquid purgo. *To purge vvith vvashing.*

Diphthongus, vnus duarum vocalium sonus. *A double sounde, A diphthong.*

Diptoton, nomen flexũ duobus in casibus quibuscunq; *A Noune declined vvith tvvo cases vvhatsoeuer*

Dindymus, iugum montis Phrygiæ, Idæ matri desim dicatum. *The toppe of Ida, the hill by Troy.*

Diræ, imprecationes, execrationes, & inferorum furiæ. *Curses, bannings, and the Furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. *To learne.*

Dispesco, separo, dirimo. *To seuer.*

Displiceo, *To displease.*

Ditionis, imperij, dominij. *Of my right & title. VVe need not scrupulously to refuse* ditio, *the nominatiue*

Diuido, partior. *To diuide.*

Diuitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono. *To giue.*

Doceo, alicuius rei cognitionem alteri trado. *To teache, and sometime to shevve and to declare, to vvarne and to ascertayne.*

Dodrans, vnciæ nouem. *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum. *To be sorovvfull.*

Domo, mansuetum facio. *To tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum. *An house.*

Duco, notum est. *To leade, to marry, to account.*

Dulcedo, suauitas. *Svveetenesse.*

Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide, Man or VVoman.*

E.

Ecquis. *VVhether any.*

Edo, comedo. *To eate.*

Edo. i. emitto, & quasi extrado. *To set out, and to euulgate, and sometime to exhibite and shevve: as* Edere spectacula, Edere animā *is to dye. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*

Edoceo, diligēter doceo. *Throughly or perfectly to teache.*

Effata, sunt vltimæ precationes augurum, post finem auspiciorum extra vrbem dictæ. *The prayers that Soothsayers sayd, after notes taken of byrdes flying, before they entred the Citie.*

Egeo, careo. *To neede.*

Elephas, elephantus, animal fama notū. *An Elephant.*

Elis, ciuitas Arcadiæ. *A Citie in Arcadia, or a countrey in Peloponnesus.*

Emineo, præ alijs appareo, vel excello. *To appeare before others, & to passe them.*

Emo, comparo, mercor. *To buye.*

Ensis, gladius. *A svvoorde.*

Epasco. *To eate vp, to consume vvith feeding, and to leaue nothing.*

Epulum, quasi edipulum, est celebre conuiuium. *A banket or feast.*

Eques, homo equo insidens. *An horseman, or he or shee that rideth.*

Eremus, locus desertus. *A desert or VVildernesse.*

Eripio, extra rapio. *To pull out.*

Esurio, famem patior. *To hunger.*

Euentus, euentum, quod casu aut fortuna nobis euenit. *Happe, or that that commeth to passe.*

Excludo, extra claudo. *To shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *VVatchings & VVardinges*

Exculpo, perfectè scalpo, vel scalpendo conficio. *To carue, to graue, to cut out, to scratch out, as,* Oculū exculpere. *To vvrest or vvring out: as,* Verum exculpere.

Excurro, extra curro, vel præcurro. *To runne out, or to out runne before, to amount to a great deale, to make an outrode, or an excursion.*

Exequię, funebre officium. *The ceremonies of the buriall.*

Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*

Excutio, eijcio, emitto. *To smite out.*

Exlex, sine lege viuens. *A lavvlesse man, or vvoman.*

Expergiscor, euigilo. *To avvake.*

Experior, tento, vel tentor. *To prooue, or be prooued.*

Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*

Exta, propriè cor, iecur, & pulmo dicuntur. *The intrailes.*

Extorris, exul. *A banished Man or VVoman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or vvoman.*

Exuo, exoluo, denudo. *To put off, to vncloth.*

Exuuiæ, ab exuendo. *The thing that vvee put off.*

F.

Facies. *A face.*

Facio, aliquid ago. *To make.*

Facesso, facio, vel eo ad faciendū. *To make or to go to make.*

Fallo, decipio. *To deceyue.*

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far. *Once a generall vvorde, for any kinde of graine or corne, as* triticeum far, hordeaceū, siligineum, &c. *But novv it signifieth one certaine kinde called* Ador, *vvhich is breade corne.*

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. *To stuffe, to fill, to satisfie, and make fatte.*

Fas, pium, religiosum, & dignum fatu. *Lavvfull, right, godly, and vvorth*

vvoorth the telling.

Fascis, lignorum aut alicuius rei congeries. *A fagot.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptę continebantur, & causę festiuitatum explicabantur. *A Register for the order of things, for the vvhole yeare.* Fasti dies, *vvere dayes vvherin the iudges might giue sentence vvithout offence of the gods, vvith these thre e solemne vvordes of the lavve*, Do, dico, addico. Nefasti dies, *vvere their contrarie dayes.*

Fateor, annuo, concedo. *To graunt and assent unto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor. *Abundantlye to gape.*

Fatiscor, fessus sum. *To be vveary, To faint & to be vveake.*

Faueo, rectè alicui opto. *To fauour.*

Fel, purgamentū sanguinis. *The gall.*

Ferię, dies cessationū ab opere. *Holy dayes, or time of pastime vsed.*

Ferio, percutio. *To strike.*

Fero, *To beare, or to suffer, to leade, or tell, to giue, to conect, to aduaunce, to bring forth, to haue, to take avvaye, to obtayne, to aske aduise, as* Pōpeius tulit ad populum.

Ferueo, valde caleo. *To be hot.*

Feruesco, calesco. *To vvaxe hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A figge tree, or a certaine bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To haue trust.*

Figo *To fasten, to plant, to smite vvith arrovve or such like.*

Filū, illud subtile quod ex lino lanáue trahendo ducitur. *A thredd.*

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Ferne, vvhereof there be tvvo kinds, as in* Herbaries *you shal see.*

Fimus, letamen & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung. It is also* Fimum *in the neuter gender.*

Findo, disseco, diffindo. *To cleaue.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas, siue terminus in vnaquaq; re. *An ende.*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaueo, flauus sum. *To be yellovve.*

Flecto, inclino, voluo, duco, moueo. *To bovve, to meoue and to cause to follovve.*

Fleo, lachrymor. *To vveepe.*

Flo, spiro. *To blovve.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flovver.*

Fluo, decurro, propriè vt liquores. *To flovve.*

Fodio, terram eruo. *To digge.*

Follis, instrumentū quo attrahitur atq; emittitur ventus. *A payre of bellowes.*

Fons, scatebra. *A vvell.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A paire of tongs.*

Forfex, instrumentū sartorium, quo aliquid scinditur. *A payre of Scisssers.*

Fors, fortuna, casus. *Happe.*

Forum, à ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The iudiciall place, and then it is named* Forum iudiciale: *or the market place, & is called* Forum venale.

Frango, rumpo, destruo. *To breake.*

Frenum, vel frœnum, instrumentum quo equum insessor coercet. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rubbe.*

Frigeo, frigidus sum. *To be colde.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, vtilis, necessarius, frugalis.

Good, profitable and thriftie.

Frugis, eius quod ex terrę fructu in alimoniam vertimus. *Of corne or puls. Some make the nominatiue hereof* Fruges, *and some* Frux, *the foremost is not to be missliked.*

Fruor, delectatione, & fructu capio, & alo r. *To take pleasure, or fruict, and profit of, and to bee fedde.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. *To melte or to poure.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To flee from, to auoide.*

Fulcio, sustineo, munio. *To vnderproppe, and to shore.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying, or running avvay.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quę alteri subtrahit. *A Man or VVoman theefe.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Bran or scurfe.*

Furo, insanio. *To be madde.*

Fustis, baculus. *A clubbe.*

G.

Gabij, Volscorum vrbs. *A tovvne in Italy 70. miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita intra Pirenæos montes, inter Hispaniã Germaniámque & duo Maria, Oceanum Britannicum & mare nostrũ. *Fraunce.*

Garamas, Lybię incola. *A certayne inhabitaunt of Afrike.*

Gargarus, vnus ex collibus montis Idę. *A very high top of the hill* Ida. *There is also a tovvne of that name at the foote of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To reioyce.*

Gelu, propriè glacies. *Frost or Ise.*

Genu, curuatura qua crus & femur committuntur. *A knee.*

Gero, porto. *To beare.*

Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor. *A iubbe or a bunche.*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giaunt.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*

Glisco, Cresco, augeor, inualesco. *To increase and grovve, to vvexe strong, to vvexe fatte, or much to desire, and sore to couet.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Gluten, glutinum, aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certaine terrible vvoman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To go.*

Græcia. *The countrie of Greece, a great peece of Europe, vvhich is novv vnder the Turke.*

Graiugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aere congelata. *Hayle.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudũ multitudo. *A flock.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffen.*

Grossus, ficus abortiua, quæ non maturescit. *A rath ripe figge.*

Gruo, vt grues gruere dicuntur. *To cry like a crane.*

Grus, auis nota. *A Crane.*

Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutturis a naribus ad pulmonem, vel animal. *The VVesande, or a VVesle.*

H.

Habeo, possideo, teneo. *To haue.*

Hæreo, arctè alicui rei infigor. *To cleaue vnto.*

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heire.*

Halec, piscis qui sola aqua nutritur. *A herring.*

Heros

Heros, vir illustris, & nobilis. *A noble man, a man of greate exellencie in vvorthy fact, and therein more like a God then a man.*

Hesperus, serotina stella. *The euening Sarre*

Heteroclitum, nomen secus quam declinationum canones poscunt flexum. *A vvord declined othervvise then the bare rules of the declen sions doe require.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *To dravve*

Hilaris vel hilarus, iucundus, lætus. *Mery.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, homines ad insaniam redigens. *Poyson to procure loue vvithal, or a litte peece of flesh grovving in the coltes foreheade vvhen it is first foled.*

Hirundo, auis notissima. *A svvallovve.*

Histrix, animal ex herinaceorum genere. *A porcupike.*

Homo, notæ significationis. *A Man or vvoman.*

Honor, vel honos, est reuerentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honor, VVorship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. *Barlye.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An hoste or an hostes, or a guest, man or vvoman.*

Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemie.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris, & hominis. *Plentifull, or a dugg, or the vdder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The grovnde.*

Hydrops, aqua intercus, *The dropsy.*

Hyems, bruma. *VVinter.*

I

Iaceo, decumbo. *To lye.*

Iacio, Emitto, ac vi impello. *To cast, to vvhurle, to leye,* as iacere fundamentum, *or by translatio it is to make a beginning.* Iacio, *is sometime to spreade abrode by rumur, and somtime to obiect against one vvith an accusatiue, vvith this preposition* in.

Iaspis, lapis preciosus. *A greene precious stone, vvhereof there bee diuers kindes and degrees of colours diuers.*

Ico, ferio. percutio *To strike, to smite, as* Icere colophum. Icere fœdus, *is to strike vp a bargaine.*

Icon, Imago. *An Image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *An hill in the country of Troy.*

Idus, dies qui diuidunt mensem. *In March, Maye, Iune, and October, it is the 15. day, the rest in the 13.*

Iecur, hepar. *The liuer.*

Ignis, vnum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege viuit. *A lavvlesse body, man or vvoman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. *A shovver.*

Imbrex, canalis, vel tegula curua & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*

Immineo, insto. *To hang ouer.*

Impetis, violentiæ. inuasionis. *Of violence and boysterousnesse.*

Incesso, accuso, impero. *To accuse to prouoke, to reuile, to inuade and enter into.*

Incido, ferio seco. *To cut, to graue in*

Incido

Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by happe, to runne into, as* Incidi in errorem. *And sometime to happen or to chaunce.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hande, to enterprise.*

Inculco, eadem sæpius iterando ingero. *Often to repeate.*

Indo, impono. *To put in.*

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis. *Towardnesse, or likelye disposition.*

Indulgeo, obsequor. *To set much by, and to giue to.*

Induciæ, pax in paucos dies. *A truce*

Inermus, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed.*

Infans, homo per ętatem nondum sciens fari. *A babe.*

Inferię, sacrificia, quæ inferis soluuntur. *Sacrifice done vnto spirites in hell, hereof* Inferias facere, *is* Manes sacrificijs placare, *that is, to celebrate* Obites, & Obsequies.

Inficias, negationem, se vel debere quod actor poscit, vel cōmisisse quod accusator obijcit. *A deniall, and it followeth only the verbe* Eo.

Inficio, intingo, vitio, ceu maculo. *To dye, or to infect.*

Ingruo, inuado, impetum facio. *To giue an onset, and to inuade.*

Iniussu, absq; authoritate, & temerè, sine iussione. *Without bidding.*

Irascor, ira stimulor. *To be angry.*

Ismarus, mons Thracię, asper & incultus ex vna parte, ex alia fertilis vinetis & oliuetis. *A certaine hill in* Thracia *so named.*

Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A laying in wait for, or a deceit.*

Instar, significat vel similitudinem vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the Image*

Intelligo, capio. *To vnderstande.*

Interpres, qui authores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a translatour.*

Inuidia, mœror ex aliena prosperitate. *Enuie, sorowe for an other mans welfare, or else the euil will and spite of a man.*

Iocus, est quidam lepor & festiuitas in verbis. *A mery scoffe.*

Iter, itio, actus eundi. *A iourney.*

Iubar, sol, vel ipsius splendor. *The Sunne beame.*

Iubeo, impero. *To commaunde.*

Iudex, qui vel quæ iudicat. *A iudge, hee or shee.*

Iugeris, agri tantum quantum ab vno pari aut iugo boum vno die arari potest. Plinius. *Wee call it an acre. The authors doe vary in the measure of it. For commoditie of the nominatiue & other cases, we may vse* Iugerum.

Iungo, copulo, & quasi in vnum ago. *To ioyne.*

Iugum, vertex, siue cacumen montis. *The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of Oxen, that is a couple. By metaphore it is a seruitude or a bondage. It is also a weauers beame, or a payer of gallowes, such as for ignominy the Romaynes went vnder.* Tribus hastis iugū fit, humi fixis duabus, superque eas transuersa vna deligata.

Iuno, dea, Iouis vxor. *The Goddesse Iupiters wife.*

Iuro, iuramentū facio. *To sweare.*

Ius, quod natura, aut ciuitas, aut gens iubet, & liquor eorum quę coquuntur. *The lawe and right, and the broth of any thing sodden.*

Iussu, imperio, iussione. *By commaundement*

maundement.
Iusta, idem quod exequiæ.
Iustitium, iuris dicendi intermissio. *No terme.*
Iuuenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*
Iuuentus, ętas iuuenilis. *Mans state.*
Iuuo, auxilium do. *To helpe.*

L.

Labes, hiatus, macula, dedecus. *A great chappe, a spotte, a dishonour: or reproch.*
Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour and toyle, paynes taking, sometyme it is myserye, calamitie, perill, daunger, trauayle.*
Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milke.*
Lacesso, vexo, incito, prouoco. *To trouble, to prouoke.*
Lacio, in fraudem duco. *To allure, or to intise.*
Lactes, graciliora intestina. *The small guttes.*
Lacto, lac emitto, vel per blandicias decipio. *To giue milke, or to deceiue.*
Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit riuos. *A Lake, a vveare, or a meyre*
Lædo, verbo factoue aliquem offendo. *To hurt.*
Lælaps, nomen cuiusdam è canibus Acteonis. *One of Acteons dogges called* Lelaps, *for speedy furiousnes, For* Lælaps *signifieth a vvhirlevvinde, a tempeste and a storme.*
Lambo, lingua lingo. *To licke.*
Lampas, ignis aut solis splendor. *A fyre, or brightnesse of the Sun, or a lampe.*
Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Maister of defence.*
Laquear, pars superior cubiculi parum conuexa. *A vauted roofe of a parlour.*
Laser, herba quædam, & succus qui ex culmo laserpitij exudat. *The Herbe oute of the vvhich commeth the iuise that the apothecaries doe call* Asa dulcis, *and* Belzoe, *or* Belzoin, *the common people called it* Beniamin.
Lauo, aqua purgo. *To vvashe.*
Lateo, abscondor, non compareo. *To lurke, or to be hidden.*
Laurus, genus arboris. *A Baye tree.*
Lebes, vas æneum. *A caldron, or a panne.*
Lecythus, ampulla olearia. *A boxe for Oyle and ointment. It is taken also for eloquence in vvriting.*
Lego, notum est. *To reade.*
Lemures, laruæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins, or night spirits.*
Leo, animal ferox. *A Lyon.*
Leo, imprimo, formo. *To imprint, to forme,* Abusiuum.
Lethum, mors, interitus. *Death.*
Liberi, pignora, *Children. One Sonne or one Daughter maye bee called* Liberi, *and so maye Neuevves and their successours.*
Libet, placet. *It pleaseth.*
Libs, ventus Aphricus. *The southvvest vvinde, by vvest.*
Licet, fas est. *It is lavvfull.*
Lichen, herba, vel grauissimum morbi genus. *Lyuervvoort, the Apothecaries call it Hepatica. It is also the kinde of leprie, called a sauce fleame, in Latine* Impetigo.
Lien, splen. *The milt.* Dicitur & lienis in nominatiuo.
Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of* Liguria:
Limax testudo & cochlea terrestris

ftris. *The shelled snayle, and the devve snayle.*

Limus, vestis genus ab vmbilico ad pedes, ceu lutum aut cœnum mollius. *A kinde of garment, or else slime or mud.*

Lingo, lambo, id est aliquid lingua molliter tango. *To licke.*

Lino, aliquid alicui rei super induco. *To daube.*

Linquo, committo, pecco. *To leaue, to trespasse.*

Linter, nauicula è cauata arbore facta. *A cockboate.*

Linx, animal maculosum, acutissimè videns. *Our men call this beast an Ounce.*

Liquefio, liquesco. *To be molten.*

Liquor, liqueo. *Idem.*

Liueo, liuidus sum, id est sordidus. *To be vvanne, or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur quæstus gratia. *The Scolion that vvayteth on an armye.*

Locri, vrbs in Brutijs. *A tovvne in Italye.*

Locus, propriè illud quod aliquid continet. *A place.*

Logos, sermo, ratio, verbum. *Speach, reason, a vvorde.*

Loquor, verba qualiacunque profero. *To speake.*

Luceo, lucem emitto. *To be light.*

Ludo, ludum exerceo, iocor. *To playe, or to sporte.*

Lues, cum in vrbe aut in agro febris, aliudue morbi genus, homines aut pecora, aut vtrosque corrumpit. *A common disease or morren.*

Lugeo. *To bevvayle, or lament a thing, or else absolutely to mourne, & somtime to be a mourner in apparell.*

Luo, soluo, pœnas do. *To redeeme, to clense, to pay for.*

Lustra, habitacula ferarum. *Dennes of vvilde beasts, or brothell houses, and pretie typpling houses of baudry.*

M.

Menalus, mons quidam Arcadiæ. *An hill of that name in* Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A stone that dravveth yron vnto it. It is called also* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Maiores, aui, abaui, proaui, attaui, tritaui, & quicunque ante hos in infinitum. *Our auncesters.*

Malo, magis velim. *To vvill rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eate, or to commit.*

Maneo, sisto, & expecto. *To tary, or to tary for.*

Manes, dij inferi inter numina læua. *Spirites or Deuils.*

Manubię, quæ manu capiuntur ab hostibus. *Spoiles taken in vvarres.*

Manus, mẽbrum notum. *A hande.*

Mapalia, agrestes casę. *Sheepecotes, or small cotages.*

Mare, pelagus. *The Sea.*

Margo, cuiusque rei extremitas. *The brinke or skirte of anye thing, or the banke of a riuer or Sea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the God of vvarre.*

Martyr, testis. *A vvitnesse, man or vvoman.*

Mas, vir. *A man.*

Massicus, mons Campaniæ, optimi vini ferax. *A hill in that part of Italye that is called* Campania, *fruitfull of pleasaunt vvines.*

Mater, nota est significatio. *A Mother.*

Medeor, do medelam. *To cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. *Idem.*

Meio, mingo. *To pisse.*

Mel, liquamen dulce. *Honye.*

Meleager, vel meleagrus, Oenei Aetolię regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menses, mulierum profluuium. *VVomens flovvers.*

Mensis, tempus lunæ curriculo confectum *A moneth.*

Mereor, aliquid facie quamobrem dignus sum obtinere præmium ve pœnam pati. *To deserue.*

Meridies, dies medius. *Noone, or the noonesteede.*

Metior, pondero, mensuro, considero. *To measure.*

Meto, seco, amputo herbam vel segetem. *To movve.*

Metuo, timeo. *To feare.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu vel tremore. *Often vvith certayne intermissions to shine, and likevvise to bee mooned, to put forth fingers to him vvith vvhome vve play vvill put forth, vvhich is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A VVarryer, a Souldiour.*

Mingo, vrinam facio. *To pisse, to make vvater.*

Minæ, metus incussiones per verba aut signa. *Threatninges.*

Minores, posteri, etiam post trinepotes futuri. *Our successors.*

Misceo. *To mingle, to serue drinke, sometime to trouble.*

Misereor, misericordia afficior. *To take pittie on.*

Mitto, ad aliquem do. *To sende.*

Mœnia, murus vrbis. *The vvalles of a tovvne, and figuratiuely the tovvne it selfe.*

Mœreo, tristor, dolore afficior *To be heauie, sadde, in a dumpe or mourning.*

Monoptoton, nomen non flexum, sed carens omni casu præterquam vno, & eo obliquo. *A noune hauing one termination, and that in one oblique case.*

Mons, terræ tumor altissimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo. *To bite.*

Morior, è vita discedo. *To die.*

Mos, vitæ institutum consuetudine firmatum. *A custome.*

Mulceo, lenio. *To assvvage.*

Mulgeo, lac è mammis exprimo. *To milke.*

Mulier, quæ non est virgo. *A VVoman.*

Mulsum, potus ex vino & melle. *A certayne vvine confect vvith honie.*

Multiplico, adaugeo. *To multiply, to increase.*

Munia, onera legi debita, & officia quæ publicè præstantur. *A dutie or office.*

Mus, exiguum animal. *A Movvse*

N.

Nanciscor, acquiro. *To get, and to obtayne.*

Nascor, orior, in mundum venio *To be borne.*

Natales, conditio sanguinis & familiæ. *The degree of bloud and gentrie, as* generosi natales, natales obscuri. *It is also taken for year.* Sex mihi natales ierant, *There vvere passed vi. yeares. It is also vsed for the origine or first o[f]ring of things.*

Natalis, dies alicui natalis. *A birth daye.*

Natrix, serpens aquaticus. *A vvaterserpent that vvith poyson infecteth*

secketh the vvater.

Natu, ætate, partu. *By age, or by birth.*

Neco, quacunque re te occido. *To kill.*

Necto, ligo, coniungo. *To knitte.*

Negligo, contemno, non curo. *Not to passe on.*

Nefrens, porculus per ætatem fabam frangere nondum potens. *A young pigge.*

Nigreo, niger fio. *To become blacke.*

Nemo, nullus homo. *No bodye, man or vvoman.*

Neo, filum torqueo. *To spinne.*

Neuter. *Neyther of both.*

Neruus, motus sensúsque instrumentum. *A sinevve.*

Nexo, ligo vel necto. *To binde.*

Nycticorax, coruus nocturnus. *A night Rauen.*

Nideo, splendeo. *To shine.*

Nihil, rei cuiusuis priuatio. *Nothing.*

Nihilum, rei cuiusuis priuatio.

Nil, vide nihil.

Nitor, conor, ago sedulò. *To go about, to endeuour.*

Niueo, est oculorum & aliorum membrorum nisu aliquid conari. *To giue a token vvith the eyes, to vvinke, to endeuour.*

No, nato. *To svvimme.*

Noceo, malum infero. *To hurt or to harme.*

Noctu, nocte. *By night.*

Nolo, renuo, non volo. *To nil.*

Nonæ, quasi nouæ, propter initium obseruationis. Erant autem in Martio, Maio, Iunio, & Octobri, sex illi dies qui calendas sequebantur, in reliquis quatuor. *The names of a moneth,*

Nosco, rem certam habeo. *To knovve.*

Noster. *Ours.*

Nostras. *Of our country, secte, or fash ion.*

Notus, ventus meridionalis, quem nos austrum appellamus. *The south vvinde.*

Nubes, vapor humidus sublimè egressus. *A clovvde.*

Nubo, viro trador. *To be maried to a man: For it is in the VVomans part onely.*

Nugæ, cùm nihil agimus. *Trifles.*

Nullus. *None.*

Nundinum, dies & conuentus status rerum mercatui. *A faire.*

Nuo. *A verbe not much in vse, the compoundes thereof be commonly receyued, and it signifieth to nodde.*

Nuptiæ, legitima coniunctio maris & fœminæ in vitæ societatem. *Mariage.*

Nurus, filij vxor. *A daughter in lavve.*

O.

Obdo, oppono, siue appono. *To set against.*

Obex, obiectum aliquod, vel obstaculum, vt pessulum, sera. *A barre, or stoppe.*

Obliuiscor, è memoria aliquid excidere sino. *To forget.*

Obses, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hostage, or pledge, man, or vvoman.*

Occido. *To fall, or perish, and to be slaine.*

Occiput, posterior pars capitis. *The hinder part of the Head.*

Occludo, claudo. *To shutte.*

Occulto, abscondo, abdo. *To hide.*

Odor, vel odos, quasi olor ab oleo. est autem infectus æra. *A sauour.*

October, mensis octauus à Martio. *The tenth moneth in our yeare called October.*

Oleaster, olea syluestris. *A certayne shrubbe like the Oliue tree: the Greekes call it the vvilde Oliue, or the grounde Oliue, for the lovvnesse.*

Oleo, odorem spiro, & emitto. *To giue a smell, and that indifferently, so that the differences bee made vvith* benè *and* malè.

Olfacio, odoror. *To smell, or to sauour a thing, by translation it is to perceyue, and finde, to foresee.*

Omen, auguriũ quod fit ore. *Halsoning & forespeaking.*

Omnis. *Euery one.*

Onus, pondus alicui iniunctum. *A burden.*

Onyx, vnguis, & gemma. *The naile of a mans hande, a precious stone vvhite like a naile, the havve in a mans eye.*

Operio, tego. *To couer.*

Opis, adminiculi, præsidij. *Of ayde and helpe.*

Opifex, qui opus facit. *A vvorkeman.*

Oppango, circumfigo, circumplanto. *To fasten, or to ioyne unto, or to plant about.*

Opus opuntis, nomen ciuitatis in Locris. *A tovvnes name in the countrie of Locris.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A Globe or a bovvle, and thereof the vvorlde is called orbis, bicause it is euery vvay rounde like a bovvle.*

Ordior, incipio. *To beginne, or to commence.*

Ordior, id est texo. *To vveaue.*

Oriens, regio orientalis. *The East.*

Orior, nascor, surgo, incipio. *To spring, to rise, to begin.*

Orontes, nomen viri, & fluuij. *A mans name, or a certaine riuer in Syria, novv called Tarsaro.*

Os oris, concauum illud intra quod sunt dentes & lingua. *A mouth.*

Os ossis, solidamentum corporis durum. *A bone.*

Ostreũ, conchę species. *An Oister.*

Ouum. *An egge.*

P.

Paciscor, pactum facio, conuenio. *To make a bargaine, to fall to an accord, somtime to promise.*

Palleo, parùm albeo. *To be pale.*

Pampinus, vitis ramus. *A Vine braunch.*

Pando, aperio, patefacio. *To open.*

Pango, paciscor, cano, iungo, plango, figo. *To bargaine, to sing, to ioyne, to vvaile, to fasten.*

Panis, quo pascimur. *Bread.*

Panther, & panthera, animal quoddam pardo simile. *A certayne beast.*

Papauer, genus herbæ soporiferum. *Popie.*

Papyrus, charta qua vtimur in literis scribendis. *A certayne sort of rushe grovving in the marish of Egypt somevvhat hygh, vvhereof they made a kinde of paper, and called it* Papyrus, *vvhereof our paper novve is called likevvise.*

Paradisus, locus amœnissimus. *A place of pleasure.*

Partio, diuido, & quasi partes facio. *To part or diuide.*

Parco, abstineo ab vltione. *To spare.*

Pareo, obedio. *To obey.*

Pario, prolem produco. *To bring forth.*

Parens, pater aut mater auus, aut auia. *A Father or Mother, a Graundfather, or Graundmother.*

Parnassus, mons in Phocide, duos vertices habés. *An hill n Phocis a country of Greece.*

Parturio, cupio aut conor parere. *To be tovvarde labour.*

Pasco, nutrio. *To feede, to nourish.*

Pascor, nutrior, alor. *To be fedde.*

Passer, auis salacissima. *a Sparovv.*

Pateo, apertus sum. *To be open.*

Patior, sustineo, tolero. *To suffer, or to abide.*

Patro, aliquid mali committo. *To commit some euill.*

Patrueles, patruorum filij. *Brothers children.*

Paueo, timeo. *To feare.*

Pecten, instrumétum textorum, & dentatum. *A combe, or a vveauers sloye.*

Pecto, orno capillos. *To combe the hayre.*

Pecus, cudis, oris, omne animal quod sub hominis imperijs pabulo terrę pascitur. *All cattell.*

Pedes, qui pedibus incedit. *A footeman.*

Pedo, ventris crepitum facio. *To (fart.*

Pelagus, mare. *The Sea.*

Pellex, mulier impudica. *An Harlotte.*

Pello, eijcio, remoueo. *To driue, or to put avvay.*

Penates, dij domestici, quòd penes nos nati sunt. *Householde Goddes.*

Pendeo, suspésus sum. *To be hanged.*

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo. *To hange, to vvaye, to price.*

Penis, cauda. *A tayle, and at the last it vvas taken for a mans yard.*

Penus, vel penum, omne esculentum, poculentum quo homines vescuntur. *All maner of victual.*

Perago, perficio. *To finish and to perfect businesse.*

Perlego, totum lego. *VVholy and throughly to reade.*

Percutio, ferio. *To smite.*

Perdix, auis nota. *A Partrich.*

Perdo, amitto. *To leese.*

Perduellis, hostis. *An enimie in the vvarres.*

Pergamus, ciuitas insignis Asiæ in ditione Troianorum. *The Citie of the Troyans, othervvise called* Ilium, *or* Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo. *To go forevvarde.*

Permissu, permissione, cùm nemo aduersatur. *By sufferance, vvith leaue and licence.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Throughlye to beare or suffer.*

Perplaceo, valde placeo. *To please verye much, or thoroughlye to please.*

Persis, orientalis regio. *The countrey of Persia.*

Pes, ima pars corporis qua gradimur. *A foote.*

Peto, oro, obsecro, volo. *To aske.*

Phaleræ, ornamenta equorum. *Horse trappinges.*

Pharus turris altissima in portu, quæ lucet nauigantibus. *A vvatch tovver.*

Phaselus, nauicula velox & oblonga. *A Brigandine.*

Philotis, nomen mulieris. *A vvomans name.*

Phœnix, auis in oriente, a Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phoenix the birde.*

Phryx, vir Phrygiæ. *A Troiane.*
Pietas, pius cultus. *Godlinesse.*
Piget, dolet, seu molestum est. *It yrketh.*
Pingo formam alicuius rei ductis lineis repræsento. *To paint.*
Pinso, tundo, panem conficio. *To smite vvith the beake, to beate in a mortar, as once they did their graine, and therof to bake.*
Pinus, arbor est picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant. *A pine tree.*
Piper, herba. *Pepper.*
Piscis, animal quod continuè sub aquis degit. *A Fish.*
Pix, resina ex arboribus fluens. *Pytche.*
Python, serpens è putredine natus. *A Serpent.*
Placeo, gratus sum. *To please.*
Plagæ, retia rariora ad capiendas feras. *Hunting nettes, or vvyde meashed nettes to take beastes.*
Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico. *To clappe handes for ioye.*
Plebes, vel plebis, idem quod vulgus. *The common people.*
Plecto, supplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beate.*
Pleo, plenum facio. *To fill.*
Plico, contraho, & rugas facio. *To foulde or to pleite.*
Pluo, aquam dimitto. *To raine.*
Plus, vox incrementi. *More.*
Polleo, possum, valeo. *To be able, to be of povver, and sometime it is taken for to passe, or to be better, or more profitable.*
Pons, asser, vel quoduis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*
Pono, colloco, constituo *To set or to put.*
Pontus, mare. *The Sea.*
Porticus, ampla domus propter repentinos imbres deambulationis gratia ædificata. *A Galerye, or an ambulatorie.*
Posco, peto. *To aske and to require.*
Postis, latus portæ siue ianuæ. *A poste.*
Poto, bibo. *To drinke.*
Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte. *The Midderiste.*
Præcurro, antecurro, siue citò antè eo. *To runne before.*
Prælego, ante lego, vt solent præceptores suis discipulis. *To bee an interpreter, or a reader, and sometime to cut, or to sayle by.*
Præmineo, præcello. *To excell other.*
Præsul, qui vel quæ præest. *Hee or she that superintendeth.*
Præses, qui vel quæ præsidet. *Idem.*
Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. *To dine.*
Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*
Premo. *To presse, to be against, and to vexe, to pursue and to be harde at hande vvith, to driue, to hide, to expell, to shut, to deflovvre, to kill, &c.*
Preneste, nomen vrbis. *A tovvne in Italie.*
Pres, sponsor qui se obligat, id est fide iussor in lite nummaria. *A suertie.*
Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince or Princesse.*
Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui deo offeruntur

First fruites of a mans groundes, or the firstlinges of any other thing.

Problema, propositio interrogationem annexam habens. *A demaunde.*

Prodo, manifesto. *To betraye, to make manifest.*

Proficiscor, eo aliò. *To go foorth.*

Proluo, multùm siue multo tempore lauo. *To all to vvashe.*

Promineo, procul appareo. *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor. *To set abroach, or to vtter.*

Promptu, paratè, sine mora. *VVith readinesse or speede.*

Psallo, cano instrumento musico. *To sing, or to playe on an instrument.*

Puber, vel Pubes, propriè lanugo quę maribus decimoquarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit. *Ripenesse of age.*

Pudet, pudore afficior. *It shameth.*

Puerasco, exacta infantia pueritiam inchoo. *To vvaxe a childe.*

Pugil, qui vel quę pugnandi artem nouit. *A champion, man or vvoman.*

Puluis & puluer, notum est. *Dust.*

Punctus & punctum, minima indiuiduáq; lineę pars. *A pricke, or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsum ac aculeum infigo. *To pricke, or to stinge.*

Pumex, lapis cauernosus. *A pummis stone.*

Pus, sanies, & quicunque humor in putredinem versus. *Matter or Core.*

Q.

Quæro, inuestigo, interrogo. *To seeke for, to search.*

Quatio, moueo, concutio. *To shake.*

Quercus. *An oke.*

Queror, lamentor. *To complaine and lament.*

Qui. *The vvhich.*

Quies, vacatio à labore, aut cessatio à quouis opere. *Rest, it pertayneth to the body.* Tranquillitas *vnto the minde.*

Quilibet. *Euery one, or vvhosoeuer ye vvill.*

Quinisco, caput inclino, moueo. *To hang the head.*

Quisquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus surculorum, foliorum, aut florum minutim decidit. *Thinges of no vveight. Thinges not vvoorthy regarde, or chippings.*

Quot. *Hovv many.*

R.

Rabula, homo futilis. *A bravvler, or a smatterer in the lavv.*

Rado, cultro vel quauis re acuta decerpo. *To shaue.*

Ramex, ruptura, & distentio intestinorum. *Burstnesse.*

Rapio, per vim traho, aufero. *To snatch avvay.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo vtimur in fœnificio ad corradendum fœnū. *A rake.*

Raucio, raucus sum. *To be hearse.*

Recido, retrò siue iterum in eadem cado. *To fall backevvarde, or to fall into the same againe.*

Recordor, rursus in mentem reuoco. *To call to minde againe.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo. *To render, or to restore.*

Redoleo, odorem alicuius rei fero, vel multùm oleo. *To beare the sauour of a thing, or to sauer strongly, and by metaphor to resemble*

ſemble and to taſte of.

Retringo, iterum frango. *To breake open.*

Rego, guberno. *To rule, or gouerne.*

Relego, rurſus lego. *To leade againe.*

Reminiſcor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viſcus quoddam. *The kidney.*

Renuo, refuto, reijcio. *To refuſe.*

Reor, arbitror, puto. *To ſuppoſe.*

Repango, diſſoluo, reiungo. *To vnlooſe, to diſioynt.*

Reperio, inuenio. *To finde.*

Replico, diſſoluo. *To vnfoulde.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præſes prouinciç à prouincialibus accuſatur, ſi quas vi aut dolo expilauit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Repungo, iterum ſtimulo, vicem reddo. *To pricke agayne.*

Res, omnia ſiue corporalia ſiue incorporalia comprehendit. *A thing.*

Reſcio, rurſum percipio. *To knovv agayne.*

Reſpuo, repudio, ſperno. *To refuſe.*

Reſtis, funis vel lorum. *A repe, or a vvith.*

Reſulto, reſilio, reuertor, in contrarium ſalio. *To rebounde.*

Rete, inſtrumentum quo piſces capiuntur. *A nette.*

Rex, nota eſt ſignificatio. *A king.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo vt canes. *To make an euill fauoured face like a ſnarring doge, and to vexe.*

Robur, ſpecies quercus duriſſimæ. *An Oke.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, vrbs Italiæ quondã à paſtoribus condita, olim gentiũ domina cùm floreret, quarta & poſtrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui ſereno tempore è cœlo fluit. *A devve.*

Roſtra, templum ſeu forum iudiciale, ante curiam Hoſtiliam in quo erat pulpitum, ex quo concionari ſolebant. *The place vvhere matters be declamed.*

Rudens, funis nauticus. *A Cable.*

Rudo, grauiter ſono vt aſini. *To crye like an Aſſe.*

Rumpo, frango. *To breake.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra vrbem, vbi agri ſunt & villæ. *The country.*

S.

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad ſacrificia facienda. *A prieſt or a Nunne.*

Sacro, deo dedico, ſacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo vtimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, ſalto. *To leape, or to leape as brute baſtes doe vvhen the male coeureth the female.*

Sallo, ſale condio, ac conſpergo. *To ſalt, to povvder, or to ſeaſon vvith ſalte.*

Salto. *To leape, or to daunce.*

Salũ, mare, à ſapore ſalis. *The Sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomẽ gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuſo ſanguine per hoſtiæ immolationem. *To make ſure, and to eſtablish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere ſpargitur. *Bloud.*

Saphyrus, pretioſus lapis. *A Saphyre.*

Sapientia, rerum diuinarum atque huma

atque humanarum scientia. *VVisdie*

Sapio, saporem habeo. *To haue a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amende.*

Sardonyx. *A certaine pretious stone.*

Satago, satis ago, laboro, solicitus sum. *To doe endeuour.*

Satrapas, princeps. *A Prince.*

Scabo, frico. *To scratch, or to rubbe.*

Scalpo, sculpo, & fodio vnguibus ac manibus. *To clavve, or to scratch.*

Scando, in altum tendo. *To clime*

Scindo, seco, findo. *To cut, or to diuide.*

Scio. *To knovve.*

Scobis & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per serram, terebram, aut limam. *Dust.*

Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *A Scribe or Notarie.*

Scribo, literas formo. *To vvrite.*

Scrobs, fossa aut puteus. *A ditch, or a pit.*

Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habita ratione verecundiæ, aut dignitatis. *A scoffer, a iester, a parasite.*

Secerno, abiungo, separo. *To diuide, to separate.*

Seco, diuido. *To cut.*

Sedeo, quiesco. *To sit.*

Seges, frumentum in spicis. *Corne yet standing.*

Selego, seorsum colligo. *To gather apart.*

Senecta vel senectus, senium, ætas. *Olde age.*

Senex, senio confectus. *An olde man.*

Senio, quod sex puncta continet.

Senium, idem quod senecta.

Semis, id est, semias, sex vnciæ: dimidium assis. *Halfe a pounde, or the halfe of anye vvhole summe.*

Sentio, aliquo sensu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceyue by some sense, or to vnderstande.*

Sentis, spina. *A thorne.*

Sepelio, defunctam terra condo. *To burie.*

Sepio, obstruo, circundo, munio. *To compasse, to hedge.*

Seps, serpens paruus. *A little serpente, after vvhose stroke the members doe rot.*

Sequor, abeuntem subsequor. *To follovve.*

Sermo, loquela. *Speach.*

Ser, populus Asiæ. *One of a certaine people in Asia called Seres.*

Sero, semino, planto. *To sovve or plant, or to grafte, and sometime by translation to beget, by translation also vvee say* serere bella, serere certamina, id est mouere lites & pugnas.

Serpens, anguis. *A dragon or serpent, or a snake.*

Sensus & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the fiue vvittes called the senses, or that that the minde conceyueth, called a meaning.*

Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes ferè. *An hissing.*

Sido, descendo ad sedendum. *To pitch, or to lie dovvne.*

Siler, arbor quam vulgo salicem vocant. *An osier, vvith this difference* Montanum, *it signifieth a simple that the Apothecaries do*

vse, in Latine called Seceli Massiliense.

Silex, lapis durissimus, vnde ignis excutitur. *A flint stone.*

Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens, tanta acrimonia, vt lachrymas cieat comedenti. *See nie.*

Singultio, grauiter tussio, & singultum emitto. *To sobbe.*

Sino, permitto. *To suffer.*

Sinus & sinum, genus vasis sinuosi. *A boule, or a dishe for milke or vvine to drinke of.*

Siren, monstrum maris. *A Mearemayde.*

Siser, herba cuius radix præcipuè est in vsu. *A Persneppe.*

Sisto, stare facio. *To bring before.*

Stirps, truncus vel progenies. *The stocke of a tree, or a kindrede.*

Sitis, desideriũ potionis. *A thirst.*

Syndon, velum subtilissimum. *Sendall.*

Synodus, conuentus. *A councell congregate.*

Soboles, successio *An offspring.*

Socrus, vxoris vel mariti mater. *A mother in lavve.*

Sodalis, eiusdem sortis socius. *A fellovve.*

Sol, qui Phœbus dicitur. *The Sun.*

Soleo, suetus sum. *To be vvoont.*

Solium, sella regia, in qua reges ius dicentes sedebant. *A throne or chayer of state.*

Soluo, quod ligatum erat dissoluo, ac enodo. *To loose.*

Somnus, sopor, quies. *Sleepe.*

Sono, sonum facio. *To sounde.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To suppe.*

Soror, notum est. *A syster.*

Spargo, latè proijcio, ac passim iacio. *To sparkle or sprinkle*

Species, effigies, aromata, genus, visio. *A forme, spice, the kinde of a thing, or an apparaunce.*

Specio, video. *To see.*

Specus, spelunca, vnde spectare licet. *A denne to avvaite a praie.*

Splen, lien, viscus quoddam. *The milt.*

Sperno, despicio, contemno. *To despise.*

Spinus, agrestium prunorum arbor. *A Sloe tree.*

Spondeo, sponte promitto. *To promise, & sometime to betroth.*

Sponsalia, promissio siue stipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing vvith conditions taken.*

Spontis, naturæ & ingenij proprij. *Of nature and ovvne disposition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to sette vp, sometime to decree and appoint, sometime to dedicate and set before.*

Sterno, proijcio in terram. *To throvve dovvne or to spreade.*

Sterto, dormio, & somnum altum dormiendo capio. *To sleepe till vvee snorte.*

Stipis, & stips, pecuniæ genus quod per capita colligere solent. *A mony gathered by the polle for the vse of the Gods, or for the poore, and therfore it signifieth also a revvarde or a profit.*

Stirps, origo, progenies, soboles. *A stocke, a tribe, a descent, and sometime it is the bodie of a tree*, idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo. *To stande.*

Strepo, sonum facio. *To make a noise.*

Strido, strepitum edo. *To make a noise a vvising or acreking.*

Strideo, facio ſtridorem, ſonum violentū. *To make a great noiſe, or to gnash vvith teeth. It is applied alſo to vvheeles, to doore hookes, to ſerpentes, to the Sea, and ſuch other thinges.*

Stringo, premo, arcto. *To make ſtraite, to pull, ſometime to ſtrike.*

Struo. *To builde, to pile vp, and ſometime to endeuour, and to go about, or to ſet in aray.*

Stultitia, imprudentia, ſtoliditas. *ſoolishneſſe.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counſell.*

Suber, genus ligni quod nautis vtile eſt vt ſupernatent retia. *A corke tree.*

Sublego, furto aliquid ſurripio. *Priuily to ſteale avvay.*

Suboleo, leuiter oleo, ſiue odoratus ſenſu leuiter percipio. *To ſauer or to ſmell a thing a little, and by tranſlation to be eſpied, and to be ſmelled out.*

Suffero, ſuſtineo, patior. *To ſuſtayne, or abide.*

Sueſco, ſoleo. *To be accuſtomed.*

Sugo, ſpiritu attraho ſuccum. *To ſucke.*

Sulmo, oppidum in Brutijs. *A tovvne.*

Sum. *To be.*

Sumo, multum, & penè nimium mihi. *To take.*

Supellex, res domeſtica. *Houſeholde ſtuffe.*

Supplico, humiliter & cum reuerentia precor. *To intreate.*

Suppetiæ, auxilium, ſubſidium. *Ayde, helpe, ſuccour.*

Surgo, erigo me. *To ariſe, ſometime to ſpring, or to grovve, to increaſe. It is alſo to ariſe by little and little, as things do in building.*

Sus, animal ſordidum. *A Beare, Sovve, or Hogge.*

T.

Taceo, ſileo, non loquor. *To keepe ſilence.*

Tædet, pertæſum eſt, diſplicet. *It yrketh, or vvearyeth.*

Tænarus, locus vmbroſus in radice Malex, promontorij Laconi iuxta Spartā ciuitatē, in quo quia hiatus magnus eſt, & ſtrepitus quaſi progredientiū ſentitur, dixerūt veteres per hunc eſſe deſcenſum ad inferos. *A promontorie in Laconia, wherein is an entrance to go down to Hell.*

Tagus, fluuius Luſitaniæ habens arenas aureas. *A certaine riuer in Portingale.*

Talio, vindicta, hoſtimentum. *Auengement, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis muri ſimile. *A Moule or VVant.*

Tango, percutio. *To touch.*

Tartarus, demiſsior inferni locus. *Hell.*

Tantundem, æquè tantum. *As much.*

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id eſt panni depicti tegimen, mirè pictum varijs coloribus. *A carpet or cloth of Araſe.*

Taygetus, mons in Laconide, Baccho ſacer, ſub quo Sparta & Amiclæ. *An hill in* Lacedæmonia, *where* Sparta *and* Amiclæ *the cities doe ſtand.*

Teges, vile ſtragulum, matta ſcirpea. *A matte.*

Thebæ, nomen quarundam vrbium. *The name of a Citie in Egypt, and of an other in* Bœotia. *you ſhall finde alſo in authors* Thebæ *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia

Henry Dawson y y y ry henry y ry

tam dijs quam hominibus ~~Henry Dawson~~ odiosa est ingratitudo Et enim
et certe rectissime ingrati sunt qui merenti
non reponunt. Sed quo delabor? Christi
monita suadent ut quo more sperem ita
~~et sem~~ et moriar, quod veriùs in
injuriam faciuntur quam in ~~id~~ eo qui
bonum quoddam facit, invenitur injuria enim
nunquam obliviscitur, sed per brevi=
ssimum tempus remanet recordatio
cujusdam beneficij; adeo ut in omnibus:
~~[illegible]~~ (viz ingratis) hoc thema manifestum
non est.

Henry Dawson Henry Dawson
Henry Dawson

Henry
Henry
Henry D

Isom

aut naturæ sponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi lauandiue vsibus seruata. *hot bathes.*

Temno, sperno. *To despise.*

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia, quem Peneus alluit. *A very faire fielde in* Thessalia *most pleasaunt to beholde, and therefore appellatiuely it may be vsed for a place of delight, as Paradise and* Elisium *is. There is also* Tempe *in* Bœotia*: called* Temnesia Tempe, *an other in Sicile named for difference* Helorix, *the first is called* Thessala Tempe.

Tendo, expando. *To stretch and to bend.*

Teneo, apprehendo. *To holde.*

Tepeo, in medio inter tepidũ & frigidum sum. *To be vvarme.*

Tepesco, tepidus fio. *To waxe hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The three.*

Tero, comminuo, consumo, tundo. *To vveare by diminishing.*

Tesqua, loca ædita aspera.

Teucrus, Teucer, nomen proprium Troianorum regis. *A name of a certaine king of Troie.*

Trado, in potestatẽ alterius trãsfero. *To deliuer vnto an other.*

Tros, nomen viri. *A Troian.*

Testis, qui vel quæ testimonium profert. *A vvitnesse, man or vvoman.*

Texo, telam struo ac paro. *To vveaue.*

Tignus, tignum, trabs qua variè disposita domus extruitur. *A Rafter.*

Tonitrus & tonitru, nubis ictæ seu potius diruptæ sonus. *Thunder.*

Torqueo. *To vvrith, to vvrest, to vvinde or turne about, to gouerne, to torment, to spinne, to vexe and trouble, to vvhurle, &c.*

Tot. *So many, or many.*

Thorax, pectus, & pectoris munimentũ. *The breast, & breast plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incensum, libamen quo deum veneramur, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tibris, fluuius Italiæ.

Tibur, oppidum Italiæ.

Tigris, animal velocissimum & truculentum. *A Tigre.*

Timeo, metuo. *To feare.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, lingua vel pedibus vacillo. *To stumble, or stammer.*

Tollo, eleuo, subleuo. *To lift vp, to bring vp as children are by nursing, or else to sley or take avvay.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. *To clippe off, as heare.*

Tono, valdè sono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus sum & remissus. *To be sluggish and vveake.*

Torquis, circulus aureus, collique ornamentum. *A chaine to adorne the necke.*

Torreo, vro, asso. *To rost.*

Torrens, fluuius per pluuiam collectus. *A lake vvithout spring begunne by raine.*

Torris, lignum ardens vel adustũ. *A firebrand.*

Tracto, traho vel sursum traho. *To pull and to dravv vp, or to handle by faire or foule meanes.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To dravve.*

Translego, legendo transcurro perlego. *To reade ouer.*

Tremo

Tremo, commoueor, agitor: *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindrede.*

Tricę, capilli pedibus pullorum Gallinaceorum inuoluti. *Lettes or stoppes, or hinderaunces of that, that chickens so vsed coulde but euill go.*

Triptotó, nomẽ quod tribus quibuscunq; casibus inflectitur. *A Nowne declined vvith three cases.*

Trudo, manibus pedibúsue impello. *To thrust.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum à tumendo, & priore longa, terræ callus. *A svvelling in any thing: a mushrum, or that vvhereof the puske is.*

Tueor, defendo. *To defende.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beate or to knocke.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio, ea quæ meatum suum obstruunt excutere conantis. *The cough.*

V.

Vado, eo. *To go.*

Valeo, possum, validus ac sanus sum. *To be in health, or to be able.*

Valuę, sunt fores geminas habentes partes in se coeuntes. *A tvvo leafed dore.*

Vannus. *A vanne to winow corne with.*

Vas vadis, vadimonium. *A suretie in a matter of death.*

Vas vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A vessell.*

Vates, poëta, & qui futura prędicit. *A Prophet or Prophetesse.*

Vber. *The adiectiue signifieth plentifull, abundante, copiouse, the substantiue signifieth a pappe or a dugge, or an vdder, and sometime it is founde for plentifulnesse, as* Vber agri, *for* fertilitas agri.

Verberis, hoc non videtur desi[...] vllo casu. vide verber.

Vectis, instrumentum quo clau[...]ditur ostium. *A dore barre.*

Veho, naui, plaustro, quadru[...] de porto. *To carie.*

Vello, traho, extirpo *To pull, to plucke vp.*

Vendo, venundo, alieno. *To sell*

Vęneo, vendor. *To be solde.*

Venio, ad aliquẽ accedo. *To come*

Venter, qui à pectore ad pube[...] terminatur. *A bellie.*

Venus, dea amoris, & venustati[...] *The Goddesse of loue and beautye.*

Ver, anni pars temperatior. *Th[...] spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beate vvithall, as rodde, vvhippe, vvande, or other, It signifieth also the stripe.*

Vergeo, tendo, declino. *To bende, to go, or to encline some vvay.*

Vermis, a vertendo, quia sese torquendo repit. *A VVorme.*

Verna, ex ancilla domi natus seruus. *A bond man borne of a bond vvoman at home. It is vsed adiectiuely for that that is domesticall or not straunge, as* vinum verna[...]

Verres, porcus non castratus. *A[...] hogge.*

Verro, purgo, traho. *To svveepe*

Verro, muto, voluo. *To turne o[...] to chaunge.*

Veruex, mas inter oues, cui adem[...]pti sunt testiculi. *A VVeather*

Vescor, vtor cibo, & pasco. *T[...] eate.*

Vesp[...]

Vesper, idem quod Hesperus. *It is called also* vesperugo, *and it is taken for the euening tide.*
Veto, prohibeo. *To forbidde.*
Vicem, viciſſitudinem. *An interchaunge vvhen turnes be.*
Video, oculis intueor. *To see.*
Vieo, ligo, ſeu inflecto. *To binde or to bovve, thereof* Vietores *be called couppers,* qui vaſa vinaria religant.
Vigil, qui vel quę vigilat. *A watcher, man or vvoman.*
Vincio, ligo. *To binde.*
Vinco, ſupero. *To ouercome.*
Vindex, qui vel quæ vindicat. *An auenger, Man or VVoman.*
Vir notum eſt. *A Man.*
Virgilius, poëta. *A Poets name.*
Virgo, quæ non eſt paſſa virum. *A Virgine.*
Vitrum, materia tranſlucida, quæ ex arena, & cinere fit. *Glaſſe.*
Virtus, ars rectè benéque viuendi. *Vertue or great povver.*
Virus, venenum, & grauis odor. *Poyson, or ſtenche.*
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, povver, nature, violence.*
Viso, eo ad videndum. *To go to see.*
Viſcum, vel viſcus, id eſt, glutinum ad aucupium. *Bird lime.*
Viuo, vitam ago. *To liue.*
Vlciſcor, vindico. *To auenge.*
Vnguis, duricies digitorum, tam in auibus cęteriſque beſtijs, quàm in homine. *A naile, an hooke, and a talaunt.*
Vocito, frequenter voco. *Often to call.*
Volo, as. *To flee, or to go apaſe, as* Nauis volat: Fama volat. *But* volo, vis, *is to vvill, or to be vvilling.*
Voluo, verto. *To roule.*
Vomis vel vomer, nomen habet quòd terram vomat. *The plovvshare.*
Vomo, per os eijcio. *To vomit or to parbreak.*
Vrgeo, premo, compello. *To thrust.*
Vro, ardore aut frigore nonnunquam alia vi lędo. *And by translation to hurt or to grieue.*
Vtor, vſum rei habeo. *To vse.*
Vulgus, multitudo ignobilis. *The baſe and common people.*
Vulpes, animal aſtutum. *A Fox or a Fixen.*
Vxor, viri coniux. *A VVife.*

FINIS INTERPRETATIONIS omnium Nominum & Verborum Grammatices Regię.

